

T.C.
HASAN KALYONCU ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI

**KULLANIM SÜRECİNDE ÜNİVERSİTE SOSYAL
MERKEZLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ: HARRAN
ÜNİVERSİTESİ YAŞAM MERKEZİ ÖRNEĞİ**

Hatice Kübra ÖNCEL

YÜKSEK LİSANS TEZİ

GAZİANTEP - 2024

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS TEZ KABUL VE ONAY FORMU

Mimarlık Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı öğrencisi **Hatice Kübra ÖNCEL** tarafından hazırlanan “**Kullanım Sürecinde Üniversite Sosyal Merkezlerinin Değerlendirilmesi: Harran Üniversitesi Yaşam Merkezi Örneği**” başlıklı tez, **10/07/2024** tarihinde yapılan savunma sınavı sonucu **başarılı** bulunarak jürimiz tarafından **Yüksek Lisans Tezi** olarak kabul edilmiştir.

<u>Görevi</u>	<u>Unvanı, Adı ve Soyadı</u>	<u>Kurumu/Üniversitesi</u>	<u>İmzası:</u>
Tez Danışmanı	Dr. Öğr. Üyesi İrem KÖSE	Hasan Kalyoncu Üniversitesi	
Jüri Başkanı	Prof. Dr. Gülden GÜMÜŞBURUN AYALP	Hasan Kalyoncu Üniversitesi	
Jüri Üyesi	Dr. Öğr. Üyesi Kasım ÇELİK	Çukurova Üniversitesi	

Bu tez Enstitü Yönetim Kurulunca belirlenen yukarıdaki jüri üyeleri tarafından uygun görülmüş ve Enstitü Yönetim Kurulu kararı ile onaylanmıştır.

Doç. Dr. Ufuk AKBAŞ

Enstitü Müdürü

TEZ BİLDİRİMİ

Bu tezdeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edildiğini ve tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını bildiririm.

DECLARATION PAGE

I hereby declare that all information in this document has been obtained and presented in accordance with academic rules and ethical conduct. I also declare that, as required by these rules and conduct, I have fully cited and referenced all material and results that are not original to this work.

Hatice Kübra ÖNCEL

Tarih: 10/07/2024

**HASAN KALYONCU ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI**

**KULLANIM SÜRECİNDE ÜNİVERSİTE SOSYAL
MERKEZLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ: HARRAN
ÜNİVERSİTESİ YAŞAM MERKEZİ ÖRNEĞİ**

Hatice Kübra ÖNCEL

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Danışman
Dr. Öğr. Üyesi İrem KÖSE**

ÖZET

İnsanlar diğer canlılardan farklı olarak hayatlarını sürdürebilmek için fiziki gereksinimlerin beraberinde ruhsal ve sosyal gereksinimlerinin de yerine getirilebilmek amacıyla farklı yaşam alanlarına ihtiyaç duymaktadır. Öncelikle küçük yaşlarda kreşlerde başlayan bu sosyal yaşam, genç yaşlara doğru üniversitelerde devam etmektedir. Dolayısıyla genç bireylerin en elverişli zamanları olan üniversite yaşamlarında, birbirleriyle yoğun sosyal, kültürel ve bilimsel etkileşimde buldukları sosyal merkez yapılarının tasarımları, elverişli kullanım açısından önem taşımaktadır.

Bu çalışma kapsamında, sosyal merkez işlevi gören Harran Üniversitesi Yaşam Merkezi binası “Kullanım Sürecinde Değerlendirme (KSD)” yöntemi kullanılarak incelenmiştir. Bu çalışma, Yaşam Merkezi’nde kullanıcı memnuniyetinin değerlendirilmesi ve kullanım açısından Yaşam Merkezi’nde yaşanan problemlerinin tespit edilmesi ve bu problemlerin ortadan kaldırılması amacı ile yapılmıştır.

Yaşam Merkezi ile ilgili kapsamlı araştırma, görüşmeler, yerinde detaylı incelemeler, fotoğraf çekimleri ve mekansal analizler yapılarak gözlem kartları oluşturulmuş ve bu doğrultuda çalışma alanına ait veriler elde edilmiştir. Yaşam Merkezi kullanıcılarının çalışma alanına ilişkin fikirlerini, problemlerini ve memnuniyet düzeylerini belirlemek amacıyla kullanıcılara anket uygulaması yapılarak, Yaşam Merkezi’nin kullanım sürecinde değerlendirilmesi gerçekleştirilmiştir. Toplanan anket verileri SPSS programı ile istatistiksel olarak analiz edilmiştir. Ortaya konulan problemler çerçevesinde, Yaşam Merkezi’nin iyileştirilmesine yönelik kısa, orta ve uzun vadede öneriler geliştirilmiştir.

Bu araştırma ilerleyen zamanlarda bu alanda ortaya konulacak olan akademik çalışmalara esin kaynağı olması ve üniversite kampüslerinde yeni tasarlanacak sosyal merkez yapılarında tasarımcıya yol gösterebilmesi adına önem arz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Üniversitelerde Sosyal Merkezler, Kullanım Sürecinde Değerlendirme, Yaşam Merkezi

**HASAN KALYONCU UNIVERSITY
GRADUATE EDUCATION INSTITUTE
DEPARTMENT of ARCHITECTURE**

**POST-OCCUPANCY EVALUATION OF UNIVERSITY SOCIAL
CENTERS : THE EXAMPLE OF HARRAN UNIVERSITY LIFE
CENTER**

Hatice Kübra ÖNCEL

MASTER THESIS

**Advisor
Asst. Prof. Dr. İrem KÖSE**

ABSTRACT

Unlike other living things, humans need different living spaces in order to meet their physical as well as spiritual and social needs in order to survive. This social life, which begins in kindergartens at a young age, continues in universities towards young ages. Therefore, the designs of social center structures, where young individuals have intense social, cultural and scientific interaction with each other during their university life, which is the most convenient time, are important in terms of convenient use.

Within the scope of this study, the Harran University Life Center building, which functions as a social center, was examined using the " Post Occupancy Evaluation (POE)" method. This study was carried out with the aim of evaluating user satisfaction in the Life Center and identifying the problems experienced in the Life Center in terms of usage and eliminating these problems.

Observation cards were created by conducting extensive research, interviews, detailed on-site examinations, photography and spatial analysis regarding the Life Center, and data regarding the study area was obtained accordingly. In order to determine the opinions, problems and satisfaction levels of the Life Center users regarding the work area, a survey was conducted to the users and the Life Center was evaluated during the usage process. The collected survey data was analyzed statistically with the SPSS program. Within the framework of the problems revealed, short, medium and long term suggestions have been developed for the improvement of the Life Center.

This research is important in that it will inspire future academic studies in this field and guide designers in newly designed social center structures on university campuses.

Keywords: Social Centers in Universities, Post Occupancy Evaluation, Life Center

ÖNSÖZ

Hasan Kalyoncu Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Mimarlık Anabilim dalında hazırlamış olduğum yüksek lisans tezimin başlangıcından bitişine dek gerek konu seçiminde gerek tezimin yazım aşamasında bana yol gösteren, engin bilgilerini ve değerli vaktini benimle paylaşan saygı değer tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi İrem KÖSE'ye bütün yardımları için sonsuz minnet ve teşekkürlerimi sunarım.

Hiçbir karşılık beklemeden maddi ve manevi yardımlarını benden esirgemeyen, hep yanımda olan, aldığım kararları her zaman destekleyen, sadece bu çalışma sürecimde değil tüm hayatım boyunca beni cesaretlendiren ve bana moral veren annem Zeynep ÖNCEL ve ablam Özlem Nur ÖNCEL başta olmak üzere bütün aileme sonsuz teşekkür ederim.

Hatice Kübra ÖNCEL
Gaziantep - 2024

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

ÖZET	iv
ABSTRACT	v
ÖNSÖZ	vi
İÇİNDEKİLER	vii
ÇİZELGE LİSTESİ	x
ŞEKİL LİSTESİ	xii
KISALTMALAR VE SİMGELER	xvi
1. GİRİŞ	1
1.1. Araştırmanın Problemi.....	2
1.2. Araştırmanın Amacı ve Önemi	4
1.3. Kapsam ve Sınırlıklar	4
2. ÜNİVERSİTE, KAMPÜS VE SOSYAL MERKEZLER	5
2.1. Üniversite-Kampüs Kavramları ve İşlevleri	5
2.2. Üniversitelerin Mimari Açıdan Tarihsel Gelişimi.....	8
2.2.1. Üniversitelerin Mimari Açıdan Dünyada Tarihsel Gelişimi	8
2.2.2. Üniversitelerin Mimari Açıdan Türkiye’de Tarihsel Gelişimi.....	23
2.3. Sosyal Mekan Kavramı.....	31
2.3.1. Sosyal Mekan Tanımı	32
2.3.2. Türkiye’de Sosyal Mekanların Gelişimi	32
2.3.3. Sosyal Merkezlerde Yer ve Malzeme Seçimi ile Tasarım Kriterleri	37
2.3.3.1. Sosyal Merkezlerde Yer Seçimi	37
2.3.3.2. Sosyal Merkezlerde Tasarım	39
2.3.3.3. Sosyal Merkezlerde Malzeme.....	40
2.4. Üniversite Kampüslerinde Sosyal Alanlar.....	42
2.4.1. Aktivite Alanları	44
2.4.2. Oturma ve Dinlenme Alanları	46
2.4.3. Yeme-İçme Mekanları	48
2.4.4. Alışveriş Mekanları.....	50
2.4.5. Çalışma Alanları	52

2.4.6. Hizmet Alanları	54
2.4.7. Sirkülasyon (Dolaşım) Alanları.....	56
3. ŞANLIURFA KENTİNİN ÖZELLİKLERİ	59
3.1. Şanlıurfa Kentinin Tarihi ve Coğrafyası.....	59
3.2. Şanlıurfa'nın Tarihi Kent Dokusu ve Gelişimi	62
3.3. Şanlıurfa'da Sosyal Yaşamın ve Eğitimin Gelişimi	65
3.3.1. Dünyanın İlk Üniversitesi: Harran Üniversitesi	71
4. METERYAL VE YÖNTEM	74
4.1. Meteryal	74
4.2. Evren ve Örneklem Grubu	74
4.3. Yöntem.....	74
4.3.1. Literatür Taraması	75
4.3.2. Mimarlıkta Kullanım Sürecinde Değerlendirme Yöntemi (KSD)	76
4.3.2.1. KSD Yöntemi Uygulama Süreçleri	78
4.3.2.2. KSD Ölçeğinde Bina Değerlendirme Parametreleri	79
4.3.2.3. KSD Çalışmalarının Yararları ve Önündeki Engeller.....	80
4.3.3. Gözlem Kartının Oluşturulması	83
4.3.4. Anket Formunun Hazırlanması	83
4.3.4.1. Araştırma Sorularının Oluşturulması	84
4.3.5. Verilerin Toplanması	88
4.3.6. Verilerin Analizi	89
4.3.7. Verilerin Değerlendirilmesi.....	90
5. BULGULAR	91
5.1. Temsili Bir Uygulama: HRÜ - Yaşam Merkezi.....	91
5.1.1. Yaşam Merkezi'nin Mimari Özellikleri.....	91
5.1.1.1. Yapının Konumu.....	91
5.1.1.2. Yapının Mekansal Özellikleri.....	94
5.1.1.3. Yapının Taşıyıcı Sistemi ve Malzemesi.....	99
5.1.1.4. Yapının Cephe Karakteri.....	102
5.2. HRÜ Yaşam Merkezi'nin Kullanım Sürecinde Değerlendirilmesi.....	107
5.2.1. Örneklem Grubunun Demografik Özellikleri	108
5.2.2. Katılımcıların Yapıyı Kullanım ve Ziyaret Özellikleri.....	109

5.2.3. Kullanıcıların Yapıyı Estetik Özelliklere Göre Değerlendirmeleri.....	112
5.2.4. Kullanıcıların Yapıyı İşlevsel Özelliklere Göre Değerlendirmeleri.....	116
5.2.5. Kullanıcıların Yapıyı Teknik Özelliklere Göre Değerlendirmeleri.....	124
5.2.6. Ticari Birimler ile İlgili Anlamsal Fark Üzerinden Değerlendirmeler	128
5.2.7. Sirkülasyon Alanları ile İlgili Anlamsal Fark Üzerinden Değerlendirmeler	131
5.2.8. Amfi ile İlgili Anlamsal Fark Üzerinden Değerlendirmeler	135
5.2.9. Kullanıcı Tiplerinin Farklılaşmasının Kullanım Sonrası Değerlendirme Kriterlerine Göre Değerlendirmeleri.....	138
5.2.10. Anket Sonuçlarının Genel Değerlendirmeleri	142
6. SONUÇLAR VE ÖNERİLER	148
6.1. Sonuçlar	148
6.2. Öneriler	151
6.2.1. Kısa Vadede Öneriler.....	151
6.2.2. Orta Vadede Öneriler.....	152
6.2.3. Uzun Vadede Öneriler	153
KAYNAKLAR	155
EKLER	163
ÖZGEÇMİŞ.....	194

ÇİZELGE LİSTESİ

Sayfa No

Çizelge 4.1. Anket formundaki üç, dört ve beşinci bölümlerin 5’li likert ölçek derecenlendirilmesi	84
Çizelge 4.2. Anket formundaki altıncı bölümün 5’li likert ölçek derecenlendirilmesi ..	84
Çizelge 4.3. Anket sorularının oluşturulmasında kullanılan parametreler ve alt başlıkları	86
Çizelge 4.4. Anketlerin değerlendirilmesinde kullanılan değerlendirme ölçütleri	89
Çizelge 5.1. Örneklem grubunun demografik özelliklerine ilişkin yüzde ve frekans dağılımları.....	108
Çizelge 5.2. Örneklem grubunun yapıyı kullanım ve ziyaret özelliklerine ilişkin yüzde ve frekans dağılımları.....	109
Çizelge 5.3. Örneklem grubunun yapıyı estetik özelliklerine göre değerlendirilmesine ilişkin yüzde ve frekans dağılımları	113
Çizelge 5.4. Örneklem grubunun yapıyı işlevsel özelliklerine göre değerlendirilmesine ilişkin yüzde ve frekans dağılımları	116
Çizelge 5.5. Örneklem grubunun yapıyı teknik özelliklerine göre değerlendirilmesine ilişkin yüzde ve frekans dağılımları	124
Çizelge 5.6. Örneklem grubunun ticari birimler ile ilgili anlamsal fark üzerinden değerlendirilmesine ilişkin yüzde ve frekans dağılımları.....	128
Çizelge 5.7. Örneklem grubunun sirkülasyon alanları ile ilgili anlamsal fark üzerinden değerlendirilmesine ilişkin yüzde ve frekans dağılımları.....	132
Çizelge 5.8. Örneklem grubunun amfi alanı ile ilgili anlamsal fark üzerinden değerlendirilmesine ilişkin yüzde ve frekans dağılımları.....	135
Çizelge 5.9. Kullanıcı tiplerinin farklılaşması ile estetik, teknik ve işlevsel değerlendirmelere yönelik hipotez testi sonuçları.....	139
Çizelge 5.10. Kullanıcı tiplerinin farklılaşması ile anlamsal fark üzerinden değerlendirmelere yönelik hipotez testi sonuçları.....	141
Çizelge 5.11. Estetik değerlendirme parametrelerinin yeterlilik düzeyleri	142
Çizelge 5.12. İşlevsel değerlendirme parametrelerinin yeterlilik düzeyleri.....	143
Çizelge 5.13. Teknik değerlendirme parametrelerinin yeterlilik düzeyleri.....	144

Çizelge 5.14. Ticari birimlerin anlamsal fark üzerinden parametrelerinin yeterlilik düzeyleri	145
Çizelge 5.15. Sirkülasyon alanlarının anlamsal fark üzerinden parametrelerinin yeterlilik düzeyleri.....	146
Çizelge 5.16. Amfi alanının anlamsal fark üzerinden parametrelerinin yeterlilik düzeyleri	147

ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa No

Şekil 2.1. Yunanistan'da gymnasium planı	9
Şekil 2.2. Bologna Üniversitesi'nin master planı (1300)	10
Şekil 2.3. Paris Üniversitesi'nin master planı (1300).....	10
Şekil 2.4. Oxford Üniversitesi'nin yerleşim görünümü	11
Şekil 2.5. (a) Paris Sarbonne Üniversitesi uydu görüntüsü, (b) Paris Sarbonne Üniversitesi dış mekan görseli	12
Şekil 2.6. Viyana Üniversitesi dış mekan görseli	12
Şekil 2.7. Bazilika plan tipi, Roma.....	13
Şekil 2.8. Barok mimari tarz, Bern Üniversitesi	14
Şekil 2.9. Kaiser-Wilhelm Üniversitesi, Fransa.....	15
Şekil 2.10. Amerikan üniversite kampüsü yerleşim planı, Chicago Üniversitesi.....	15
Şekil 2.11. Land-Grant Kampüs: Berkeley'de California Koleji (1866)	16
Şekil 2.12. Beaux-Arts Kampüs: Stanford Üniversitesi (1887).....	17
Şekil 2.13. Eklektisist Kampüs: Princeton Üniversitesi (1896).....	17
Şekil 2.14. Southhampton Üniversitesi, İngiltere	18
Şekil 2.15. Hull Üniversitesi, İngiltere.....	19
Şekil 2.16. Exeter Üniversitesi, Birleşik Krallık.....	19
Şekil 2.17. Illinois Teknik Enstitüsü yerleşim planı (1939).....	20
Şekil 2.18. ODTÜ Gaziantep Kampüsü yerleşim planı (1973)	21
Şekil 2.19. East Anglia Üniversitesi yerleşim planı (1962)	22
Şekil 2.20. Bielefeld Üniversitesi yerleşim planı (1969)	23
Şekil 2.21. Zinciriye Medresesi, Diyarbakır (Kuran, 1969).....	24
Şekil 2.22. Yağıbasan Medresesi, Niksar (Kuran, 1969)	25
Şekil 2.23. Ertokuş Medresesi, Isparta (Turcan, 1996)	26
Şekil 2.24. İzzettin Keykavus Şifaiye Medresesi, Sivas	27
Şekil 2.25. Yıldırım Beyazıt Medresesi, Bursa.....	28
Şekil 2.26. Beyazıt 2. Külliyesi, Edirne	29
Şekil 2.27. Süleymaniye Külliyesi, İstanbul.....	30
Şekil 2.28. Atatürk Üniversitesi kampüs yerleşim planı (1957).....	31
Şekil 2.29. Eğitim yapısı, Hekimoğlu Ali Paşa Kütüphanesi	33

Şekil 2.30. Sağlık yapısı, Haseki Hürrem Sultan Darüşşifası.....	34
Şekil 2.31. Çeşme ve sebil yapıları, 3. Ahmed Meydan Çeşmesi.....	34
Şekil 2.32. İmarethane yapıları, Nilüfer Hatun İmareti.....	35
Şekil 2.33. Hamam yapıları, Selçuklu Hamamı.....	35
Şekil 2.34. (a) Atatürk Üniversitesi Öğrenci Yaşam Merkezi bowling salonu, (b) Atatürk Üniversitesi Öğrenci Yaşam Merkezi bilardo salonu.....	46
Şekil 2.35. (a) Georgetown Üniversitesi Öğrenci Yaşam Merkezi kapalı oturma ve dinlenme alanı, (b) Georgetown Üniversitesi Öğrenci Yaşam Merkezi açık oturma ve dinlenme alanı.....	48
Şekil 2.36. (a) Cleveland State Üniversitesi Öğrenci Yaşam Merkezi yeme-içme mekanı önden görünüş, (b) Cleveland State Üniversitesi Öğrenci Yaşam Merkezi yeme-içme mekanı arkadan görünüş.....	50
Şekil 2.37. (a) İstinye Üniversitesi alışveriş mekanları yandan görünüş, (b) İstinye Üniversitesi alışveriş mekanları önden görünüş [Url-9].....	52
Şekil 2.38. (a) Sol Plaatje Üniversitesi Öğrenci Araştırma Merkezi çalışma alanları görünüş 1, (b) Sol Plaatje Üniversitesi Öğrenci Araştırma Merkezi çalışma alanları görünüş 2.....	54
Şekil 2.39. (a) Pamukkale Üniversitesi hizmet alanı yandan görünüş, (b) Pamukkale Üniversitesi Hizmet Alanı önden görünüş.....	56
Şekil 2.40. (a) Bandırma On Yedi Eylül Üniversitesi Öğrenci Yaşam Merkezi sirkülasyon alanları görünüş 1, (b) Bandırma On Yedi Eylül Üniversitesi Öğrenci Yaşam Merkezi sirkülasyon alanları görünüş 2.....	58
Şekil 3.1. Şanlıurfa'nın Türkiye'deki konumu.....	60
Şekil 3.2. Şanlıurfa'nın ilçeleri ve komşuları.....	61
Şekil 3.3. Şanlıurfa mahalle sınırlar haritası.....	63
Şekil 3.4. Eski Urfa Görünümü (Kürkçüoğlu A.C. Arşivi).....	64
Şekil 3.5. Yeni yolların açılmasından sonra kentsel görünüm.....	64
Şekil 3.6. (a) Şanlıurfa sokaklarından görünüş 1, (b) Şanlıurfa sokaklarından görünüş 2, (c) Şanlıurfa sokaklarından görünüş 3.....	65
Şekil 3.7. Balıklıgöl, Şanlıurfa.....	67
Şekil 3.8. Halfeti, Şanlıurfa.....	68
Şekil 3.9. Harran Evleri, Şanlıurfa.....	68
Şekil 3.10. Gümrük Hanı, Şanlıurfa.....	69
Şekil 3.11. Rızvaniye Medresesi, Şanlıurfa.....	70

Şekil 3.12. Halil-ür Rahman Medresesi, Şanlıurfa.....	70
Şekil 3.13. Harran Üniversitesi'nin meydana çıkarılan kalıntıları.....	72
Şekil 3.14. (a) Harran Üniversitesi'nin meydana çıkarılan kalıntıları 1, (b) Harran Üniversitesi'nin meydana çıkarılan kalıntıları 2, (c) Harran Üniversitesi'nin meydana çıkarılan kalıntıları 3	72
Şekil 3.15. Harran Üniversitesi'nin gün yüzüne çıkarılan alanları.....	73
Şekil 4.1. Yöntem akış şeması	75
Şekil 5.1. Yapının genel özellikleri.....	91
Şekil 5.2. Araştırma alanının konumu.....	92
Şekil 5.3. Kampüs birimlerinin Yaşam Merkezi'ne uzaklık mesafeleri	93
Şekil 5.4. Osmanbey Kampüsü lejant gösterimli vaziyet planı	94
Şekil 5.5. Yaşam Merkezi'nin zemin kat leke çalışması.....	95
Şekil 5.6. Yaşam Merkezi zemin kat planı.....	96
Şekil 5.7. Yaşam Merkezi'nin birinci kat leke çalışması	97
Şekil 5.8. Yaşam Merkezi birinci kat planı	97
Şekil 5.9. Yaşam Merkezi'nin ikinci kat leke çalışması	98
Şekil 5.10. Yaşam Merkezi ikinci kat planı.....	98
Şekil 5.11. İç mekan kolon gösterimi.....	99
Şekil 5.12. (a)Avlu üst örtü planında kolon gösterimi, (b)Avlu üst örtü dış görseli..	99
Şekil 5.13. Yaşam Merkezi mekanlarının tavan, duvar ve döşeme malzemeleri	100
Şekil 5.14. Sirkülasyon alanında iç mekan malzeme gösterimi.....	101
Şekil 5.15. Teras örtü malzeme gösterimi	101
Şekil 5.16. Yapının kuzeydoğu cephesinde kot gösterimi.....	102
Şekil 5.17. Avlu çevresi yapılarının kot gösterimi.....	102
Şekil 5.18. Kademeli görünüme sahip kuzeydoğu cephesinin görseli	103
Şekil 5.19. Yapının dış mekan görselinde malzeme gösterimi.....	103
Şekil 5.20. Pencere tiplerinin genişlik ve yükseklik ölçüleri.....	104
Şekil 5.21. Yapının güneydoğu cephesinde malzeme ve pencere tiplerinin gösterimi	104
Şekil 5.22. (a) Avlu üst örtü görünüşü, (b) Avlu üst örtü görünüşünün kotları.....	105
Şekil 5.23. Harran Evleri ve Yaşam Merkezi'nin üst örtüleri	105
Şekil 5.24. Harran Evleri çalışma prensibi	106
Şekil 5.25. Estetik değerlendirme sorularına verilen cevapların aritmetik ortalaması	116

Şekil 5.26. İşlevsel değerlendirme sorularına verilen cevapların aritmetik ortalaması..	123
Şekil 5.27. Teknik değerlendirme sorularına verilen cevapların aritmetik ortalaması	128
Şekil 5.28. Ticari birimler ile ilgili anlamsal farklılaşmanın aritmetik ortalaması ..	131
Şekil 5.29. Sirkülasyon alanları ile ilgili anlamsal farklılaşmanın aritmetik ortalaması	135
Şekil 5.30. Amfi alanı ile ilgili anlamsal farklılaşmanın aritmetik ortalaması	138
Şekil 5.31. Anket katılımcılarının estetik, işlevsel ve teknik değerlendirme cevaplarının aritmetik ortalama ile karşılaştırması	140
Şekil 5.32. Anket katılımcılarının anlamsal fark üzerinden değerlendirme cevaplarının aritmetik ortalama ile karşılaştırması	142

KISALTMALAR VE SİMGELER

Simgeler

\bar{X}	Aritmetik ortalama
f	Frekans
%	Yüzde
σ	Standart sapma
m	Metre
m ²	Metrekare
p	Anlamlılık Düzeyi

Kısaltmalar

ANOVA	Analysis of Variance
KSD	Kullanım sonrası değerlendirme
MÖ	Milattan önce
MS	Milattan sonra
POE	Post occupancy evaluation
SPSS	Statistical package for the social sciences
TDK	Türk dil kurumu
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
vb	Vebazı
yy	Yüzyı

1.GİRİŞ

20. yüzyılda modernleşme yönelimleriyle beraber toplumun gereksinimleri ve istekleri değişime uğrarken şehir mekanlarında da farklılık ve gelişmeler meydana gelmiştir. Şehir sakinlerinin bu istek ve gereksinimleri arasında sportif, kültürel ve sosyal etkinliklerin de gerçekleştirilebileceği mekanlar bulunmuştur. Bu gereksinimleri yerine getirmek amacıyla sosyal mekanlara eğilim gösterilmiş ve dolayısıyla bu mekanlar değer kazanmıştır. Çeşitli fonksiyonlarda ve alan genişliklerinde tasarlanan ve inşa edilen bu sosyal, sportif ve kültürel mekanların, toplumun gereksinimlerini yerine getirerek kentin gelişimine katkı sunması beklenmektedir. Özellikle sosyal ilişkilerin çok yaşandığı üniversite kampüslerindeki sosyal mekanlardan biri olan sosyal merkez yapıları, eğitim hayatları süresince öğrencilerin ders arasındaki zamanlarının büyük kısmını harcadıkları mekanlar olup, çeşitli dil, ırk, kültür, din ve sosyal kimliğe sahip öğrencilerin meydana getirdiği varlıklı ortamda büyük kültür ilişkisi bakımından dikkat çekmektedir. Aynı zamanda bu sosyal merkezler, akademik ve idari çalışanlara da ders aralarında istirahat etme imkanı sunmaktadır. Bu nedenle kampüs kullanıcıları için bir ihtiyaç olan sosyal merkezler, kullanıcı memnuniyetinin karşılanması ve yüksek düzeyde verim alınabilmesi için yapı kullanıcılarının fiziki ve psikolojik ihtiyaçlarına cevap verecek bir biçimde kullanışlı ve fonksiyonuna uygun tasarlanmalıdır. Bu tür yapıların gelişmesi ve kullanıcılarına yüksek performans göstermesi ancak mevcutta kullanım halinde bulunan yapıların değerlendirilmesiyle mümkündür. Yapının araştırmacı, gözlemci ya da kullanıcı aracılığıyla incelenmesi ve mekansal tasarım ölçütlerini hangi düzeyde karşılayıp karşılamadığının belirlenmesi gerekmektedir. Böylelikle yapının kullanım sürecindeki olumlu ve olumsuz yönleri açığa çıkartılmış olacaktır. Yapıdan yüksek düzeyde verim alınabilmesi için ne tür değişimlerin yapılacağı netlik kazanırken, yeni inşa edilecek sosyal merkez yapıları için beklentilerin ve mekansal plan kurgularının eğiliminin hangi yönde olması gerektiğinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu sayede toplumun gelişmesine katkı sunan sosyal etkileşim mekanları daha işlevsel ve uygun bir biçime dönüşecek ve kullanıcı memnuniyeti üst seviyeye çıktıkça bu mekanlara eğilim artacaktır. Aynı zamanda insanlar arasında kişisel gelişime katkı sağlayan sosyalleşme kavramı daha aktif bir biçime dönüşecektir. Üstelik bu çalışma, yapısal ölçekte anlamlı olan, kullanılabilir, etkin ve daha kullanışlı yapıların tasarlanmasına kaynak olacaktır.

Bu çalışma kapsamında, Şanlıurfa şehrinde yer alan Harran Üniversitesindeki Yaşam Merkezi kullanım sürecinde değerlendirilmiştir. Çalışmada öncelikle konuyla ilgili detaylı literatür taraması gerçekleştirilerek kavramsal çerçeve belirlenmiştir. Üniversite kampüsleri, sosyal mekan kavramları, üniversite kampüslerinde sosyal alanlar, KSD yöntemi ve Şanlıurfa kentinin özellikleri ele alınmıştır. Harran Üniversitesi Yaşam Merkezi'ne yönelik fiziksel ve çevresel verilere ulaşılmış, mimari kat planlar, yapı kesit ve görünüşler elde edilerek yapısal ölçekte analizler yapılmıştır. Ardından Yaşam Merkezi yerinde incelenerek fotoğraflarlar üzerinden tespitler yapılmış ve gözlem kartları oluşturularak nitel değerlendirme gerçekleştirilmiştir. Son olarak ise Yaşam Merkezi'ne özgü anket formu hazırlanmış ve bu anket Yaşam Merkezi kullanıcılarına gözlem altında uygulanarak nicel değerlendirme gerçekleştirilmiştir. Bu değerlendirmeler neticesinde yapının tasarımı ve uygulamasına yönelik güçlü ve zayıf yönler açığa çıkarılmıştır. Mevcut yapıya yönelik uygun düzenlemeler ve gereksinimler tespit edilmiş ve bu doğrultuda öneriler geliştirilmiştir. Böylelikle yapının kullanım konforunun ve mimari açıdan performansının yüksek düzeye çıkartılması için gerçekleştirilecek değişimlere yol gösterici olmuştur.

1.1. Araştırmanın Problemi

Geçmişten bugüne sosyal etkileşime olan ihtiyaçtan dolayı açığa çıkan sosyal yaşam alanlarının, zaman geçtikçe işlevsel olarak yenilenip sayılarında artış yaşandığı görülmektedir. Bu artış gösterilen alanlar arasında üniversite kampüsleri de yer almaktadır. Üniversite kampüslerinde sosyal ve kültürel faaliyet mekanlarını bünyesinde bulunduran sosyal merkezler, farklı kullanıcı tiplerinin aynı ortamda birbirleriyle etkileşim kurmalarını sağlayarak toplumun gelişimine katkı sunan yapılar olarak öne çıkmaktadır. (Baser, 1996; Eminağaoğlu & Muhacir, 2018; Aytatlı vd., 2019). Sosyal merkezler, bireylere elverişli rekreasyon alanları yaratarak kampüsün önemli bir yapısı olarak baş göstermektedir. Bu doğrultuda bireylerin kampüste bulunma süresi arttıkça; akademik başarı oranı da aynı düzeyde artmaktadır. Dolayısıyla kampüs yaşamını verimli hale çeviren sosyal merkezlerin tasarımına, malzeme tercihin ve yer seçimine özenle yaklaşılmalı ve toplumun kullanımına uygun planlamalar yapılmalıdır (Çorbacı vd., 2005).

Harran Üniversitesi Osmanbey Kampüsü'nde inşaa edilen Yaşam Merkezi binası, kampüste bulunan diğer yapılardan epeyce farklı bir mimari formda tasarlanmış olan bir sosyal merkez yapısıdır. Yaşam Merkezi çeşitli problemlerden dolayı kullanıcıları tarafından farklı eleştirilere maruz kalmaktadır. Bu eleştirilere çözüm bulmak amacıyla Yaşam Merkezi'nin kullanım sürecinde gözlemleri yapılarak yapının yer seçiminde, işlevselliğinde, tasarımında, yapı sistemi ve malzeme kullanımında yaşanan sorunlara ulaşılmaya çalışılmıştır.

Bu gözlemlenen sorunlardan bazıları aşağıda verilmiştir.

- Aktivite ve oturma alanlarının yetersiz olması
- Ticari birimlerin işlev açısından yetersiz olması
- Avlu üst örtü elemanının kullanışsız olması
- Düşey sirkülayon (merdivenler) elemanlarının düzensiz olması
- Engelli kullanıcıya yönelik tasarım hatalarının olması
- Yapının temizlik ve bakım performansın düşük olması
- Yapının, kampüs içerisinde herkes tarafından kolaylıkla erişebileceği konumda olmaması

Bu sorunların gözlemlenmesinin ardından 'Yapı estetik, işlevsel ve teknik olarak kullanım amacına uygun tasarlanmış mıdır?' biçiminde problemi ortaya koyan soru cümlesi oluşturulmuştur.

İnsanlar gereksinimlerini yerine getirebilmek için yaşam sürelerinin çoğunluğunu mekanlar içerisinde geçirmektedir. Bir mekanın kullanıcı gereksinimlerini yerine getirebilme kabiliyeti, yapının kullanılmaya başlanması ile değerlendirilebilmektedir. Kullanım sürecinde yapıların olumlu ve olumsuz taraflarının açığa çıkarılması, mevcut bulunan yapılara çözüm odaklı bir yaklaşım sergilenmesi ve gelecekte inşaa edilecek yapılarda tasarımcıya yol gösterici olması açısından önem taşımaktadır. Bu fikri çıkış noktası olarak alan pek çok değerlendirme modeli mevcuttur. Bu modellerin çoğunluğu yapıların var olan performansını değerlendirmeye yönelirken, "KSD" modelinin esasında yapı kullanıcılarının gereksinimleri ile beraber yapıların arzu edilen performansı oluşturabilme seviyesinin değerlendirilmesi yer almaktadır. Özetlemek gerekirse kullanım sonrası değerlendirme (KSD), bir yapıya kıymet biçmek, yapının kullanımı ve tasarım ölçütlerinin kullanım sonrasındaki şekli ile uyumlu olup olmadığının çözümlenmesi olarak ifade edilmektedir.

Çeşitli üniversitelerin sosyal merkezlerinde uygulanan KSD tekniği örneklerinin incelenmesi neticesinde, üniversite yerleşkelerinde inşaa edilen sosyal merkezlerin kullanım sürecinde çeşitli problemlerle karşılaştığı fikrine ulaşılmıştır. Bu problemlerin çözülüp çözülmediği olumlu ve olumsuz yapı planlamasında hangi ölçüde ilerleme kaydettiği açığa çıkarılmak istenmiştir. Bu sebeple bu yapı tipi tercih edilerek sosyal merkezlerin yer seçimi, tasarım ve malzeme kararlarının işlevine uygun seçilmesi, inşaa ve kullanım süreçlerindeki problemlerin oluşmasını önleyeceği düşünülmektedir.

1.2. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Kişisel gelişime katkı sağlayarak, sıhhatli bir çevrenin oluşmasını sağlayan sosyal merkez yapıları, KSD yaklaşımı bünyesinde estetik, işlevsel ve teknik yönden incelenerek üniversite yerleşkelerinde henüz tasarlanacak olan sosyal merkez yapılarına ilişkin veri üretmek ve yapı kullanıcıların gereksinimlerini hangi oranda yerine getirdiğini öğrenmek amacıyla bu çalışma yapılmıştır.

Bunlarla beraber öğrencilerin üniversite yaşantılarını büyük ölçüde etkileyen sosyal merkez yapılarının tasarım hükümlerinin irdelenmesi, yapının kullanım sırasındaki performans değerlerinin belirgin hale getirilmesi ve kısa-orta-uzun süreçte öneriler oluşturulması amaçlanmıştır. İlerleyen zamanlarda bu alanda ortaya konulacak olan akademik çalışmalara esin kaynağı olması ve tasarımcıya ışık tutması yönünden ise çalışma önem taşımaktadır.

1.3. Kapsam ve Sınırlıklar

Türkiye’de bulunan 208 üniversitenin 79 tanesi vakıf, 129 tanesi ise devlet üniversitesidir. Bu devlet üniversitelerinden biri olan Türkiye’nin Güneydoğu bölgesindeki Şanlıurfa kentinde yer alan Harran Üniversitesi çalışmanın kapsamını oluşturmaktadır. Harran Üniversitesi Osmanbey Kampüsünde sosyal alan işlevi gören 3 yapı bulunmaktadır. Bu yapılar arasında en kapsamlısı ve büyüğü olan Yaşam Merkezi binası ele alınarak detaylı incelemeler yapılmıştır. İncelenen Yaşam Merkezi’nin bünyesinde alışveriş birimleri, aktivite alanları, yeme-içme mekanları ve hizmet alanları bulunmaktadır.

2. ÜNİVERSİTE, KAMPÜS VE SOSYAL MERKEZLER

2.1. Üniversite-Kampüs Kavramları ve İşlevleri

Üniversite kavramı, dilimize Fransızca “université’den” (toplum bütününe açık, bütün bilgileri öğretildiği kurum), batı dillerine ise Latince “universitas’tan” (bütün, hep, hepsi) geçmiştir. Latince universas (topluca), universium (evren, bütün), universal (genel) sözcüklerinden türetilen universitas kelimesi, bağımsız hukuki statüye ve ortak çıkarlara sahip bireylerden oluşan bir topluluğu (lonca) ifade eder (Sönmezler, 1995).

Türk Dil Kurumu'nda üniversiteler, kamu hukuku statüsünü ve bilimsel özerkliği yerine getiren yüksek öğrenim, bilimsel araştırma, yayın ve danışmanlık sunan; yüksekokul, enstitü, fakülte ve benzeri kurum ve birimlerini bünyesinde bulunduran bir yükseköğretim kurumu olarak açıklanırken bir başka kaynağa göre ise çoğunlukla ortaöğretimden sonra kültürün gelişmesi, nesilden nesile iletilmesi ve gelecek nesillerin belirli mesleklere hazır hale getirmesi gibi vazifeleri yürüten yükseköğretim kurumları olarak tarif edilmektedir (Türeyen, 2002).

Bugünkü zamanda üniversite kavramı anlamsal olarak irdelendiğinde çoğunlukla, lise eğitiminin ardından başlanılarak, bilgiyi gelecek nesillere aktaran, karakteri meydana getiren ve geliştiren, genç nesilleri bazı mesleklere uygun bir hale getiren, bilimsel araştırmalarda bulunan ve topluma problemlerini sonuçlandırmada destek olan yükseköğretim kurumları olarak bilinmektedir. Fakat farklı ülkelerde üniversitelerin gelişimine ve uygulamalarına baktığımızda, bahsettiğimiz bu unsurların çoğu üniversite kavramının içinde yer alsa da bu unsurların aynı zamanda birbirlerine öncelik veya üstünlük sağlamayı amaçladıkları görülmektedir (Meray, 1971).

Üniversiteler öğrencilere bilgi aktarır, onların meslek sahibi olmalarına yardımcı olarak, fırsat eşitliğini ve sosyal adaleti sağlayan bir sistem olmanın yanı sıra kültür, bilim ve fikir üreterek kitleleri eğitmek ve bunları topluma aktarmak gibi çok önemli işlevleri de yerine getirmektedir. Günümüzde ise üniversitenin ana işlevleri; eğitim-öğretim, bilimsel araştırma ve toplum hizmetleri olmak üzere üç grupta toplanmıştır (Türeyen, 2002).

Üniversitenin önemli bir işlevi eğitim-öğretim ile halkın gereksinim duyduğu meslek sahibi bireyler yetiştirmektir. Temel olarak eğitim-öğretim işlevlerini sağlayan üniversitelere “kitlesele eğitim üniversiteleri” adı verilmektedir (Gürüz, 2001). Kitlesele eğitim üniversiteleri sundukları “önlisans” ve “lisans” eğitimiyle farklı meslek gruplarına bağılı bireyler yetiştirerek toplumların hayat standartlarının güçlenmesine ve ekonomisinin büyümesine yardımcı olmaktadır.

Üniversitelerin işlevlerinden biri de temel ve uygulamalı bilimsel araştırmalar ortaya konarak, bilim alanlarının oluşmasına önayak olmaktır. Esas olarak lisansüstü eğitim yoluyla bilimsel araştırma misyonları yürüten üniversitelere "araştırma üniversiteleri" adı verilmektedir (Gürüz, 2001). Bilimsel araştırma, insanların idrak ettiği olgular hakkındaki bilgilerini arttırmak ve hayat kalitelerini iyileştirmek için önemli olan süreç ve teknolojileri ilerletmek amacıyla oluşturduğu bilgi üretim faaliyetlerini ifade etmektedir (Erdem, 2013).

Üniversitelerin bir diğere işlevi olan topluma hizmet ise; toplumu aydınlatmak, demokrasinin ilerlemesine katkıda bulunmak ve cumhuriyetin kazanımlarını daha da pekiştirmek amacıyla entelektüel (fikirsel) deneyimlerini toplumun hizmetine takdim etmektir (Aslan, 2007). Bu amaca ulaşmak için üniversiteler toplumu aydınlatmaya yönelik çeşitli faaliyetler yürütmektedir. Ayrıca üniversiteler toplumun çeşitli kurum ve kesimlerinin sürekli eğitim ihtiyaçlarını yerine getirmek amacıyla konferans, seminer ve kurs gibi faaliyetler gerçekleştirmektedir.

Üniversite gibi kuruluşların bu önemli ve çeşitli işlevleri karşılması için farklı yapı tiplerinin bir arada bulunduğu yapı topluluklarına ihtiyacı vardır. Adeta küçük bir kent özelliğı taşıyan bu yapı topluluklarına kampüs denilmektedir. Eğitim-öğretim, araştırma ve uygulama işlevlerinin oluşmasını sağlayan ve kullanıcıları için önemli olan hayat şartlarını (sağlık, eğlence, alışveriş, barınma, rekreasyon ve spor) yerine getiren, kendi kendine yetebilen üniversite kentleri olarak tarif edilen bu kampüs kavramı Fransızca campus'ten dilimize geçiş yapmıştır (Türeyen, 2002).

Sözcük anlamı olarak "açık alan" veya "düzlük" manasına gelen "kampüs" kelimesi aynı zamanda kent merkezinde veya dışında yeşil alan içerisinde oluşturulmuş akademik köy veya akademik hedeflerin fiziki planlamaya dönüşmesi olarak ifade edilmektedir (Turner, 1995). Bugünkü zamanda ise yerleşke yerine kullanılabilen

kampüs kelimesi, bir üniversitenin bünyesinde olan ve kimi sınırlamalar bulunduran açık ve kapalı mekanlar olarak tarif edilebilmektedir (Sönmezler, 1995).

“Kampüs” sözcüğü Ortaçağın Castrum’larından (kamplarından) esinlenerek, ortak bir hat üzerinde sıralanan bloklar ve bunların çoğalmasa hesaplanarak, ana düşüncenin ortadan kalkmayacağı bir bütün sağlamak hedefiyle Amerika Birleşik Devletleri’nde açığa çıkmış ve binalar arasındaki uzaklığı tarif edebilmek için ilk defa Princeton Üniversitesi’nde kullanılmıştır (Aydemir, 1975).

Üniversite kampüsü; kullanıcıların günlük yaşamlarını sürdürdüğü normları, standartları, kalıpları olan bir mekanizmadır. Kampüste bulunan çeşitli işlevlerin kendi aralarında ve birbirleriyle olan bağları noktasında çeşitli analizler mevcuttur. Bir üniversite kampüsünün planlanması yapılırken sanki bir kent planlanması yapılmış gibi hareket edilmelidir. Kentler dinlenme, ulaşım, eğlence ve barınma gibi işlevlere hizmet etmekte olup, benzer işlevler bir sistem bünyesinde kampüslerde de yer almaktadır. Bu bağlamda kampüsün ana işlevleri; çalışma, barınma, dinlenme-rekreasyon ve ulaşım olmak üzere dört grupta toplanmıştır (Brase, 1987).

Üniversite mekanları denildiğinde akla evvel olarak öğrenciler ve fakülte yapıları gelse de kampüsler diğer yandan akademisyen ve idari çalışanların da iş alanlarıdır. Bu bağlamda kampüslerde eğitim ve çalışma işlevleri birlikte planlanmaktadır. Bu işlevlerin arasında; araştırma alanları, çalışma büroları, atölyeler, amfiler, akademik alanlar, laboratuvarlar, derslikler ve kütüphaneler olduğu söylenebilmektedir (Crowe, 1979). Karna ve Julin (2015) çalışmalarında, araştırma ve öğretim alanıyla ilgili tasarım kararların öğrencilerin ve personelin genel memnuniyeti üzerinde etkisinin yüksek olduğunu belirtmiştir.

Bununla beraber, kampüs dahilinde gereksinim duyulan barınma ve konaklama mekanlarından mahrum bir kampüsün, tüm işlevleri barındırdığını söylemek de oldukça zordur. Barınma işlevi temelde lojmanlar, misafir evleri ve yurtlar olmak üzere alt kümelere bölünmektedir. Barınma işlevleri sayesinde kampüsler, öğrencilerin kendilerini huzurlu bir ev ortamında bulunuyormuş gibi güvende hissettiği temel bir yaşam alanı haline gelmektedir.

Başarılı bir kampüsün temel işlevini karşılayan eğitim-öğretim yapılarının ötesinde toplumun entelektüel ve sosyal alışveriş potansiyelini sağlayan mekanlara da ihtiyaç duyulmaktadır. Kampüsün fiziki yapısı ve niteliği hem yapıları hem de açık

alanları ile ortaya konulurken, kampüsteki farklı ortak mekanların birbirleriyle bağlantısının sağlanmasında en yüksek etkiyi oluşturan alanlar açık alanlar ve rekreasyon alanlarıdır. Yürüyüş yolları, avlular, yeşil alanlar, sokaklar ve bahçeleri bünyesinde bulunduran açık alanlar, kampüsün farklı bölümlerini düzgün bir formda birleştirme niteliğine sahiptir (Pezeshkpoor, 2020). Rekreasyon alanı yapı izni olmayan açık alanlardır. Açık ve yeşil alanlar, spor alanları, dinlenme alanlarının beraberinde öğrencilerin boş zamanlarını sosyalleşerek değerlendirdikleri restoran, kantin, kültür merkezi, kafeterya ve sosyal merkez gibi mekanlara da ihtiyaç duyulmaktadır (Kangal, 2009). Öğrenciler kampüsteki ortak kullanım alanları sayesinde sosyal faaliyetler oluşturarak ve bu faaliyetlere katılarak, çevre ve insan ile düzgün bağlantılar kurmayı ve beraberinde toplumsal ilişkilere hazırlanmayı öğrenmektedir. (Ertekin ve Çorbacı, 2010).

Yukarıda bahsedildiği üzere çalışma, barınma ve dinlenme-rekreasyon işlevlerinin bir arada olduğu kampüslerin kendi içerisindeki bu bölgelerin bağlantısının kurulması için doğru planlanmış bir ulaşım ağı organize edilmelidir. Farklı ulaşım faktörleriyle bağlantılarının iyi kurulamadığı kampüsler, birbirinden bağımsız bölümlerden oluşan ve çeşitli işlevleri kendi içerisinde yerine getiren alanlara evrilmektedir. Üniversite kampüslerindeki mekanlar arasındaki bağlantının kaybı; çeşitli bölümler arasında disiplinler arası eğitim programlarının geliştirilmesini önlemekte ve konferans salonları, seminer salonları, laboratuvarlar gibi ortak kullanım mekanlarının toplum için anlamlı olmaktan çıkarmaktadır (Ertekin ve Çorbacı, 2010). Bu bağlamda kampüsteki farklı işlevlerin birbirlerine fiziksel ve algısal olarak erişilebilir uzaklıkta tasarlanması esastır.

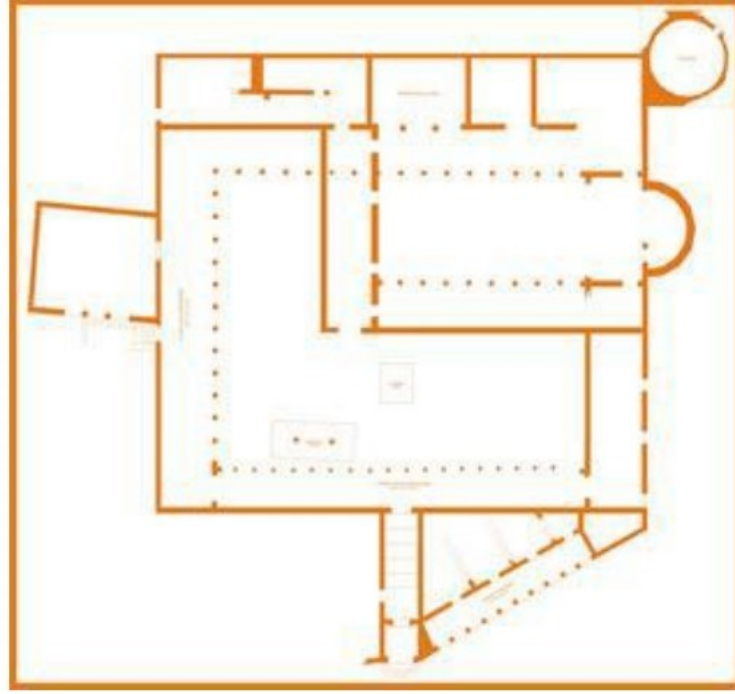
2.2. Üniversitelerin Mimari Açından Tarihsel Gelişimi

Bu bölümde üniversitelerin mimari açıdan Dünyada ve Türkiye’de tarihsel gelişimi hakkında kapsamlı bilgilere yer verilmiştir.

2.2.1 Üniversitelerin mimari açıdan dünyada tarihsel gelişimi

Eğitim yapılarının ilk uygulamalarına klasik dönem kentlerinde rastlamak mümkündür. Bu yapılardan birine Yunanistan’da bulunan Gymnasium’lar örnek olarak verilebilir. Gymnasium’lar; büyük bir avlu çevresinde bulunan odalarda halkın çeşitli alanlarda eğitim gördüğü yapılardır. Avlunun etrafı sütunlu revaklarla çevrilerek gölgelik

alan oluşturulmuştur. Kare plan tipine sahip Gymnasium'un bazı yerlerinde ise dairesel formlar tercih edilmiştir (Şekil 2.1) (Korkut, 2011).

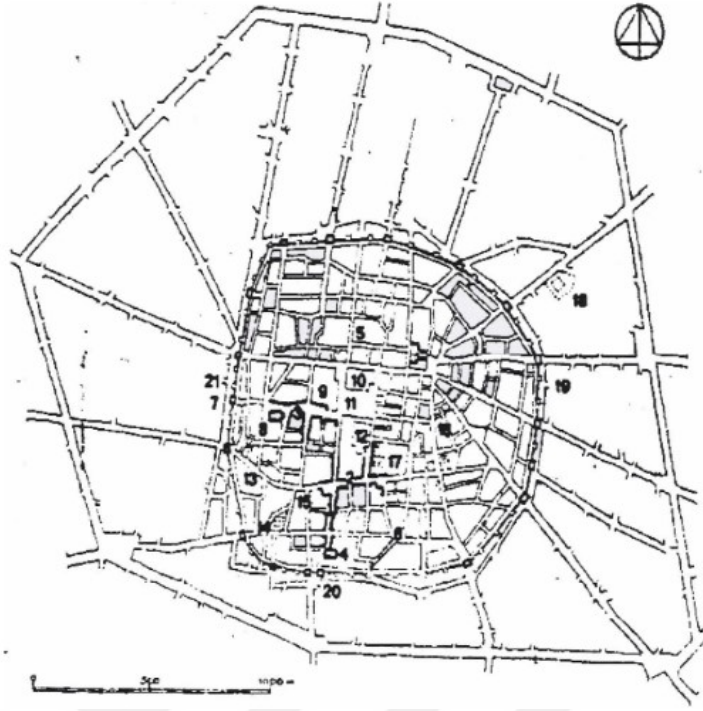

Şekil 2.1. Yunanistan'da gymnasium planı (Korkut, 2011)

Gymnasium gibi eğitim kurumlarından sonra tarihte ilk üniversiteler, Orta Çağ Avrupası'nın sınıfsal farklılıkların tesiri altında doğmuş yapılar olup, inşaa edildiği çağda bağımsız bir düşünce anlayışın, günümüzde ise bilimsel bir anlayışın varlığından bahsetmek mümkün değildir. Bu sebeple ilk üniversiteler, doğruları açığa çıkarmak, bilimi ilerletmek ve duyurmak görevlerini yerine getirmek üzere meydana gelmemişlerdir. Bundan dolayı üniversiteleri, kuruldukları dönemin toplumsal özelliklerine göre ele almak gerekmektedir (Aytaç, 1992).

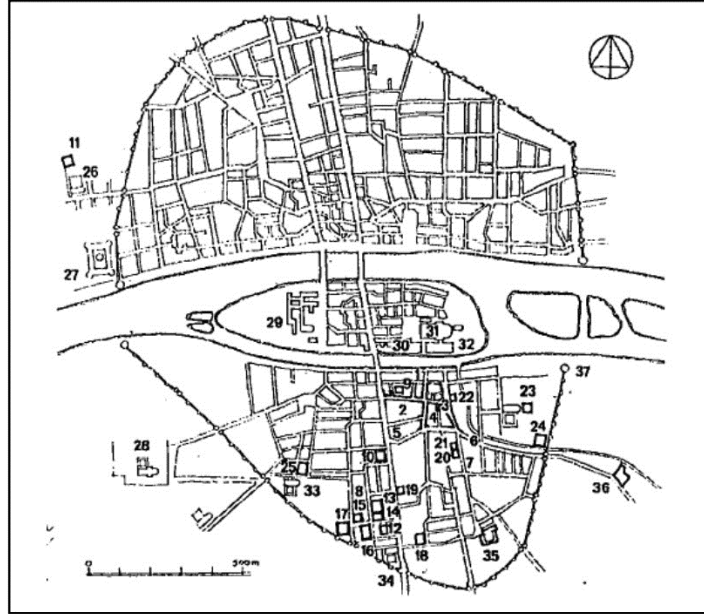
11. yüzyılın sonu ile 12. yüzyılın başı aralığında inşaa edilen üniversiteler, Batı tarzının ilk üniversite örneklerini oluşturmaktadır. Bu ilk üniversitelerden olan Bologna ve Paris, eğitimsel ve kurumsal olarak çeşitli yönetim sistemlerinin yürütüldüğü önemli üniversitelerdendir (Nitschke, 1970).

1088 yılında inşaa edilmiş olan Bologna Üniversitesi, burda okuyan öğrenciler aracılığıyla finanse edilmekle birlikte Avrupa'nın en eski üniversitesi olarak kabul edilmektedir (Gürüz, 1994) (Şekil 2.2).

Şekil 2.2. Bologna Üniversitesi'nin master planı (1300) (Çınar, 1998)

1160 yılında inşa edilmiş olan Paris Üniversitesinin temelini Notre Dame Piskoposluk Okulu oluşturmaktadır. Katolik Kilisesi aracılığıyla finanse edilen Paris Üniversitesi'nin hedefi ruhban sınıfına ulaşabilen bireyler yetiştirmektir (Gürüz, 1994) (Şekil 2.3).

Şekil 2.3. Paris Üniversitesi'nin master planı (1300) (Çınar, 1998)

Oxford Üniversitesi'nin kurumsal yapısı ilerleyen zamanlarda Paris Üniversitesinden giden öğretim görevlileri tarafından oluşturulmuştur. Dolayısıyla Paris modelinin kurumsal yapısının diğer üniversite modelleri üzerinde Bologna'ya karşı daha tesir ettiği sonucuna ulaşılmıştır (Gürüz, 1992) (Şekil 2.4).

Şekil 2.4. Oxford Üniversitesi'nin yerleşim görünümü (Gürüz, 1992)

Oxford üniversitesinde sonra kurulan Cambridge üniversitesi ise köklü bir eğitim geçmişine sahip olan bir araştırma üniversitesidir. Bu üniversite dünyanın en eski ve donanımlı üniversitelerinden biri olma özelliği göstermektedir. Oxford ve Cambridge üniversiteleri kente sağladıkları eğitim anlayışından dolayı kentin varlığını oluşturan önemli bir yere sahiptirler (Şuben, 1980). Bu sebeple Oxford ve Cambridge kelimeleri bir araya getirilerek, Oxbridge adı verilen bir planlama tipi kentte yaygın kullanılmaya başlanmıştır (Türeyen, 2002). Oxbridge tipi, iç avlulu yapı sistemlerinin art arda sıralanmaları ile üniversite kampüslerinin inşaa edilmesidir.

Çeşitli sebeplerden dolayı kentin merkezinde kurulan üniversiteler, kentin sosyal ve iş yaşantısını etkileyen ve kentin planına yön veren bir nitelik taşımaktadırlar. Çoğunlukla, Ortaçağ'ın kent merkezinde kurulan üniversitelerinin sık dokulu ve dışa dönük olmayan yapısal nitelikleri bulunmaktadır. Bu yapısal niteliğe sahip yapıların en bilinenleri 12-13. yüzyıllarda inşaa edilen Siena (1240), Floransa (1321), Toulouse (1229-1230), Sarbonne (1257) (Şekil 2.5), Viyana (1365) (Şekil 2.6), Heilderberg (1386), Prag (1347), Krakow (1364), Köln (1388) üniversiteleridir (Şuben, 1980).

Paris Sarbonne Üniversitesi Paris Üniversitesi'nin on üçe bölünmesiyle eğitim vermeye başlayan bir araştırma üniversitesidir. Fransa'nın siyasi bilimler, hukuk ve ekonomi bölümlerindeki en büyük öğretim kurumudur. Şehir merkezine konumlandırılmış olan bu üniversitenin plan tipi dikdörtgen formdadır. Yapı avlulu plan şemasına sahip olduğu için içedönük olan bir yapısal nitelik göstermektedir (Şekil 2.5).

(a)

(b)

Şekil 2.5. (a) Paris Sarbonne Üniversitesi uydu görüntüsü, (b) Paris Sarbonne Üniversitesi dış mekan görseli (Şuben, 1980)

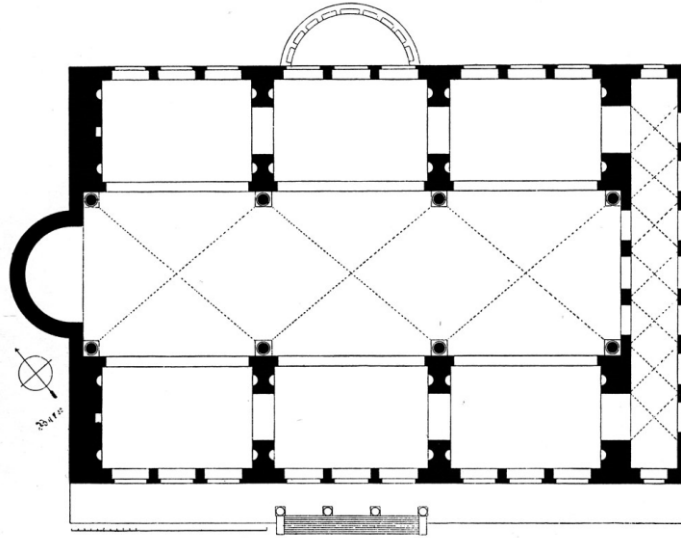
Viyana Üniversitesi, Alman dil ve kültür dünyasının orta Avrupadaki en köklü geçmişe sahip üniversitelerinden birisidir. Viyana kentinin merkezine inşa edilen yapı, içe dönük bir mimari anlayışa ve barok tarzına sahip olan bir araştırma üniversitesidir (Şekil 2.6).

Şekil 2.6. Viyana Üniversitesi dış mekan görseli (Sönmezler, 1995)

Hümanist dünya felsefesi 13. yüzyılda Avrupa’da oluşmaya başlamış, Klasik Yunan ve Roma yapıtlarının açığa çıkmasıyla ise herkes tarafından benimsenmiştir. Hümanist görüş dini, siyasi, ticari ve sosyal hayatı etkilediği gibi eğitim hayatını da etkilemiştir. Dolayısıyla bu görüş üniversitelerin planlamalarında önemli gelişmelere sebep olmuştur (Sönmezler, 1995).

Hümanist hareketin yaygınlaşması ve Rönesans’ın açığa çıkmasıyla kilisenin sosyal yaşam üzerindeki etkisi 14. yüzyılın sonları ile 15. yüzyılın başlarına doğru yok olmaya başlamıştır. Bu sebeple dinin eğitim üzerindeki baskısı azalmış ve eğitimde felsefe ve tarih gibi bölümler yaygınlaşmaya başlanmıştır. Rönesans’ın gelmesiyle birlikte ise mimaride bazilika plan çeşidine yönelim olmuştur (Çınar 1988) (Şekil 2.7).

Şekil 2.7. Bazilika plan tipi, Roma (Türeyen, 2002)

16. yüzyıldan itibaren eğitim çalışmalarında oluşan gelişmelerle beraber üniversiteler üzerinde devletin tesiri zamanla hızlanmıştır. Bu yüzyılda matbaanın keşfi Avrupa’daki üniversiteleri gerçek manada etkisi altına almış ve eğitimin Avrupa’da yaygınlaşmasına sebep olmuştur. Eğitim üzerinde, dinin baskısının azalmasıyla üniversiteler içe dönük bir anlayış göstermiş ve bilim insanları kendi içinde bir sınıf oluşturmuşlardır. Dolayısıyla eğitim için çok önemli olan üniversiteler, topluma kapalı bir yapıya dönüşmüşlerdir (Aydemir 1975).

Rönesans’ın gelmesiyle beraber bilim ve sanat alanındaki değişimler üniversite binalarında da etki göstermiş; üniversite binaları fiziki anlamda canlı bir görünüm kazanmıştır. Leonardo da Vinci, Michiavelli gibi herkes tarafından bilinen sanatçıların

tesiriyle bina bir heykel gibi süslenerek barok tarzı uygulanmış ve üniversite binalarında saray mimarisi hakim olmaya başlamıştır (Şuben, 1980) (Şekil 2.8).

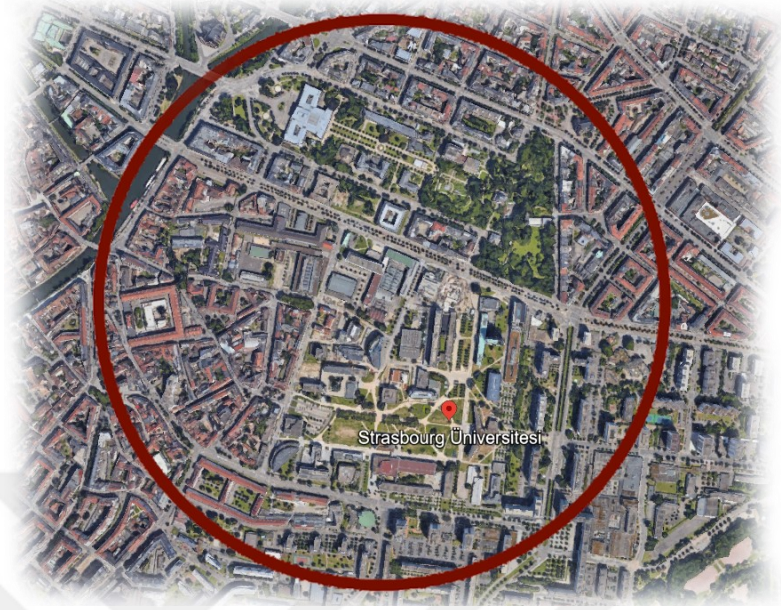
Şekil 2.8. Barok mimari tarz, Bern Üniversitesi (Türkbağ, 2001)

17. ve 18. yüzyıllarda oluşan çeşitli keşifler sonucunda, Rasyonalizm (Akılcılık) veya Aydınlanma Çağı denilen farklı bir dünya felsefesi meydana gelmiştir (Sönmezler, 1995). Bu dünya felsefesinin temelinde, deneyler ve sistematik gözlemler sonucunda oluşan “bilimsel yöntem” düşüncesi ağır basmaktadır. Bu düşünce doğrultusunda astronomi kimya, fizik, matematik, anatomi gibi bölümlere yönelim artmıştır (Türkbağ, 2001). 18. yüzyılda üniversitelerde gerçekleşen bu önemli değişimler; bilimsel yöntemin yaygınlaşması, farklı alanlar için çeşitli fakülteler kurulması ve her fakültenin birbinden bağımsız olması gibi gelişmelerdir. Bütün bu gelişmeler doğrultusunda üniversiteler farklı alanlarda anlamsal ve mesleki eğitime olanak sağlayan kurumlar olarak yaygınlaşmaya başlamıştır (Şuben, 1980).

19. yüzyılda Sanayi Devrimi’nde yaşanan gelişmeler sonucunda, geçmişte eğitim özgürlüğü bulunmayan toplumlara eğitim özgürlükleri verilmiş ve eğitim araştırmalarına çeşitli bilim dalları dahil olmuştur (Şen,1987). Bu sebeplerden dolayı yüksek eğitime doğru bir yönelim olmuş ve üniversitelerin öğrenci sayılarında önemli bir artış gerçekleşmiştir. Aynı zamanda şehirde de gerçekleşen değişimler şehrin büyümesine sebep olmuştur. Şehrin büyümesi sonucunda üniversiteler için arsa sorunu oluşmuş ve üniversiteler için kent içi planlamalar tercih edilmeye başlamıştır (Korkut, 2011).

Kent içi kampüs planlamalarının ilk örneklerinden olan Kaiser-Wilhelm Üniversitesi 1878’de Strasbourg’da tasarlanmıştır (Şekil 2.9). Kaiser-Wilhelm

Üniversitesi, etrafı yeşil alanlarla çevrili bir arazi içinde olup, yapıların belirli bir düzen içerisinde sıralanmasıyla oluşmuştur (Kortan, 1981).

Şekil 2.9. Kaiser-Wilhelm Üniversitesi, Fransa (Google Earth, 2023)

Bu dönemde Amerika'ya baktığımızda ise Amerikan üniversite kampüsleri, çoğunlukla kentin dışında planlanmıştır. Genel planlama kriteri, merkezi bir meydan ve bu meydanın çevresine yerleştirilmiş ortak sosyal alanlar ve diğer alanlara ise fakülteler konumlanmıştır (Kortan, 1981) (Şekil 2.10).

Şekil 2.10. Amerikan üniversite kampüsü yerleşim planı, Chicago Üniversitesi (Kortan, 1981)

Modern dönemden önce Amerikan kampüs planlamasında; Land-Grant Kampüsler, Beaux Arts Kampüsler ve Eklektisist Kampüsler adı verilen çeşitli aşamalar gerçekleşmiştir.

Land Grant kampüsleri; 1962 yılında yürürlüğe giren “The Morrill Land Grant Act” adı verilen kanun sonrasında gelişmeler göstermeye başlamıştır. Bu gelişmeler neticesinde; yükseköğretim ülke genelinde benimsenerek kapıları farklı gruplara aralanmış ve yükseköğretimin halkın gereksinimlerine yanıt verme mesuliyeti kanuni temellere oturturulmuştur.

Land Grant üniversitelerinin planlamaları çeşitli tasarım ölçütlerini bünyesinde bulundurmaktadır. Bu tasarım ölçütleri;

- Kampüsün topğrafya ile uyum içerisinde olması
- Kampüs içinde yeşil alanların bulunması
- Kampüsteki yapıların gerekli boyutta ve kullanım alanına göre tasarlanması
- Kampüste sonradan eklenecek yapılar için uygun boş alanların bulunması

Şeklinde sıralanmıştır (Yekrek, 1999).

Land Grant kampüslerine örnek olarak Berkeley’de California Koleji gösterilebilir (Şekil 2.11).

Şekil 2.11. Land-Grant Kampüs: Berkeley’de California Koleji (1866) (Yekrek, 1999)

Beaux-Arts kampüs planlamasında ise, bağlayıcı ve toparlayıcı planlama unsurları olarak merkez aks ön plana çıkmaktadır. Bu merkezi aks öncülüğünde simetri, anıtsallık ve geometrik tasarım bu kampüs türünün ana kriterlerini oluşturmaktadır.

Beaux-Arts kampüslerine örnek olarak California'daki Stanford Üniversitesi gösterilebilir (Sönmezler, 2003) (Şekil 2.12).

Şekil 2.12. Beaux-Arts Kampüsü: Stanford Üniversitesi (1887) (Sönmezler, 2003)

Diğer bir yaklaşım çeşidi olan Eklektisist kampüs planlamasında, kendi kendine yetebilen içe dönük bir tasarım düşüncesi ön plandadır. Bu düşünce, genişleyen Amerikan şehirleri bünyesinde daralan üniversite kampüslerine daha rasyonalist arsa kullanımı olanağı sunmaktadır. Eklektisist kampüslerine örnek olarak Amerikada bulunan Yale, Princeton ve Duke Üniversiteleri gösterilebilir (Sönmezler, 2003) (Şekil 2.13).

Şekil 2.13. Eklektisist Kampüsü: Princeton Üniversitesi (1896) (Sönmezler, 2003)

19. yüzyılın son zamanları ile 20. yüzyılın ilk zamanlarına denk gelen dönemde üniversitelerde fen bilimlerine, mesleki eğitime, temel ve uygulamalı araştırmalara ve özellikle mühendisliğe verilen önem artmaya başlamıştır (Yekrek, 1999). Bölümler arasındaki bağın çoğalması ve güçlenmesi sonucu, çoğunlukla bu dönemdeki üniversitelerin birleşme yönelimi yansıttıkları görülmektedir (Türeyen, 2002).

Bu dönemde kampüs planlamasında, Bauhaus ve evrensel mimari anlayışların tesiriyle endüstriyel bir yönelim benimsenmiş ve bu doğrultuda planlamada modüler tasarım fikri uygulanmıştır. Bu tasarım fikri sayesinde üniversite kampüs planlamalarında, 1800'lerin kampüslerine oranla bölümlerin gereksinim gördüğü mekanlara yanıt verebilen daha büyük alanlar içerisinde bir yapılaşma tasarımına ulaşılmıştır. Southhampton (Şekil 2.14), Hull (Şekil 2.15), Exeter (Şekil 2.16) üniversiteleri bu kampüs planlamalarına örnek gösterilebilir (Şuben, 1980).

Southhampton Üniversitesi, İngiltere'de yer alan bir devlet araştırma üniversitesidir. Üniversite özellikle teknik bilimler ve mühendislik alanlarında Birleşik Krallık ve Dünya'nın en donanımlı üniversiteleri arasında bulunmaktadır. Büyük bir alana sahip olan üniversite kampüsü farklı işlevleri bünyesinde barındıran ve birbirini tekrarlayan avlulu yapı formlarından meydana gelmektedir (Şekil 2.14).

Şekil 2.14. Southhampton Üniversitesi, İngiltere (Google Earth, 2023)

Hull Üniversitesi, İngiltere'de yer alan bir kamu araştırma üniversitesidir. Çok amaçlı ve büyük bir alana sahip olan bu üniversite kampüsü eğrisel, kübik vb. formların birbirini tekrar etmesinden meydana gelmiştir (Şekil 2.15).

Şekil 2.15. Hull Üniversitesi, İngiltere (Google Earth, 2023)

Exeter Üniversitesi, Birleşik Krallık'ın Exeter şehrinde yer alan bir devlet üniversitesidir. Büyük bir alana sahip olan üniversite kampüsü modüler tasarım fikrini uygulayarak farklı işlevleri bünyesinde barındırmaktadır. Bu modüler tasarım, dikdörtgen formlu yapıların birbirini tekrarlamasından meydana gelmektedir (Şekil 2.16).

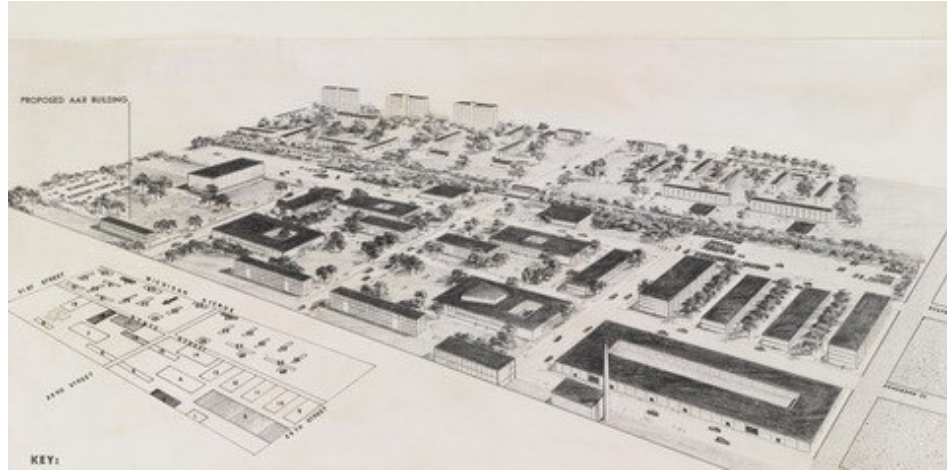

Şekil 2.16. Exeter Üniversitesi, Birleşik Krallık (Google Earth, 2023)

1933 yılında gerçekleşen C.I.A.M IV. kongresinde kent kavramının fonksiyonelliği konusunda önemli çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmalar, kentsel tasarım ve mimarlık alanlarını etkisi altına almış ve kampüs mimarisinin tekrardan planlanmasına sebep olmuştur. C.I.A.M ilkeleri; kentin çalışma, barınma, dinlenme-rekreasyon ve ulaşım olmak üzere 4 farklı fonksiyona cevap verecek şekilde ayrı zonlara bölünmesini savunmuştur (Yekrek, 1999).

C.I.A.M prensipleri doğrultusunda bir çok üniversite kampüsü tasarlanmıştır. Örnek olarak Illinois Teknik Enstitüsü (1939) (Şekil 2.17), Karakas Üniversite Kenti (1942'den önce), Otoniemi Teknik Üniversitesi (1949), Meksika Üniversite Kenti (1951'den önce), Rio de Jenerio Üniversite Kenti (1954'ten önce), Bochum Üniversitesi (1962), Surrey Üniversitesi (1966), ODTÜ Gaziantep Kampüsü (1973) (Şekil 2.18), Oran Bilim ve Teknik Üniversitesi (1976'dan önce) gösterilebilir (Şen, 1987).

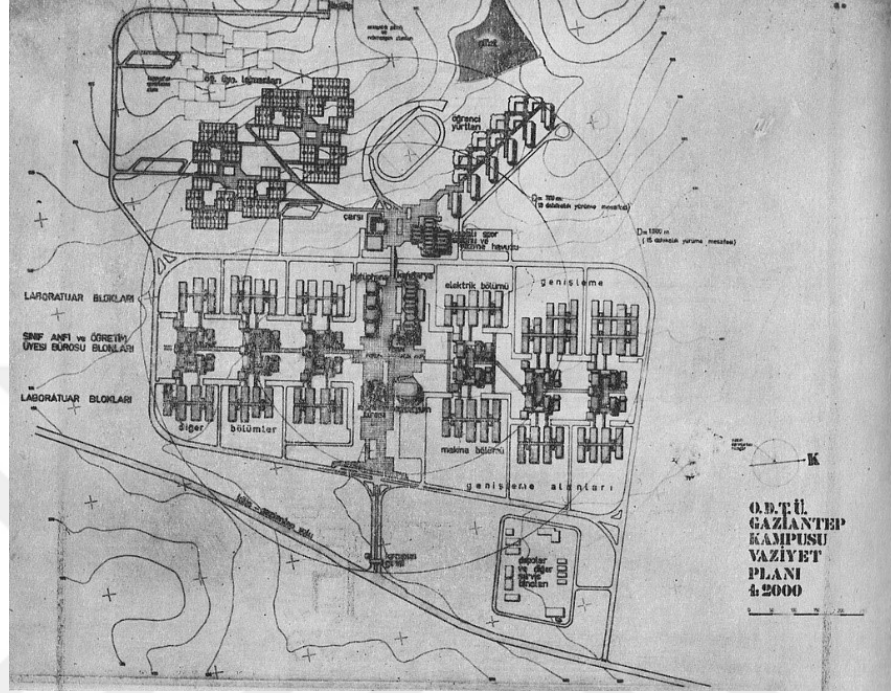
Illinois Teknoloji Enstitüsü (IIT), Chicago, Illinois'de yer alan bir vakıf araştırma üniversitesidir. Üniversitenin tarihi geçmişi ABD'deki 19. yüzyıldan kalma farklı mühendislik ve mesleki eğitim kurumlarından meydana gelmektedir. Kampüsün master planı yapısal modül olan ızgara sisteminden oluşmaktadır. Bu ızgara sisteminde, iki veya daha fazla kata sahip yapılar içerisine boşluk bırakılarak evrensel alan konsepti gerçekleştirilmiştir (Şekil 2.17).

Şekil 2.17. Illinois Teknik Enstitüsü yerleşim planı (1939) (Yekrek, 1999)

ODTÜ Mütevelli Heyeti, 1973'te Orta Doğu'da bölgesel bir üniversite olmak ve Ankara'daki birikimi ülkenin farklı bölgelerine ulaştırmak hedefiyle dış kampüsler kurma kararı almıştır. Bu bağlamda, 1973 yılında inşa edilen ODTÜ Gaziantep Kampüsü,

ODTÜ'nün Ankara dışında inşa edilen ilk kampüsü olmuştur. Kampüs ana bir meydan etrafında, dikdörtgen formlara sahip yapıların modüler olarak tekrarlanmasıyla oluşmuştur. Bu yapılar eğitim, sosyal, konaklama vb. fonksiyonlardan oluşmakta ve doğru bir ulaşım ağı ile birbirlerine bağlanmaktadır (Şekil 2.18).

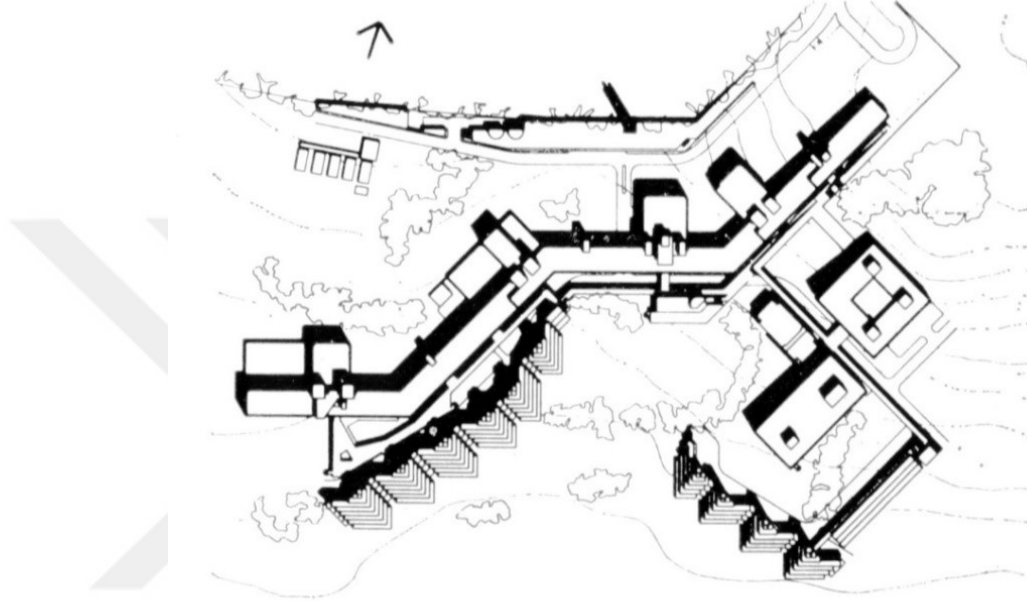

Şekil 2.18. ODTÜ Gaziantep Kampüsü yerleşim planı (1973) (Yekrek, 1999)

C.I.A.M ilkeleri, ilerleyen zamanlarda “takım 10” (team X) denilen bir ekip mimarın kritiklerine maruz kalmış ve bu doğrultuda güncel ve dinç düşünceler mimarlık-şehircilik bölümüne giriş yapmaya başlamıştır. Team-10, şehrin zonlara bölünmesine itiraz etmiş, hümanist düşünceye değer veren şehir planlamasını müdafaa etmişlerdir. Dolayısıyla C.I.A.M kongrelerinin toplanması fikrinden geri dönmüştür (Yekrek, 1999).

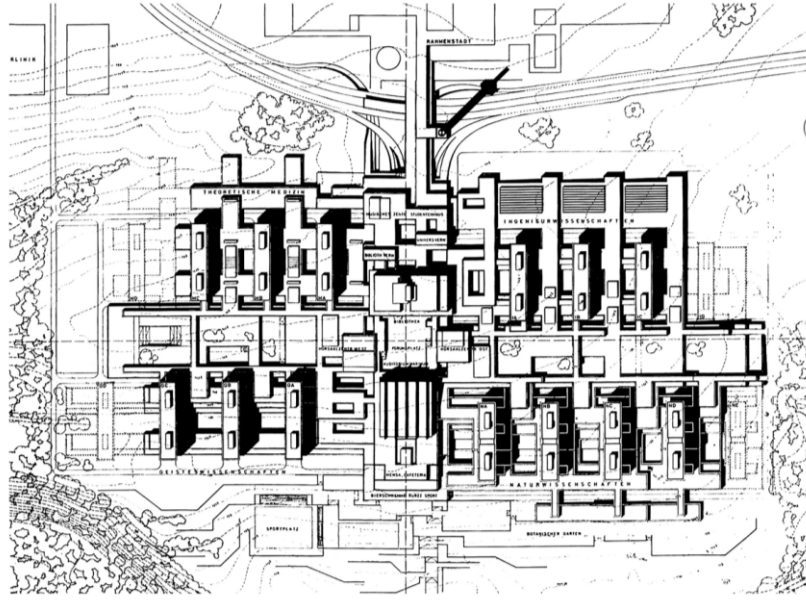
Takım 10 prensipleri doğrultusunda bir çok üniversite kampüsü tasarlanmıştır. Örnek olarak East Anglia Üniversitesi (1962) (Şekil 2.19), Bath Üniversitesi (1962), Dublin Üniversitesi (1963), Serbest Berlin Üniversitesi (1963), Simon Frazer Üniversitesi (1963), Loughborough Teknik Üniversitesi (1964), Güney Illinois Üniversitesi (1965), Bielefeld Üniversitesi (1969) (Şekil 2.20) ve Lethbridge Üniversitesi (1967) gösterilebilir (Yekrek, 1999).

East Anglia Üniversitesi (UEA), İngiltere'nin Norwich kentinde yer alan bir devlet araştırma üniversitesidir. Üniversite çevre, genom bilimi, sağlık ve tarım sektörlerinde Avrupa'nın en büyük araştırmacı kitlesine sahip olan Norwich Araştırma Parkı'nın bir katılımcısıdır. Kampüs, dikdörtgen formlara sahip çeşitli fonksiyonlardaki yapıların bir bütün olarak birleşiminden meydana gelmiştir. Dolayısıyla master planda modüler bir yaklaşım değil bütüncül bir yaklaşım benimsemiştir (Şekil 2.19).

Şekil 2.19. East Anglia Üniversitesi yerleşim planı (1962) (Türeyen, 2002)

Bielefeld Üniversitesi, Almanya'nın Bielefeld şehrinde yer alan bir yükseköğretim kurumudur. 1969 yılında inşa edilen üniversite, reform üniversitesi olarak eğitim vermeye başlamıştır. Üniversite kampüsü, ana bir meydan etrafında uzun ve ince dikdörtgen formlara sahip yapıların birleşimiyle meydana gelmiştir. Birleşim olayı gerçekleştirilirken bazı yerler boş bırakılarak açık alanlar oluşturulmuştur. Kampüsün genel yerleşim planına bakıldığında, modüler parçaların birleşiminden meydana gelen bir bütüncül yaklaşımın esas olduğu görülmektedir (Şekil 2.20).

Şekil 2.20. Bielefeld Üniversitesi yerleşim planı (1969) (Türeyen, 2002)

Sonuç olarak, 20. yüzyıl da, bütün dünyada yükseköğretim alanında farklı reformlar uygulanmış, çeşitli gelişmeler yaşanmış ve yükseköğretim çoğunluk tarafından kabul edilir bir duruma gelmiştir. 2. Dünya Savaşı'nı seyreden zamanlarda, ülkesel çeşitlilikler git gide yok olmaya başlasa da, bütün ülkelerde üniversiteleri etkisi altına alan faktör “büyüme” olmuştur. Bu yüzyılda, üniversite öğrenci kapasitelerinde bugüne kadar rastlanmamış yükselişler gerçekleşmiş, araştırmalarda saha çalışmalarına yoğunlaşmış ve üniversitelerin dışında insanları meslek sahibi yapabilmek amacıyla meslek yüksek okulları açılmaya başlanmıştır.

2.2.2 Üniversitelerin mimari açıdan Türkiye’de tarihsel gelişimi

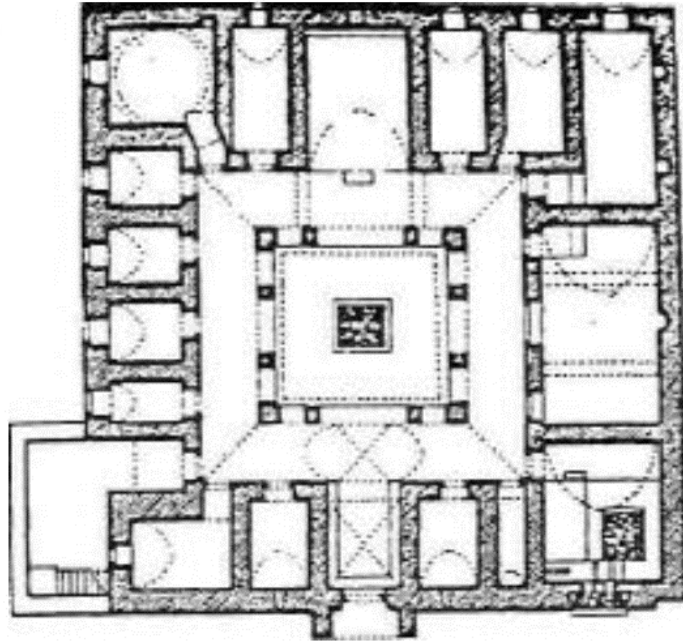
Türkiye’de üniversite tarihine baktığımızda ise üniversitenin ilk çekirdekleri, Orta Çağ Avrupa’sına karşılık gelen dönemde oluşmaya başlayan medreselerdir (Antalyalı, 2007). 10’uncu yüzyılda Anadolu’da ortaya çıkan medreseler, Arapça’da “bilgi aktaran yer” manasına gelen ve cumhuriyet dönemine kadar varlığını sürdürebilen yükseköğretim kurumlarıdır (Korkut, 2011).

Çoğunlukla camilerin yakın çevresinde oluşturulan Anadolu medreselerinde arapça, tefsir, ilahiyat ve islam felsefesi gibi din eğitimlerine ilaveten astronomi ve tıp bilimlerinin de öğretildiği ve bu medreselerde öğrenimlerini sürdürenlere “talebe-i ulum” adı verildiği bilinmektedir. Bu medreselerde eğitimini tamamlayan öğrencilere ise imam, kadı, müftü, müderris vb. denilmektedir (Kuban, 1969).

Medreselerin temel değişimi Büyük Selçuklular zamanında, büyük Nizamülmülk tarafından gerçekleştirilmiştir. Anadolu'da 12. yüzyıldan bu yana gelişim gösteren medreselerin mimari kat planları, merkezi avlunun açık ya da kapalı olması dışında genellikle benzerlik göstermektedir. Açık avlulu medrese çeşidi hiçbir tasarım elemanı ile avlunun kapatılmadığı, kapalı avlulu medrese çeşidi ise kubbe veya benzeri bir tasarım elemanı ile avlunun kapatıldığı yapılardır (Kuban, 1981; Turcan, 1996).

12. yüzyılda Artukoğulları (Şekil 2.21) ve Danişmentoğulları'nın (Şekil 2.22) inşa ettiği medreseler açık ve kapalı medrese çeşitlerinin ilk örnekleri olarak gösterilebilir.

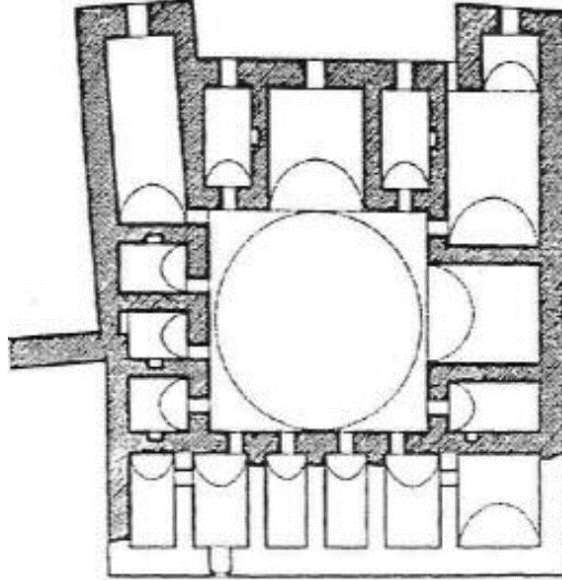
Zinciriye Medresesi diğer adıyla Sincariye Medresesi, 1198 yılında Diyarbakır'da inşa edilmiştir. Medrese tek katlı, avlulu ve kareye yakın dikdörtgen bir formda tasarlanmıştır. Yapının dört bir kenarında farklı amaçlarla kullanılan kapalı mekanlar yer almaktadır. Üst kısmı açık olarak tasarlanan avlunun etrafında kemerli revaklar ve ortasında süs havuzu bulunmaktadır. İki eyvanlı medresenin giriş kısmına yapılan ana eyvanın üzeri, çapraz tonozla örtülerek giriş belirgin hale getirilmiştir (Şekil 2.21).

Şekil 2.21. Zinciriye Medresesi, Diyarbakır (Kuran, 1969)

1157 yılında Niksar'da inşa edilen Yağbasan Medresesi, Türkler tarafından Anadolu'da yapılan ilk medrese olarak kabul edilmektedir. Kare formu bir plana sahip

olan medresede, üzeri kubbeyle örtülmüş avlu yer almaktadır. Yapı içerisinde iki adet eyvan ve eyvanlar arasında üstü tonozlarla örtülü dikdörtgen planlı odalar bulunmaktadır (Şekil 2.22).

Şekil 2.22. Yağbasan Medresesi, Niksar (Kuran, 1969)

Medreseler, tasarım fikri olarak konut yapılarından ilham almakla beraber herkes tarafından benimsenen yaşam tarzına elverişli olarak içte dönük bir anlayışta planlanmaktadır. Kent içi merkezi yerlerde konumlandırılan medreseler genellikle anıtsal nitelik taşımaktadırlar. Bu medreseler, Selçuklu ve Osmanlı dönemi adı verilen iki farklı dönemde araştırılmıştır (Aydemir, 1975).

13. yüzyılın ikinci yarısına kadar Selçuklu medreselerinin mimari formlarında sistematik bir düzen görülmektedir. Bu dönemden itibaren plan tasarımları bir hat üzerinde düzene girmiş ve belirgin bir biçime ulaşmıştır. 14. yüzyıla gelindiğinde Selçuklu medreselerinde klasik mimarinin etkisi görülmektedir. 16. yüzyılda ise Mimar Sinan medrese mimarisine yeni bir tarz getirmiştir (Aydemir, 1975).

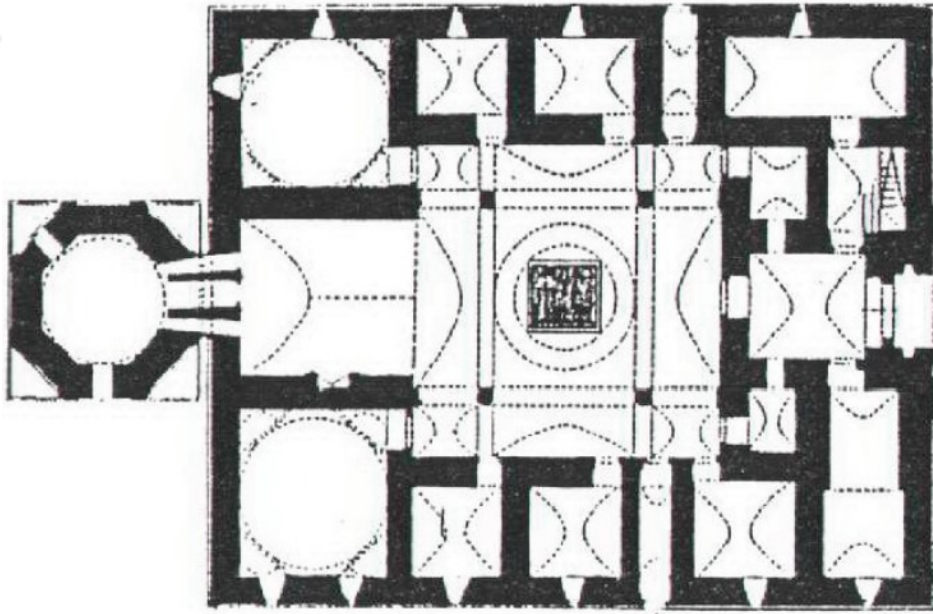
Selçuklu medreselerinde de açık ve kapalı avlulu olmak üzere iki farklı mimari plan çeşiti vardır. Bu medrese çeşitleri taş, kerpiç ve tuğla gibi geleneksel mimari malzemelerinden inşaa edilmektedir. Açık avlulu Selçuklu medreselerinde çoğunlukla dört eyvan, kapalı avlularda ise bir, iki, üç veya dört eyvana sahip bir biçim şeması oluşturulmaktadır. Avlunun karşısına denk gelen büyük eyvanın iki tarafında, genellikle

eğitmen odaları, yönetici odaları ve mescit olarak kullanılan büyük odalar bulunmaktadır. Bu büyük eyvanın sağ ve sol çevresinde ise medrese hizmet görevlilerinin ve öğrencilerin eğitim, konaklama ve sosyal vakit geçirmek amacıyla kullandıkları, revaklarla süslenmiş küçük odalar bulunmaktadır.

Medreselerin avluya giriş kısmında yapının değerini açıklayan gösterişli ve iri bir taç kapı, tonozlu bir tavan örtüsüyle vurgulanmaktadır. Avlunun ortasına ise genellikle süs havuzu ve ağaçlar tasarlanarak canlı bir görünüm elde edilmeye çalışılmıştır (Türeyen, 2002).

Selçuk medreselerine örnek olarak, kapalı avlulu Ertokuş Medresesi (Şekil 2.23) ve açık avlulu İzzettin Keykavus Şifaiye Medresesi (Şekil 2.24) gösterilebilir.

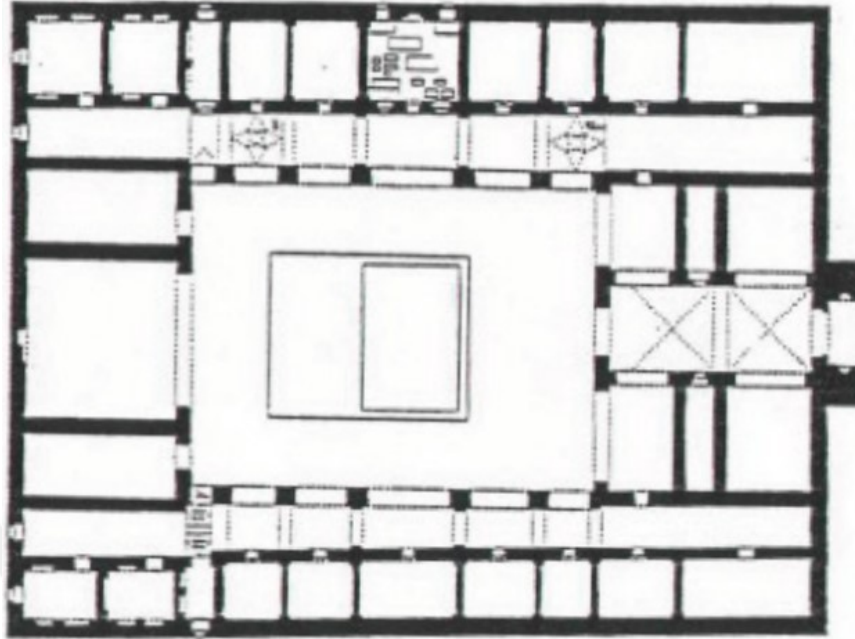
Ertokuş Medresesi 1224 yılında Isparta’da inşa edilmiştir. Medrese dikdörtgen formu ve tek eyvanlı bir yapıya sahiptir ve yapı içerisinde üzeri kubbeyle örtülmüş avlu bulunmaktadır. Avlunun dört bir kenarında farklı işlevlerde kullanılan odalar ve ortasında ise süs havuzu yer almaktadır (Şekil 2.23).

Şekil 2.23. Ertokuş Medresesi, Isparta (Turcan, 1996)

İzzettin Keykavus Şifaiye Medresesi, 1217 yılında Sivas’ta inşa edilmiştir. Medrese dikdörtgen formu ve dört eyvanlı bir yapıya sahiptir ve yapı içerisinde üzeri

örtülmemiş açık avlu bulunmaktadır. Avlunun etrafında, revaklarla çevrilmiş farklı işlevlerde kullanılan odalar yer almaktadır (Şekil 2.24).

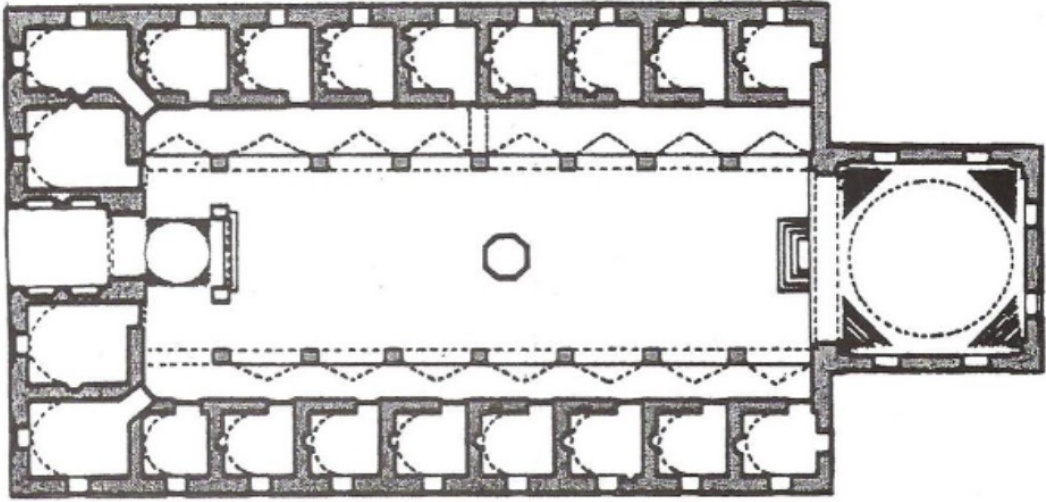

Şekil 2.24. İzzettin Keykavus Şifaiye Medresesi, Sivas (Turcan, 1996)

Osmanlı hükümet sultanı II. Mehmed ve ordusunun bizansa ait olan İstanbul'u fethetip başşehir konumuna getirdikten sonra, İstanbul osmanlı halkınının eğitim, sosyal ve kültür mekanı haline dönüşmüştür. Selçuklu döneminden itibaren, Anadolu da sistematik olarak işleyen eğitim nizamı, böylelikle İstanbul çerçevesinde batıya doğru yönelmiştir (Özer, 1978).

Eğitimde yaşanan bu gelişme sayesinde Selçukluların uzantısı olarak Osmanlı'da da medreseler inşaa edilmeye başlanmıştır. Bu medreseler, Selçuklu medreselerinin gelişerek farklı bir nizam verilmiş halidir. Bu sebeple mimari plan açısından iki medrese arasında çok fazla benzerlikler bulunmaktadır.

Osmanlı medreselerinde, eskiden var olan avlu tipolojisi muhafaza edilmiş ancak üzerinde iki minarenin çıktığı taç kapı varlığını koruyamamıştır. Eski medreselerdeki avluya bakan büyük eyvanın yerine, dershane veya mescit olarak kullanılan anıtsal biçimdeki kubbenin kapattığı bir mekan yapılmıştır. Aynı zamanda revakların arkasında yerleştirilen odalarda kubbelerle sarmalanmıştır (Türeyen, 2002). Osmanlı medreselerine örnek olarak, açık avlulu Yıldırım Beyazıd Medresesi gösterilebilir (Şekil 2.25).

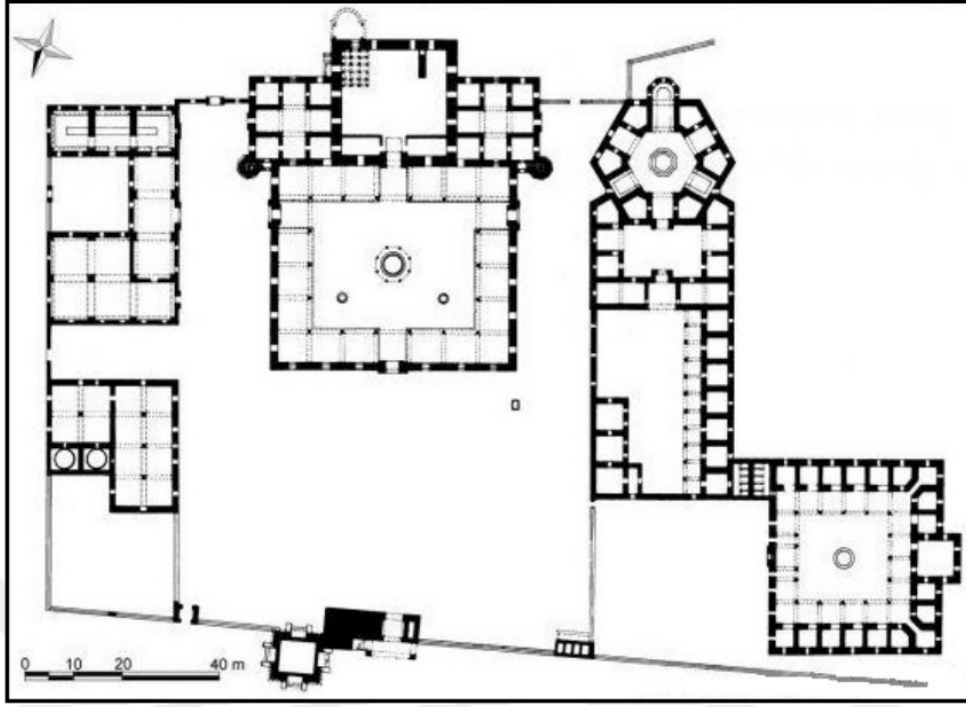
Şekil 2.25. Yıldırım Beyazıd Medresesi, Bursa (Türeyen, 2002)

Batılılaşma yöneliminin tanzimat dönemi ardından meydana gelmesinden dolayı 18. yüzyılın ikinci yarısında genel eğitim yapıları inşa edilmeye başlanmıştır. Bu süreçte eğitim kurumlarında; Batı'nın kapitalist, içe dönük olmayan ve burjuva beğenilerinin büyütülerek gösterildiği mimari konseptler oluşmuştur. Dolayısıyla Doğu'nun fonksiyonel ve içedönük mimari tasarımları kaybedilmeye yüz tutmuştur.

1773'te inşa edilen Mühendishane-i Bahri-i Hümayun bu dönemin ilk eğitim yapısı olarak bilinmektedir. Cumhuriyet'in ilan edilmesinin ardından eğitim alanında yapılan reformlar sayesinde eğitim düzeni büyük bir değişime uğramıştır. Bu değişimlerden ilk ve en önemlisi olan Tevhid-i Tedrisat Yasası 1924'te yürürlüğe girmiştir (Birkan, 1972). Bu yasa ile birlikte Darülfünun-u Osmani denilen eğitim kurumu 'İstanbul Darülfünun' ismi verilerek tüzelkişilik konumuna ulaşmış, bütün medreseler ortadan kaldırılmış ve eğitim yapılarının hepsi Maarif Vekaleti öncülüğünde birleştirilmiştir (Özen, 1999; Akt: Sönmezler, 2003).

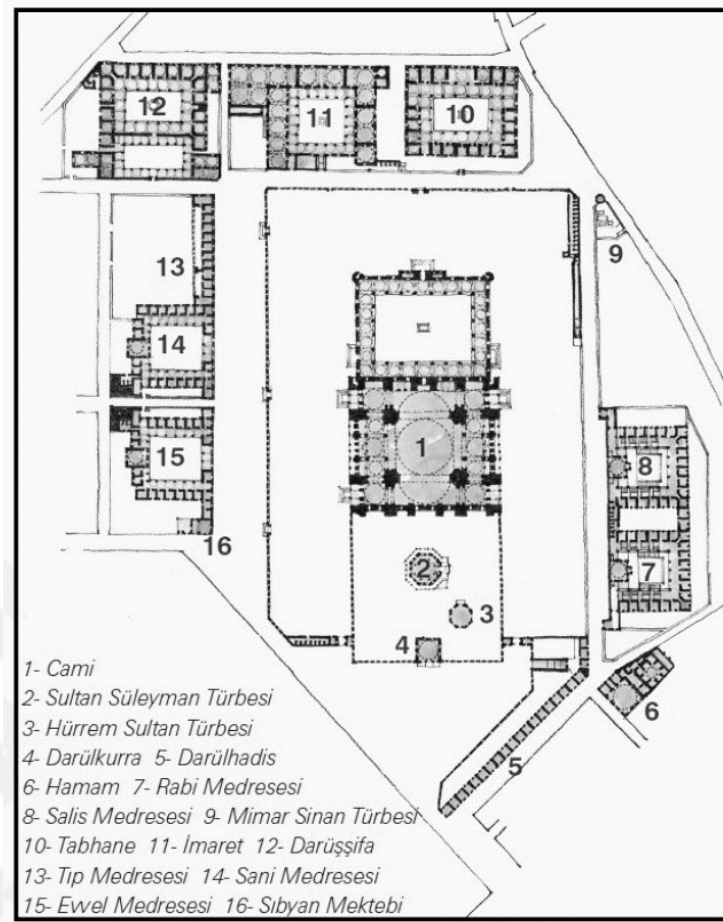
Osmanlı Devleti'nin Edirne ve İstanbul'a yerleşmesiyle bereber, medreseler ve diğer hizmet birimleri, külliye adı altında birleştirilerek inşa edildiği ifade edilmektedir (Turcan, 1996). Külliye tanımlarken, Sözen ve Tanyeli'ye (2011) göre; birden fazla yapıdan meydana gelen, bir camiyi merkezi konuma yerleştiren, çarşı, kitaplık, hamam, imaret, han, medrese gibi birimleri barındıran yapılar topluluğu olarak nitelendirilmiştir. Bu yapılar fonksiyonlarıyla birbirini tamamlar nitelikte olup, üslup yönünden benzerlik göstermektedirler.

Edirne'de 1400'lerde inşa edilen Beyazıt 2. Külliyesi, kendi içinde bir kompleks yaratarak uygar bir üniversite kampüsünün başlangıç noktası olarak kabul edilmiştir (Kortan, 1981). Bu kompleksin içinde yer alan başlıca unsurlar arasında yemekhane, cami, tıp okulu, mutfak ve hastane gibi birimler bulunmaktadır (Şekil 2.26).

Şekil 2.26. Beyazıt 2. Külliyesi, Edirne (Kortan, 1981)

Süleymaniye, Osmanlı tarihindeki en büyük külliye olarak bilinir ve Mimar Sinan tarafından 1557 yılında İstanbul'da inşa edilmiştir. Sosyal amaçlı büyük bir etkinlik alanı olarak hizmet veren bu kompleks, farklı yapılardan meydana gelir ve şu birimleri içerir: Evvel ve Sani medreseleri, bir hamam, bir tıp medresesi, bir tabhane ve kervansaray, külliye için hizmet eden bir imaret, bir darül haris, çift avlulu bir bimarhane, Kanuni Sultan Süleyman ve Hürrem Sultan Türbeleri (Çınar, 1998) (Şekil 2.27).

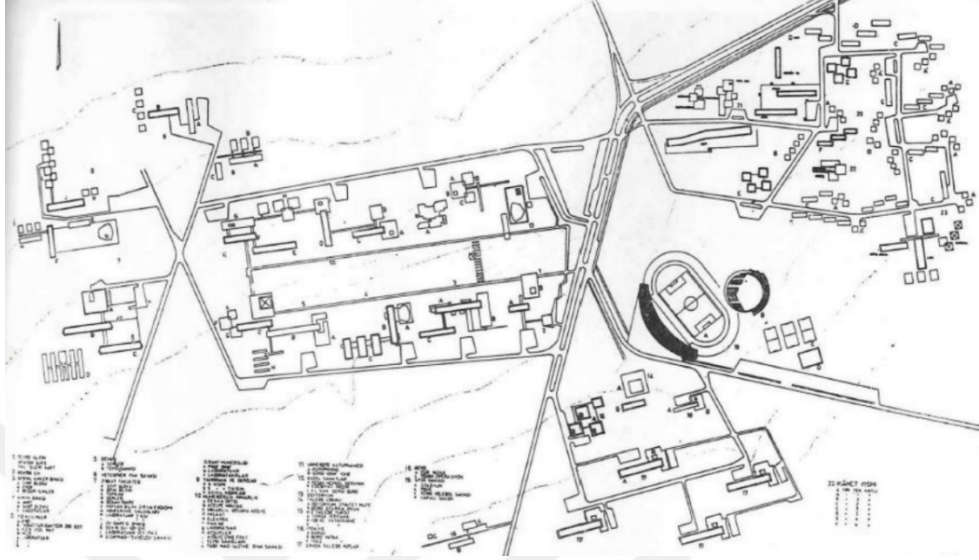

Şekil 2.27. Süleymaniye Külliyesi, İstanbul (Çınar, 1998)

2. Meşrutiyet dönemiyle beraber İttihat ve Terakki iktidarı, üniversite kenti fikrini gündeme getirmiştir. Sapanca Gölü çevresinde bir üniversite kenti kurma planı ortaya atılmıştır fakat toplum tarafından garip karşılandığı için bu proje reddedilmiştir. Ardından İstanbul'un Koksas yakasında darülfünun mahallesi oluşturulması önerilmiştir, fakat Koksas'ta açığa çıkan yangın sebebiyle İttihatçılar bölgede kamulaştırma çalışması yapmaktan vazgeçmiştir. İttihat ve Terakki iktidarı, o dönemin şartları içinde bu iki projeyi de gerçekleştirmek için imkan bulamamıştır (Hatipoğlu, 2000).

1950'ye kadar kent üniversitesi modeli yaygın olarak kullanılmıştır; bu modelde üniversitelerin birimleri, İstanbul, Ankara ve İstanbul Teknik Üniversiteleri gibi, kentin farklı bölgelerine yayılmıştır. Üniversite kenti uygulaması ise Amerika'nın tesiriyle 1956'da ilk olarak ODTÜ'de ardından 1957'de Atatürk Üniversitesi'nde gerçekleştirilmiştir. Atatürk Üniversitesi'nin kuruluşunda Land Grand çeşidinde bir üniversite modeli benimsenmiş ve bu modelle beraber üniversitenin merkezi bir kentte kurulacak, fakülteler ise yakın kentlere bölünecektir (Şekil 2.28). Bu model, Türkiye'de

YÖK (Yüksek Öğretim Kurulu) ile yerleşik hale gelmiş gibi görünmektedir ve bilhassa yerel üniversiteler, merkezi yerleşkeleri dışında yakın yerleşim bölgelerine birimler kurmuşlardır (Hatipoğlu, 2000).

Şekil 2.28 Atatürk Üniversitesi kampüs yerleşim planı (1957) (Hatipoğlu, 2000)

Bu bilgiler ışığında Türkiye’de üniversitelerin geçmişinin, 19. yüzyılın son zamanları ile 20. yüzyılın ilk zamanlarına denk geldiği bilinmektedir. Bilhassa, 2. Dünya Savaşı ile beraber Batıda gerçekleşmiş olan eylemler, Türkiye’de 80’li ve 90’lı yılların ardından gerçekleşmeye başladığı aktarılabilir.

2.3. Sosyal Mekan Kavramı

İnsanlar diğer canlılardan farklı olarak hayatlarını sürdürebilmek için fiziki gereksinimlerin beraberinde ruhsal ve sosyal gereksinimlerinde yerine getirilebilmesi için farklı yaşam alanlarına ihtiyaç duymaktadır. İnsanlara bu ihtiyaç duyulan alanlar temin edilmediği zaman çeşitli toplumsal problemler meydana gelmektedir. Sosyal merkezler, bu toplumsal problemlerin açığa çıkmasına mani olmak ve hayat şartlarını rehabilite etmek hedefiyle ortaya konulmuş mekanlardır. Bu sosyal mekanlar kişilerin günlük gereksinimlerini yerine getirdikleri, çeşitli sebeplerden dolayı buluştukları, huzurlu, emniyetli, sağlıklı ve rahat bir şekilde yaşamlarını ilerletmeleri için lüzümlü kriterlerin sağlandığı alanlardır. Toplumun çeşitli gereksinimlerinden açığa çıkan bu

alanlar teknolojik yeniliklere bağlı olarak da gelişim göstermeye devam etmektedir (Aytaç, 2006).

2.3.1. Sosyal mekan tanımı

Şimdiye kadar belirgin bir tanımı bulunmayan fakat çeşitli değerlendirmelere sahip olan sosyal mekan tanımı ilk defa 1962 senesinde Habermas (1997)'in "Sosyal mekanın yapısal dönüşümü" adı verilen kitabında kişilerin bir hadise ya da problem kapsamında düşüncelerini münakaşa yoluyla anlatarak, ortak yargıya ulaştıkları yaşam şeklinde ifade edilmektedir.

Tanyeli (2005)'de bu sosyal alanların toplumun şahsına ait olmadığını aksine devlet ile bağlantılı olduğunu ve Batı' da "public" kavramı ile belirtildiğini açıklarken Habermas (1997)'de bu alanların toplumsal yaşantı ve kamuoyunun birleşim noktasından açığa çıktığını söylemektedir.

Eski Yunan'da sosyal alanlar "polis" şeklinde ifade edilen kentin ortak kullanım mekanları olarak tanımlanmaktadır. Yunan medeniyetinde bu mekanlar bağımsız tutum sergileme imkanı sunan eşit seviyedeki kişilerin aralarında konuşup sosyalleştikleri alanlar şeklinde ifade edilmektedir. Bu ifadeden dolayı bu alanların halkın ışığında açığa çıktığı sonucuna ulaşılmaktadır (Kavak, 2010).

Resmi Gazetede yayımlanan Kamu Sosyal Tesislerine İlişkin Tebliğde ise Sosyal Merkezler, idareler yönetiminde yürütülen ve kamuda görevli olan çalışan ile öteki yararlanıcıların barınma, eğitim, istirahat etme, eğlenme ve yeme-içme gibi sosyal ve yardım etmek amaçlı gereksinimlerini yerine getiren yapılar olarak tarif edilmektedir (Resmi Gazete, 2023). Bu sosyal merkezler; çıkar amacı bulunmayan, beraberlikleri güçlendiren ve sosyal toplum farkındalığı oluşturarak hassasiyeti çoğaltmak amacıyla inşaa edilmişlerdir.

2.3.2. Türkiye'de sosyal mekanların gelişimi

Geçmişten günümüze yaşam biçimleri, örf ve adetler, düşünce şekli, kültürel yapı ve sanatsal kazanımlar devamlı olarak aktarılmaktadır (Direk, 2006). Bu bağlamda sosyal mekan yapıları, aktarılan bu değerlerin doğru biçimlenmesinde etkileyici bir rol üstlenmektedir.

Her medeniyet çeşitli sosyal ve kültürel yapılara sahip olduğu için her medeniyetin çeşitli gereksinim ve değerleri bulunmakta ve bu doğrultuda mekan

planlamaları değişiklik göstermektedir. Bu değişiklikler sosyal merkezlerin yerleri, yapı kullanım çeşitleri, işlevleri ve tasarımlarındaki değişim olarak açığa çıkmaktadır. Dolayısıyla sosyal mekanların tarihsel süreçte değişiklik göstermesi kaçınılmaz olmuştur.

Selçuklular döneminde doğan memleketin kurumsal yapısı Türklerin Anadolu'ya geçiş yapmasıyla gelişim göstermeye başlamıştır. Dolayısıyla halkın sosyal gereksinimlerine özgü gelişmeler Anadolu da meydana gelmeye başlamıştır (Demirdögen, 1988).

11. yüzyılın başlarından beri Türk hükümetlerinin inşaa edildiği bölgelerde sosyal mekan yapıları kendilerini göstermeye başlamışlardır. Anadolu'da Selçuklular, halkın yakınlaşması ve gereksinimlerinin yerine getirilebilmesi için çeşitli kurumlar meydana getirmişlerdir (Çelik, 2017). Bu kurumlara örnek olarak eğitim yapıları (Şekil 2.21), dini yapılar, sağlık yapıları (Şekil 2.22), toplumun faydalanabilmesi için yapılan çeşme ve sebil yapıları (Şekil 2.23), konaklama yapıları, yoksul insanlara gıda yardımında bulunan imarethane yapıları (Şekil 2.24), hamam yapıları (Şekil 2.25) ve çeşitli amaçlarla kurulan sosyal yardım yapılar gösterilebilir.

Hekimoğlu Ali Paşa Kütüphanesi, İstanbul'un Üsküdar ilçesinde bulunan tarihi bir eğitim yapısıdır. Kütüphane, değerli bir Osmanlı devlet adamı olan Hekimoğlu Ali Paşa'nın adını taşımaktadır. Hekimoğlu Ali Paşa Kütüphanesi, Osmanlı mimarisi örneği olan bir konak içinde yer almaktadır. Kütüphane içerisinde Osmanlı dönemine ait nadir eserler, el yazmaları, tarihî belgeler ve kitaplar bulunmaktadır (Şekil 2.29).

Şekil 2.29. Eğitim yapısı, Hekimoğlu Ali Paşa Kütüphanesi [Url-1]

Haseki Hürrem Sultan Darüşşifası, Mimar Sinan tarafından 1550 yılında Hürrem Sultanın isteği üzerine yapılmış olan bir sağlık yapısıdır. Bu darüşşifa İstanbul'da yaşayan insanlara ücretsiz veya düşük maliyetli sağlık hizmetleri sunmak amacıyla inşa edilmiş bir osmanlı dönemi yapısıdır (Şekil 2.30).

Şekil 2.30. Sağlık yapısı, Haseki Hürrem Sultan Darüşşifası [Url-2]

III. Ahmet Çeşmesi, İstanbul'da Ayasofya ile Topkapı Sarayı'nın giriş kapısı arasında yer almaktadır. Bu yapı, 1728 yılında III. Ahmed tarafından Perayton adlı bir Bizans çeşmesinin yerine yapılmıştır. Türk rokoko tarzının önemli örneklerinden biri olan bu çeşme İstanbul'un tarihindeki önemli yapılardan birini oluşturmaktadır (Şekil 2.31).

Şekil 2.31. Çeşme ve sebil yapıları, 3. Ahmed Meydan Çeşmesi [Url-3]

Nilüfer Hatun İmaretı, Bursa'da bulunan Osmanlı dönemine ait bir hayır kurumudur. Bu imaret, Osmanlı İmparatorluğu'nun kuruluş dönemleri olan 1388-1389 yıllarında Yıldırım Bayezid'in eşi Nilüfer Hatun tarafından yaptırılmıştır. İmarete, ihtiyaç sahibi insanlar için ücretsiz yemek, barınma ve diğer ihtiyaçların karşılandığı bir yer olarak hizmet vermiştir (Şekil 2.32).

Şekil 2.32. İmarethane yapıları, Nilüfer Hatun İmaretı [Url-4]

Eskişehir'deki Selçuklu Hamamı, Türkiye'nin tarihi ve kültürel mirasına önemli bir katkı sağlayan bir hamam yapısıdır. Bu hamam, Selçuklu dönemine ait bir eser olup, Anadolu'nun tarihi yapıları arasında yer almaktadır. Eskişehir'in tarihî dokusunu ve mimari zenginliğini yansıtan yapı, geleneksel Türk hamamlarının tipik özelliklerini barındırmaktadır (Şekil 2.33).

Şekil 2.33. Hamam yapıları, Selçuklu Hamamı [Url-5]

Uzun yıllar boyunca Osmanlı Hükümeti'nin çeşitli sosyal görevlerini sağlayan vakıf yapıları, 1921 Anayasası'nın 11. maddesinde TBMM'nin karar verdiği yasa ile değişime uğramıştır. Bu yasa, vakıf işlerinin organize edilmesini ve vakıf idarelerini her şehir sınırı bünyesinde bulunan yerel yönetim uzuvu olan “Vilâyet Şurası”na teslim edilmesi gerektiğini savunmaktadır (Hatemi, 1984).

Vakıf yapıları 1924 senesinde Evkaf Vekâleti'nin iptal edilmesinden 1926 senesinde Türk Medeni Yasası'nun kabul edilmesine kadar varlığını sürdürmüştür (Şenel ve Tuyan, 2009). Türk Medeni Yasası'nda “Aile Yapıları” ve “Dinî Yapılar” adları verilen iki kurumun varlığı kabul edilsede o zamanda inşaa edilen yapılar arasında sağlık, eğitim, barınma, hayvanlara sahip çıkmak vb. hedeflerle de yapıların oluşturulduğu bilinmektedir (Şenel ve Tuyan, 2009).

Ufak yaşam mekanları bulunan köylerde ise sosyal vakit geçirme alanı olarak köy odaları inşaa edilmektedir. Köy odalarına şehirdeki sosyal yapılar gibi fonksiyonlar yüklenerek bu odaların farklı yaştaki kişilerin davranış şeklini geliştirdiği ifade edilmektedir (Abdurrezzak, 2015).

1930 senesinde 1580 sayılı Belediye Yasası ile belediyelerin öncelik vermesi gerektiği hizmetler sıralanmış, bu hizmetlere ilave olarak, orada yaşayan insanların “ortak ve sosyal gereksinimlerini” yerine getirecek her çeşit girişimi başlatacakları ifade edilmiştir.

2005 senesinde yapılan ve günümüzde de kabul edilen 5393 sayılı Belediye Yasası ile belediyelerin, yasalarla farklı bir kamu kurumuna verilemeyen yerel ortak özellikteki öteki hizmetleri uygulayacağı ya da uygulatacağı biçiminde değişiklik yapılmış ve bu konudaki sorumluluk belediyelere yüklenmiştir (Gençay, 2015). Bu olay yerel idareciler aracılığıyla inşaa edilen sosyal merkezlerin daha aktif, elverişli ve vakit kaybına uğramadan planlanmasına imkan vermiş ve günümüze kadar bu şekilde devam etmiştir.

Görülmede olduğu gibi Türkiye'deki sosyal mekânların geliştirilerek yaşam kalitesinin arttırılması için yapılan çalışmalar geçmişten bugüne çoğalarak devamlılığını sağlamaktadır (Deniz, 2005).

2.3.3. Sosyal merkezlerde yer ve malzeme seçimi ile tasarım kriterleri

Kullanıcılar, sosyal merkezlere rahat varabilme ve aktif yararlanabilme konularında eşdeğer hakları bulunmaktadır. Bu mekânlar günün şartlarına elverişli, ölçülü, güncel, çevresiyle tutarlı, kullanışlı, işlevsel biçimde planlanarak, toplumun her kesiminin yararlanmasına olanak sağlar özellikte olması ve bu biçimde tasarlanması gerekmektedir (Karayılmazlar ve Çelikyay, 2018). Yapı sektörü bu parametreleri yerine getirmek için maliyet, nitelik ve vakitten en makul şekilde yararlanarak projeler inşaa etmeyi hedeflemektedir. Fakat bu etkenler her şartta sağlanmayabilir. Bazen proje vaktinde bitirilemez, bazen maliyet fazla çıkar, bazen de arzu edilen nitelik elde edilemeyebilir. Dolayısıyla yapı tasarım evresindeyken proje aşamaları doğru bir şekilde değerlendirilmeli, açığa çıkabilecek çeşitli sorunlar tahmin edilip, önlemler alınmalı ve uygun maliyet, nitelik ve vakitte çalışmanın tamamlanması gerekmektedir (Atabay ve Dikmenoğlu, 2018). Bu olay sosyal merkez yapılarının tasarımında geçerli olduğu gibi zaman farketmeksizin her çağda ve yapıda da uygulanabilir olmalıdır.

Bu konuyla ilgili daha detaylı bilgi verebilmek amacıyla bu etkenler yer ve malzeme seçimi ile tasarım kriterleri başlıkları bünyesinde bir araya getirilerek, izah edilmeye çalışılmıştır.

2.3.3.1. Sosyal merkezlerde yer seçimi

Yapının yeri, üstlendiği fonksiyonun faaliyet gösterildiği alan olduğundan dolayı yapının yer seçimi yapılırken aslında yapının yaşam alanının seçimi yapıldığı unutulmamalıdır (Önel, 2014). Bu yaşam alanlarının yer seçimi yapılırken hangi ölçütler ele alınmalı, bu ölçütler yapının gelişimi açısından ne kadar önemli, gibi sorulara cevap verebilecek nitelikte olmasına dikkat edilmelidir (Kılıç ve Tunçel, 2010).

Konum ve çevre, mimari tasarım üzerinde oldukça önemli bir etkiye sahiptir çünkü bir binanın bulunduğu yer ve çevresi, tasarımı ve işlevselliği üzerinde doğrudan bir etkiye sahiptir. Bu etkilerin bazıları şunlardır (Karayılmazlar ve Çelikyay, 2018):

- **Topografya ve Coğrafi Özellikler:** Bir yapının yeri arazinin eğimi, toprak yapısı, su kaynakları gibi coğrafi niteliklerle belirlenmektedir. Bu unsurlar, mimari tasarım ve inşa sürecini doğrudan etkilemektedir.
- **İklim ve Hava Koşulları:** Yapının yer aldığı bölgenin iklimi, nem oranı, sıcaklık değişimleri, yağış miktarı gibi unsurlar; yapı tasarımında ısıtma-soğutma sistemleri,

yalıtım, doğal ışık ve havalandırma gibi faktörlerin belirlenmesinde kritik rol oynamaktadır.

- **Manzara ve Görüntü:** Bir yapının yeri seçiminde, çevredeki manzara ve görüntü dikkate alınmalıdır. Doğal güzellikler, tarihî yapılar, su manzaraları gibi etkenler, yapı tasarımında görüş açıları, pencere konumları ve açıklıklarını şekillendirmektedir.
- **Komşu Yapılar ve Çevre Düzenlemesi:** Bir yapının yer aldığı bölgedeki diğer yapılar ve çevre düzenlemesi, tasarım sürecinde göz önünde bulundurulmalıdır. Bina, komşu yapılarla uyumlu olmalı ve çevre düzenlemesiyle bütünleşmelidir.
- **Kültürel ve Tarihsel Bağlam:** Konum, çevresel etkilerin yanı sıra kültürel ve tarihsel bağlama da sahiptir. Yapı, yer aldığı bölgenin kültürel mirası ve tarihî dokusuyla uyumlu olmalıdır.
- **Ulaşım ve Altyapı:** Bir yapının yeri, ulaşım ağlarına, toplu taşıma sistemlerine ve altyapıya yakınlığı veya uzaklığı açısından önemlidir. Yer seçimi, yapının çevresel etkilerini, erişilebilirliğini ve ulaşım olanaklarını etkilemektedir.

Bu unsurlar, mimari tasarım sürecinde dikkate alınarak, yapı ve çevresinin uyumlu ve işlevsel olmasını sağlamaktadır. Mimari tasarımcılar, konum ve çevrenin sunduğu fırsatları ve zorlukları değerlendirerek, sürdürülebilir, estetik ve işlevsel çözümler geliştirmelidir.

Demirdöğen yer tercihini etkileyen unsurları, fiziki ve fiziki olmayan unsurlar şeklinde iki başlık altında toplamıştır (Demirdöğen, 1988). Fiziki unsurlar, nicel olarak açıklanabilen maliyet girdileri biçiminde tarif edilirken, fiziki olmayan unsurlar ise nitel olan yaşam şartları, halkın istekleri, iklim faktörleri, değişime açık mekanlar, kamu görevlerinin varlığı vb. gibi kıyas edilecek yerler olarak belirtilmiştir (Demirdöğen ve Bilgin, 2004).

Sosyal merkezlerin konumu verilen hizmetin en doğru biçimde yansıtılabilmesi için yüksek değer taşımaktadır. Bu bağlamda sosyal merkezlerin dışarıdan anlaşılır olması, herkes tarafından erişilebilir olması, fazla ses ve gürültüyle arasında mesafe olması gibi özellikler taşıması gerekmektedir (Aydın vd., 2009). Tüm bu özelliklere özen gösterilerek yer tercihinin yapılması, her açıdan iyi sonuçlar alınmasını sağlayacaktır. Üstelik sosyal merkezlerin bulunduğu yerin değişimi gelecek vakitlerde mümkün olmayacağından, yapının konumunun uygun seçilmesi diğer yapılarda olduğu gibi bu yapı çeşidi içinde önem taşımaktadır (İsmailoğlu vd., 2021).

2.3.3.2. Sosyal merkezlerde tasarım

Bireylerin bina içerisindeki eylemleri fiziki çevreyle ilişkili olarak biçimlenmektedir ve bu eylemler kullanıcının bina içerisindeki etkileşimine ve sosyal hayatına doğrudan tesir etmektedir. Doğru tasarlanmamış fiziki çevreler bireylerin sosyal etkileşimini aksi yönde tesir ederken doğru tasarlanmış çevreler ve mekanlar ise sosyal etkileşim fırsatlarını çoğaltmakta ve sosyal mekanlar inşaa edilmesine fırsat sunmaktadır (Sıramkaya, 2015). Dolayısıyla doğru bir tasarım için ilk iş olarak tasarımsal araştırma adı verilen problemin çözülmesine imkan tanıyacak özgün, eleştirel ve çözümleyici bir düşünme yoluna girilmeli, problem belirtilmeli ve gerekli çalışmalar yapılarak gereksinim çizelgesinin ortaya konması gerekmektedir. Ardından erişilen bilgiler yorumlanarak, alternatif çözümler geliştirilmeli ve bu çözümler arasından en uygun tasarımın kararlaştırılması gerekmektedir (Yılmaz, 2014). Sosyal merkezlerin tasarımında da benzer ilkelerin uygulanması önem arz etmektedir.

Mimari tasarımda kullanılan bir dizi ölçüt, projenin amacı, kullanımı ve çevresi gibi faktörleri dikkate alarak belirlenmektedir. Mimari tasarımda önemli olan bazı ölçütler şunlardır (Akıncıtürk, 1999):

- **Fonksiyon ve Kullanım:** Bir yapının veya proje alanının hangi amaçla kullanılacağı tasarımda ilk ve en önemli unsurdur. Konut, endüstriyel, eğitim, ticari veya kültürel amaçlar gibi çeşitli işlevler, tasarımı yüksek oranda etkilemektedir.
- **Ergonomi ve İnsan Ölçütleri:** Tasarımın kullanıcıların gereksinimlerine ve davranışlarına uygun olması gereklidir. Ergonomik düzenlemeler, bireylerin rahatlıkla kullanabileceği, güvenli ve konforlu mekanlar oluşturmaktadır.
- **Estetik ve Tarz:** Mimari tasarımın estetik nitelikleri, yapıya kimlik kazandırmaktadır. Yapısal form, malzeme seçimi, renk paleti ve süslemeler çeşitli mimari tarzları oluşturmaktadır. Modern, klasik, minimalist veya organik gibi farklı tarzlar, tasarımın karakterini belirlenmesinde önemli rol üstlenmektedir.
- **Sürdürülebilirlik ve Yeşil Tasarım:** Çevresel etkileri en aza indirmek için tasarım sürecinde sürdürülebilirlik ilkeleri göz önünde bulundurulmalıdır. Enerji verimliliği, doğal kaynakların korunması, atık yönetimi ve çevreye duyarlı malzeme seçimi gibi faktörler, sürdürülebilir bir mimari tasarımın önemli bileşenleridir.
- **Maliyet ve Bütçe:** Tasarım sürecinde bütçe ve maliyet unsurları göz önünde bulundurulmalıdır. Malzeme seçimi, işçilik maliyetleri, inşaat süresi ve bakım gereksinimleri gibi faktörler, projenin bütçesine uygun olarak belirlenmelidir.

- İklimsel Faktörler: Konumun iklimsel özellikleri, tasarım sürecinde önemli bir rol oynamaktadır. Isıtma-soğutma gereksinimleri, rüzgar yönü, doğal ışık kullanımı ve yağış rejimi gibi unsurlar, yapısal form ve malzeme seçiminin etkilenmesinde belirleyicidir.
- Teknoloji ve İnovasyon: Mimari tasarımda kullanılan teknolojiler ve inovasyonlar, yapıların kullanılabilirliğini, verimliliğini ve dayanıklılığını arttırmaktadır. Akıllı yapı sistemleri, dijital tasarım araçları ve yenilenebilir enerji kaynakları gibi teknolojik gelişmeler, tasarım sürecini etkilemektedir.
- Yasal ve Düzenleyici Gereksinimler: Proje alanının bulunduğu bölgedeki mimari standartlar, inşaat kodları, imar yönetmelikleri ve diğer yasal düzenlemeler tasarım aşamasında dikkate alınmalıdır.

Bu ölçütler, mimari tasarımın farklı yönlerini etkileyen önemli faktörlerdir ve her proje için özelleştirilebilmektedir.

Her bireyin gereksinim ve istekleri farklı olduğundan tasarım aşamasında bu istek ve gereksinimler doğru tespit edilmeli ve buna yönelik tasarım çalışmaları yapılmalıdır. Bu gereksinimler yerine getirilirken tasarımların estetik, elverişli ve sosyalleşmeye imkan sağlayacak şekilde yapılması, sosyal merkez yapılarının tasarımında çeşitli faydalar sağlamaktadır (Tandoğan, 2017).

Özetle sosyal merkez yapılarının tasarım aşamasında, fonksiyonellik, estetik, strüktür gibi parametreler göz önünde bulundurulmalı ve bu doğrultuda planlamaların yapılmasına özen gösterilmelidir.

2.3.3.3. Sosyal merkezlerde malzeme

Tarih boyunca malzeme, mimaride çeşitli yapı tiplerinin başarılı performans göstermesinde önemli bir görev üstlenmiştir ve malzeme sayesinde mimari tasarımlar şekillendirilmiştir. Günümüzde malzeme, mimarinin yeni tasarımlara yönelmesindeki gelişmelere yardımcı olan en önemli unsurlardan biri olarak boy göstermektedir.

Mimaride kullanılan malzemeler, yapıların görünümü, dayanıklılığı, sürdürülebilirliği ve kullanıcı deneyimi gibi birçok faktörü etkilemektedir. Mimaride malzeme seçimini etkileyen önemli ölçütler şunlardır (Parlak Biçer vd., 2023):

- **Dayanıklılık ve Güvenlik:** Malzemelerin yapıya dayanıklı ve güvenlik standartlarına uygun olması gerekmektedir. Yapının konumu, iklimi ve kullanım amacı, malzeme dayanıklılığı için belirleyici faktörlerdendir.
- **Estetik ve Tarz:** Malzemelerin görünümü, yapıya estetik bir değer katmaktadır. Bu bağlamda tarz ve tasarım konseptine uygun malzemeler seçilmelidir.
- **Sürdürülebilirlik ve Çevresel Etkiler:** Malzeme seçiminde; malzemelerin üretim süreci, enerji tüketimi, geri dönüşüm potansiyeli ve atık yönetimi gibi çevresel etkileri göz önünde bulundurulmalıdır. Sürdürülebilir malzemeler, çevreye daha az zarar vermesi ve uzun vadede ekonomik verim sağlaması açısından tercih edilmelidir.
- **Yalıtım ve Enerji Verimliliği:** Yapının enerji verimliliği için uygun malzemeler seçilmelidir. İyi yalıtım sağlayan malzemeler, ısı kayıplarını azaltmakta ve enerji tasarrufu sağlamaktadır.
- **Bakım ve Temizlik Kolaylığı:** Yapılarda, bakım ve temizliği kolay olan malzemeler seçilmelidir. Uygun malzemeler, düzenli bakım gerektirmeyerek uzun vadede işletme maliyetlerini azaltmaktadır.
- **Maliyet:** Malzemelerin maliyeti, projenin bütçesini önemli derecede etkilemektedir. Düşük maliyetli ve dayanıklı malzemeler tercih edilirken uzun vadede bakım maliyetleri de dikkate alınmalıdır.
- **Kullanılabilirlik ve İşlevsellik:** Malzemelerin kullanımı ve işlevselliği, yapıdaki fonksiyonları etkilemektedir. Örneğin, kaymaz yer kaplamaları, güvenli bir ortam sağlamakta; ses yalıtımı sağlayan malzemeler, iç mekan konforunu arttırmaktadır.
- **Uyum ve Entegrasyon:** Malzemelerin birbiriyle ve diğer tasarım elemanlarıyla uyumlu olması önemlidir. Mimari tasarımın bütünlüğünü korumak amacıyla malzemelerin birbirleriyle ve diğer yapısal elemanlarla entegre olması gerekmektedir.

Bu ölçütler, mimaride malzeme seçimini belirleyen önemli unsurlardır ve her proje için özelleştirilebilmektedir.

Mimarinin ana eylem noktası olan yapı öğelerinin karşılaması gereken özellikler, mekanın işlevi çerçevesinde tespit edilir. Yapı öğelerinin tasarlandığı biçimde işleyebilmesi için, tasarımın bir modülü olan algısal ve görsel nitelikleri sağlayacak malzemelerin tercih edilmesi gerekmektedir (Toydemir, 2000).

Yapı malzemesi, yaşam süresince çeşitli çevresel etkilerle karşı karşıya kalacağından, çevresel faktörlere dikkat edilerek, malzeme tercihinin optimum bir çözüme ulaşması ve her yönden elverişli olması gerekmektedir.

Genellikle sosyal merkez yapılarının malzeme tercihinde dayanım, estetik, maliyet, teknik performans, yapının çevresi ile denge, sosyal değişkenler gibi kriterler göz önünde bulundurulmaktadır. Bunların beraberinde malzemelerin sürdürülebilir ve uygulanabilir özellikte olmasına da özen gösterilmesi gerekmektedir (Sezgin ve Çelebi, 2011).

2.4. Üniversite Kampüslerinde Sosyal Alanlar

İnsanlar en başta ev içinde başlayarak ardından eğitim yapılarında sosyal ilişki ve etkileşim içerisinde yaşamaktadırlar. Her yıl başkalaşan bu sosyal ilişkiler bireylerin kendilerini yetiştirme, benlik elde etme, kendi değerini bilmesi, kendini açıklayabilmesi ve çeşitli alanlarda geliştirmesine fayda sağlamaktadır (Sıramkaya, 2015). Öncelikle kreşlerde gerçekleşen eğitim üniversitelere doğru devam etmektedir. Bu manada bireyler hayatın her aşamasında sosyal mekanlarda bulunarak ilişkilerini geliştirmekte ve sosyalleşmektedir (Arkonuç, 2006).

Genç nesiller yer aldıkları topluluklarla bir bütün hale gelip arkadaş grupları tarafından kabullenilmeyi arzu ederler. Dolayısıyla genç bireylerin en elverişli zamanları olan üniversite eğitimlerinin çoğunluk kısmını sürdürdükleri fakülte binalarının tasarımları, elverişli kullanım açısından önem taşımaktadır. Bilhassa üniversite kampüslerinde öğrencilerin, akademisyenlerin ve idari personellerin birbirleriyle en yoğun sosyal etkileşimde buldukları ortak sosyal alanlar bireylerin kültürel, sosyal, bilimsel vb. çeşitli alanlarda paylaşımda bulunabilecekleri önemli mekanlardır. Bu sebeple kampüslerdeki sosyal alanların sayısı arttırılmalı ve bu alanların tasarımlarına gerekli özen gösterilmelidir (Göçer vd., 2020).

Üniversite kampüslerinde sosyal alanlar, öğrencilerin akademik başarılarını desteklemenin yanı sıra, onların sosyal, duygusal ve kişisel gelişimini sağlamak için kritik bir role sahiptir. Üniversite kampüslerinde sosyal alanların önemini vurgulayan bazı noktalar şunlardır (Karayılmazlar ve Çelikyay, 2018):

- **Topluluk Bağları:** Sosyal alanlar, öğrenciler arasında bağlantı kurulmasını sağlamaktadır. Öğrenciler, sosyal alanlarda bir araya gelerek arkadaşlık kurabilir, ortak ilgi alanlarına sahip gruplar meydana getirebilir ve birbirlerini destekleyebilir.
- **Kültürel ve Akademik Etkileşim:** Sosyal alanlar, farklı kültürel geçmişlere sahip öğrencilerin bir araya gelerek birbirlerini tanımalarını ve farklı bakış açılarına maruz kalmalarını sağlamaktadır. Dolayısıyla bu alanlar öğrencilerin dünya görüşlerini genişleterek kültürel anlayışlarını artırmaktadır.
- **Stres Azaltma ve Refah:** Yoğun akademik çalışmalar ve sınav stresiyle başa çıkmak için öğrencilere sosyal alanlarda dinlenme ve rahatlama imkanı sunulmalıdır. Dinlenme odaları, spor tesisleri, yeşil alanlar ve sanat etkinlikleri gibi sosyal alanlar, öğrencilerin stresi azaltmalarına ve refahlarını artırmalarına yardımcı olmaktadır.
- **Öğrenme Dışı Deneyimler:** Sosyal alanlar, öğrencilerin sadece derslerle sınırlı kalmadan, öğrenme dışı deneyimler yaşamalarını sağlamaktadır. Kulüpler, sosyal aktiviteler, dernekler ve organizasyonlar öğrencilerin liderlik yeteneklerini geliştirmelerine, farklı deneyimler yaşamalarına ve yeni hobiler edinmelerine olanak tanımaktadır.
- **Topluluk Katılımı ve Demokratik Değerler:** Sosyal alanlar, öğrencilerin demokratik süreçlere katılmasını teşvik etmektedir. Öğrenci kulüpleri, topluluk projeleri ve öğrenci konseyleri gibi etkinlikler, öğrencilere topluluk katılımı ve liderlik fırsatları sunmaktadır. Dolayısıyla öğrencilerin demokratik değerleri öğrenmelerine ve aktif vatandaşlar olmalarına katkı sağlamaktadır.
- **Sosyal Destek Ağı:** Üniversite kampüslerindeki sosyal alanlar, öğrencilere bir sosyal destek ağı sunmaktadır. Öğrenciler, öğretim görevlileri, danışmanlar ve diğer personeller bu sosyal ağ aracılığıyla sorunlarını paylaşarak, yardım ve destek almaktadırlar.

Bu nedenlerden dolayı, üniversite kampüslerindeki sosyal alanlar, öğrencilerin akademik başarılarını desteklemenin yanı sıra, genel refahlarını artırmak ve kapsayıcı bir topluluk oluşturmak için son derece önemlidir (Erkurt, 2015).

Bu sosyal alanlar kampüs çerçevesinde ele alındığında aktivite alanları, oturma ve dinlenme alanları, yeme-içme mekanları, alışveriş mekanları, çalışma alanları ve hizmet alanları olarak karşımıza çıkmaktadır.

2.4.1. Aktivite alanları

Çeşitli alanlardan çeşitli uzmanlar, insanların kişisel ve toplu eylemlerini oluşturdukları ortamları, aktivite alanı olarak tanımlamışlardır. Bu tanım, bireylerin fiziki alanlarda ortaya koydukları her çeşit hareket ve ilişkiyi sosyal aktiviteler olarak onaylamaktadır. Bu bağlamda bireylerin bu ortamlarda harcadıkları süre arttıkça birbirleri ile görüşmeleri ve etkileşim halinde olmaları muhtemel olmaktadır (Uzun ve Gözaydın, 2017).

Sosyal aktivite alanlarının mimari tasarımı, kullanıcıların etkileşimini teşvik eden, sosyal bağları güçlendiren ve keyifli bir ortam sunan unsurları içermesi gerekmektedir. Bu alanların mimari tasarımında göz önünde bulundurulması gereken bazı ölçütler şunlardır (Düzenli vd., 2017):

- Açık Plan ve Esneklik: Alanın açık planlı olması, kullanıcıların rahatça etkileşim kurabilmesine olanak tanımaktadır. Ayrıca, mobilyaların kolayca taşınabilir ve yeniden düzenlenebilir olması, farklı etkinlikler için alanın uygun şekilde kullanılmasını katkı sağlamaktadır.
- Erişim ve Engellilik: Aktivite alanları, tüm kullanıcıların kolayca erişebilmesi için engelli dostu tasarım prensiplerine uygun olması gerekmektedir. Engelli rampaları, geniş koridorlar ve uygun yükseklikteki mobilyalar, bu ölçütleri karşılamaya yardımcı olan öğelerdir.
- Konfor ve İşlevsellik: Aktivite alanlarında, kullanıcıların rahat etmesini sağlayacak ergonomik mobilyalar, uygun sıcaklık kontrolü ve doğru aydınlatma düzenlemeleri gibi faktörler düşünülmesi gerekmektedir. Ayrıca, alanın işlevsel olması da önemli bir unsurdur, kullanıcıların ihtiyaç duydukları her şeye kolayca erişebilmeleri gerekmektedir.
- Aydınlatma ve Akustik: Doğru aydınlatma düzenlemeleri, ortamın atmosferini iyileştirirken, akustik özellikler de gürültüyü azaltarak konforu arttırmaktadır. Gerektiğinde, yüksekliği ayarlanabilir perde ya da akustik paneller gibi malzemeler kullanılması ortam akustiğine katkı sunmaktadır.
- Görsel Çekicilik ve Estetik: Alanın görsel olarak çekici olması, kullanıcıların bu alanlarda zaman geçirmesini daha istekli hale getirmektedir. Renklerin uyumu, doğal malzemelerin kullanımı ve dekorasyon detayları, alanın estetik değerini arttıran önemli parametrelerdir.

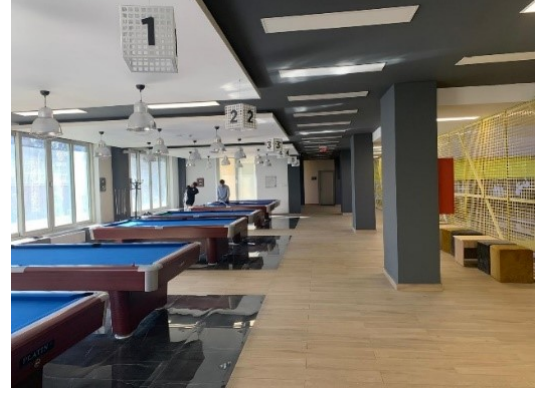
- **Güvenlik ve Acil Durum Hazırlığı:** Alanın güvenliği için gerekli önlemler alınması gerekmektedir. Bu önlemler; yangın söndürme ekipmanlarının bulundurulması, acil durumların yönetimi için planların oluşturulması ve acil çıkış yollarının belirlenmesi gibi unsurları içermektedir
- **Çevresel Duyarlılık ve Sürdürülebilirlik:** Bu alanların çevresel etkilerini en aza indirecek sürdürülebilir uygulamaların benimsenmesi önemlidir. Bu uygulamalar, enerji verimliliği, atık yönetimi ve geri dönüşümlü malzemelerin kullanımını gibi unsurları içermektedir.
- **Teknoloji Entegrasyonu:** Günümüzde, sosyal aktivite alanlarında teknoloji entegrasyonu da önemli bir yere sahiptir. Şarj istasyonları, kablosuz internet erişimi, interaktif ekranlar gibi teknolojik özellikler, kullanıcı deneyimini arttırmasını sağlamaktadır.

Kullanıcıların bu sosyal aktivite alanlarında rahatlıkla etkileşim kurabileceği, keyifli vakit geçirebileceği ve sosyal bağları güçlendirebileceği bir ortam oluşturmak için bu ölçütleri göz önünde bulundurulması gerekmektedir.

Üniversite kampüslerinde, öğrencilerin ders dışı zamanlarının verimli değerlendirilmesi için sanat, kültür, spor, ilim, tabiat, tarih vb. gibi alanlarda oluşturulan aktivite alanları yer almaktadır. Üniversitelerdeki bu aktivite alanlarından birine örnek olarak, Atatürk Üniversitesi'ndeki Öğrenci Yaşam Merkezi gösterilebilir (Şekil 2.34). Bu Yaşam Merkezi'nde bulunan aktivite alanları ile bireylerin kültürel ve sosyal etkinliklere dahil olmaları, görsel sanatlara yönelmeleri, farklı ilgi alanlarını benimsemeleri ve bu bağlamda kabiliyet ve karakterlerinin doğru bir biçimde gelişmesi hedeflenmiştir. Bu sayede üniversite öğrencileri mesleki olarak gelişmenin yanı sıra sanatsal, sosyal ve kültürel alanlarda da yetişmiş kişiler olarak eğitimlerini tamamlamaktadırlar (Pouya, 2020).

(a)

(b)

Şekil 2.34. (a) Atatürk Üniversitesi Öğrenci Yaşam Merkezi bowling salonu, (b) Atatürk Üniversitesi Öğrenci Yaşam Merkezi bilardo salonu [Url-6]

2.4.2. Oturma ve dinlenme alanları

Üniversiteler, öğrenciler, akademisyenler ve idari personellerin sıkı bir çalışma ritmi dahilinde birbirleriyle aydın birliktelikler oluşturdukları yapılarıdır. Bu sıkı çalışma aralarında bireyler yorgunluklarını ortadan kaldırmak ve enerji elde edebilmek için oturma ve dinlenme alanlarına gereksinim duymaktadırlar. İyi tasarlanmış bir oturma ve dinlenme alanı, kullanıcıların fiziksel ve zihinsel ihtiyaçlarına karşılamaktadır. Bu tür alanların mimari açıdan dikkate alınması gereken bazı önemli noktalar şunlardır (Salihoğlu vd., 2021):

- Ergonomi: Mobilyalar ve alanın düzeni, kullanıcıların rahat etmesini sağlayacak şekilde planlanması gerekmektedir. Oturma grupları, sandalyeler ve minderler ergonomik olacak şekilde vücuda destek sağlamalı ve uzun süreli oturmalara uygun olmalıdır.
- Doğal Işık ve Havalandırma: Oturma ve dinlenme alanlarına doğal ışık sağlamak, mekanı daha ferah ve davetkar hale getirmektedir. Pencere ve cam kapıların doğru bir şekilde yerleştirilmesi, iç mekanı aydınlatarak ferahlık hissi vermektedir.
- Manzara ve Yeşil Alanlar: Oturma alanları tasarlanırken manzara ve yeşil alanlar göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Doğal manzaralar ve bitki örtüsü, insanların rahatlamasına ve huzur bulmasına imkan sağlayarak konfor koşullarını arttırmaktadır.
- Renk ve Dokular: Renklerin ve dokuların doğru seçimi, ortam atmosferini büyük ölçüde etkileyerek mekanları zenginleştirmektedir. Örneğin sıcak ve yumuşak

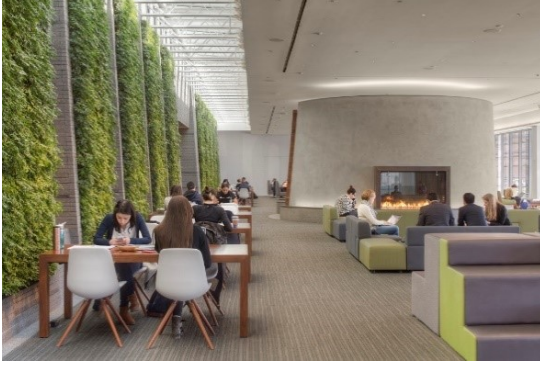
renklerin kullanılması, dinlenme hissini arttırarak bu alanlarda bulunma isteğini arttırmaktadır.

- Gizlilik ve Mahremiyet: Oturma ve dinlenme alanları, kullanıcıların mahremiyetlerini koruyacak biçimde tasarlanmalıdır. Dolayısıyla komşu yapılardan ya da yaya trafiğinden uzak ve korunaklı alanlar oluşturulmalıdır.
- Çeşitli Aktiviteler için Uygunluk: Bireylere çeşitli etkinlikler için kullanabilecekleri esnek bir alan sunulmalıdır. Örneğin sohbet etme, kitap okuma ve dinlenme gibi farklı etkinlikler için uygun alanlar oluşturulmalıdır.
- Erişilebilirlik: Oturma ve dinlenme alanları yaşlılar, çocuklar, hamileler ve engelliler de dahil olmak üzere herkes için erişilebilir olacak şekilde tasarlanması gerekmektedir. Engelli rampaları, alçak seviyeli mobilyalar ve diğer erişilebilirlik nitelikleri düşünülmelidir.
- Hava Koşullarına Uygunluk: Dış mekan oturma alanları tasarlanırken, mevsimlere ve dış hava şartlarına uygunluk göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Gölgelekler, şemsiyeler ya da ısıtma sistemleri gibi unsurlar mevsimlik değişikliklere uyum sağlayarak ortamdan verim alınabilmesini sağlamaktadır.

Bu unsurlar, oturma ve dinlenme alanlarının bireylerin gereksinimlerini karşılayacak şekilde tasarlanmasına yardımcı olmaktadır. Mimari açıdan dikkatli bir planlama ve tasarımın yapılması, kullanıcıların bu alanlarda keyifli ve rahat zaman geçirmelerine imkan sağlayacaktır.

Bu bağlamda dinlenme, bekleme ve oturma gibi hareketsiz faaliyetlerin oluşumunun sosyalleşmeyle ilişkili aktivitelere ortam yarattığı, bu aktivitelerin oluşumunun bir mekanın verimli kullanımını ve hareketliliğini açığa çıkardığı bilinmektedir (Erçevik, 2011). Bilhassa oturma ve dinlenme amacıyla oluşan faaliyetler kampüs alanlarının tasarımında değerli bir yere sahiptir. Çünkü bireyler ancak oturmaya ait olanakların bulunduğu ortamlarda beklemekte ve diğer faaliyetlere dahil olma imkanı bulmaktadır. Dolayısıyla bu oturma ve dinlenme alanlarının evrensel tasarım ilkelerine uygun bir biçimde planlanması önem arz etmektedir.

Üniversite kampüslerindeki oturma ve dinlenme alanlarına örnek olarak, Georgetown Üniversitesi'nde yer alan Öğrenci Yaşam Merkezi'ndeki oturma ve dinlenme alanları gösterilebilir. Bu alanlar açık ve kapalı olmak üzere iki farklı alanda tasarlanarak bireylerin çeşitli gereksinimlerini karşılamaktadır (Şekil 2.35).

(a)

(b)

Şekil 2.35. (a) Georgetown Üniversitesi Öğrenci Yaşam Merkezi kapalı oturma ve dinlenme alanı, (b) Georgetown Üniversitesi Öğrenci Yaşam Merkezi açık oturma ve dinlenme alanı [Url-7]

2.4.3. Yeme-içme mekanları

Bireyler yeme-içme mekanlarında, gündelik yaşamlarından başka bir alanı benimsemek, çeşitli insanlarla bir araya gelmek, ev haricinde de yorgunluğunu atabilmek ve bunu yaparken de hürmet görmek istemektedirler. Bu sebeple üniversite kampüslerindeki yeme-içme mekanları, toplumsal kullanım açısından sosyal ilişkilerin yoğun bir şekilde gerçekleştiği ortamlardan biri olarak rol üstlenmektedir. Bu tip mekanlar olmadan kampüs yaşamının varlığından bahsedilmesi mümkün olamaz (Salihoğlu, 2021).

Bu tür mekanların başarılı bir şekilde tasarlanması için bazı mimari prensipler ve özellikler bulunmaktadır (Korkut, 2011):

- Konfor ve Rahatlık: Bireylerin rahat etmesini sağlamak amacıyla yeme ve içme mekanlarındaki mobilyalar ergonomik olacak şekilde tasarlanmalıdır. Sandalye ve masaların yüksekliği, oturma pozisyonu ve kolaylıkla hareket edilebilirlik gibi parametreler göz önünde bulundurulması gerekmektedir.
- Amaca Uygun Alanlar: Yeme ve içme mekanlarında, farklı gruplar için çeşitli alanlar oluşturulması gerekmektedir. Örneğin, toplu buluşmalar için geniş masalar, ders toplantıları için daha özel alanlar veya ikili özel buluşmalar için daha sessiz köşeler planlanabilir
- Mekanın Akustiği: Yemek yeme ve sohbet etme deneyimini olumsuz etkileyebilecek gürültüleri azaltmak için akustik özellikler göz önünde bulundurulmalıdır. Örneğin

yankıyı azaltmak için ses emici paneller ya da buna benzer uygun malzemeler tercih edilebilir.

- Doğal Işık ve Manzara: Doğal ışık ve güzel manzaralar, yeme ve içme mekanlarını daha cazip hale getirmektedir. Büyük pencereler, açık teraslar ve bahçe manzaraları gibi nitelikler, kullanıcılara ferah bir ortam sunarak konfor koşullarını arttırmaktadır.
- Mutfak Erişimi ve Akışı: Yeme ve içme mekanlarında mutfak ile yemek alanı arasındaki akışın planlanması gerekmektedir. Mutfak personelinin rahat bir şekilde hareket edebilmesi ve siparişlerin hızlı bir şekilde servis edilebilmesi için uygun mekan düzenlemeleri yapılmalıdır.
- Temizlik ve Hijyen: Yeme ve içme mekanlarının temiz ve hijyenik olması mekan verimi açısından çok önemlidir. Kolay temizlenebilir yüzeyler, kaliteli malzemeler ve uygun havalandırma sistemleri, mekanın temizlik ve hijyen olması için tercih edilmektedir.
- Müşteri Gizliliği: Müşterilerin mahremiyetini korumak için masa aralarının uygun bir şekilde düzenlenmesi ve bu aralarda görsel bölücülerin kullanılması gerekmektedir.
- Güvenlik: Yangın söndürme ekipmanları, acil durum çıkışları ve diğer güvenlik önlemleri gibi faktörlerin mekanda uygun bir şekilde bulunması gerekmektedir.

Yeme ve içme mekanları, kullanıcılara hoş bir deneyim sunmak için hem estetik hem de fonksiyonel açıdan dikkatlice tasarlanmalıdır. Bu unsurların bir araya getirilmesi, müşterilerin memnuniyetini artırmakta ve işletmenin başarısını desteklemektedir.

Üniversite kampüslerinde öğrencilerin, akademisyenlerin ve idari personellerin yeme-içme mekanı olarak kullandıkları mekanlar kantinler, kafeler, restoranlar ve yemekhaneler olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu mekanlara örnek olarak Cleveland State Üniversitesi'nde yer alan Öğrenci Yaşam Merkezi'ndeki yeme-içme mekanları gösterilebilir (Şekil 2.36).

(a)

(b)

Şekil 2.36. (a) Cleveland State Üniversitesi Öğrenci Yaşam Merkezi yeme-içme mekanı önden görünüş, (b) Cleveland State Üniversitesi Öğrenci Yaşam Merkezi yeme-içme mekanı arkadan görünüş [Url-8]

2.4.4. Alışveriş mekanları

Alışveriş mekanları bugünün çağdaş şehir hayatının toparlanmış şekilde insanlara aktarıldığı, tüketim kültürünün geçirdiği başkalaşımın ortama sunulmasıdır. Lewis'in tarif ettiği gibi alışveriş mekanları yalnızca alışveriş etkinliğinin oluşmasının amaçlandığı ortamlardan öte, korunumlu fiziksel alanı ve emniyetli sosyal ortamıyla çeşitli etkinliklerin meydana geldiği önemli etkileşim mekanlarıdır (Lewis vd., 1989).

Alışveriş mekanları, alışveriş yaparken kullanıcılara keyifli ve konforlu bir deneyim sunması gerekmektedir. Bu tür mekanların mimari tasarımı kullanıcıların rahatlıkla dolaşabileceği, ürünleri keşfedebileceği ve alışveriş yaparken keyif alabileceği bir şekilde olmalıdır. Alışveriş mekanlarının mimari açıdan dikkate alınması gereken bazı önemli noktalar şunlardır (Büyükhahin Sıramkaya ve Çınar, 2012):

- **Düzenli ve Kolay Erişilebilirlik:** Mağazalar arasında düzenli bir akış ve kolayca erişilebilir alanlar, bireylerin rahatlıkla dolaşmasını sağlamaktadır. Geniş koridorlar, yeterli aydınlatma ve doğru işaretler, bireylerin istedikleri ürünlere hızlıca ulaşmalarını kolaylaştırmaktadır.
- **Vitrinler ve Görsel Sunum:** Ürünlerin sergilenmesi ve sunumu, alışveriş deneyimini önemli ölçüde etkilemektedir. Dikkat çekici vitrinler, düzenli stoklama ve ürünleri

doğru bir şekilde sergilemek için uygun ışıklandırma gibi faktörler, bireylerin ilgisini çekerek satışları arttırmaktadır.

- Konforlu Dinlenme Alanları: Alışveriş yapan bireyler için dinlenme alanları sağlanması mekan verimini arttırmaktadır. Rahat oturma grupları, içecek ve atıştırmalık makineler ve şarj istasyonları gibi olanaklar, yorgun bireylerin dinlenip enerji depolamasına katkı sağlamaktadır.
- Doğal Işık ve Yapay Aydınlatma: Doğal ve yapay ışık, alışveriş mekanlarına canlılık ve ferahlık katmaktadır. Büyük pencereler, tavan pencereleri ve iç bahçe gibi doğal ışık kaynakları iç mekanın aydınlanmasında büyük etkiye sahiptir.
- Güvenlik ve Hijyen: Kullanıcıların güvenliğini ve sağlığını korumak için uygun güvenlik önlemleri ve hijyen standartları sağlanmalıdır. Bu amaçla güvenlik kameraları, yangın söndürme sistemleri gibi önlemler alınmalı ve mekanda düzenli temizlik yapılmalıdır.
- Erişilebilirlik: Engelliler, hamileler, çocuklar ve yaşlılar da dahil olmak üzere herkesin kolayca dolaşabileceği bir alışveriş ortamı sağlanması gerekmektedir. Engelli rampaları, düşük seviyeli mağaza tezgahları, asansörler ve geniş koridorlar gibi erişilebilirlik önlemleri planlanmalıdır.

Bu unsurlar, alışveriş mekanlarının kullanıcı memnuniyetini artırmasına ve başarılı bir alışveriş deneyimi sunmasına yardımcı olmaktadır. Mimari tasarımın işlevsellik, konfor ve estetik açıdan dengeli bir şekilde düşünülmesi gerekmektedir.

Üniversite kampüslerindeki bu alışveriş mekanları öğrenciler, akademisyenler ve idari personellerin kampüs dışına çıkmasına gerek kalmadan çeşitli istek ve gereksinimlerini yerine getirmelerini sağlamaktadır. Dolayısıyla bu mekanlar sayesinde kullanıcılar hem zamandan hemde maddi açıdan tasarruf sağlamakta ve bu bağlamda kampüs yaşamlarına devam etmektedirler.

Üniversite kampüslerindeki alışveriş mekanları market, kırtasiye, kitapçı, kantin, ezcane ve giyim mağazaları gibi birimler olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu mekanlara örnek olarak İstinye Üniversitesi'ndeki alışveriş mekanları gösterilebilir (Şekil 2.37).

(a)

(b)

Şekil 2.37. (a) İstinye Üniversitesi alışveriş mekanları yandan görünüş, (b) İstinye Üniversitesi alışveriş mekanları önden görünüş [Url-9]

2.4.5. Çalışma alanları

Bilgi, tarih boyunca daima insan yaşamının vazgeçilmez bir parçası olmuştur. Yazının keşfedilmesiyle birlikte bilgi, kayıt altına alınma ve gelecek kuşaklara iletilme safhasına geçiş yaparak değerini arttırmış, böylelikle insanlık için çok önemli bir güç olduğunu herkese tanıtmış olmuştur. Bilgi bulunduğu toplumun ekonomisini ve tarihini yansıttığı kadar sosyokültürel yapısının da yansıtmasında önemli bir etkiye sahiptir.

Bu bağlamda üniversitelerin değerli öğelerinden biri olan ve sosyal ilişkilere fırsat sunan çalışma alanları; bireylerin birbiriyle bilgi alışverişini yapmalarını sağlayan, çalışmalarında gereken ortam ve gereçlere fırsat sunan yapılar olarak karşımıza çıkmaktadır. Dolayısıyla bu alanlar üniversitelerin eğitim niteliğini yükseltmenin yanı sıra birer yaşam merkezi ve gereksinim durumuna gelmiştir.

Çalışma alanlarının belirtilen öneminden dolayı bu alanların tasarımına gereken özen gösterilmelidir. Çalışma alanları verimliliği arttırmak, odaklanmayı sağlamak ve kullanıcıların rahatça çalışabilecekleri bir ortam sunmak için mimari olarak özenle tasarlanması gerekmektedir. İdeal bir çalışma alanının mimari açıdan dikkate alınması gereken bazı önemli noktalar şunlardır (Benli, 2003):

- Işıklandırma: Doğal ışık, çalışma alanında önemli bir yere sahiptir. Büyük pencereler ya da tavan pencereleri gibi doğal ışık kaynakları bu alanlarda tercih edilmelidir. Ayrıca yapay aydınlatma sistemleri çalışma masalarının üzerine odaklanmalı ve aydınlatma seviyeleri ayarlanabilir olmalıdır.

- Ergonomi: Çalışma masaları, sandalyeler ve diğer mobilyalar kullanıcıların rahat etmesini sağlayacak şekilde ergonomik bir şekilde tasarlanmalıdır. Masaların yüksekliğinin ayarlanabilir olması, sandalyelerin sırt desteği sağlaması ve bilgisayar monitörlerinin göz seviyesine uygun bir şekilde yerleştirilmesi gerekmektedir.
- Gürültü Kontrolü: Çalışma alanlarında gürültü seviyesini azaltmak oldukça önemli bir unsurdur. Gürültüyü absorbe etmek için duvar kaplamaları veya ses emici paneller gibi akustik çözümler tercih edilmelidir.
- Hava Kalitesi ve İklimlendirme: İyi hava kalitesi ve uygun iklimlendirme çalışma verimliliğini yüksek düzeyde arttırmaktadır. Bu mekanlarda yeterli havalandırma sağlanması için hava filtreleme sistemleri kullanılması gerekmektedir. Ayrıca, çalışma alanlarının sıcaklık ve nem seviyeleri rahat bir ortam sağlayacak şekilde kontrol edilmelidir.
- Depolama ve Düzenleme: Çalışma alanlarında etkili depolama çözümleri, dağınıklığı azaltarak kullanıcıların daha düzenli bir ortamda çalışmalarını sağlamaktadır. Bu mekanlara Dosya dolapları, çekmeceler, raflar ve depolama kutuları gibi depolama birimleri yerleştirilmesi gerekmektedir.
- Renk ve Tasarım: Renklerin ve tasarımın seçimi, çalışma alanının atmosferini yüksek oranda etkilemektedir. Sıcak ve yumuşak renkler rahatlama ve odaklanmayı teşvik ederken minimalist ve düzenli bir tasarım, kullanıcıların dikkat dağınıklığını azaltmaktadır.
- Gizlilik ve Mahremiyet: Çalışma alanlarında gizlilik ve mahremiyet son derece önemlidir. Özellikle açık çalışma ortamlarında, bireylerin mahremiyetini korumak için yükseklik ayarlanabilir duvarlar, bölücüler veya ses yalıtımı sağlayan çözümler tasarlanması gerekmektedir.
- Erişilebilirlik: Çalışma alanları engelliler, hastalar, çocuklar, hamileler ve yaşlılar da dahil olmak üzere herkes için erişilebilir olmalıdır. Düşük seviyeli mobilyalar, geniş koridorlar ve engelli rampaları gibi erişilebilirlik özellikleri sağlanması gerekmektedir.

Bu unsurlar çalışma alanlarının verimliliği artırmak, kullanıcıların konforunu sağlamak ve sağlıklı bir çalışma ortamı oluşturmak için mimari açıdan dikkate alınmalıdır. Üniversite kampüslerindeki çalışma alanlarına örnek olarak, Sol Plaatje Üniversitesi'nde yer alan Öğrenci Araştırma Merkezi'ndeki çalışma alanları gösterilebilir (Şekil 2.38).

(a)

(b)

Şekil 2.38. (a) Sol Plaatje Üniversitesi Öğrenci Araştırma Merkezi çalışma alanları görünüş 1, (b) Sol Plaatje Üniversitesi Öğrenci Araştırma Merkezi çalışma alanları görünüş 2 [Url-10]

2.4.6. Hizmet alanları

Üniversite kampüslerindeki hizmet alanları, kampüs içinde yaşamını sürdüren kişiler için acil durumlarda kampüs dışına çıkmadan gereksinimlerini karşılayabilecekleri mekanlardır. Bu alanlar çeşitli hizmetleri sunmak için kullanılan mekanlar olduğundan, mimari tasarım açısından bazı ölçütlerin göz önünde bulundurulması gerekmektedir. İşlevselliği, estetik görünümü ve kullanıcı deneyimini optimize etmek için aşağıdaki mimari ölçütler dikkate alınabilir (Toydemir, 2000):

- İşlevsellik: Hizmet alanlarının temel amacı hizmetin verimli bir şekilde sunulmasını sağlamaktır. Mekanın düzeni, kullanıcıların ihtiyaçlarına uygun olacak şekilde planlanmalıdır. İşlemlerin akışı, kullanıcıların kolayca yönlendirilmesini sağlayacak şekilde planlanması gerekmektedir.
- Kullanım Kolaylığı ve Erişilebilirlik: Hizmet alanları, herkesin kolayca kullanabileceği şekilde tasarlanmalıdır. Engellilere yönelik erişilebilirlik önlemleri kapsamında geniş kapılar, engelli rampaları ve düşük seviyeli tezgahlar gibi unsurlar alan içinde sağlanması gerekmektedir.
- Güvenlik: Kullanıcıların güvenliği, hizmet alanlarının en önemli önceliklerinden biri olarak kabul edilmektedir. Mekan planlanmasında güvenlik kameraları, yangın söndürme ekipmanları, acil durum çıkışları ve güvenlik personeli gibi önlemler alınmalıdır.

- Hijyen ve Temizlik: Hizmet alanlarının hijyen ve temizlik standartlarına uygun olması gerekmektedir. Düzenli olarak temizlenen ve bakımı yapılan bir ortam, kullanıcıların mekana karşı güven duymasını sağlamaktadır.
- Gizlilik: Bazı hizmetler kullanıcıların gizliliğini korumayı gerektirmektedir. Bu sebeple, bölücüler ya da gizlilik odaları gibi özel alanlar mekan içinde oluşturulmalıdır.
- Işıklandırma: Doğal ve yapay ışıklandırma, hizmet alanlarının atmosferini yüksek oranda etkilemektedir. Aydınlik ve canlı bir ortam, kullanıcıların hizmet alırken daha rahat ve huzurlu hissetmelerini sağlamaktadır.
- Konfor: Bekleme alanları, dinlenme noktaları gibi konforlu alanlar kullanıcıların işlemlerini beklerken veya dinlenirken rahat etmelerini sağlayan önemli unsurlardır. Dolayısıyla mekanlarda konfor sağlayan tasarımlar yapılması gerekmektedir.
- Estetik Görünüm: Mekanın estetik görünümü, kullanıcı deneyimini etkilemektedir. Estetik olarak çekici bir tasarım, hizmet alanlarının cazibesini arttırarak kullanıcıların olumlu bir izlenim edinmelerini sağlamaktadır.

Bu ölçütler, hizmet alanlarının etkili bir şekilde tasarlanmasına ve kullanıcıların gereksinimlerini karşılayacak şekilde düzenlenmesine yardımcı olmaktadır. Ayrıca bu alanların farklı fonksiyonlara hizmet edecek şekilde tasarlanması, kampüs kullanıcılarının temel yaşam standartlarının yükselmesine ve sosyal verimliliğin artmasına sebep olmaktadır.

Bu alanlar ekonomik yönden kazanç sağlamayı amaçlayan niteliklerinin yanı sıra kampüs içi sosyal etkileşimi meydana getiren ortamlar olarak da hizmetlerine devam etmektedirler. Bu doğrultuda üniversite kampüslerinde hizmet alanı olarak kullanılan mekanlar kuaför, seyahat acentesi, GSM ofisi, çamaşırhane, terzi, kargo şubesi, sağlık merkezi, danışma merkezi ve banka ofisi gibi birimler olarak karşımıza çıkmaktadır. Üniversite kampüslerindeki hizmet alanlarına örnek olarak, Pamukkale Üniversitesi'ndeki hizmet alanları gösterilebilir (Şekil 2.39).

(a)

(b)

Şekil 2.39. (a) Pamukkale Üniversitesi hizmet alanı yandan görünüş, (b) Pamukkale Üniversitesi Hizmet Alanı önden görünüş [Url-11]

2.4.7. Sirkülasyon (dolaşım) alanları

Sirkülasyon yapılar arasında dolaşımı meydana getiren, bina içerisinde geçiş fonksiyonunu yüklenen, antre, hol, koridor, avlu, galeri boşluğu, atrium vb. alanları ve mekanların düşey ve yataydaki irtibatlarını oluşturan köprü, rampa, asansör, merdiven gibi yapı öğelerini içermektedir.

Bu alanların tasarımı, kullanıcıların güvenliği, konforu ve verimliliği açısından kritik öneme sahiptir. Bu doğrultuda sirkülasyon alanlarının mimari ölçütleri şunlardır (Benli, 2003):

- **Genişlik ve Düzenlilik:** Sirkülasyon alanları yeterli genişlikte olması ve düzenli bir şekilde planlanması gerekmektedir. Dar koridorlar veya geçitler, kullanıcıların hareketini kısıtlayarak sıkışıklığa neden olmaktadır. Bu alanların yeterli genişlikte tasarlanması bireylerin rahatça hareket etmesini sağlamak ve acil durumlarda çıkışa ulaşımını kolaylaştırmaktadır.
- **Erişilebilirlik:** Engellilere ve hareket kısıtlılığı olan kullanıcılara uygun sirkülasyon alanları sağlanması gerekmektedir. Engelli rampaları, geniş kapılar, düşük eğimli rampalar ve asansörler gibi erişilebilirlik özellikleri, tüm sirkülasyon alanlarında bulunması gerekmektedir.
- **Güvenlik:** Sirkülasyon alanları, kullanıcıların güvenliğine uygun bir şekilde tasarlanmalıdır. Bu alanlarda güvenlik kameraları, yangın söndürme ekipmanları, acil durum çıkışları ve aydınlatma gibi güvenlik önlemleri alınması gerekmektedir.

- Yönlendirme ve İşaretler: Sirkülasyon alanlarında doğru yönlendirme ve işaretler sağlanması gerekmektedir. Bu alanlarda, bireylerin kolayca hedeflerine ulaşabilmeleri için açık ve anlaşılır işaretler, haritalar ve yön levhaları tercih edilmelidir.
- Işıklandırma: Sirkülasyon alanları, yeterli doğal ve yapay aydınlatmalar ile ışıklandırılması gerekmektedir. Büyük pencereler veya tavan pencerelerinin bu alanlarda kullanılması, gün ışığına olanak sağlamaktadır.
- Estetik Görünüm: Sirkülasyon alanlarının estetik görünümü, kullanıcı deneyimini etkileyen önemli parametrelerdendir. Estetik açıdan çekici ve düzenli bir görünüm, kullanıcıların hoş bir deneyim yaşamalarını sağlayarak memnuniyeti arttırmaktadır.
- Gizlilik: Bazı durumlarda, sirkülasyon alanlarının belirli bir düzeyde gizlilik sağlaması gerekmektedir. Özellikle sağlık merkezleri veya danışmanlık ofisleri gibi birimlerin sirkülasyon alanlarında, gizlilik duvarları veya bölücüler tasarlanabilir.
- Akustik Kontrol: Sirkülasyon alanlarında yankı ve gürültü kontrolü son derece önemlidir. Ses emici paneller, halılar veya akustik tavan panelleri gibi çözümler kullanılarak akustik konfor sağlanmalıdır. Kullanıcıların sakin ve sessiz bir ortamda dolaşmalarını sağlamak için alanda, ses emici paneller, akustik tavan panelleri ya da halılar kullanılmalıdır.

Bu ölçütler, sirkülasyon alanlarının kullanıcılar için güvenli, konforlu ve işlevsel olmasını sağlamaktadır. Mimari tasarımın, bu özelliklerin hepsini dengeli bir şekilde içermesi gerekmektedir.

Bu sirkülasyon alanları üniversite kampüslerinde ise çeşitli sosyal mekanlar arasında bir bağ kurmak ve bu sosyal alanların herkes tarafından yararlanabilirliğini arttırmak yönünden değer görmektedir. Bu alanlar doğru tasarlanmaz ise sosyal mekanlar arasındaki geçiş zayıf olur ve bu sosyal mekanlar kendi içinde birer bağımsız bölge gibi çalışır. Dolayısıyla sosyal yaşama verilen değer yönünden, dolaşım alanlarının tasarımına gerekli özen gösterilmeli ve doğru tasarımlar yapılmalıdır. Üniversite kampüslerindeki sirkülasyon alanlarına örnek olarak, Pamukkale Üniversitesi'ndeki sirkülasyon alanları gösterilebilir (Şekil 2.40).

(a)

(b)

Şekil 2.40. (a) Bandırma On Yedi Eylül Üniversitesi Öğrenci Yaşam Merkezi sirkülasyon alanları görünüş 1, (b) Bandırma On Yedi Eylül Üniversitesi Öğrenci Yaşam Merkezi sirkülasyon alanları görünüş 2 [Url-12]

3. ŞANLIURFA KENTİNİN ÖZELLİKLERİ

3.1. Şanlıurfa Kentinin Tarihi ve Coğrafyası

Urfa kentinin köklü bir geçmişe sahip olduğu bilinmekle birlikte ve kentin varoluşuyla alakalı farklı ifadeler bulunmaktadır. Kimi tarihçilere göre kent Hz. Nuh aracılığıyla inşaa edilirken kimilerine göre ise Kral Nemrud aracılığıyla kurulmuştur (Habreus, 1987). Şanlıurfa, Mezopotamya'nın eski yerleşim alanlarından biri olmasının yanı sıra su kökenlerine komşu olması ve ticaret hatları üstünde yer almasından dolayı yüzyıllarca önemli bir yere sahip olmuştur. Bu yerleşim alanında 1984 senesinden itibaren yapılan kazı çalışmalarında Kalkolitik, Paleolitik, Neolitik, Tunç Devrine tarihlendirilen binlerce bölgenin dışında, İslami, Akad, Pers, Hurri-Mitanni, Med, Asur, Sümer, Roma-Bizans, Elam ve Helenistik medeniyetlerine ait kalıntılar da bulunmaktadır (İşıltan, 1960). Bu kazı çalışması yapılan yerlerden birine, Şanlıurfa'nın 20 km doğusunda bulunan Örencik Köyü çevresindeki Göbekli Tepe arkeolojik alanı örnek gösterilebilir. Bu alanda yapılan kazı çalışmaları sonucunda dünya çapında en eski tapınakla karşı karşıya kalınmıştır. Bu sebeple Göbeklitepe dünyanın bu zamana kadar bilinen en köklü geçmişe sahip bir yapı niteliği taşımakta ve tarihin sürecini farklılaştıran yer anlamında kullanılan "Tarihin Sıfır Noktası" olarak adlandırılmaktadır. Üretimciliğe geçiş aşamasının ilkinin simgeleyen Göbeklitepe, farklı yapısal niteliklere sahip olan dikdörtgen, dairesel ve kare planlı değerli yapıları bünyesinde bulunduran bir yerleşme alanıdır (Çelik, 2008). Bu yerde ulaşılan keşiflerin, Neolitik Akeramik Devire (Çanak Çömleksiz Neolitik Devir M.Ö 9600) ait olduğu belirtilmektedir (Güler, 2004).

Şanlıurfa, 1924 yılının başlarında Türkiye Cumhuriyeti'nin egemenliği altına girerek kültürel yönden üst düzey varlıklı, değerli ve ezeli bir şehir şekline ulaşmıştır (Güler, 2004). Bunun dışında, semavi dinlere mensup olan bireylerin yüzyıllarca burada beraber yaşam devam ettirmeleri de kentin kültürel zenginliğine çok fazla katkı sağlamıştır (Şahinalp, 2005). Şanlıurfa, 12 bin yıllık köklü mazisinin yanı sıra 5 bin yıllık Harran yerleşim yeriyle yurt içi ve yurt dışından çeşitli araştırmacıların ilgiyle takip ettiği değerli bir şehir olmuştur. Geçmişte meydana gelen çeşitli savaşlardan dolayı bu şehirde çok fazla uygarlık birlikte yaşamıştır. Farklı uygarlıkların ve çeşitli dinlerin yaşam sürdüğü bu bölgede çeşitli diller hakim olmuştur. Şanlıurfa'nın bu esaslı ve varlıklı mazisi şüphesiz tarihsel kayıtlara aksetmiştir. Bilhassa kentte keşfedilen Arapça, Grekçe, Hititçe,

Osmanlıca, Ermenice ve Süryanice kitabeler bu varlıklılığı ve devamlılığı sağlamaktadır (Bozkuş ve Güler, 2022). Bu kent ile alakalı ulaşılan en eski kayıtların MÖ 2. yüzyılın ikinci yarısında oluşturulan Hitit çivi yazılı belgeler olduğu tahmin edilmekte ve bu belgeler içerisinde bulunan “Hur Memleketleri” adının Urfa coğrafyasının en eski ismi olduğu kabul edilmektedir. Urfa kenti, çeşitli uygarlıkları bünyesinde bulundurduğundan farklı çağlarda farklı isimlerle anılmaktadır. Örneğin Grekler Urfa şehrine “Edessa” ve nehirleri hoş manasına gelen “Kaliore” derken Araplar “El-Ruha” demeyi tercih etmişlerdir. Ermeniler ise kimi kaynaklara göre kente “Orhai” ismiyle seslenmektedirler (Demir, 2008). İslam döneminde ise kent, İslam hükümeti aracılığıyla bu bölgeye yaşamaları için bulunan Mudar toplumundan dolayı “Diyar-ı Mudar” adını benimsemiştir (Işıltan, 1960).

Günümüzde kent için tercih edilen “Urfa” adının ise Süryanicedeki “Urhay” isminden türediği belirtilmektedir (Demir, 2008). Sümercede “Ur” sözcüğü “kent” veya “alan” anlamında kullanıldığı, “Ha/Kua” sözcüğünün ise “balık” manasına geldiği belirtilmektedir. Bu tanımlar bağlamında “Balıklı Kent ya da Balıklı Alan” manasından gelişerek kentin “Urfa” adını aldığı tahmin edilmektedir (Kürkçüoğlu ve Güler, 2010). Son olarak Millî Mücadele çağının 1984 senesinde TBMM hükmüyle “Urfa” adının başına Kurtuluş Muharebesindeki başarılarından dolayı “Şanlı” sözcüğü konularak kent “Şanlıurfa” adını almış ve günümüzde ise bu isim kullanılmaya devam etmektedir (Turan, 2010).

Tarihinden bahsettiğimiz Şanlıurfa kentinin coğrafyasına da değinmek gerekirse, 36° 40' ile 38° 02' kuzey enlemleri ve 37° 50' ile 40° 12' doğu boylamlarının arasında konumlanmaktadır. Güneydoğu Anadolu Bölgesinde (Şekil 3.1) yer alan Şanlıurfa'nın yakın çevresinde (Şekil 3.2) Diyarbakır, Gaziantep, Adıyaman ve Mardin illeri ile Suriye ülkesi bulunmaktadır (Kaya, 2010).

Şekil 3.1. Şanlıurfa'nın Türkiye'deki konumu [Url-13]

Şekil 3.2. Şanlıurfa'nın ilçeleri ve komşuları [Url-14]

Büyük ova ve engebesiz arazileri kapsayan Şanlıurfa'da, güney ve kuzeybatı yönlerinde şehir açısından önemli bir yere sahip olan Fırat nehri, doğu yönünde ise Fırat nehrinin dallarından biri olan Habur ırmağı yer almaktadır. Bunların dışında Birecik, Karkamış ve Atatürk olmak üzere üç değerli barajı bünyesinde bulundurmaktadır. Şanlıurfa yeryüzü şekillerinin, %64,4'ü plato, %22'si dağlık bölge, %16,3'ü ova ve %1,3'ü ise yayladan meydana gelmektedir (Yıldız ve Rızvanoğlu, 2011).

İlin sıcaklık ortalaması yıllık 20°C 'dir ve şehirde karasal iklim baskınlık kurmaktadır. Dolayısıyla gündüz ile gece arasındaki sıcaklık farkı azımsanamayacak şekilde yüksek bir orandadır. Yaz mevsimi çok sıcak, kış mevsimi ise fazla yağışlı ve ılıman geçmekte ve bu durum gerekli bitki örtüsünün gelişmemesine neden olmaktadır (TÜİK, 2011).

1989 senesinde başlatılan GAP projesi ile Şanlıurfa odak noktada tutularak, Güneydoğu Anadolu bölgesinin tarımsal yönden geliştirilmesi hedeflenmiştir. İlerleyen zamanlarda projenin hedefi, bölgesel ölçekte bir kalkındırmaya evrilerek Güneydoğu Anadolu Bölgesi ile gelişmiş yerler arasındaki farkı yok etmek ve refah düzeyini yükseltmek olmuştur (Akış, 2002).

Şanlıurfa şehrinin ekonomisi öncelik olarak tarım çerçevesinde gelişim gösterecek hayvancılık, enerji ve turizm alanlarında bu ekonomiye olabildiğince katkı sağlamaktadır. Bilhassa dünyanın en büyük altıncı, Türkiye'nin ise birinci barajı olma özelliğini taşıyan

Atatürk Barajı, Şanlıurfa'da bulunması sebebiyle ülkenin enerji gereksiniminin büyük kısmı yerine getirilmektedir (TÜİK, 2020).

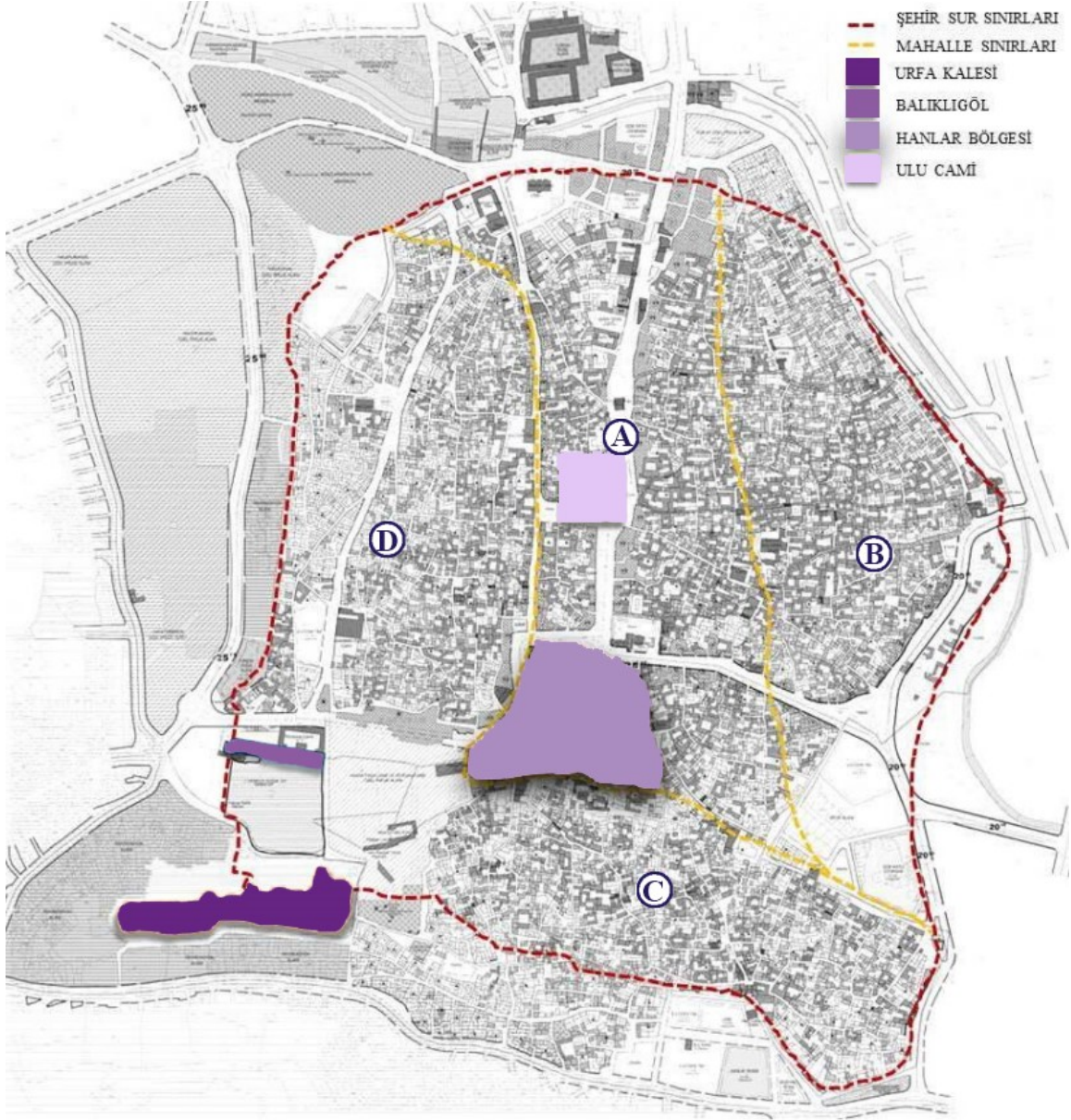
Şanlıurfa, coğrafi yeri ve sağladığı jeomorfolojik yararlar ile tarih boyunca farklı devletlerin yaşamlarını devam ettirdikleri, çeşitli kültür ve dinlerin birleşim alanı haline gelmiştir. Aynı zamanda, doğu ile batı arasında bağlantı oluşturan pek çok değerli askeri, tarihi ve ticari aksın üzerinde bulunması nedeniyle, tarih süresince bereketli hilal olarak isimlendirilmiş bir coğrafyada elverişli toprakları bünyesinde bulunduran bir il olmuştur (Yıldız ve Rızvanoğlu, 2011).

3.2. Şanlıurfa'nın Tarihi Kent Dokusu ve Gelişimi

Şanlıurfa tarihi, geleneksel hayatı ve mimari nitelikleri ile Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin değerli şehirlerinde biridir. Şanlıurfa ilinin tarihi kent dokusu engebesiz niteliğe sahip bir topoğrafyada gelişme kaydetmiştir. Kentsel bölgede mahalle açısından en yüksek kot Yakubiye Mahallesi, en yüksek alan ise şehrin Kuzey batısında bulunan Bedüzzaman Mezarlığı olarak belirtilmektedir.

Bölgede önemli bir yere sahip olan Urfa Kalesi şehre hakim güney yamaç üstünde inşaa edilmiş, tarihi ticaret alanları ve Balıklıgöl ise bu yamacın eteklerinde oluşturulmuştur. Bu bağlamda genel olarak şehrin tarihi kent dokusu, mezarlıklar, dini yapılar, dar sokaklar, sıkı konut bölgeleri ve tarihi ticaret alanlarından (Hanlar Bölgesi) meydana gelmektedir.

Urfa tarihi şehir merkezinde, halkın yaşamlarındaki etnik ve dini farklılıkların neticesinde çeşitli mahalleler açığa çıkmıştır. Bu mahallelere Müslüman, Süryani, Yahudi ve Ermeni mahalleleri örnek gösterilebilir. Müslüman mahallesi, 12 Eylül Caddesinden şehrin doğusunda konumlanan Nimetullah Camisi'ne kadar devam eden kısmı; Süryani mahallesi, Nimetullah Camisi'nin doğusu ile Akyüzler konutunun yakınlarını; Yahudi mahallesi, Çakeri Camisi'nin güney ve güneybatı bölgesini; Ermeni mahallesi, Tıfıldır Tepesi ile şehrin batı surlarından Vali Fuat Caddesi'ne dek ulaşan bölümü ifade etmektedir (Akkoyunlu, 1989). Bu mahalleler etrafında ise çeşitli meydanlar açığa çıkmıştır. Ulu Cami'nin kuzeydoğusunda Kara Meydanı, Nimetullah Camii çevresinde Ellisekiz Meydanı, Ulu Cami'nin doğusunda Yıldız Meydanı, Bıçakçı Mahallesinde ise Bıçakçı Meydanı bulunmaktadır (Şekil 3.3) (Turan 2009).

Şekil 3.3. Şanlıurfa mahalle sınırlar haritası (Akkoyunlu, 1989)

Şekil 3.3'te gösterilen harflerden A Müslüm mahallesininin, B Süryani mahallesininin, C Yahudi mahallesininin, D ise Ermeni mahallesininin yerini ifade etmektedir.

Şanlıurfa'nın tarihi kent dokusunda, sokaklar geniş ve ferah bir niteliğe sahiptir. Evlerin çoğu moloz taş veya yonulmuş taştan yapılmıştır (Cuinet,1981). Genellikle tek katlı olarak tasarlanan evlerin birçoğunda teras bulunmaktadır (Şekil 3.4) (Yurt ansiklopedisi, 1984).

Şekil 3.4. Eski Urfa Görünümü (Kürkçüoğlu A.C. Arşivi)

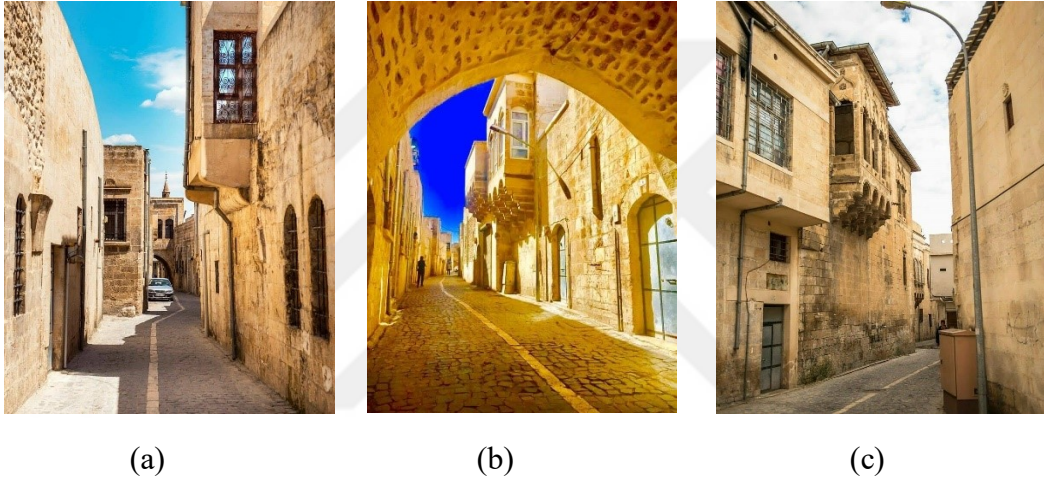
Tarihin çeşitli dönemlerinde farklı sebeplerden dolayı gerçekleştirilen yıkımlar, niteliksiz malzeme kullanılarak inşaa edilen yapılar ve yeni yollara müsaade edilmesi (Şekil 3.5) gibi olgular bölgenin bu tarihi kent dokusuna zarar vermiştir. Ancak yine de bazı geleneksel konutlar varlıklarını koruyabilmeyi başarmışlardır.

Şekil 3.5. Yeni yolların açılmasından sonra kentsel görünüm (Akkoyunlu 1989)

Şanlıurfa kent dokusunun meydana gelmesinde, bölgenin kültürü ve iklim koşulları önemli bir etkiye sahip olmuştur. Yapıların yerleşimi ve sokak yönelimlerinin hakim rüzgar doğrultusundaki planlamaları, doğal havalandırma oluşturması yönünden değer taşımaktadır.

Geleneksel konutlar bitişik nizamda ve avlulu bir şekilde tasarlanmıştır. Avlularda tercih edilen peyzaj elemanları sayesinde doğa ile dengeli bir kent dokusu oluşturulmuştur. Bu kent dokusunun tasarımında caddelerde grid sistem, sokaklarda ise organik bir form etkili olmuştur. Dar sokaklara sahip bu kentte yaz mevsiminde, aşırı sıcaklıklardan korunmak ve gün içinde gölge oluşturmak için sokaklara bakan konutların avlu duvarları yüksek inşaa edilmiştir. Aynı zamanda, ev içi mahremiyeti sağlamak amacıyla zemin katların sokak yönünde olan cephelerine pencereler açılmamıştır. Bu organik sokak dokusu dışardan bakıldığında kendiliğinden açığa çıktığı hissedilse de, aksine iklimsel ve kültürel çalışmalar yapılarak sokaklar doğu-batı hizasında biçimlendirilmiştir (Şekil 3.6) (Akkoyunlu 1989).

Şekil 3.6. (a) Şanlıurfa sokaklarından görünüş 1, (b) Şanlıurfa sokaklarından görünüş 2, (c) Şanlıurfa sokaklarından görünüş 3 [Url-15]

3.3. Şanlıurfa’da Sosyal Yaşamın ve Eğitimin Gelişimi

Şanlıurfa, tarih boyunca çeşitli faktörlerden dolayı farklı bir gelişim süreci gösterse de, bir yandan “Peygamberler şehri” adlandırılmasıyla geleneksel dini düşüncenin hakim olduğu ve diğer yandan da içinde yer aldığı coğrafyanın kültürel ve yapısal niteliklerini de yansıtan bir şehirdir (Abuzer, 2004).

Köklü bir geçmişe sahip bu kentte şeyhlik, aşiret reisliği ve ağalık gibi olgular giderek etkisini yitirir hâlede halen faaliyetlerini sürdürmektedirler. Bölgede, benimsenmiş olan kan bağıyla ilişkili akraba, geleneksel aile ve aşiret olguları bireysel eylemlerin oluşmasını engellemekte ve bireyleri bu olgularla özdeşleştirmektedir (Kürkçüoğlu vd., 2002).

Son dönemlerdeki modernleşme eğilimleri kentte bazı değişimlere sebep olmuş, kırsal bölgelerden şehir merkezine göç neticesinde bireylerin aşiret, toprak ve aile ilişkileri zayıflamış ve toplum açısından değişime karşı gösterilen dirençte azalma görülmüştür. Gelişmelerle ilişkili olarak toplumsal sınıf, değişime uğramış olsa da sosyo-ekonomik çağdaşlaşma tam olarak ortaya konulamadığından Şanlıurfa'ya özgü geleneksel değerler, çağdaşlıkla birleştirilip beraber yürütülmektedir. Bu da henüz kentte, sosyal hayatın geleneksel olgularla devam ettiğini göstermektedir (Benek, 2013).

Şanlıurfa'da sosyal hayatı yüksek oranda etkileyen gelişmelerden biri de şüphesiz ki Güneydoğu Anadolu Projesi olarak belirtilen GAP'dır. GAP, Dicle ve Fırat nehirleri üstünde yapılmakta olan sulama düzenekleri, barajlar ve hidroelektrik santrallerini kapsamı içine alan bir projedir. Bölgede yapılacak sanayi, sağlık, eğitim, ulaşım ve tarım gibi hizmetleri içine alan GAP, sulama, elektrik enerjisi ve sosyal kalkınma olayı ile Şanlıurfa ilini alakadar etmektedir.

GAP'ın en değerli yatırımı olan Atatürk Barajı, sulama ve enerji üretmek hedefiyle Şanlıurfa şehrinin Bozova ilçesine 24 km uzaklıktaki mesafede bulunan Fırat Nehri üzerinde yapılmıştır. Atatürk barajının inşaa edilmesiyle birlikte tarımın yanı sıra sosyal yaşam ve kentleşme de farklılaşarak gelişmeler yaşanmıştır. Sulu tarımda faydalanılacak ilaç, gübre vb. malzeme gereksinimleri yeni fabrikaların inşaa edilmesine yol açmış ve bölge halkı bilhassa kadınlar ev dışında başka yerlerde çalışmaya başlamışlardır. Bu olay sayesinde ev dışında sosyal yaşamı olmayan kadınlar ekonomik üretime dahil olmuş ve toplumsal ilkeler değişmeye başlamıştır.

Geçmişte dışarıya göç veren bir il olan Şanlıurfa, GAP ile beraber göç alan bir konuma ulaşmış ve dolayısıyla plansız kentleşme ve gecekondu yapıları açığa çıkmıştır. Şehir nüfusunun yükselmesi ve karmaşık bir hale gelmesi, yeni gereksinimleri de yanında getirmiştir. Bu doğrultuda Şanlıurfa'da yeni iş alanları, eğlence mekanları, alışveriş merkezleri, oteller, yeme-içme mekanları ve banka şubeleri açılmaya başlamıştır (Kaya, 2013).

Diğer yandan kan davalarında düşüş yaşanmış, kadının aile içi faaliyeti çoğalmış ve kadınlar sosyal etkinliklere katılım sağlamışlardır. Kadınların sosyalleşmesine katkı sağlayan yapılardan biri de kafe ve restoran mekanlarıdır. Geçmişte kafe yerine kendilerine özgü eğlence şekilleri olan kahvehaneler bulunmaktaydı. Kahvehaneler yalnızca erkeklerin gidebildiği sosyal mekanlar olduğundan dolayı kadınlar bu mekanlara

dahil olamıyordu. Fakat son dönemlerde açılmaya başlayan kafeler, kadın ve erkek sosyalizasyonunda yeni bir alan şekline gelirken, etkileşim yönünden de yeni kamusal ortamlar yaratılmasına olanak sağlamıştır (Göle, 1998).

GAP'la birlikte kentte tüketim rutinlerinde de köklü değişimler yaşanarak lüks hayat bir prestij sahibi olmak anlamına gelmiştir. Dolayısıyla kullanılan elektronik araçlardan, giyim stillerine kadar şatafatlı tüketimin etkilerini görmek mümkündür. Ayrıca Şanlıurfa'nın geleneksel mimari niteliklerine sahip yapılarının, butik otel ya da konuk evi olarak yöresel yemekler ve yerli türküler eşliğinde hizmete sunulması turizmi canlandırmıştır ve muhafazakar düşüncelere sahip şehir sakinlerinin kültürel ve sosyal etkinliklere dahil olmasına katkı sağlamıştır. Bu doğrultuda Şanlıurfa kentindeki tarihi sosyal ve kültürel alanlara örnek olarak Balıklıgöl (Şekil 4.7), Urfa Kalesi, Halfeti (Şekil 4.8), Tarihi Çarşılar, Reji Kilisesi, Harran Evleri (Şekil 4.9), Bazda Mağarası, Gümrük Hanı (Şekil 4.10), Halil-ür Rahman Medresesi gösterilebilir.

Balıklıgöl (Ayn-i Zeliha ve Halil-Ür Rahman Gölleri), Şanlıurfa'nın kent merkezinde bulunan ve İbrahim peygamberin ateşe atıldığına inanılan iki göldür (Şekil 3.7). Bu göller, İslam inancına göre kutsal görülen balıklarıyla ve çevrelerindeki tarihi eserlerle tanınmaktadır (Ekinci ve Paydaş, 2008). Dolayısıyla Şanlıurfa'da en çok ziyaret edilen tarihi sosyal yerlerinden biri olarak kabul edilmektedir.

Şekil 3.7. Balıklıgöl, Şanlıurfa [Url-16]

Halfeti, Şanlıurfa kentinin bir ilçesi olmakla beraber "Karagül Diyarı" olarak da bilinmektedir. Birecik Barajı'nın taşması sonucu eski Halfeti'nin büyük bir kısmı sular altında kalmıştır. Buna rağmen kendine özgü mimari yapısı, suyun içinde kalan tarihi yapıları, mağaraları, camileri, doğal güzellikleri ve siyah gülleriyle Türkiye'nin önemli tarihi sosyal ve kültürel alanlarından biridir (Şekil 3.8).

Şekil 3.8. Halfeti, Şanlıurfa [Url-17]

Harran evleri, tarihi ve kültürel öneme sahip olan geleneksel Mezopotamya evleridir. Dikdörtgen planlı olan ve kerpiçten yapılan bu evler, çoğunlukla birbirine bitişik olarak inşa edilmiş tek katlı yapılardır. Harran evlerinin en dikkat çeken özelliklerinden biri, konik veya piramit şeklindeki çatılarıdır. Bu çatılar, sıcak havanın yükselmesine izin vererek evin içini serin tutmaktadır. Çok fazla ziyaret edilen bu Harran evleri, bölgenin geçmişine ve kültürel mirasına olan bağlılığı temsil etmektedir (Şekil 3.9).

Şekil 3.9. Harran Evleri, Şanlıurfa [Url-18]

Şanlıurfa'nın tarihi ve kültürel dokusunu yansıtan önemli sosyal yapılarından biri olan "Gümrük Hanı", Kanuni Sultan Süleyman döneminde inşa edilmiştir. Günümüzde de canlılığını koruyan bu tarihi han aynı zamanda "Yetmiş Hanı" olarak da bilinmektedir. İki katlı olan han, kesme Urfa taşıyla yapılmıştır ve avlusundan Hz. İbrahim'in doğduğu ve ateşe atıldığı söylenen Balıklıgöl'ün suyunun aktığı yer bulunmaktadır (Şekil 3.10).

Şekil 3.10. Gümrük Hanı, Şanlıurfa [Url-19]

Modernleşme odaklı Şanlıurfa'daki bütün bu gelişim süreçleri; kentin yaşam tarzında, toplumsal bağlarında, tüketim ve eğlence rutinlerinde değişime sebep olmuştur. Bu değişimlerden biri de eğitim alanında yaşanmıştır. Şanlıurfa kenti ilk ve orta çağlarda eğitim alanına gösterdiği değerle ilgileri üzerine toplamaktadır. 4. yüzyıl dönemine kadar dini odaklı eğitim kendini gösterirken, bu tarihten itibaren tarih, felsefe, astronomi, coğrafya, tıp, doğa bilimleri ve edebiyat dersleri eğitim kurumlarında işlenmeye başlamıştır. Kent islam hükümetlerinin egemenliği altına girmesiyle birlikte eğitim alanında çeşitli medreseler açılmış ve bu medreselerde pek çok bilim adamı yetiştirilmiştir. Bu medreselere örnek olarak Rızvaniye Medresesi (Şekil 3.11), Eyyûbi Medresesi - Nakibzâde Hacı İbrahim Efendi Medresesi ve Halil-ür Rahman Medresesi (Şekil 3.12) gösterilebilir.

Rızvaniye Medresesi, Halil ür-Rahman Gölü'nün (Balıklıgöl) kuzeydoğusunda bulunan Rızvaniye Camii'nin avlusunu çevreleyen bir eğitim yapısıdır. Osmanlı Devleti

Dönemi'nde 1736 yılında inşa edilmiştir. Medrese, "U" biçimli bir plana sahiptir ve hücrelerin önünde revaklar bulunmaktadır. İnşa malzemesinde düzgün kesme taş kullanılmıştır. Medrese, 1992-1993 yıllarında Şanlıurfa İli Kültür Eğitim Sanat ve Araştırma Vakfı (ŞURKAV) tarafından restore edilmiştir (Şekil 3.11).

Şekil 3.11. Rızvaniye Medresesi, Şanlıurfa [Url-20]

Halil-ür Rahman Medresesi, Halil ür-Rahman Gölü'nün (Balıklıgöl) batı kenarında bulunan bir eğitim yapısıdır. Medrese, 1775 yılında inşa edilmiştir ve Osmanlı Dönemi'nde 1871 yılında onarılmıştır. Medrese, "L" formunda bir plana sahiptir ve düzgün kesme taş malzemedен yapılmıştır. Ayrıca, Balıklıgöl'ü besleyen ana kaynağın bu medresenin altında olduğu belirtilmektedir (Şekil 3.12).

Şekil 3.12. Halil-ür Rahman Medresesi, Şanlıurfa [Url-21]

Tanzimat fermanının ilan edilmesinden itibaren medreselerin yanında modern okullar inşaa edilerek eğitimde yeni bir bakış açısı oluşturulmuştur. Bu ikili eğitim anlayışının varlıkları ise Cumhuriyet'in ilan edilmesiyle birlikte sonlandırılmış ve dönemin ihtiyaçları cevap verebilen bir eğitim yöntemi benimsenmiştir.

Cumhuriyet ile birlikte ülke genelinde eğitim seviyesi yüksek oranlara ulaşırken ne yazık ki Şanlıurfa ili için aynı durumu söylemek mümkün değildir. Şanlıurfa'da okuryazar insan sayısının düşük olmasının en önemli etkilerinden biri kız çocuklarının eğitim kurumlarından uzak tutulmasıdır. Kız çocuklarının okullara gönderilmemesinin sebepleri; bilinçsizlik, maddi sıkıntılar, dini endişeler, gelenek ve görenekler, toplumsal cinsiyet anlayışı, güvenlik sorunları, mevsimlik işçi gereksinimleri, geleneksel aile otoritesi ve ailede kız çocuklarına verilen annelik görevi şeklinde sıralanmaktadır (TÜİK, 2011). Diğer taraftan, sınıflardaki öğrenci sayılarının fazla oluşu, gerekli sayıda ve özellikle öğretmen olmayışı, okullardaki öğretmen değişimlerinin hızlı gerçekleşmesi gibi yapısal problemler Şanlıurfa'da eğitim sisteminin istenilen seviyeye ulaşamamasına sebep olmaktadır.

Modernleşme eğilimleri sonucunda Şanlıurfa'da kız çocuklarının okuma ve sanatsal, kültürel etkinliklere dahil olma oranı son zamanlarda hızlı bir yükseliş gösterse de genel olarak eğitim durumu henüz Türkiye ortalamasının gerisinde kalmaktadır.

3.3.1. Dünyanın ilk üniversitesi: Harran Üniversitesi

Şanlıurfa tarihin ilk devirlerinden beri esaslı bir eğitim kültürüne sahiptir. Kentin eğitim tarihinde değerli bir yere sahip olan Harran Üniversitesi, Emevi Halifesi Abdülaziz zamanında Harran'ın ele geçirilmesiyle kurulmuştur. Abdülaziz, İskenderiye Okulu'ndan getirdiği hekimlere tıp alanında araştırmalar yaptırarak Harran Tıp Üniversitesi'nin ana çekirdeğini oluşturmuş ve böylelikle okul öğrencilere eğitim vermeye başlamıştır (Kaştan, 2021).

2021 yılında Şanlıurfa'nın Harran ilçesinde yer alan Harran Ulu Cami'nin yakın çevresinde yapılan arkeolojik çalışmalar sonucunda bir üniversiteye ulaşılarak yeni kalıntılara ulaşılmıştır (Şekil 3.13).

Şekil 3.13. Harran Üniversitesi'nin meydana çıkarılan kalıntıları [Url-22]

Bu kalıntılar sonucunda üniversitenin avlusu, avlu çevresindeki revakı, revaka bakan tonozlu odaları, koridoru, derinliği az olan kuyusu ve görkemli giriş kapısı açığa çıkarılmıştır (Şekil 3.14).

(a)

(b)

(c)

Şekil 3.14. (a) Harran Üniversitesi'nin meydana çıkarılan kalıntıları 1, (b) Harran Üniversitesi'nin meydana çıkarılan kalıntıları 2, (c) Harran Üniversitesi'nin meydana çıkarılan kalıntıları 3 [Url-22]

Harran Üniversitesi, İslam hakimiyeti ile beraber bilimsel araştırmaların ortaya konulduğu bir yükseköğretim kurumu olmanın yanı sıra geçmişte, Batı klasiklerini Arapça'ya tercüme ederek bu eserleri İslam ülkelerine kazandırmıştır. Aynı zamanda bu üniversitede matematik, felsefe, ilahiyat, tıp, astronomi ve geometri gibi alanlarda dersler verilerek değerli bilim adamları yetiştirilmiştir (Kaştan, 2021). Günümüzde ise kazı çalışmaları sonucunda (Şekil 3.15) gün yüzüne çıkarılan öğrenci sınıfları, mescit alanları

ve ders işlenen eyvanları ile “Dünya’nın İlk Üniversitesi” olarak tanımlanan, Harran’daki eğitim-öğretim yapısı resmîyette kabul edilmiştir (Deveci Bozkuş ve Güler, 2022).

Şekil 3.15. Harran Üniversitesi’nin gün yüzüne çıkarılan alanları [Url-22]

4. METERYAL VE YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın materyaline, evrenine, örneklem grubuna ve yöntemine yer verilmiştir.

4.1. Meteryal

Harran Üniversitesi Osmanbey Kampüsünde bulunan ve sosyal merkez işlevi gören “Yaşam Merkezi”, çalışma alanının sınırlarını oluşturmaktadır. Çalışmanın materyalini; dergi, makale, bildiri, web siteleri gibi literatür kaynaklarından toplanan veriler, gözlemler, fotoğraflamalar, yapının mimari projeleri ve Yaşam Merkezi kullanıcılarından anket yöntemiyle toplanan veriler oluşturmaktadır. Anket bu araştırma kapsamında geliştirilmiştir.

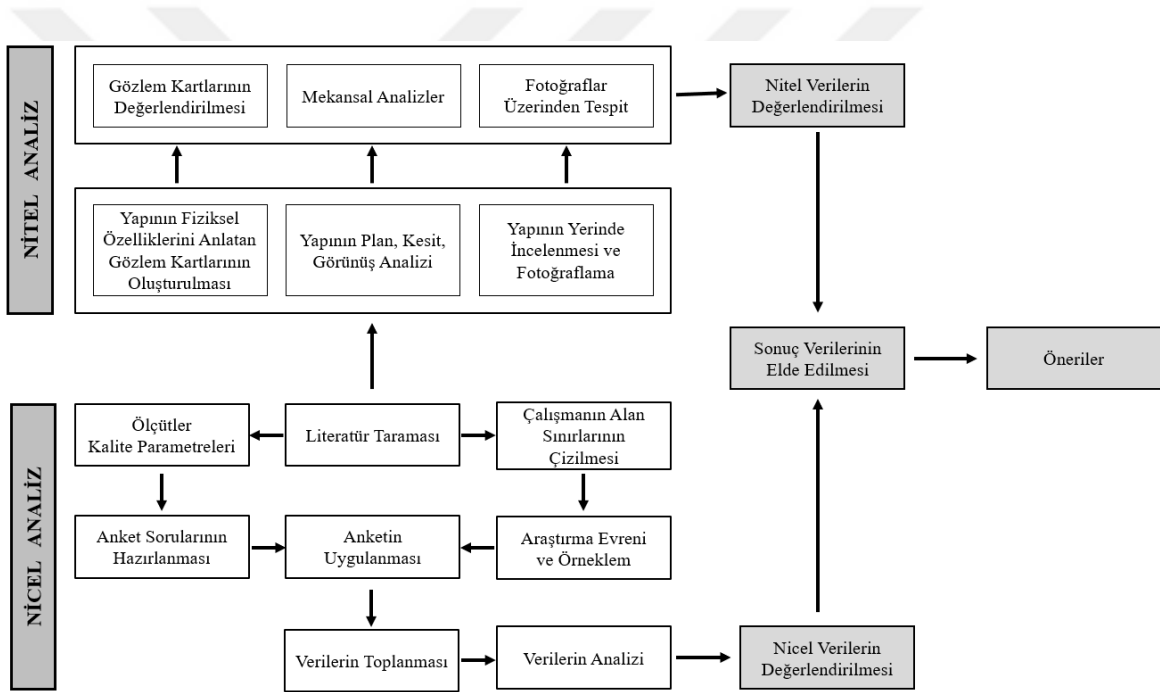
4.2. Evren ve Örneklem Grubu

Harran Üniversitesi Yaşam Merkezi'nin sürekli kullanıcıları olan öğrenciler, akademisyenler ve idari personeller bu çalışmanın evrenini oluşturmaktadır. Çalışmada örneklem büyüklüğü %5 güven aralığı ve %95 güven seviyesine göre 357 kişi olarak hesaplanmıştır. (Yazıcıoğlu ve Erdoğan, 2014). Anketler bu 357 kişiye 25 Mayıs-15 Haziran 2024 tarihleri arasında, gözlem altında uygulanmıştır. Örnekleme yöntemi olarak ise “basit rastgele” yöntemi tercih edilmiştir.

4.3. Yöntem

Bu çalışmada nitel ve nicel yöntemler birlikte kullanıldığı için çalışmanın yöntemi karma yöntemdir. Araştırmanın nitel boyutunda ilk olarak çeşitli kaynaklardan yararlanılarak literatür taraması yapılmıştır. Daha sonra yapının yerinde incelenmesi ve fotoğraf çekimleri üzerinden tespitler yapılmış ve yapının plan, kesit ve görünüşlerinin analizleri yapılarak mekansal analizler oluşturulmuştur. Ardından yapının fiziksel

özelliklerini anlatan gözlem kartları oluşturularak gözlem kartlarının değerlendirilmesi gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın nicel boyutunda ise ilk olarak literatür taraması sonucunda kalite parametreleri belirlenmiş ve araştırma alanının sınırları çizilmiştir. Daha sonra bu sınırlar içerisinde araştırmanın evren ve örnekleme belirlenmiştir ve kalite parametreleri ışığında anket soruları oluşturulmuştur. Oluşturulan bu anket soruları belirlenen kullanıcılara uygulanarak veriler toplanmış ve ardından verilerin analizleri gerçekleştirilmiştir. Son olarak ise yukarıda bahsedilen nitel ve nicel veriler değerlendirilerek sonuç verileri elde edilmiş ve bu doğrultuda öneriler gerçekleştirilmiştir. Araştırma yönteminin genel özeti ve akış şeması Şekil 4.1’de detaylı bir şekilde gösterilmiştir.

Şekil 4.1. Yöntem akış şeması

4.3.1. Literatür taraması

Üniversite kampüsleri, sosyal mekanlar, üniversite kampüslerinde sosyal mekanlar, kalite parametreleri, kullanım sürecinde değerlendirme ve Şanlıurfa konularından literatür taraması yapılmıştır. Literatür taramasından ulaşılan veriler doğrultusunda gözlemler yapılmış ve yapıya özgü anket formu hazırlanmıştır.

4.3.2. Mimarlıkta kullanım sürecinde değerlendirme yöntemi (KSD)

Tarihi geçmişte ilk yapılar, toplumu dış hava koşullarından muhafaza etmek; elverişli, emniyetli ve konforlu bir yaşam alanı oluşturmak gibi temel hedeflere hizmet etmek için inşa edilmişlerdir. Günümüzde ise bir yapının inşa edilme amacı kullanıcılar, işverenler ve inşaat sektörüne göre çeşitlilik göstermektedir. Kullanıcılar yapının fonksiyonel, rahat, güvenilir, estetik olmasını arzu etmekte; işverenler ekonomik açıdan kazanç sağlamasını beklemekte; inşaat sektörü ise dönüştürülebilir, yenilenebilir, uyarlanabilir olmasını ve enerji verimliliği sağlamasını amaçlamaktadır (Evrin, 2010).

Bir yapının bu performanslarını farklı yönlerden değerlendirmek için ortaya konulmuş çeşitli metotlar bulunmaktadır ve “Kullanım Sonrası Değerlendirme (Post occupancy evaluation – POE)” bu metotlardan biri olarak baş göstermektedir. KSD (Kullanım Sonrası Değerlendirme) dışındaki metotlar çoğunlukla, yapı kullanıcılarının istek ve gereksinimleri, yapının konforu ve fonkiyonelliği gibi husuları ele almayan teknik değerlendirmelerdir. Bu sebeple KSD, öteki metotlardan farklı olarak yalnızca teknik performans kriterleri değil aynı zamanda estetik, işlevsel ve ekonomik kriterleri de değerlendirmektedir (Preiser, 2001).

KSD’ye yönelik ilk faaliyetler 1960’lı yılların sonlarına doğru başlamış, 1970 ve 1980’li yıllarda ise yaygınlık kazanmıştır. Bu faaliyetler II. Dünya Savaşı ardından yok olmaya yüz tutmuş bölgelerde inşaa edilen konut yapılar üzerinde yoğunlaşmıştır. Böylelikle kentsel dönüşüm çalışmalarıyla Kuzey Amerika ve Batı Avrupa’da yeni kentler meydana getirilmiştir. Ancak konutlar inşaa edilirken kullanıcıların isteklerinden, gereksinimlerinden ve yaşayız tarzlarından habersiz bir şekilde planlamalar yapılmış ve dolayısıyla çeşitli problemler açığa çıkmıştır (Bodur ve Keskin, 2021).

İlerleyen dönemlerde KSD çalışmaları, sağlık ocağı, hapisane, kütüphane gibi kamu yapıları ve ticari yapılar üzerine yoğunlaşmıştır (Preiser ve Vischer, 2005). Yine aynı dönemde “Environmental Design Research Association” (EDRA) adı verilen ABD’deki araştırma derneğinde çeşitli meslek alanları arasında beraberlik kurularak birey tutumları ve yapı tasarımı arasında bir ilişki oluşturulmaya çalışılmıştır (Karagenç 2002).

“Kullanım Sonrası Değerlendirme” (KSD), genel olarak yapıların nasıl işlediğine ilişkin, çalışma mekanizmasının planlanıp planlanmadığı, geliştirilebilirliği ve ilerleyen

zamanlarda bu çalışma mekanizmasının nasıl kurgulanacağına dair cevaplar arayarak, neticelerini gösteren yaklaşım olarak tarif edilmektedir (Işıklar Bengi ve Topraklı, 2020).

KSD, dört soruya cevap bulmaya çalışarak, sistematik bir yöntemle cevapları göstermeyi hedefler (Preiser ve Vischer, 2005):

- Yapılar ne biçimde çalışır?
- Yapının çalışma mekanizması olması gerektiği gibi tasarlanmış mıdır?
- Yapı çalışma mekanizması ne biçimde geliştirilebilir?
- Yapı çalışma mekanizması gelecek dönemlerde ne biçimde olmalıdır?

Wolfgang Preiser ve dostları (1988). aracılığıyla ilerleme kaydetmiş olan “Kullanım Sonrasında Değerlendirme” yöntemi, mimarlık çerçevesinde bir sorunun farkedilmesi, çözüm yollarınının aranması ve giderilmesi konusunda önemli bir basamaktır. Dolayısıyla KSD, alışılmış olan deneme yanılma yolunun bilimsel olarak uygulanmış şekli olarak tarif edilebilmektedir.

KSD; yapı inşa edildikten ve kullanıma sunulduktan bir süre sonra, kurallı bir sistem çerçevesinde bina değerlendirme uygulamasıdır. KSD, bireyler ve ihtiyaçlarına odaklandığı için yapının planlanmasını ve meydana getirilmesini etkileyen tasarım fikirlerinin yapı performansında denenmesini sağlamakta ve bu doğrultuda çeşitli amaçlara hizmet etmektedir (Preiser vd., 1988).

Bu amaçlara örnek olarak;

- Yapılarda meydana gelebilecek acil olay problemlerinin ortadan kaldırılması için veri oluşturmak,
- Yapının inşaa sürecinde farkına varılamayan sorunların, ortadan kaldırılmasına imkan sağlamak,
- Yapının kullanımı sürecinde, kullanıcı ve çevresi arasındaki uyumun sağlanması ve bir düzene oturtulması için faydalı bilgi sunmak,
- Yapıyla ilgili olayları veri olarak kabul edip, aynı çeşit yapılar için analiz etmeye destek olmak,
- KSD ile alakalı verilerin genel bir duruma getirilerek mevcut bulunan tasarım kriterlerini yenilemek ve mimarlık mesleğinde tasarımcıya ilham kaynağı olarak bilimsel yayınlar ortaya koymak,

şeklinde gösterilebilir (Preiser vd., 1988).

Bu amaçlara uygun KSD çalışmaları çoğunlukla üç aşamada meydana gelir (Voordt ve Wegen, 2005):

- Planlama
- Yönetim
- Uygulama

KSD'nin planlama aşamasında, genel olarak çalışmanın içeriği ve ekonomik giderleri ortaya konmaktadır. Bu bağlamda ilk olarak binayla ilgili genel veriler tespit edildikten sonra, değerlendirme teknikleri ve donanımlar saptanmakta ve son olarak çalışmanın tanımlanması gerçekleştirilmektedir (Özkan 2011).

KSD'nin yönetim aşamasında ise, bilgi derlemesi, gözlemlenmesi ve çözümlenmesi gerçekleştirilmekte ve sonuçlar hedefler doğrultusunda şekillendirilmektedir (Polatoğlu, 2017).

KSD'nin son aşaması olan uygulama aşamasında; yapıya yönelik olumlu ve olumsuz niteliklerin açıklanması, sorunların belirlenmesi ve yok edilmesi, yeni inşaa edilecek yapılar için veri oluşturulması gibi farklı amaçlara yönelik bir yazılı belge durumuna getirilerek kayıt altına alınmaktadır. Bu ulaşılan sonuçlar daha sonra yorumlanmakta ve sorunlar için çözüm önerileri geliştirilmektedir (Preiser vd., 1988).

4.3.2.1. KSD yöntemi uygulama süreçleri

KSD çalışmalarının uygulama süreçleri zaman, olması gereken bilgiler ve mevcut kaynaklara göre çeşitlilik göstermekte olduğu için farklı KSD düzeyleri ortaya çıkmaktadır.

Planlama, yönetim ve uygulama aşamalarını içeren bu KSD düzeyleri şunlardır:

- Belirleyici/Gösterici
- Araştırmacı
- Tanısal / Teşhis Edici KSD (Preiser, 1988).

Belirleyici/Gösterici KSD (Düzyey 1): Genel olarak binanın zayıf ve güçlü yönlerini ortaya koyan kısa vakitli aşamadır. En az 2-3 saat en fazla 1-2 gün süren bu düzeyin 4 farklı veri oluşturma yöntemi bulunmaktadır:

- Gezerek, gözlem yaparak ve fotoğraf çekerek veri oluşturma
- Birebir görüşmeler yaparak veri oluşturma

- Yapı değerlendirme soruları çerçevesinde veri oluşturma
- Daha önceden kayıt altına alınmış dökümanlar yardımıyla veri oluşturma (Presier, 1988).

Araştırmacı KSD (Düzyey 2): Benzer yapılarla karşılaştırma yoluna gidilerek yapılan araştırma aşamasıdır. Belirleyici/gösterici düzyeye kıyasla daha fazla vakit ve kaynağa ihtiyaç duymakta ve bu vakit 1 ile 4 ay arasında değişiklik göstermektedir. Aydınlatma, biçim, güvenlik gibi parametreler ele alınarak daha doğru sonuçlara ulaşılmaktadır.

Tamısal/Teşhis Edici KSD (Düzyey 3): Çoğunlukla geniş çaplı projelerin meydana getirilmesinde gerekli olan bir aşamadır. 6 ay ile 2 yıl arasında bir zamana ihtiyaç duyan bu aşamada gözden geçirme, irdeleme, analiz etme, düzenleme ve değerlendirme yöntemleri kullanılmaktadır (Presier, 1988).

4.3.2.2. KSD ölçęinde bina değerlendirme parametreleri

Yapılarda uygulanan KSD çalışmaları kullanıcı gereksinimleriyle doğrudan bağlantılıdır. Gereksinimlerin yerine getirilme düzeyleri, kullanıcıların hoşnutluğunu etkileyen önemli öğelerden bir olarak kabul edilmektedir. Bu düzyey aynı zamanda fiziki ortamın performansının belirlenmesinde de tercih edilmektedir. Bu bağlamda çeşitli bina değerlendirme parametreleri bulunmaktadır.

Yapı değerlendirme parametreleri, 4 farklı grupta ele alınmaktadır (Von der Voordt ve Wegen, 2005):

- İşlevsel
- Teknik
- Estetik
- Ekonomik ve Yasal

Bu 4 grup ve kendi aralarında bölünen alt başlıkları şu şekildedir:

İşlevsel Grup Kapsamında;

- Verimlilik
- Erişilebilirlik
- Ulaşılabilirlik
- Mekansal Denge
- Bölgeye özgülık, gizlilik ve sosyal etkileşim

- Fiziksel nitelikler (gürültü, soğutma, havalandırma, aydınlatma, nem)
- Esneklik
- Sürdürülebilirlik
- Emniyet

Teknik Grup Kapsamında;

- Yapısal strüktür emniyeti
- Çevreyle denge
- Yangın emniyeti
- Sürdürülebilirlik
- Yapı fiziği

Estetik Grup Kapsamında;

- Görsel nitelik
- Sembolik ve gösteriş niteliği
- Sunumsal nitelik
- Kültürel tarih kıymetleri
- Nizam ve karmaşıklık

Ekonomik ve Yasal Grup Kapsamında;

- Yatırım giderleri
- Yatırım vakti
- Kullanma giderleri
- Kamu ve özel düzenlemeler bulundurmaktadır (Voordt ve Wegen, 2005).

4.3.2.3. KSD Çalışmalarının Yararları ve Önündeki Engeller

KSD uygulamalarının değer ve yararlarının anlaşılabilmesi için uzun süreli çalışmalar incelenmeli ve meydana gelebilecek problemler ve istekler üzerine yoğunlaşılmalıdır.

KSD uygulamalarının yararları amaç ve süre parametreleriyle ilişkili olarak üç farklı biçimde gruplara ayrılmıştır (Preiser vd., 1988):

- Kısa vadeli yararlar
- Orta vadeli yararlar
- Uzun vadeli yararlar

Kısa vadeli yararlar; hemen ortaya çıkabilecek yararları, orta vadeli yararlar 3 ile 5 sene arasında meydana gelebilecek yararları; uzun vadeli yararlar ise 10 ile 15 sene içinde oluşabilecek yararları kapsamaktadır (Zimmerman ve Martin, 2001). Kısa vadeli yararlardan uzun vadeli yararlar doğru ilerledikçe gösterilen gayrette artış yaşandığı belirtilmektedir (Di Giuda vd., 2020).

KSD'nin kısa vadeli yararları şunlardır (Evrin, 2010):

- Değerlendirme aşamasında katılım sağlayan bireylerin düşüncelerini ele almak,
- Mekanların kullanıcılar için daha elverişli yararlanılabilir bir şekilde dönüşmesini sağlamak,
- Kullanım sürecinde mekanlarla ilişkili problemleri belirleyip, o problemleri gidermeye çalışmak,
- Kararların verilmesinde sistematik verileri temel alma ve tasarımın etkisiyle oluşan neticelerin daha kavranabilir şekilde gelmesini sağlamak,
- Performansa yönelik yapılacak yenilikler ile ekonomik maliyetler arasında bağlantı oluşturabilmek.

KSD'nin orta vadeli yararları şunlardır (Işıklar ve Topraklı, 2020; Kayaalp, 2019):

- Mekanların gündelik yaşam içerisinde, çeşitli kullanım hedeflerine elverişli bir şekilde olmasını sağlamak,
- KSD bilgilerinin ileri besleme değerlendirmeleri ile sonraki dönemlerde yapılacak projelere altlık oluşturmasını sağlamak,
- Binaların inşaa, kullanım ve tadilat evrelerinde ekonomik giderlerinin düşük olmasını sağlamak.

KSD'nin uzun vadeli yararları şunlardır (Kayaalp, 2019):

- Nitelik açısından daha iyi binaların inşaa edilmesi için ileri zamanlarda yapılacak tasarımlara veri tabanı oluşturmak,
- Uzun süreli ekonomik gelir ve gider hesaplaması yapmak,
- Mevcut bulunan mekanların niteliğini yükseltmek ve yeni tasarlanacak mekanları yüksek nitelikte inşaa etmek.

Tüm bu yararların aksine KSD uygulamalarının herkes tarafından benimsenmemesinin ve bina oluşumunun standart bir evresi durumuna gelememesinin çeşitli sebepleri bulunmaktadır.

Vischer (2001) bunları “KSD uygulamalarının çoğu birey tarafından tercih edilmemesinin önündeki engeller ekonomik gider, mesleki çalışma alanını savunma geyreti, vakit ve yetenektir.” şeklinde belirtmiştir. Council (2001) ise bu nedenleri şöyle açıklamaktadır:

- KSD uygulamalarının değerlendirme yapılan binanın olumlu taraflarıyla bereber olumsuz taraflarında tespit etmesi ve eksikliklerin açığa çıkarılmasının çeşitli kurumlar aracılığıyla talep edilmeyen ve ekonomik harcama yapılmasına ihtiyaç duyulmayan bir olay şeklinde görülmesi,
- Yapıyla ilişkili bilgiler bir araya getirilip değerlendirme gerçekleştirmenin, alakalı kurumun görevlerinde veya yapının şahsında yüksek fiyatlı yenilikler yapmasını icap edebileceği vesilesiyle kullanıcılardan geri dönüş alma kaygısı,
- Olumlu neticeler ile fiziki alan arasından net bir sebepsel ilişki oluşturmanın sıkıntısı ve bu olayın KSD taraftarlarının alakalı yargı makamlarını bu çalışmalardan elde edilen yararların sarf edilen vakit ve paraya değeceğine razı etmelerini güçleştirmesi,
- KSD uygulamalarından sağlanan verilerin alakalı yargı makamlarına ve çıkar sahiplerine aktif ve gerçek bir biçimde aktarılmaması,
- Tasarımın ve inşaatın ön görülen vakit çerçevesinde tamamlanması zorunluluğunun, sürdürülebilir bir KSD çalışmasına genellikle yeteri kadar zaman ayırmaması,
- Değerlendirme neticelerini hükmetmek, ulaşılan bilgileri faydalı ve kurum açısından tehlike teşkil etmeyecek biçimde aktarmak için gereken farklı yetenek ve teknik bilirkişiliğe sahip kurum içi çalışan noksanlığı,
- Yapı kullanıcılarının, kuruluşun bu faaliyetleri yaptırmadaki taleplilik ve istikrarlılığından kuşku duymalarından dolayı KSD uygulamalarına yeteri kadar katılım göstermemeleri.

Tüm bunların yanı sıra, KSD'nin retrospektif düşüncesinin olması da herkes tarafından benimsenmesinin önünde bir engel olarak kabul edilebilir. Çünkü ortaklar aracılığıyla KSD neticeleri “daha ileri bir vakitte akla gelen fikirler” olarak anlaşılabilen ve bu süreçte önemli veriler bir araya getirilse bile, kullanıcıların bunlardan vakit kaybetmeden yarar görebileceklerine şüpheyle yaklaşılmaktadır (Durosaiye vd., 2019).

4.3.3. Gözlem kartının oluşturulması

Araştırma kapsamında gereksinim duyulan nitel verilerin bir araya getirilmesinde, gözlem kartlarından yararlanılmıştır.

Yapının fiziksel özelliklerini anlatmak hedefiyle oluşturulan gözlem kartı on bir bölümden meydana gelmektedir. Birinci bölümde yapı hakkında genel bilgiler olan yapının adı, yapım yılı, türü, kapasitesi, konumu ve yerleşim yeri verilmiştir. İkinci bölümde yapı hakkında fiziksel bilgiler olan yapının planı, biçimi, plan konumu, taşıyıcı sistemi, çatı tipi, çatı malzemesi, yüksekliği, kat sayısı, avlu örtü yüksekliği, avlu örtü malzemesi ve cephe kaplaması verilmiştir. Üçüncü bölümde yapının yerleşim yerini tarif edebilmek amacıyla Şanlıurfa'nın Türkiye haritasındaki yeri, Haliliye'nin Şanlıurfa haritasındaki yeri, Osmanbey Kampüsünün Haliliye haritasındaki yeri, Yaşam Merkezi'nin Osmanbey Kampüsündeki yeri ve Yaşam Merkezi'nin vaziyet planı verilmiştir. Dördüncü bölümde yapının kat planları, beşinci bölümde yapının kesitleri, altıncı bölümde yapının cepheleri, yedinci bölümde yapının mekan organizasyonları, sekizinci bölümde yapının leke çalışmaları bulunmaktadır. Dokuzuncu bölümde plan şeması başlığı altında yapının katlarında bulunan mekanların türleri, sayıları ve lejantlı kat planları bulunmaktadır. Onuncu bölümde lejantlı kat planlarında yer alan bakış oklarına ait iç ve dış mekan fotoğrafları bulunmaktadır. On birinci bölümde ise mekansal değerlendirme başlığı altında yapıda bulunan mekanların adı, alanı, hangi katta yer aldığı, bina planında mekanın konumu, mekanın planı, mekanın fotoğrafları ve mekan hakkında fiziksel bilgiler bulunmaktadır. Bu bağlamda Gözlem Kartı EK-1'de yer almaktadır.

4.3.4. Anket formunun hazırlanması

Araştırma kapsamında gereksinim duyulan verilerin bir araya getirilmesinde, veri toplama araçlarından biri olan anket yöntemi tercih edilmiştir.

Kullanım sürecinde değerlendirme hedefiyle oluşturulan anket formu 6 bölüm 92 sorudan meydana gelmektedir. Birinci bölümde ankete katılım gösterenlerin demografik özelliklerini öğrenmek hedefiyle 4 soru bulunmaktadır. İkinci bölümde, katılımcıların Yaşam Merkezi'nin kullanımı ile ilgili özelliklerini belirlemeye yönelik 7 soru yer almaktadır. Birinci ve ikinci bölümlerindeki sorular çoktan seçmeli olarak yöneltilmiştir. Bu soruların bazılarında gereklilik görülürse birden çok seçenek işaretlenebilmektedir.

Üç, dört ve beşinci bölümlerde sırasıyla Von der Voordt ve Wegen (2005)'in KSD'de yararlanılan kalite faktörlerinden olan estetik değerlendirme, işlevsel değerlendirme ve teknik değerlendirme soruları yer almaktadır. Estetik değerlendirme 9 sorudan, işlevsel değerlendirme 24 sorundan, teknik değerlendirme ise 12 sorudan meydana gelmektedir. Kapalı uçlu olarak ankete katılım gösterenlere yöneltilmiş olan üç, dört ve beşinci bölümlerdeki sorularda 5'li likert ölçeği tercih edilmiştir. 5'li likert ölçeğinde kesinlikle katılmıyorum, katılmıyorum, ne katılmıyorum ne katılıyorum, katılıyorum, kesinlikle katılıyorum seçenekleri bulunmaktadır. Bu seçenekler doğrultusunda, kesinlikle katılmıyorumdan başlayarak kesinlikle katılıyorduma doğru 1'den 5'e kadar derece verilmiştir (Çizelge 4.1).

Çizelge 4.1. Anket formundaki üç, dört ve beşinci bölümlerin 5'li likert ölçek derecenlendirilmesi

Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Ne Katılmıyorum Ne Katılıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1	2	3	4	5

Altıncı bölümde ise her biri 12 sorudan oluşan yapının ana mekanları olan ticari birimler, sirkülasyon alanları ve amfi alanı ile ilgili anlamsal fark (semantik fark) soruları yer alıp, bunun üzerinden değerlendirmeler yapılmıştır. Kapalı uçlu olarak ankete katılım gösterenlere yöneltilmiş olan altıncı bölümdeki belirlenen sıfat tanımlarının değerlendirilmesinde 5'li likert ölçeği tercih edilmiştir. 5'li likert ölçeğinde çok, biraz, ne ne, biraz, çok seçenekleri bulunmaktadır. Bu seçenekler doğrultusunda, olumsuz sıfattan başlayarak olumlu sıfata doğru 1'den 5'e kadar derece verilmiştir (Çizelge 4.2).

Çizelge 4.2. Anket formundaki altıncı bölümün 5'li likert ölçek derecenlendirilmesi

	Çok	Biraz	Ne ne	Biraz	Çok	
Olumsuz	1	2	3	4	5	Olumlu

Anket formu EK-2'de yer almaktadır.

4.3.4.1 Araştırma sorularının oluşturulması

Anket sorularının oluşturulmasında Von der Voordt ve Wegen (2005)'in kalite parametrelerinden yararlanılmıştır.

Bu yapı değerlendirme parametreleri, 4 farklı grupta ele alınmaktadır (Von der Voordt ve Wegen, 2005):

- İşlevsel
- Teknik
- Estetik
- Ekonomik ve Yasal

İşlevsel Kalite: Bir yapının kullanılabilirliği ile ilgilidir. Yapının içinde bulunması gereken aktivitelere ne kadar uygun olduğu üzerine odaklanmaktadır (Tuzcuoğlu, 2014).

Estetik Kalite: Yapının güzellik, özgünlük veya uyarıcılık açısından algılanışı ile ilgilidir. Rahatlık, sıcaklık, ferahlık gibi deneyimler üzerinde durmaktadır. Kültürel bir değer taşıyıp taşımadığı, belirli bir stilin ya da dönemin temsilcisi olup olmadığı gibi unsurları içermektedir.

Teknik Kalite: Yapının taşıyıcı strüktürü, kabuğu, teknik servisleri gibi faktörlerin sürdürülebilirliği, sağlamlığı, kararlılığı ve bakım gereksinimi gibi teknik gereksinimlerin ne kadarını yerine getirebileceği üzerinde durmaktadır.

Ekonomik ve Yasal Kalite: Finansal kaynakların verimli ve etkin kullanımı ile ilgilidir. Fiyat performans oranı gibi unsurları içermektedir. Yapı bir yatırım ögesi olarak görülüyorsa, elde edilen verim seviyesi ekonomik kaliteyi etkilemektedir.

Anket sorularının oluşturulması kapsamında bu kalite parametrelerinden estetik, işlevsel ve teknik parametreler kullanılmıştır, ekonomik ve yasal parametreler kapsam dışı bırakılmıştır. Ekonomik ve yasal parametrelerin ele alınmamasının sebebi araştırmanın mimari tasarım ağırlıklı olarak değerlendirilmek istenmesidir.

İşlevsel, teknik ve estetik parametrelerin kendi aralarında bölünen alt başlıkları ise şu şekildedir (Voordt ve Wegen, 2005):

İşlevsel Parametre Kapsamında;

- Verimlilik
- Erişilebilirlik
- Ulaşılabilirlik
- Mekansal Denge
- Bölgeye özgünlük, gizlilik ve sosyal etkileşim

- Fiziksel nitelikler (gürültü, soğutma, havalandırma, aydınlatma, nem)
- Esneklik
- Sürdürülebilirlik
- Emniyet

Teknik Parametre Kapsamında;

- Yapısal strüktür emniyeti
- Çevreyle denge
- Yangın emniyeti
- Sürdürülebilirlik
- Yapı fiziği

Estetik Parametre Kapsamında;

- Görsel nitelik
- Sembolik ve gösteriş niteliği
- Sunumsal nitelik
- Kültürel tarih kıymetleri
- Nizam ve karmaşıklık

Bu bağlamda Harran Üniversitesi Yaşam Merkezi'nin kullanım sürecinde değerlendirme anket sorularının oluşturulmasında kullanılan parametreler ve alt başlıkları, Çizelge 4.3'te yer verilmiştir.

Çizelge 4.3. Anket sorularının oluşturulmasında kullanılan parametreler ve alt başlıkları

Kalite Parametreleri	Anket Soruları
ESTETİK	Yapının genel görünümün düzgünlüğü, temizliği ve bakımlılığı
	Yapının genel görünümünün güzelliği
	Yapının çevresiyle uyumluluğu
Görsel Nitelik	Avlu üstü örtü elemanının estetik görünümü
	Yapı cephesinde kullanılan malzemenin yapıyı güzel göstermesi
	Yapının bazı yerlerinde kullanılan cam tuğlaların yapıya estetik bir görünüm katması
	Yapının çevre yapılarla görsel bütünlüğü

Sembolik ve Gösteriş Niteliği	Yapı girişinin davetkarlığı Yapı cephesindeki pencere düzeninin çekiciliği
İŞLEVSEL	
Ulaşılabilirlik	Kampüs içinde yapıya ulaşımın kolaylığı Dolaşım alanlarının mekanlara ulaşımında rahat ve kolay bir geçiş sağlaması Merdivenlerin mekanlara ulaşımı kolaylaştırması Yapı çevresindeki araç park yerlerinin yeterliliği Amfi alanına ulaşım kolaylığı Tuvaletlerin kolay erişilebilirliği ve kullanılabilirliği
Emniyet	Merdiven basamaklarının düzenli ve gereken yeterli boyutlarda olması
Verimlilik	Kapalı mekanların (ticari birimlerin) kat yüksekliğinin mekan kullanımına elverişliliği Kapalı mekanların büyüklüğünün verilen işleve uygunluğu Kapalı mekanların pencere boyutlarının ve sayısının yeterliliği Kapalı mekanların pencerelerinin rahat açılıp kapanması Oturma ve dinlenme elemanlarının sayısının yeterliliği Cam tuğlaların kullanıma uygunluğu Tuvaletlerin kullanılabilirliği Tuvaletlerin büyüklüğünün yeterliliği Tuvalet sayısının yeterliliği Aktivite elemanlarının yeterliliği Amfi merdivenlerinin oturmaya elverişliliği Amfi sahnesinin işlevselliği Amfi alanının kullanılabilirliği Yapının genel olarak kullanılabilirliği
Fiziksel Nitelikler	Avlu üst örtü elemanları gölgeleme açısından yeterliliği Avlu üst örtü elemanları dış etkenlerden yapıyı koruması Yapının sakin ve gürültüsüz olması
Erişebilirlik	Yapının engelli insanların kullanımına uygunluğu
TEKNİK	
Yapı Fiziki	Mekanlar arası ses yalıtımının uygunluğu Mekanlarda yaz-kış ısısal konfor sağlanması Mekanların yeterli akustiğe sahip olması Mekanlardaki mekanik ısıtma- soğutma sistemlerinin yeterliliği Mekanlardaki pencere boyutlarının ve sayılarının doğal aydınlatma için yeterliliği Yapının doğal ışıkla aydınlanması

	Yapıdaki yapay aydınlatmaların yeterliliği
	Tuvaletlerin havalandırılmasının yeterliliği
Yapısal Strüktür Emniyeti	Yapının depreme dayanıklılığı
	Yangın çıkması durumunda kullanıcıyı yönlendirici işaretlerin yerlerinin uygunluğu
Yangın Emniyeti	Yangın söndürücüler ve yangın alarmlarının kolay ulaşılabilirliği
	Acil durumlarda çıkışa ulaşımın kolaylığı

*Von der Voordt ve Wegen (2005)'den adapte edilmiştir.

Anketin son bölümünde bulunan soruların oluşturulmasında semantik farklılaşma yönteminden yararlanılmıştır. Osgood, Suci ve Tannenbaum tarafından 1958'de geliştirilen bu yöntem, yapının estetik niteliğini veya algılanışını ölçmek için kullanılmaktadır. Semantik farklılaşma, katılımcılardan belirli kavramlar veya terimlerle ilgili düşüncelerini veya duygularını ifade etmelerini isteyen bir sistematik bir yöntemdir. Bu şekilde, insanların yapı ile ilgili duygu, düşünce ve algılarını anlamak ve ölçmek mümkün olmaktadır. Bu yöntemin en büyük zorluklarından biri, kullanılacak en uygun sıfatların seçilmesidir. Katılımcıların kullanacakları terimlerin ve ifadelerin doğru şekilde yansıtılması sonuçların doğruluğunu ve anlamlılığını doğrudan etkilemektedir. Semantik farklılaşma, insan-çevre-yapı etkileşimlerini anlamak ve bu etkileşimleri nicel olarak ifade etmek için önemli bir araç olarak kullanılmaktadır.

Bu bağlamda Yaşam Merkezi'nin ana mekanları olan ticari birimlerin, sirkülasyon alanlarının ve amfi alanının fiziksel niteliklerine uygun olarak sıfat çiftleri seçilerek sorular oluşturulmuştur.

4.3.5. Verilerin toplanması

Bu çalışmada veri toplama aracı olarak literatür taraması, araştırma ve inceleme, gözlem, fotoğraflama, görüşme ve anket yöntemleri tercih edilmiştir.

Öncelikle Yaşam Merkezi'ne yönelik detaylı araştırmalar yapılmıştır. Daha sonra yapının mimari proje çizimleri Harran Üniversitesi Yapı İşleri Daire Başkanlığı'ndan temin edilmiştir. Temin edilen bu proje çizimlerinden faydalanılarak mekânların şematik gösterimleri oluşturulmuştur.

Yaşam Merkezi'nde çeşitli zaman dilimlerinde bulunularak araştırma ve incelemeler doğrultusunda gözlemler yapılmış, bu gözlemler sonucunda ulaşılan önemli

veriler ve fotoğraflar çalışmaya dâhil edilmiştir. Kullanıcıların fikirlerini tespit etmek için ise yapıya yönelik anket formu hazırlanmış ve bu anket katılımcılara gözlem altında uygulanmıştır.

Harran Üniversitesi'nden anket için alınan uygulama izni EK-6'da yer almaktadır.

4.3.6. Verilerin analizi

Yapılan anket çalışmasında, Yaşam Merkezi mekanlarının kullanıcılarıyla oluşturdukları bağları, Kullanım Sürecinde Değerlendirme yöntemi ile ölçerek değerlendirilmesi hedeflenmiştir.

Uygulanan ankette bir araya getirilen verilerin istatistiksel analizleri ise "SPSS 22.0 for Windows" paket programları kullanılarak yapılmıştır.

Bu istatistiksel analizler yapılırken 5'li Likert ölçeği puanlamasına göre yanıtlanacak ölçütlerin ortalamalarının değerlendirilebilmesi için ölçüt değerlendirme puan aralık genişliği ve puan aralıkları, Tekin (1996)'in tavsiye etmiş olduğu (Denklem 4.1) kullanılarak hesaplanmıştır.

$$\text{Aralık Genişliği} = (\text{Dizi Genişliği}) / (\text{Gerçekleştirilecek Grup Sayısı}) \quad (\text{Denklem 4.1})$$

Denklemdaki dizi genişliği, Likert ölçeğinde kullanılan en düşük seviye ile en yüksek seviye arasındaki farkı temsil etmektedir. Gerçekleştirilecek grup sayısı ise Likert ölçeğinde faydalanılan derecenin sayısını belirtmektedir. 5'li Likert ölçeği puanlaması tercih edilen bu çalışma için gerçekleştirilecek grup sayısı 5 olarak belirlenmiştir. Bu çalışma için aralık genişliği ise denklemden faydalanılarak " $4/5 = 0,80$ " olarak hesaplanmış ve böylelikle puan aralıkları tespit edilmiştir. Aralık genişliğine göre, yanıtlara ve puan aralıklarına denk gelen değerlendirme ölçütleri Çizelge 4.4'te yer almaktadır (Tekin 1996).

Çizelge 4.4. Anketlerin değerlendirilmesinde kullanılan değerlendirme ölçütleri

Likert Ölçeği	Puan Aralıkları	Değerlendirme Ölçütleri	
1	1,00-1,79	Çok Az Düzeyde	Çok Yetersiz
2	1,80-2,59	Az Düzeyde	Yetersiz
3	2,60-3,39	Orta Düzeyde	Orta
4	3,40-4,19	Yüksek Düzeyde	Yeterli
5	4,20-5,00	Çok Yüksek Düzeyde	Çok Yeterli

Araştırmacı tarafından hazırlanan anketin içsel tutarlılığını ölçebilmek için Harran Üniversitesi Yaşam Merkezi kullanıcılarının verdiği yanıtlarla ulaşılan verilerin güvenilirlik analizi gerçekleştirilmiş ve hazırlanan anketin güvenilirliği bir bütün olarak ölçülmüştür. Verilerin güvenilirlik analizinde ölçeğin güvenilirliğinin ölçülmesi için “İçsel Tutarlılık Yöntemi” çerçevesinde hesaplanan Alfa (Cronbach’ s Alpha) katsayısı tercih edilmiştir. Ağırlıklı bir standart değişim ortalaması olarak tanımlanan Cronbach Alpha Katsayısı, “0” ile “1” arasında bir değer almaktadır (Cronbach, 1951; Tavakol ve Dennick, 2011).

Alfa (α) katsayısına ilişkili olarak ölçeğin güvenilirliği şu şekildedir (Cronbach, 1951; Tavakol ve Dennick, 2011):

- $0.00 \leq \alpha < 0.40$ ise ölçek güvenilir değildir.
- $0.40 \leq \alpha < 0.60$ ise ölçeğin düşük derecede güvenilirdir.
- $0.60 \leq \alpha < 0.80$ ise güvenilirdir.
- $0.80 \leq \alpha < 1.00$ ise ölçek yüksek derecede güvenilirdir.

Bu çalışmada, verilerin normal dağılım gösterip göstermediğini belirlemek için ise arpıklık (Skewness) ve basıklık (Kurtosis) değerleri hesaplanmıştır. Çarpıklık ve basıklık değerleri, veri setinin normal dağılıma ne kadar yakın olduğunu göstermektedir (Kalaycı, 2008). Literatürde, bir veri setinin normal dağılıma yakınlığını değerlendirmek için arpıklık ve basıklık değerlerinin genellikle -3 ile +3 aralığında olması beklenmektedir (Brown, 2006; Kline, 2011).

4.3.7. Verilerin değerlendirilmesi

Yapının yerinde incelenmesi ve fotoğraf çekimleri üzerinden tespitler yapılması, yapının plan, kesit ve görünüşlerinin analizleri yapılarak mekansal analizler oluşturulması ve gözlemler doğrultusunda gözlem kartlarının oluşturulması sonucunda verilere ulaşılmıştır. Bu doğrultuda nitel değerlendirme gerçekleştirilmiştir.

Yaşam Merkezi’ne uygulanan kullanım sürecinde değerlendirme anketinin analizleri neticesinde ulaşılan nicel veriler ise, çizelgelere aktarılarak ve yorumlanarak kullanımda açığa çıkan problemler tespit edilmiştir. Ardından bu problemler için kısa, orta ve uzun vadede önerilerde bulunulmuştur.

5. BULGULAR

5.1. Temsili Bir Uygulama: HRÜ - Yaşam Merkezi

Bina değerlendirme metotlarından biri olarak tezin üçüncü bölümünde kapsamlı bir şekilde incelenen KSD, yapılar için arzu edilen ihtiyaçların denemesi ve öneriler aktarılması bakımından önemlidir. KSD aynı zamanda yapının sahibine, tasarımcısına ve kullanıcıya fayda sağlayarak, yapı hakkında gerekli bilgiler sunmaktadır.

KSD yaklaşımı çerçevesinde, sosyal merkez yapılarında tasarımın, belirlenen kriterler yönünden araştırılması için karşılaştırılan temsili uygulama, Harran Üniversitesi Yaşam Merkezi'nin kullanım sürecinde değerlendirmesi olarak, tezin altıncı bölümü olan bu bölümde irdelenmektedir.

5.1.1. Yaşam Merkezi'nin mimari özellikleri

Harran üniversitesi'nin önemli yapılarından biri olan Yaşam Merkezi, 2016 yılında kullanıma açılmış olan bir sosyal merkez yapısıdır. 1.735 m² alana sahip olan yapı 3 katlı ve avlulu bir yapı tipi özelliği göstermektedir. Üniversitedeki bireylerin ortak kullanım alanı olan Yaşam Merkezi binası; alışveriş birimleri, aktivite alanları, yeme-içme mekanları ve hizmet alanları gibi birimleri bünyesinde bulundurmaktadır (Şekil 5.1).

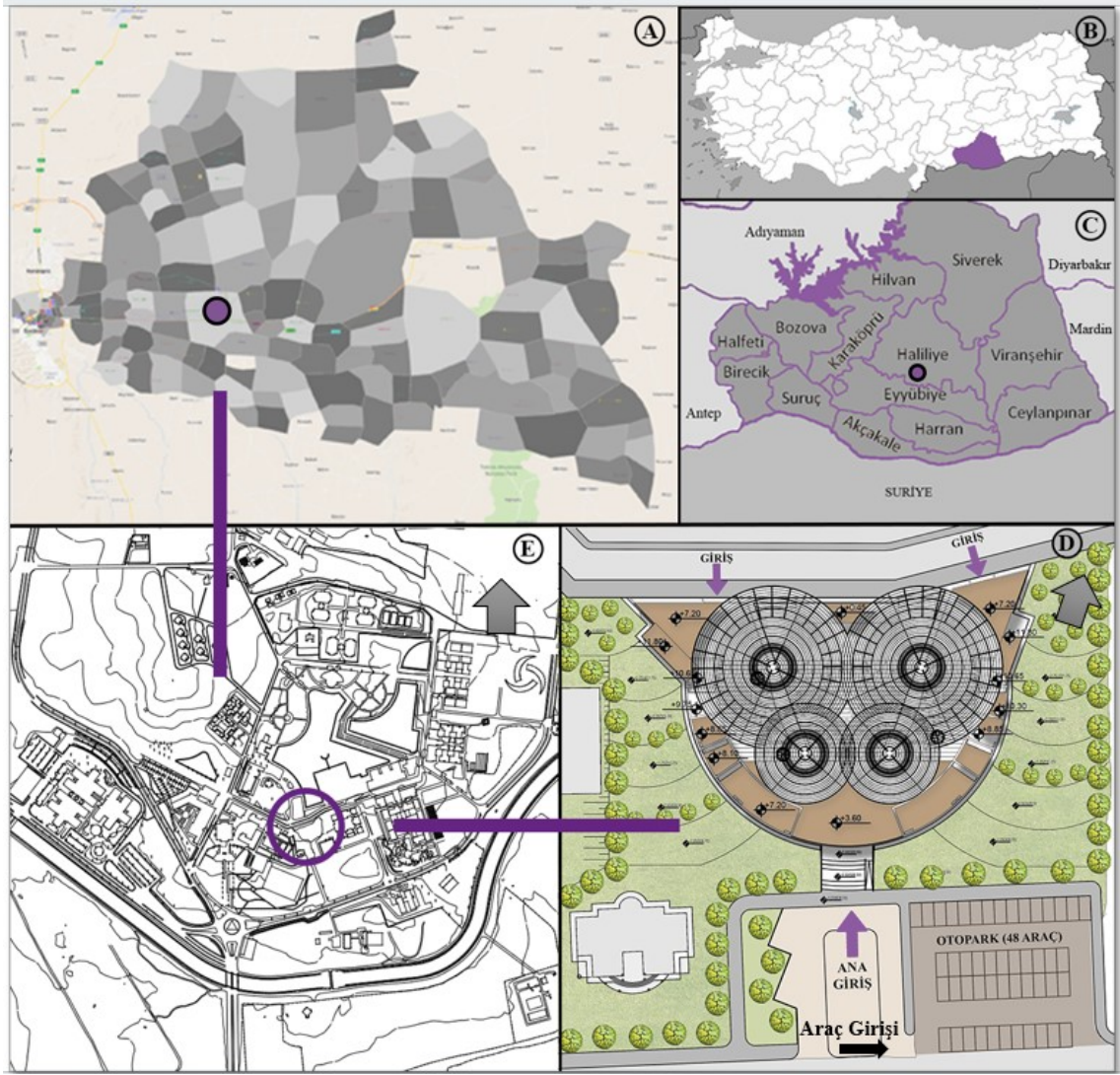
GENEL ÖZELLİKLER			
Yapı Adı	Yaşam Merkezi	Yapı Alanı	1735 m ²
Yapı Türü	Sosyal Merkez	Kat Sayısı	3
Yapım Yılı	2016	Yapı Biçimi	İç Avlulu
Yapı İçinde Yer Alan Birimler			
Alışveriş Birimleri	Aktivite Alanları	Yeme İçme Mekanları	Hizmet Alanları

Şekil 5.1. Yapının genel özellikleri

5.1.1.1. Yapının konumu

Yaşam Merkezi, Şanlıurfa ilinin Haliliye ilçesine bağlı olan Harran Üniversitesi Osmanbey Kampüsünde yer almaktadır. Osmanbey Kampüsü, 37°9'39.26"-37°13'57.965" Kuzey enlemleri ile 39°2'59.753"-38°56'23.128" Doğu boylamları arasında, Şanlıurfa kentinin doğusunda, Şanlıurfa-Mardin karayolunun kuzeyinde

konumlanmaktadır. Başka bir tabir ile Kampüs, Harran Ovası'nın kuzeyinde ve ova-plato geçiş alanında, Gülveren mahallesinde yer almaktadır (Aytaç vd., 2016). Kampüs şehir merkezine yaklaşık 20 km, havalimanına 54 km, otogara ise 22 km uzaklıktaki mesafede konumlanmıştır (Şekil 5.2).

Şekil 5.2. Araştırma alanının konumu (Harran Üniversitesi Yapı İşleri Daire Başkanlığı)

Şekil 5.2'de gösterilen harflerden A Haliliye'nin ilçe haritasını, B Şanlıurfa'nın Türkiye haritasındaki yerini, C Haliliye'nin Şanlıurfa haritasındaki yerini, D Yaşam Merkezi'nin vaziyet planını, E Osmanbey Kampüsü'nün vaziyet planını ifade etmektedir.

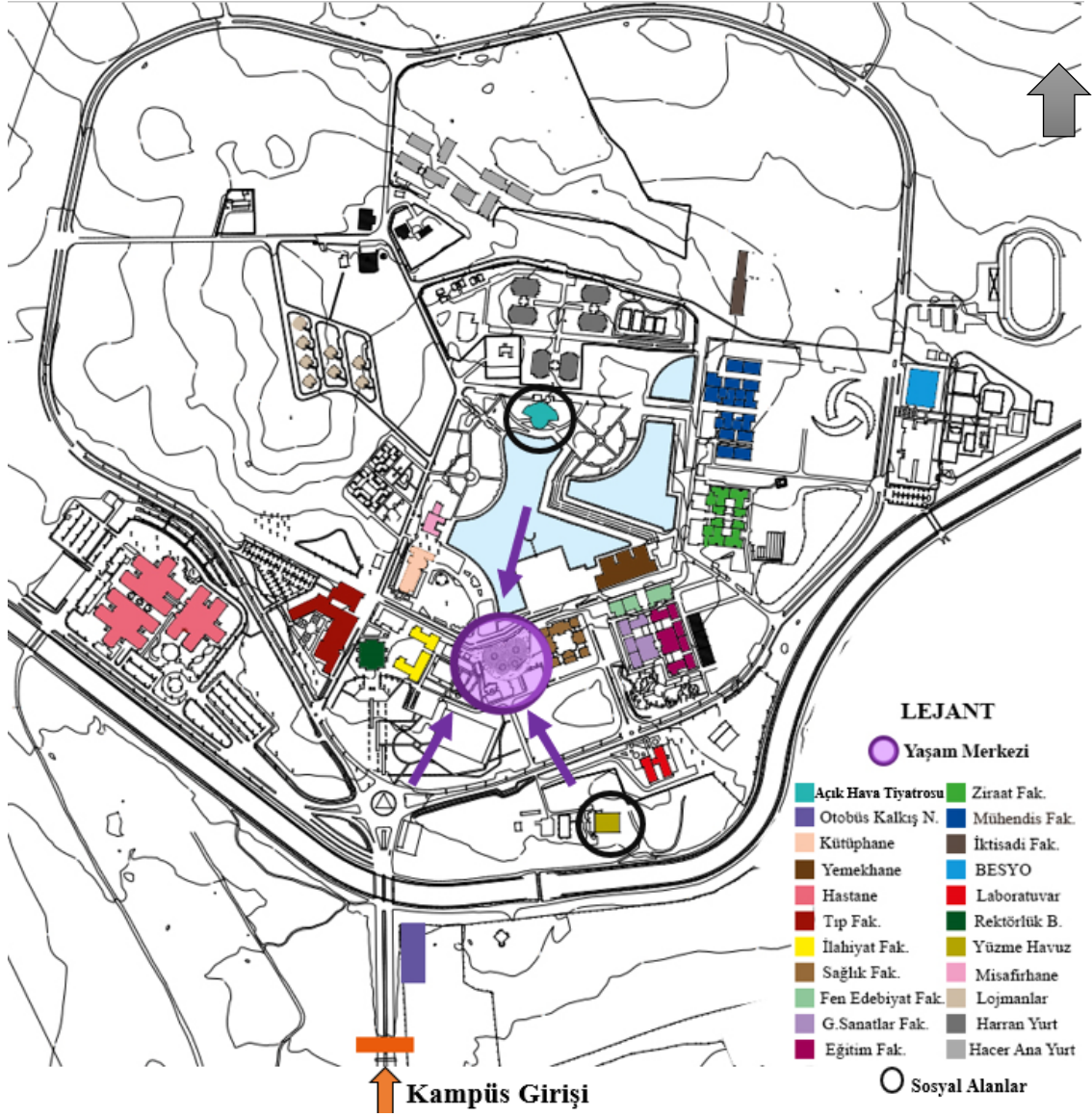
Osmanbey Kampüsü'nün merkezi bir bölgesi olan ana göletin yakınında yer alan Yaşam Merkezi binası; kampüs girişi 780 m, otobüs kalkış noktası 470 m, kütüphane 215 m, yemekhane 250 m, hastane 900 m, tıp fakültesi 350 m, ilahiyat fakültesi 200 m, sağlık

bilimler fakültesi 50 m, fen edebiyat fakültesi 240 m, güzel sanatlar fakültesi 260 m, eğitim fakültesi 390 m, ziraat fakültesi 445 m, mühendislik fakültesi 650 m, iktisadi ve idari bilimler fakültesi 750 m, BESYO (beden eğitimi ve spor yüksek okulu) 900 m, merkezi laboratuvar 410 m, rektörlük binası 300 m, yüzme havuzu 330 m, misafirhane 340, lojmanlar 650 m, Harran KYK Öğrenci Yurdu 760 m ve Hacer Ana KYK öğrenci yurduna 1.8 km uzaklıktaki mesafede konumlanmıştır (Şekil 5.3).

Birimler	Yaşam Merkezi'ne Uzaklık Mesafesi	Birimler	Yaşam Merkezi'ne Uzaklık Mesafesi
Kampüs Girişi	780 m	Tıp Fak.	350 m
Otobüs Kalkış Noktası	470 m	İlahiyat Fak.	200 m
Yemekhane	250 m	Sağlık Bilimler Fak.	50 m
Hastane	900 m	Fen Edebiyat Fak.	240 m
Rektörlük	300 m	Eğitim Fak.	390 m
Yüzme Havuzu	330 m	Ziraat Fak.	445 m
Misafirhane	340 m	Mühendislik Fak.	650 m
Lojmanlar	650 m	İktisadi-idari Bilim. Fak.	750 m
Merkezi Lab.	410 m	Güzel Sanatlar Fak.	260 m
KYK Öğrenci Yurdu	760 m	Besyo	900 m
Hacer Ana Öğrenci Yurdu	1.8 km	Kütüphane	215 m

Şekil 5.3. Kampüs birimlerinin Yaşam Merkezi'ne uzaklık mesafeleri

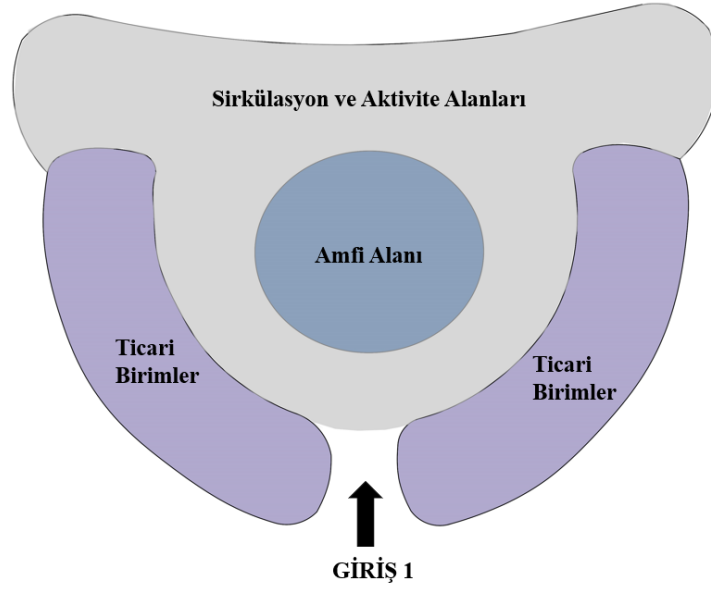
Osmanbey Kampüsünde; açık hava tiyatrosu, yüzme havuzu ve Yaşam Merkezi olmak üzere toplam 3 tane sosyal yapı vardır. Açık hava tiyatrosu ve yüzme havuzu kampüsün merkezi olmayan köşelerinde konumlanırken bu sosyal yapılardan en büyüğü ve kapsamlısı olan Yaşam Merkezi, kampüsün merkezi noktasına konumlanmıştır. Dolayısıyla Yaşam Merkezi kampüsün kalbi gibi çalışan çok amaçlı bir sosyal yapı olarak varlığını korumaktadır. Bu bağlamda Osmanbey Kampüsünün lejant gösterimli vaziyet planına Şekil 5.4'de verilmiştir.

Şekil 5.4. Osmanbey Kampüsü lejant gösterimli vaziyet planı (Harran Üniversitesi Yapı İşleri Daire Başkanlığı)

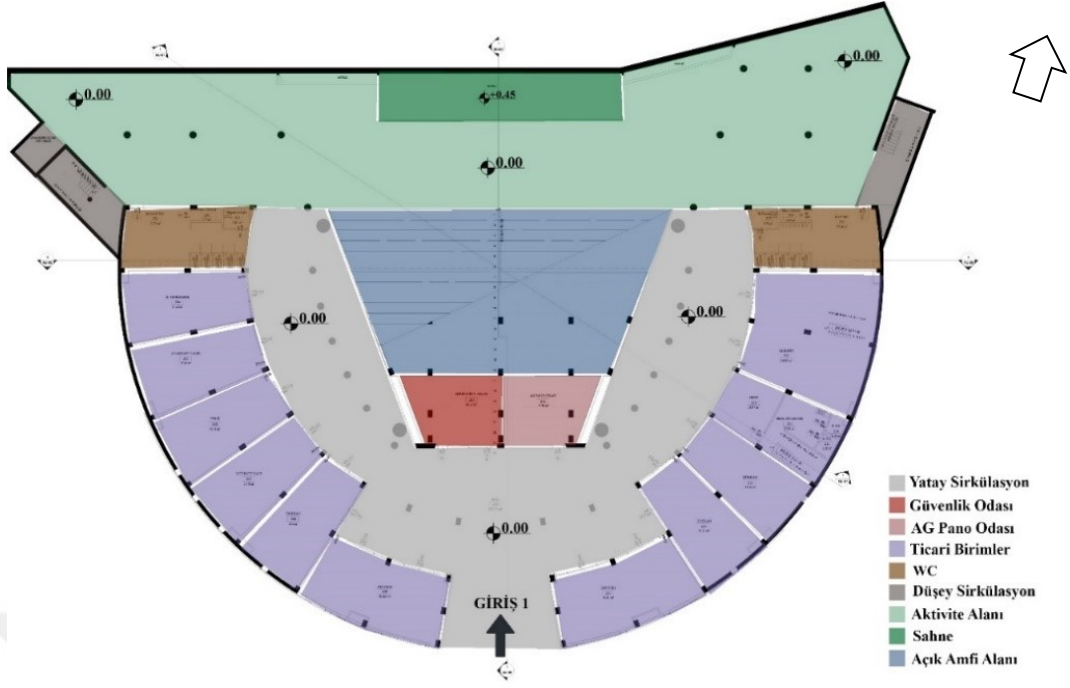
5.1.1.2. Yapının mekansal özellikleri

Eğimli bir arazi üzerine yerleştirilmiş olan Yaşam Merkezi binası, dairesel bir plan tipine sahiptir. Dıştan yaklaşık 56.00 x 80.00 m ölçülerinde olan bu dairesel planın merkezi noktasında açık amfi alanı ve bu alanın üst örtüsü, çevresinde ise çeşitli amaçlara uygun kapalı birimler bulunmaktadır (Şekil 5.5).

Şekil 5.5. Yaşam Merkezi'nin zemin kat leke çalışması

Kuzeybatı-güneydoğu doğrultusunda üç farklı girişe sahip olan yapının güneydoğu yönünden olan ilk girişi 0.00 kotundan yani zemin kattan yapılmaktadır. 100 cm'lik subasman bırakılarak yapılan bu giriş yaklaşık 10 m genişliğinde tasarlanmış ve böylelikle davetkar bir geçiş alanı elde edilmiştir. Yapının bu girişinin paralelinde geniş bir karşılama alanı oluşturulmuş ve bu alanın arkasına ise yamuk plan tipinde güvenlik ve ag pano odaları yerleştirilmiştir. Girişin sağ ve sol kanatlarında 55 ile 115 m² arasında alanlara sahip ve üst katlarla bağımsız olan yamuk plan tipinde ticari birimler yer almaktadır. Ticari birimlerden iki tanesinin içinde ise dikdörtgen plan tipinde çift kollu merdiven yapılarak üst katlar ile kendi içinde bağlantı oluşturulmuştur. Bu mekanların bitiş noktalarında ise alanları toplam 50 m² olan dikdörtgen planlı iki adet wc ve temizlik odası bulunmaktadır. Wc'lerin arka tarafında kalan bölümlerinde, iki adet dikdörtgen plan tipinde çift kollu merdiven, 10 kişilik asansör ve aktivite alanı olarak tasarlanan geniş hol alanları yer almaktadır. Bu hol alanların paralelinde ise yapının orta noktasına denk gelen yamuk planlı açık amfi alanı ve dikdörtgen plan tipinde sahne bulunmaktadır. Toplam 24 basamağa sahip olan amfi merdivenlerinin basamak genişliği 90 cm, sırt yüksekliği ise 15 cm yapılarak hem üst kat ile bağlantı sağlanmış hem de yapı içinde etkinlik alanı oluşturulmuştur (Şekil 5.6).

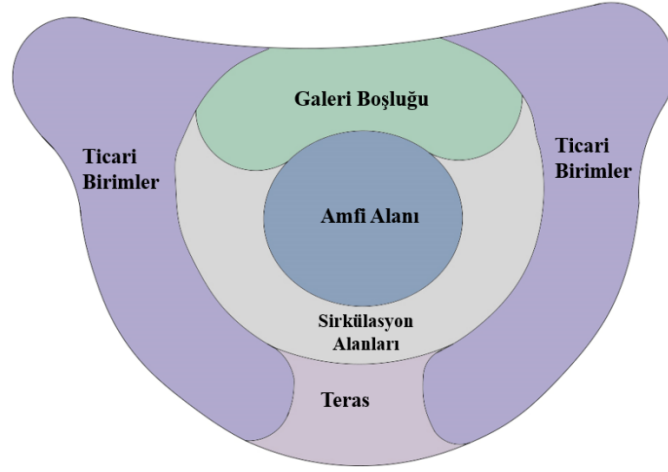

Şekil 5.6. Yaşam Merkezi zemin kat planı (Harran Üniversitesi Yapı İşleri Daire Başkanlığı)

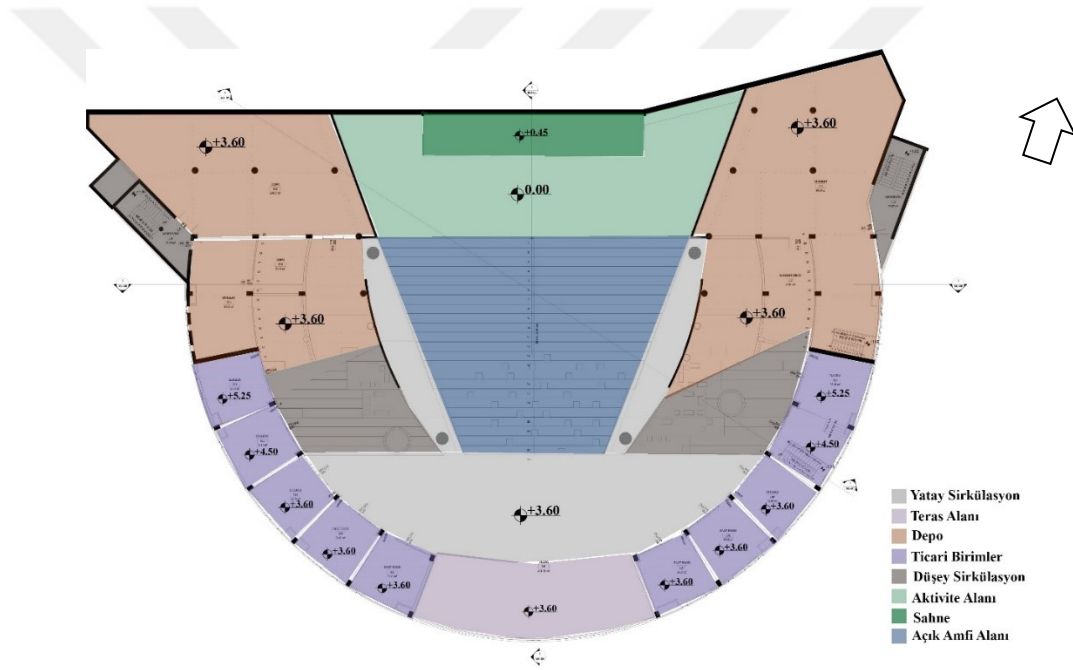
Birinci katta bulunan amfi alanının çıkış noktasına paralel olan +3.60 kotunda, 30 ile 40 m² arasında alanlara sahip olan yamuk plan tipinde ticari birimler ve geniş bir teras yer almaktadır. Sahne alanının paralelinde bulunan +3.60 kotunda ise ticari birimlerin yararlanabildiği geniş depo alanları bulunmaktadır. Bu depo alanlarına amfi merdivenleriyle geçiş yapılmamakta yalnızca dikdörtgen plan tipinde çift kollu merdivenler ile ulaşım sağlanabilmektedir.

Yapının sağ ve sol kanatlarınının +4.50 ve + 5.25 kotlarında ise yine aynı alanlara sahip olan yamuk plan tipinde ticari birimler bulunmaktadır. Bu kotlar arasında geçiş sağlanabilmesi için amfi basamaklarıyla aynı ölçülere sahip olan merdivenler yapılmıştır. Bu merdivenlerin basamaklarında ise oturma elemanları ve peyzaj öğeleri tasarlanmıştır.

Bu bağlamda birinci katın leke çalışmasına Şekil 5.7’de, renklendirilmiş zemin kat planına ise Şekil 5.8’de yer verilmiştir.

Şekil 5.7. Yaşam Merkezi'nin birinci kat leke çalışması

Şekil 5.8. Yaşam Merkezi birinci kat planı (Harran Üniversitesi Yapı İşleri Daire Başkanlığı)

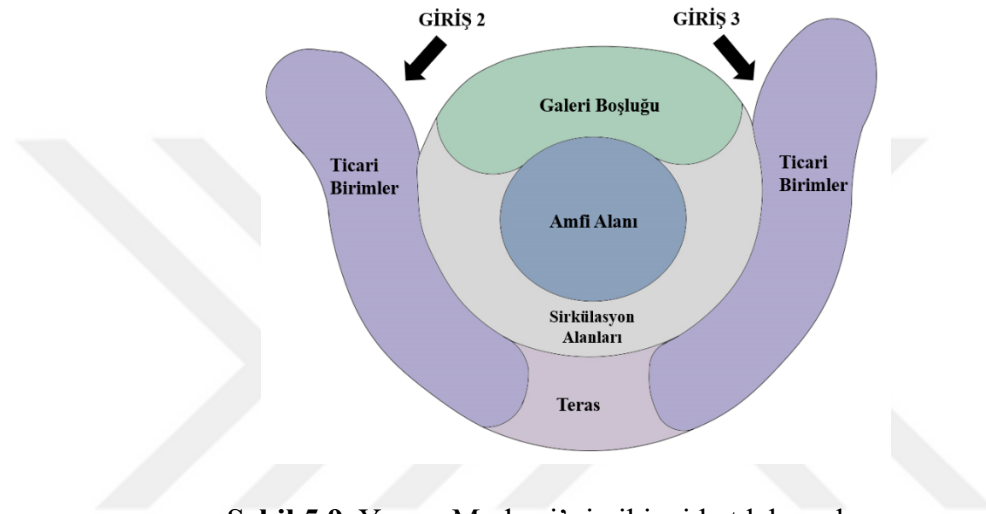
Yapının kuzeybatı yönünden olan ikinci ve üçüncü girişleri +7.20 kotundan yani ikinci kattan yapılmaktadır. Genişlikleri 5 m olan bu girişler, amfi boşluğunun sağ ve sol kenarlarında bulunmaktadır. Bu girişlerin paralelinde, geniş teras alanları ve alt katlarla bağlantı sağlayan dikdörtgen plan tipinde çift kollu merdivenler yer almaktadır.

Yapının sağ ve sol kanatlarınının +7.05 ve +6.15 kotlarında ise 30 ile 70 m² arasında alanlara sahip olan yamuk ve dikdörtgen plan tipinde ticari birimler bulunmaktadır. Bu

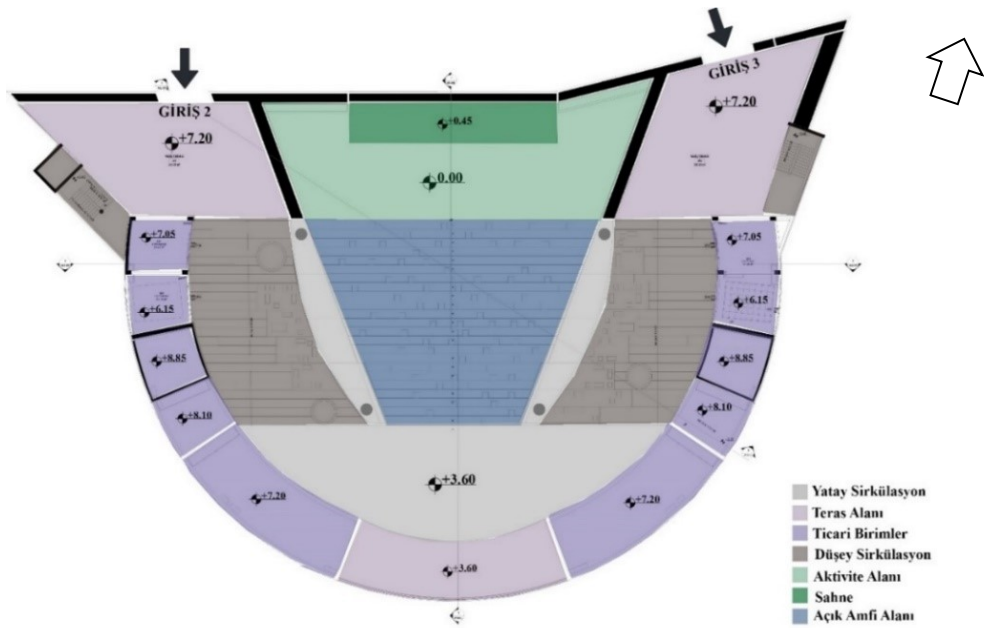
kotlar arasında ise alt katta olduğu gibi merdivenler yapılmış ve bu merdiven basamakların, oturma elemanları ve peyzaj öğeleri tasarlanmıştır.

Bu katta aynı zamanda +7.20, +8.10, +8.85 kotlarında bazı ticari birimlerin çatıları olan gezilemeyen taraslar yer almaktadır. Bu teraslara 50 cm yüksekliğinde parapet duvar ve üzerine 4 cm kalınlığında harpuştalar yapılmıştır.

Bu bağlamda ikinci katın leke çalışmasına Şekil 5.9’da, renklendirilmiş zemin kat planına ise Şekil 5.10’da yer verilmiştir.

Şekil 5.9. Yaşam Merkezi'nin ikinci kat leke çalışması

Şekil 5.10. Yaşam Merkezi ikinci kat planı (Harran Üniversitesi Yapı İşleri Daire Başkanlığı)

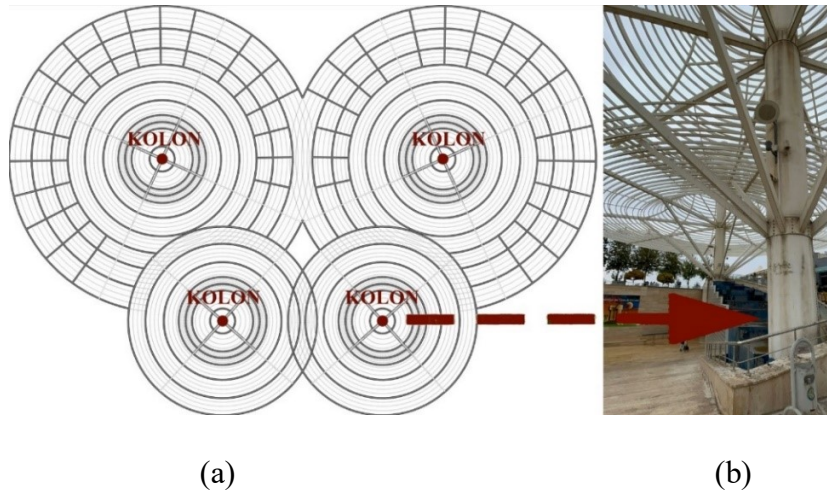
5.1.1.3. Yapının taşıyıcı sistemi ve malzemesi

Yaşam Merkezi binası betonarme yapım sistemi ile inşa edilmiş olup; yapıda farklı geometrik formlara sahip kolonlar tercih edilmiştir. Yapıda 40x60 cm ölçülerinde dikdörtgen plan tipinde kolonlar, 30 cm yarıçapında dairesel plan tipinde kolonlar ve 160x60 cm ölçülerinde dikdörtgen plan tipinde perde kolonlar tercih edilmiştir (Şekil 5.11). Kirişler 50/30 ve 160/60 ölçülerinde yapılmış ve asma tavan uygulaması ile mekan içinde gizlenmiştir. Temel çeşidi olarak ise zeminin taşıma kapasitesini yüksek oranda arttıran 2 m yüksekliğinde radye temel sistemi uygulanmıştır.

Şekil 5.11. İç mekan kolon gösterimi (Hatice Kübra Öncel Arşivinden, 2024)

Yapının merkezi noktasında bulunan avlu üst örtü elamanının taşıyıcı sistemi, 60 cm yarıçapında dört adet dairesel plan tipinde kolonlar ile sağlanmaktadır. Bu üst örtü elemanın malzemesi ise çelikten üretilmiştir (Şekil 5.12).

Şekil 5.12. (a) Avlu üst örtü planında kolon gösterimi, (b) Avlu üst örtü dış görseli (Harran Üniversitesi Yapı İşleri Daire Başkanlığı)

Yapıda kullanılan malzemelere değinmek gerekirse; wc zemin ve duvarlarında karo seramik, depo zeminlerinde mermer plakalar ve diğer alanların zeminlerinde ise traverten döşeme kaplaması yapılmıştır. Dış duvarlarda traverten giydirme, iç duvarlarda su bazlı plastik boya ve amfinin doğu-batı duvarlarında ise cam tuğla kullanılmıştır.

Yapıda iki çeşit asma tavan tercih edilmiştir; hol alanlarında alçıpan diğer mekanlarda ise alçıpan ve alüminyum beraber uygulanmıştır. Yapıdaki kapılar ise ahşap ve alüminyum olmak üzere iki çeşit kullanılmıştır. Ticari birimlerde ise vitrinler için alüminyum cam doğrama sistemleri tercih edilmiştir.

Bu bağlamda Yaşam Merkezi mekanlarının tavan, duvar ve döşeme malzemelerine Şekil 5.13’de, sirkülasyon alanına ait iç mekan malzeme gösterimine ise Şekil 5.14’de yer verilmiştir.

	Tavan	Duvar	Zemin
Ticari Birimler	Alüminyum + Alçıpan Asma Tavan	Su Bazlı Plastik Boya	Traverten Döşeme Kaplama
Sirkülasyon Alanları	Alçıpan Asma Tavan	Su Bazlı Plastik Boya	Traverten Döşeme Kaplama
Amfi Alanı	Yok	Cam Tuğla	Traverten Döşeme Kaplama
Aktivite Alanları	Alçıpan Asma Tavan	Su Bazlı Plastik Boya	Traverten Döşeme Kaplama
Teras	Alçıpan Asma Tavan	Su Bazlı Plastik Boya	Traverten Döşeme Kaplama
Wc	Alüminyum Asma Tavan	Karo Seramik	Kara Seramik
Depo	Alçıpan Asma Tavan	Su Bazlı Plastik Boya	Mermer Plakalar
Güvenlik Odası	Alçıpan Asma Tavan	Su Bazlı Plastik Boya	Traverten Döşeme Kaplama
AG Pano Odası	Alçıpan Asma Tavan	Su Bazlı Plastik Boya	Traverten Döşeme Kaplama

Şekil 5.13. Yaşam Merkezi mekanlarının tavan, duvar ve döşeme malzemeleri

Şekil 5.14. Sirkülasyon alanında iç mekan malzeme gösterimi (Hatice Kübra Öncel Arşivinden, 2024)

Yapıdaki teras alanlarına dış hava koşullarından korunmak amacıyla inşaa edilen üst örtü elamanları asma germe membran sistemiyle yapılmıştır. Bu üst örtü elamanın etrafını kapatmak için ise şeffaf PVC branda kullanılmıştır (Şekil 5.15).

Yapının gezilemeyen terasının zemini, koruma betonu üzeri çakıl malzemesiyle kaplanmış ve terastaki parapet üzeri harpušta ise traverten malzemesiyle yapılmıştır.

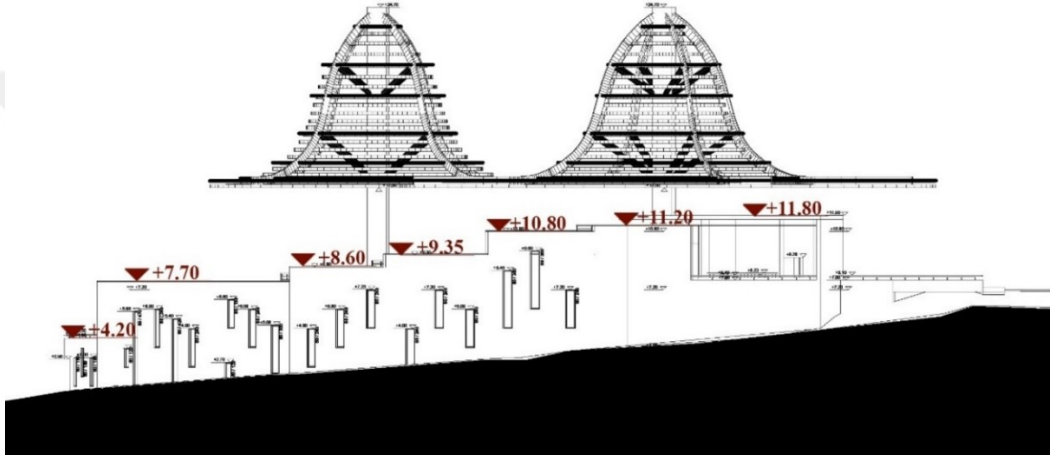

Şekil 5.15. Teras örtü malzeme gösterimi (Hatice Kübra Öncel Arşivinden, 2024)

5.1.1.4. Yapının cephe karakteri

Yapı eğimli bir arazi üzerine oturduğu için planlamada kodlarla beraber çalışılmış, bu sebeble kademeli görünüme sahip cepheler ortaya çıkmıştır. Bu kademelendirmeler +4.20 kotundan başlayıp +7.70, +8.60, +9.35, +10.80 ve +11.20 kotlarıyla devam etmiş, son olarak ise +11.80 kotuyla tamamlanmış ve böylelikle yapıda hareketli görünüşler elde edilmiştir.

Bu bağlamda yapının kuzey doğu cephesinin kot gösterimine Şekil 5.16'da, avlu çevresi yapılarının kot gösterimine Şekil 5.17'de, kademeli görünüme sahip kuzeydoğu cephesinin görseline ise Şekil 5.18'de yer verilmiştir.

Şekil 5.16. Yapının kuzeydoğu cephesinde kot gösterimi (Harran Üniversitesi Yapı İşleri Daire Başkanlığı)

Şekil 5.17. Avlu çevresi yapılarının kot gösterimi (Hatice Kübra Öncel Arşivinden, 2024)

Şekil 5.18. Kademeli görünümüne sahip kuzeydoğu cephesinin görseli (Hatice Kübra Öncel Arşivinden, 2024)

Yapı cephelerine malzeme olarak traverten giydirme yapılmış ve uzun-ince biçimli silikon giydirme pencereler karışık bir şekilde yerleştirilmiştir (Şekil 5.19). Bu pencerelerin genişlikleri 60 cm, yükseklikleri ise 120, 180, 240, 300, 360, 420 ve 470 cm ölçülerinde değişiklik göstermektedir (Şekil 5.20). Pencerelerin yerden yükseklikleri de eşit seviyede yapılmayarak hareketli bir planlamaya sahip cephe karakteri oluşturulmuştur.

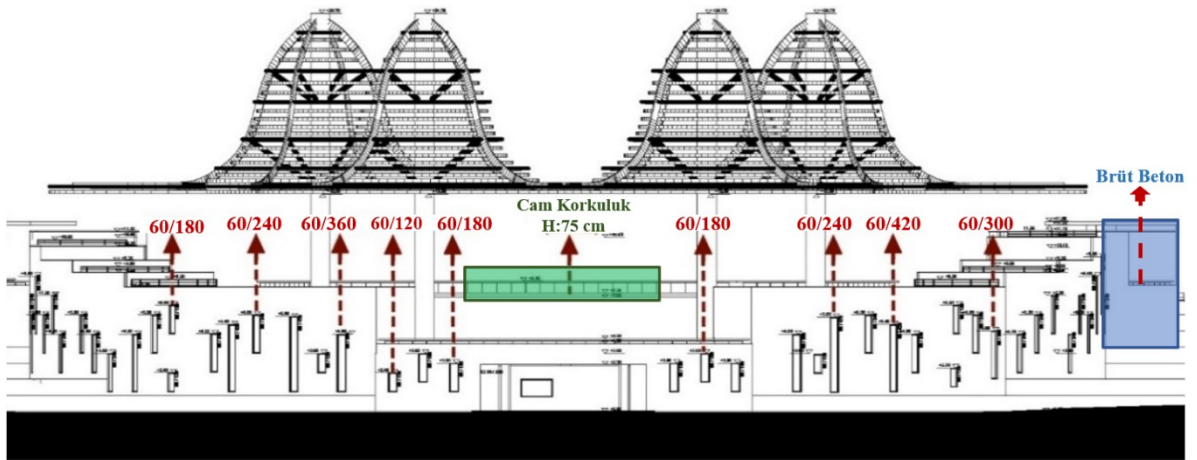

Şekil 5.19. Yapının dış mekan görselinde malzeme gösterimi (Hatice Kübra Öncel Arşivinden, 2024)

	Genişlik (cm)	Yükseklik (cm)
Pencere Tip 1	60	120
Pencere Tip 2	60	180
Pencere Tip 3	60	240
Pencere Tip 4	60	300
Pencere Tip 5	60	360
Pencere Tip 6	60	420
Pencere Tip 7	60	470

Şekil 5.20. Pencere tiplerinin genişlik ve yükseklik ölçüleri

Cephelerde görünen yapının teras kısımlarına 75 cm yüksekliğinde çift kat temperli lamine cam korkuluklar yapılmış, asansör ve merdivenlerin cepheye bakan kısımları ise diğer mekanlardan farklı olarak brüt beton malzemesi uygulanmıştır (Şekil 5.21).

Şekil 5.21. Yapının güneydoğu cephesinde malzeme ve pencere tiplerinin gösterimi (Harran Üniversitesi Yapı İşleri Daire Başkanlığı)

Yapının cephe karakterini etkileyen önemli unsurlardan biri de yapının avlusunda bulunan üst örtü elemanıdır. Bu üst örtü, avlu içinde inşaa edilmesine rağmen görkemli yüksekliği sebebiyle cephede kendini göstermektedir. Toplam yüksekliği +24.70 olan örtünün külah kısmı +13.50 kotundan, taşıyıcısı ise 0.00 kotundan başlamaktadır. Çelik malzemedeki yapılan üst örtü, dış hava koşullarına karşı geçirgen bir özellikte tasarlanmıştır (Şekil 5.22).

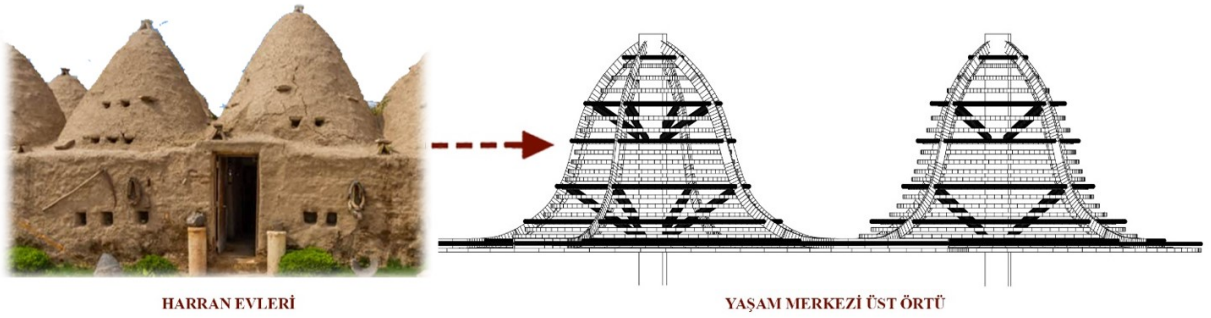

(a)

(b)

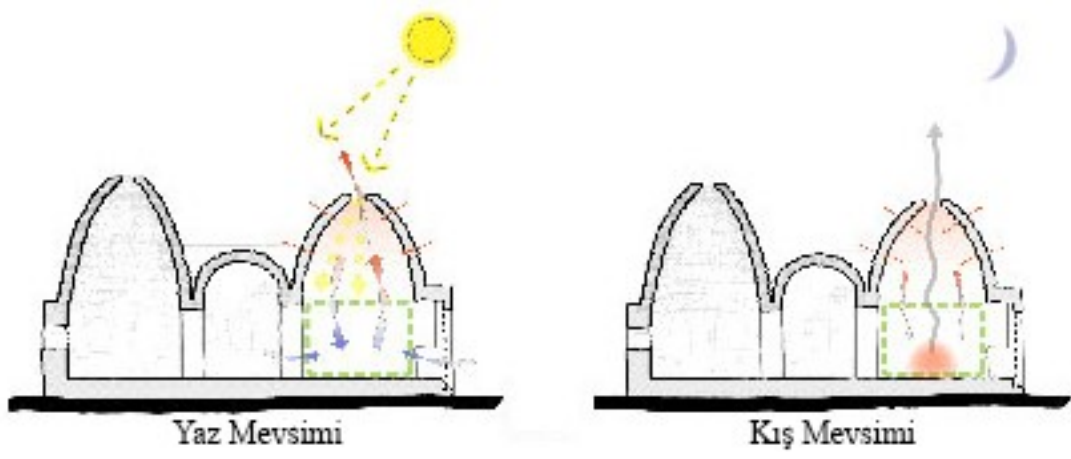
Şekil 5.22. (a) Avlu üst örtü görünüşü, (b) Avlu üst örtü görünüşünün kotları (Hatice Kübra Öncel Arşivinden, 2024)

Bu üst örtünün tasarımında, UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesi'nde yer alan Şanlıurfa'nın Harran ilçesindeki kümbet evlerinden ilham alınmıştır. Bu kümbet evlerden işlev olarak değil yalnızca görsel olarak referans alınarak tasarım yapılmıştır (Şekil 5.23).

Şekil 5.23. Harran Evleri ve Yaşam Merkezi'nin üst örtüleri

Kubbeli biçimde inşa edilen Harran evlerinin temel çalışma prensibi, yaz mevsimlerinde sıcak havanın kubbe içinde birikerek kubbenin tepe kısmında bulunan açıklıklardan dış çevreye çıkmasını sağlamaktır. Bu açıklıklar aynı zamanda, yapı içine doğal ışık girmesi ve içeride toplanan dumanın dışarı atılması için yapılmıştır. Harran evlerinin temel malzemesi, kerpiç ve tuğla olmasının yanı sıra, yapı harcının karışımına yumurta akı, gül yağı, saman ve toprak eklenmiştir. Bu kullanılan malzemeler sayesinde harran evlerinin iç mekanı yaz mevsimlerinde serin, kış mevsimlerinde ise sıcak olmaktadır. Yapının bu niteliğinden dolayı yöre halkı tarafından bu yapılara 'nefes alan evler' denilmektedir (Şekil 5.24).

Şekil 5.24. Harran Evleri çalışma prensibi

5.2. HRÜ Yaşam Merkezi'nin Kullanım Sürecinde Değerlendirilmesi

Araştırmanın bu bölümünde kullanıcılara yöneltilen anketin veri analizlerine yer verilmiştir. Uygulanan bu anket 6 bölüm 92 sorudan oluşmaktadır. Birinci bölümde ankete katılım gösterenlerin demografik özelliklerini öğrenmek hedefiyle 4 soru bulunmaktadır. İkinci bölümde, katılımcıların Yaşam Merkezi'nin kullanımı ile ilgili özelliklerini belirlemeye yönelik 7 soru yer almaktadır. Bir ve iki bölümlerindeki sorular çoktan seçmeli olarak yöneltilmiştir. Bu soruların bazılarında gereklilik görülürse birden çok seçenek işaretlenebilmektedir. Üçüncü bölümde ise Von der Voordt ve Wegen (2005)'in KSD de yararlandığı kalite faktörlerinden olan estetik değerlendirme, dördüncü bölümde işlevsel değerlendirme ve beşinci bölümde teknik değerlendirme yapılmıştır. Estetik değerlendirme 9 sorudan, işlevsel değerlendirme 24 sorundan, teknik değerlendirme ise 12 sorudan meydana gelmektedir. Üç, dört ve beşinci bölümlerde yöneltilen sorularda kesinlikle katılıyorum, katılıyorum, ne katılıyorum ne katılmıyorum, katılmıyorum ve kesinlikle katılmıyorum seçenekleri bulunan 5'li likert ölçeği kullanılmıştır. Altıncı bölümde ise her biri 12 sorudan oluşan ticari birimler, koridorlar ve amfi alanı ile ilgili anlamsal fark üzerinden değerlendirmeler yapılmıştır. Bu sorularda ise çok, biraz, ne ne, biraz ve çok seçenekleri bulunan 5'li likert ölçeği kullanılmıştır.

Literatürde yapılan çeşitli araştırmalara göre Likert ölçeği kullanılarak algıya dayalı soruların içsel tutarlılığının tespit edilmesi gerekmektedir. Dolayısıyla anket formunda bulunan demografik sorular ve Yaşam Merkezi'nin kullanımı ile ilgili sorular dışındaki algıya dayalı 81 adet Yaşam Merkezi'nin kullanım sürecinde değerlendirmesi ile ilgili sorulara güvenilirlik analizi yapılmıştır. Anketin C, D, E, F bölümlerinde bulunan değerlendirme soruları için hesaplanan güvenilirlik analizi sonuçları EK-3'de verilmiştir. Güvenilirlik analizi değerleri incelendiğinde, Cronbach's Alpha değerinin $\alpha=0,936$ olarak hesaplandığı görülmektedir. Cronbach alfa katsayısı 0 ve 1 arasında değerler almakla beraber değer 0,70'e eşit ya da daha büyük hesaplandığında yüksek derece güvenilirlikten söz edilmektedir (Cronbach, 1951; Tavakol ve Dennick, 2011). EK-3'de belirtilen değerlere göre 5'li likert ölçeğindeki değerlendirme sorularının yüksek derecede güvenilir olduğu tespit edilmiştir.

Bu çalışmada, anket katılımcılarına ait verilerin normal dağılıma sahip olup olmadığını belirlemek için normallik testleri yapılmıştır. Bu kapsamda, değişkenlere ait çarpıklık (Skewness) ve basıklık (Kurtosis) değerleri hesaplanmıştır. Literatüre göre, veri

dağılımının normal dağılıma yakınlığını değerlendirmek için çarpıklık ve basıklık değerlerinin genellikle -3 ile +3 aralığında olması beklenmektedir (Brown, 2006; Kline, 2011). Anketler sonucu elde edilen çarpıklık ve basıklık değerleri EK-4'de sunulmuştur. EK-4'deki verilere göre elde edilen tüm verilerin normal dağılım gösterdiği belirlenmiştir.

Anket formları çalışma yürütücüsü tarafından 357 kişiye gözlem altında uygulanmıştır. Frekans, yüzde, ortalama ve standart sapma dağılımları alınan veriler SPSS 22.0 programına girilerek istatistiksel olarak analiz edilmiş ve tablolara aktarılmıştır.

5.2.1. Örneklem grubunun demografik özellikleri

Örneklem grubunun demografik özelliklerine yönelik yüzde ve frekans dağılımları Çizelge 5.1'de bulunmaktadır.

Çizelge 5.1. Örneklem grubunun demografik özelliklerine ilişkin yüzde ve frekans dağılımları

Demografik Özellikler		Frekans (f)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kadın	194	54,3
	Erkek	163	45,7
Yaş Dağılımı	17-24 yaş	213	59,7
	25-34 yaş	68	19,0
	35-44 yaş	37	10,4
	45-54 yaş	27	7,6
	55 yaş ve üzeri	12	3,4
Kullanıcı Tipi	Öğrenci	274	76,8
	Akademisyen	41	11,5
	İdari personel	42	11,8
Fakülte/Birim	Eğitim Fakültesi	48	13,4
	Fen-Edebiyat Fakültesi	32	9,0
	Güzel Sanatlar Fakültesi	57	16,0
	İktisadi Bilimler Fakültesi	37	10,4
	İlahiyat Fakültesi	31	8,7
	Mühendislik Fakültesi	28	7,8
	Sağlık Bilimleri Fakültesi	29	8,1
	Tıp Fakültesi	21	5,9
	Ziraat Fakültesi	74	20,7

Verilerin dağılımı cinsiyet faktörüne göre ele alındığında, katılımcıların %54,3'ünün (194 kişi) kadın, %45,7'sinin (163 kişi) erkek olduğu tespit edilmiştir. Çalışmada, katılım sağlayan kadın birey sayısı yüksek olmakla beraber katılım sağlayan erkek birey sayısı kadın birey sayısına yakın oranda olduğu görülmektedir.

Verilerin dağılımı katılımcıların yaş faktörüne göre ele alındığında, katılımcıların %59,7'sinin (213 kişi) 17-24 yaş aralığında, %19'unun (68 kişi) 25-34 yaş aralığında, %10,4'ünün (37 kişi) 35-44 yaş aralığında, % 7,6'sının (27 kişi) 45-54 yaş aralığında, %3,4'ünün (12 kişi) 55 yaş ve üzeri olduğu tespit edilmiştir. Bu değerlere göre ankete katılım gösterenlerin çoğunluğu, 17-24 yaş aralığında olup 25-34 yaş aralığında olan bireylerin sayısı 17-24 yaş aralığında olan birey sayısına diğer yaş aralıklarına nispeten yakın oranda olduğu görülmektedir. En az katılım gösteren yaş grubu ise 55 yaş ve üzeri olduğu anlaşılmaktadır.

Verilerin dağılımı katılımcıların kullanıcı tipi faktörüne göre ele alındığında, katılımcıların %76,8'inin (274 kişi) öğrenci, %11,8'inin (42 kişi) idari personel, %11,5'inin (41 kişi) akademisyen olduğu tespit edilmiştir. Bu değerlere göre ankete katılım gösterenlerin çoğunluğu, öğrenci olup idari personel ve akademisyen bireylerin sayısı öğrenci sayısına göre az olduğu görülmektedir. İdari personel ve akedemisyen birey sayısı ise birbirine oldukça yakın oranlarda olduğu anlaşılmaktadır.

Verilerin dağılımı katılımcıların fakülte/birim faktörüne göre ele alındığında, katılımcıların %20,7'sinin (74 kişi) ziraat fakültesi, %16'sının (57 kişi) güzel sanatlar fakültesi, %13,4'ünün (48 kişi) eğitim fakültesi, %10,4'ünün (37 kişi) iktisadi ve idari bilimler fakültesi, %9'unun (32 kişi) fen-edebiyat fakültesi, %8,7'sinin (31 kişi) ilahiyat fakültesi, %8,1'inin (29 kişi) sağlık bilimleri fakültesi, %7,8'inin (28 kişi) mühendislik fakültesi, %5,9'unun (21 kişi) tıp fakültesi olduğu tespit edilmiştir. Bu değerlere göre ankete katılım gösterenlerin çoğunluğunu, ziraat fakültesi ve ardından güzel sanatlar fakültesi oluşturmaktadır. En az katılım gösteren fakülteler ise ilahiyat ve tıp fakültesi olduğu görülmektedir.

5.2.2. Katılımcıların yapıyı kullanım ve ziyaret özellikleri

Örnekleme grubunun Yaşam Merkezi'ne geliş nedenlerinin neler olduğu, geliş sıklığının ne kadar olduğu, hangi ulaşım şekliyle geldiklerini, yapıda ihtiyaçların karşılanma düzeylerini, yaşanan sorunları, eksik işlevlerin neler olduğu ve kullanıcıların hangi alanlarda daha çok vakit geçirdiklerini belirlemeye yönelik yüzde ve frekans dağılımları Çizelge 5.2'de bulunmaktadır.

Çizelge 5.2. Örnekleme grubunun yapıyı kullanım ve ziyaret özelliklerine ilişkin yüzde ve frekans dağılımları

Genel Sorular	Frekans	Yüzde
---------------	---------	-------

		(f)	(%)
Geliş nedeni (Birden çok seçim yapılmıştır.)	Sosyal aktivite	129	18,2
	Yeme-içme	273	38,3
	Alışveriş	62	8,7
	Eğitim ihtiyaçları	174	24,4
	Kişisel ihtiyaçlar	74	10,4
Geliş sıklığı	Her gün	83	23,3
	Haftada 1-2 kez	138	38,7
	Haftada 1 kez	88	24,6
	Ayda 1 kez	48	13,4
Ulaşım şekli	Yaya	193	54,1
	Özel araç	89	24,9
	Otobüs	75	21
İhtiyaçların karşılanma düzeyleri	Her zaman	25	7,0
	Sıklıkla	115	32,2
	Arada bir	126	35,3
	Nadiren	81	22,7
	Hiçbir zaman	10	2,8
Yaşanılan sorunlar (Birden çok seçim yapılmıştır.)	Kalabalık	75	4,6
	Kirlilik	157	9,6
	Eksik işlevlerin bulunması	158	9,7
	Avlu üst örtü elemanının işlevsizliği	163	9,9
	Aktivite alanlarının yetersizliği	195	11,9
	Ticari birimlerin mekan boyut yetersizliği	146	8,9
	Ticari birimlerin gün ışığı eksikliği	73	4,5
	Oturma ve dinlenme eleman yetersizliği	159	9,7
	Ticari birimlerde ısıtma-soğutma eksikliği	137	8,4
	Bakımsızlık	72	4,4
	Sirkülasyon elemanlarının düzensizliği	224	13,7
	Mekarlardaki eşyaların ergonomik olmayışı	77	4,7
Eksik işlevler (Birden çok seçim yapılmıştır.)	Restoran	147	20,4
	Kafe	99	13,7
	Aktivite alanları	260	36,1
	Alışveriş birimleri	215	29,8
Vakit geçirilen alanlar (Birden çok seçim yapılmıştır.)	Oturma-dinlenme alanları	119	24,5
	Yeme-içme mekanları	292	60,1
	Alışveriş birimleri	46	9,5
	Hizmet alanları	29	5,9

Verilerin dağılımı katılımcıların Yaşam Merkezi'ne geliş nedenine göre ele alındığında, katılımcıların %38,3'ünün (273 kişi) yeme-içme, %24,4'ünün (174 kişi) eğitim ihtiyaçları, %18,2'sinin (129 kişi) sosyal aktivite, %10,4'ünün (74 kişi) kişisel ihtiyaçlar, %8,7'sinin (62 kişi) alışveriş için Yaşam Merkezi'ne geldikleri tespit edilmiştir. Bu değerlere göre ankete katılım gösterenlerin çoğunluğu, Yaşam Merkezi'ne yeme-içme

için gelmekte olup, eğitim ihtiyaçları için gelen katılımcıların sayısının da yeme-içme oranına yakın olduğu görülmektedir. Yaşam merkezine geliş nedenlerinden en az tercih edileni ise alışveriş olduğu anlaşılmaktadır.

Verilerin dağılımı katılımcıların Yaşam Merkezi'ne geliş sıklığına göre ele alındığında, katılımcıların %38,7'sinin (138 kişi) haftada 1-2 kez, %24,6'sının (88 kişi) haftada 1 kez, %23,3'ünün (83 kişi) her gün, %13,4'ünün (48 kişi) ayda 1 kez sıklığında Yaşam Merkezi'ne geldikleri tespit edilmiştir. Bu değerlere göre ankete katılım gösterenlerin çoğunluğu, Yaşam Merkezi'ne haftada 1-2 kez sıklığında gelmekte olduğu görülmektedir. Haftada 1 kez ve her gün gelen kişi sayısı birbirine oldukça yakın değerlerde ve orta seviyede olduğu anlaşılmaktadır. Ayda bir kez seçeneği ise en az tercih edilen sıklık olarak karşımıza çıkmaktadır.

Verilerin dağılımı katılımcıların Yaşam Merkezi'ne ulaşım şekline göre ele alındığında, katılımcıların %54,1'inin (193 kişi) yaya, %24,9'unun (89 kişi) özel araç, %21'inin (75 kişi) otobüs aracılığıyla Yaşam Merkezi'ne geldikleri tespit edilmiştir. Bu değerlere göre ankete katılım gösterenlerin çoğunluğu, Yaşam Merkezi'ne yaya olarak erişim sağladığı görülmektedir. Özel araç ve otobüs ile erişim sağlayan kişi sayısı ise birbirine oldukça yakın değerlerde olduğu anlaşılmaktadır.

Verilerin dağılımı katılımcıların Yaşam Merkezi'nde ihtiyaçların karşılanma düzeylerine göre ele alındığında, katılımcıların %35,3'ünün (126 kişi) arada bir, %32,2'sinin (115 kişi) sıklıkla, %22,7'sinin (81 kişi) nadiren, %7'sinin (25 kişi) her zaman, %2,8'inin (10 kişi) hiçbir zaman düzeyinde olduğu tespit edilmiştir. Bu değerlere göre ankete katılım gösterenlerin çoğunluğu, ihtiyaçlarını arada bir karşılamakta olup, sıklıkla karşılanma düzeyi ise arada bir karşılanma düzeyine yakın bir oranda olduğu görülmektedir. Hiçbir zaman karşılanma düzeyi ise en az tercih edilen seçenek olduğu anlaşılmaktadır.

Verilerin dağılımı katılımcıların Yaşam Merkezi'nde yaşadıkları sorunlara göre ele alındığında, katılımcıların %13,7'sinin (224 kişi) sirkülasyon (merdiven) elemanlarının düzensizliği, %11,9'unun (195 kişi) aktivite alanlarının yetersizliği, %9,9'unun (163 kişi) avlu üst örtü elemanının işlevsizliği, %9,7'sinin (159 kişi) oturma ve dinlenme elemanlarının yetersizliği, %9,7'sinin (158 kişi) eksik işlevlerin bulunması, %9,6'sının (157 kişi) kirlilik, %8,9'unun (146 kişi) ticari birimlerin mekan boyutlarının yetersizliği, %8,4'ünün (137 kişi) ticari birimlerde ısıtma soğutma eksikliği, %4,7'sinin

(77 kişi) mekanlardaki eşyaların ergonomik olmayışı, %4,6'sının (75 kişi) kalabalık, %4,5'inin (73 kişi) ticari birimlerin gün ışığı eksikliği, %4,4'ünün (72 kişi) bakımsız olduğu tespit edilmiştir. Bu değerlere göre ankete katılım gösterenlerin çoğunluğu, sirkülasyon (merdiven) elemanlarının düzensizliğini ve ardından aktivite alanlarının yetersizliğini büyük bir sorun olarak görmektedir. Avlu üst örtü elemanının işlevsizliği, oturma ve dinlenme elemanlarının yetersizliği, eksik işlevlerin bulunması, kirlilik ve ticari birimlerin mekan boyutlarının yetersizliğini seçeneklerini seçen kişilerin sayıları birbirlerine oldukça yakın oranlarda ve orta seviyede olduğu görülmektedir. Mekanlardaki eşyaların ergonomik olmayışı, kalabalık, ticari birimlerin gün ışığı eksikliği ve bakımsızlık seçeneklerini seçen kişilerin sayıları ise birbirlerine oldukça yakın oranlarda ve düşük seviyede olduğu anlaşılmaktadır.

Verilerin dağılımı katılımcıların Yaşam Merkezi'nde gördükleri eksik işlevlere göre ele alındığında, katılımcıların %36,1'inin (260 kişi) aktivite alanları, %29,8'inin (215 kişi) alışveriş birimleri, %20,4'ünün (147 kişi) restoran, %13,7'sinin (99 kişi) kafe olduğu tespit edilmiştir. Bu değerlere göre ankete katılım gösterenlerin çoğunluğu, Yaşam Merkezi'nde aktivite alanlarını eksik olarak görüp, alışveriş birimlerini seçen kişi sayısı da aktivite alanlarını seçen kişi sayısına yakın oranda olduğu görülmektedir. Kafe işlevi ise en az eksik görülen işlev olarak tercih edilmiştir.

Verilerin dağılımı katılımcıların Yaşam Merkezi'nde vakit geçirdikleri alanlara göre ele alındığında, katılımcıların %60,1'inin (292 kişi) yeme-içme mekanları, %24,5'inin (119 kişi) oturma ve dinlenme alanları, %9,5'inin (46 kişi) alışveriş birimleri, %5,9'unun (29 kişi) hizmet alanları olduğu tespit edilmiştir. Bu değerlere göre ankete katılım gösterenlerin çoğunluğu, Yaşam Merkezi'nde yeme-içme mekanlarında vakit geçirdikleri görülmektedir. En az vakit geçirilen alan ise hizmet alanı ve ardından alışveriş birimleri olduğu görülmektedir.

5.2.3. Kullanıcıların yapıyı estetik özelliklere göre değerlendirmeleri

Örneklem grubunun Yaşam Merkezi'ni estetik özelliklerine göre değerlendirmelerine yönelik katılım gösteren kişilerin verdikleri cevaplara göre verilerin dağılımını ve değişkenliğini çözümlmek için yüzde ve frekans dağılımlarından yararlanılmıştır. 5' li Likert ölçeği tercih edilerek algısal seviyede ölçümü yapılan, 9 kriterin değişkenlerinin yüzde (%), frekans değerleri (f), ortalama (\bar{X}) ve standart sapmaları (σ) Çizelge 5.3'de bulunmaktadır.

Çizelge 5.3. Örneklem grubunun yapıyı estetik özelliklerine göre değerlendirilmesine ilişkin yüzde ve frekans dağılımları

	ESTETİK DEĞERLENDİRME	KESİNLİKLE KATILMIYORUM		KATILMIYORUM		NE KATILMIYORUM NE KATILIYORUM		KATILIYORUM		KESİNLİKLE KATILIYORUM		ORTALAMA	STANDART SAPMA
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	\bar{x}	σ
1	Yapının genel görünümü düzgün, temiz ve bakımlıdır.	87	24,4	120	33,6	86	24,1	44	12,3	20	5,6	2,41	1,15
2	Yapının genel görünümü güzeldir.	15	4,2	27	7,6	57	16,0	142	39,8	116	32,5	3,89	1,06
3	Yapı çevresiyle uyumludur.	128	35,9	119	33,3	40	11,2	59	16,5	11	3,1	2,18	1,18
4	Yapının avlu üstü örtü elemanı estetikdir.	24	6,7	34	9,5	34	9,5	132	37,0	133	37,3	3,89	1,20
5	Yapı cephesinde kullanılan malzeme yapıyı güzel göstermektedir.	34	9,5	54	15,1	103	28,9	111	31,1	55	15,4	3,28	1,18
6	Yapının bazı yerlerinde kullanılan cam tuğlalar yapıya estetik bir görünüm katmıştır.	60	16,8	88	24,6	76	21,3	88	24,6	45	12,6	2,92	1,29
7	Yaşam Merkezi çevresindeki yapılar ile görsel olarak bütünlük sağlamaktadır	129	36,1	122	34,2	40	11,2	48	13,4	18	5,0	2,17	1,20
8	Yapının girişi davetkardır.	23	6,4	41	11,5	83	23,2	144	40,3	66	18,5	3,53	1,11
9	Yapı cephesinde ki pencere düzeni dikkatimi çekmektedir.	68	19,0	79	22,1	89	24,9	77	21,6	44	12,3	2,86	1,30

- Katılımcıların büyük çoğunluğu olan (%24,4+%33,6) %58'i (207 kişi) Yaşam Merkezi'nin genel görünümünün düzgün, temiz ve bakımlı olmadığını; buna karşın katılımcıların (%12,3+%5,6) %17,9'u (64 kişi) ise Yaşam Merkezi'nin genel görünümünün düzgün, temiz ve bakımlı olduğunu belirtmektedirler. Değişkene ait

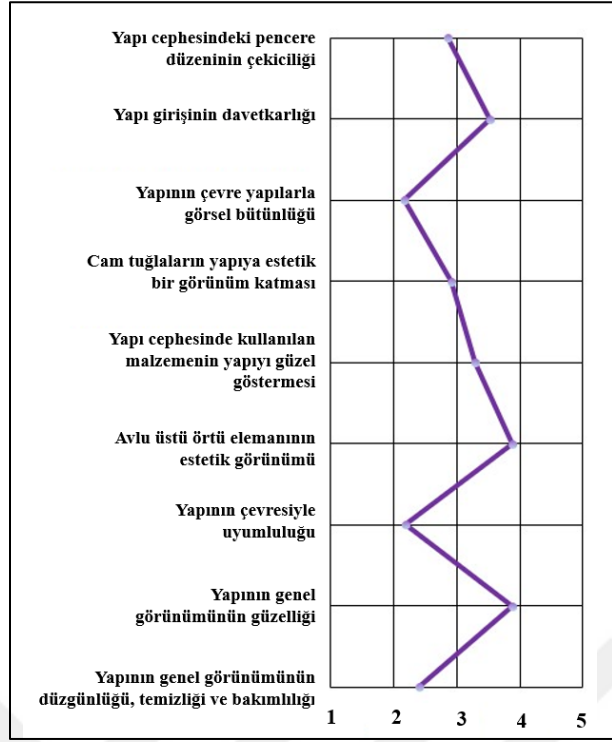
ortalama değer incelendiğinde ($\bar{X}=2,41$) Yaşam Merkezi'nin genel görünümünün düzgünlüğü, temizliği ve bakımlılığı açısından az düzeyde yeterliliğe sahip olduğu tespit edilmiştir.

- Katılımcıların büyük çoğunluğu olan (%39,8+%32,5) %72,3'ü (258 kişi) Yaşam Merkezi'nin genel görünümünün güzel olduğunu; buna karşın katılımcıların (%4,2+%7,6) %11,8'i (42 kişi) ise Yaşam Merkezi'nin genel görünümünün güzel olmadığını belirtmektedirler. Değişkene ait ortalama değer incelendiğinde ($\bar{X}=3,89$) Yaşam Merkezi'nin genel görünümünün güzelliği açısından yüksek düzeyde yeterliliğe sahip olduğu tespit edilmiştir.
- Katılımcıların büyük çoğunluğu olan (%35,9+%33,3) %69,2'si (247 kişi) Yaşam Merkezi'nin çevresiyle uyumlu olmadığını; buna karşın katılımcıların (%16,5+%3,1) %19,6'sı (70 kişi) ise Yaşam Merkezi'nin çevresiyle uyumlu olduğunu belirtmektedirler. Değişkene ait ortalama değer incelendiğinde ($\bar{X}=2,18$) Yaşam Merkezi'nin çevresiyle uyumluluğu açısından az düzeyde yeterliliğe sahip olduğu tespit edilmiştir.
- Katılımcıların büyük çoğunluğu olan (%37+%37,3) %74,3'ü (265 kişi) Yaşam Merkezi'nin avlu üst örtü elemanının estetik olduğunu; buna karşın katılımcıların (%6,7+%9,5) %16,2'si (58 kişi) ise Yaşam Merkezi'nin avlu üst örtü elemanının estetik olmadığını belirtmektedirler. Değişkene ait ortalama değer incelendiğinde ($\bar{X}=3,89$) Yaşam Merkezi'nin avlu üst örtü elemanının estetik olması açısından yüksek düzeyde yeterliliğe sahip olduğu tespit edilmiştir.
- Katılımcıların büyük çoğunluğu olan (%31,1+%15,4) %46,5'i (166 kişi) Yaşam Merkezi'nin cephesinde kullanılan malzemenin yapıyı güzel gösterdiğini; buna karşın katılımcıların (%9,5+%15,1) %24,6'sı (88 kişi) ise Yaşam Merkezi'nin cephesinde kullanılan malzemenin yapıyı güzel göstermediğini belirtmektedirler. Değişkene ait ortalama değer incelendiğinde ($\bar{X}=3,28$) Yaşam Merkezi'nin cephesinde kullanılan malzemenin yapıyı güzel göstermesi açısından orta düzeyde yeterliliğe sahip olduğu tespit edilmiştir.
- Katılımcıların büyük çoğunluğu olan (%16,8+%24,6) %41,4'ü (148 kişi) Yaşam Merkezi'nin bazı yerlerinde kullanılan cam tuğlaların yapıya estetik bir görünüm katmadığını; buna karşın katılımcıların (%24,6+%12,6) %37,2'si (133 kişi) ise Yaşam Merkezi'nin bazı yerlerinde kullanılan cam tuğlaların yapıya estetik bir görünüm kattığını belirtmektedirler. Değişkene ait ortalama değer incelendiğinde ($\bar{X}=2,92$)

Yaşam Merkezi'nin bazı yerlerinde kullanılan cam tuğlaların yapıya estetik bir görünüm katması açısından orta düzeyde yeterliliğe sahip olduğu tespit edilmiştir.

- Katılımcıların büyük çoğunluğu olan (%36,1+%34,2) %70,3'ü (251 kişi) Yaşam Merkezi'nin çevresindeki yapılar ile görsel olarak bütünlük sağlamadığını; buna karşın katılımcıların (%13,4+%5) %18,4'si (66 kişi) ise Yaşam Merkezi'nin çevresindeki yapılar ile görsel olarak bütünlük sağladığını belirtmektedirler. Değişkene ait ortalama değer incelendiğinde ($\bar{X}=2,17$) Yaşam Merkezi'nin çevresindeki yapılar ile görsel olarak bütünlük sağlaması açısından az düzeyde yeterliliğe sahip olduğu tespit edilmiştir.
- Katılımcıların büyük çoğunluğu olan (%40,3+%18,5) %58,8'i (210 kişi) Yaşam Merkezi'nin girişinin davetkar olduğunu; buna karşın katılımcıların (%6,4+%11,5) %17,9'u (64 kişi) ise Yaşam Merkezi'nin girişinin davetkar olmadığını belirtmektedirler. Değişkene ait ortalama değer incelendiğinde ($\bar{X}=3,53$) Yaşam Merkezi'nin girişinin davetkar olması açısından yüksek düzeyde yeterliliğe sahip olduğu tespit edilmiştir.
- Katılımcıların büyük çoğunluğu olan (%19+%22,1) %41,1'i (147 kişi) Yaşam Merkezi'nin cephesindeki pencere düzeninin dikkat çekmediğini; buna karşın katılımcıların (%21,6+%12,3) %33,9'u (121 kişi) ise Yaşam Merkezi'nin cephesindeki pencere düzeninin dikkat çektiğini belirtmektedirler. Değişkene ait ortalama değer incelendiğinde ($\bar{X}=2,86$) Yaşam Merkezi'nin cephesindeki pencere düzeninin dikkat çekmesi açısından orta düzeyde yeterliliğe sahip olduğu tespit edilmiştir.

Estetik değerlendirme sorularına verilen cevapların aritmetik ortalamasına göre; yapının genel görünümünün güzelliği, avlu üst örtü elemanının estetik görünümü, yapı girişinin davetkarlığı açısından yüksek düzeyde yeterliliğe sahip olduğu tespit edilmiştir. Yapı cephesinde kullanılan malzemin yapıyı güzel göstermesi, cam tuğlaların yapıya estetik bir görünüm katması, yapı cephesindeki pencere düzeninin çekiciliği açısından orta düzeyde yeterliliğe sahip olduğu tespit edilmiştir. Yapının genel görünümünün düzgünlüğü, temizliği ve bakımlılığı, yapının çevresiyle uyumluluğu, yapının çevre yapılarla görsel bütünlüğü açısından az düzeyde yeterliliğe sahip olduğu tespit edilmiştir (Şekil 5.25).

Şekil 5.25. Estetik değerlendirme sorularına verilen cevapların aritmetik ortalaması

5.2.4. Kullanıcıların yapıyı işlevsel özelliklere göre değerlendirmeleri

Örneklem grubunun Yaşam Merkezi'ni işlevsel özelliklerine göre değerlendirmelerine yönelik katılım gösteren kişilerin verdikleri cevaplara göre verilerin dağılımını ve değişkenliğini çözümlmek için yüzde ve frekans dağılımlarından yararlanılmıştır. 5' li Likert ölçeği tercih edilerek algısal seviyede ölçümü yapılan, 24 kriterin değişkenlerinin yüzde (%), frekans değerleri (f), ortalama (\bar{X}) ve standart sapmaları (σ) Çizelge 5.4'de bulunmaktadır.

Çizelge 5.4. Örneklem grubunun yapıyı işlevsel özelliklerine göre değerlendirilmesine ilişkin yüzde ve frekans dağılımları

İŞLEVSEL DEĞERLENDİRME	KESİNLİKLE KATILMIYORUM		KATILMIYORUM		NE KATILMIYORUM NE KATILYORUM		KATILYORUM		KESİNLİKLE KATILYORUM		ORTALAMA	STANDART SAPMA
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	\bar{x}	σ
1 Kampüs içinde yapıya	41	11,5	67	18,8	111	31,1	75	21,0	63	17,6	3,15	1,24

	ulaşmak kolaydır.												
2	Yapı engelli insanların kullanımına uygundur.	168	47,1	129	36,1	30	8,4	17	4,8	13	3,6	1,82	1,02
3	Oturma ve dinlenme elemanları sayısı yeterlidir.	112	31,4	154	43,1	62	17,4	21	5,9	8	2,2	2,04	0,96
4	Dolaşım alanları ulaşımda rahat, kolay bir geçiş sağlamakta.	131	36,7	121	33,9	51	14,3	45	12,6	9	2,5	2,10	1,11
5	Merdivenler mekanlara ulaşımı kolaylaştırma ktadır.	151	42,3	121	33,9	27	7,6	43	12,0	15	4,2	2,02	1,17
6	Merdivenler düzenli ve gereken yeterli boyutlardadır	165	46,2	125	35,0	26	7,3	30	8,4	11	3,1	1,87	1,07
7	Avlu üst örtü elemanları gölgeleme açısından yeterlidir	146	40,9	132	37,0	40	11,2	28	7,8	11	3,1	1,95	1,06
8	Avlu üst örtü elemanları dış etkenlerden yapıyı korumaktadır	166	46,5	113	31,7	42	11,8	24	6,7	12	3,4	1,89	1,07
9	Kapalı mekanların kat yüksekliği mekân kullanımına elverişlidir.	77	21,6	134	37,5	86	24,1	51	14,3	9	2,5	2,39	1,06
10	Kapalı mekanların büyüklüğü verilen işleve uygundur.	98	27,5	119	33,3	83	23,2	49	13,7	8	2,2	2,30	1,08
11	Kapalı mekanların pencere boyutları ve sayısı yeterlidir.	101	28,3	139	38,9	65	18,2	35	9,8	17	4,8	2,24	1,11
12	Kapalı mekanların pencereleri rahat açılıp kapanmakta.	132	37,0	121	33,9	54	15,1	37	10,4	13	3,6	2,10	1,12
13	Tuvaletler kolay erişilebilir ve kullanışlıdır	72	20,2	84	23,5	80	22,4	85	23,8	36	10,1	2,80	1,28
14	Tuvaletler yeterli büyüklükte.	25	7,0	35	9,8	83	23,2	135	37,8	79	22,1	3,58	1,14

15	Yeterli sayıda tuvalet bulunmakta.	39	10,9	36	10,1	75	21,0	129	36,1	78	21,8	3,48	1,24
16	Yapının çevresindeki araç park yerleri yeterlidir.	30	8,4	28	7,8	42	11,8	124	34,7	133	37,3	3,85	1,24
17	Yapı genel olarak sakin, gürültüsüz.	94	26,3	123	34,5	80	22,4	41	11,5	19	5,3	2,35	1,14
18	Yapının bazı yerlerinde kullanılan cam tuğlalar kullanıma uygundur.	65	18,2	118	33,1	119	33,3	39	10,9	16	4,5	2,50	1,05
19	Aktivite elemanları yeterli düzeydedir.	137	38,4	151	42,3	44	12,3	16	4,5	9	2,5	1,90	0,95
20	Amfi alanına ulaşım kolaydır.	39	10,9	51	14,3	112	31,4	111	31,1	44	12,3	3,20	1,16
21	Amfi merdivenleri oturmaya elverişlidir.	173	48,5	106	29,7	35	9,8	31	8,7	12	3,4	1,89	1,11
22	Amfi sahnesi gereken işlevini yerine getirmektedir.	149	41,7	126	35,3	48	13,4	27	7,6	7	2,0	1,93	1,01
23	Amfi alanı kullanışlıdır.	150	42,0	116	32,5	50	14,0	27	7,6	14	3,9	1,99	1,10
24	Yapı genel olarak kullanışlıdır.	49	13,7	120	33,6	138	38,7	34	9,5	16	4,5	2,57	0,99

- Katılımcıların büyük çoğunluğu olan (%21+%17,6) %38,6'sı (138 kişi) kampüs içinde Yaşam Merkezi'ne ulaşmanın kolay olduğunu; buna karşın katılımcıların (%11,5+%18,8) %30,3'ü (108 kişi) ise kampüs içinde Yaşam Merkezi'ne ulaşmanın kolay olmadığını belirtmektedirler. Değişkene ait ortalama değer incelendiğinde ($\bar{X}=3,15$) kampüs içinde Yaşam Merkezi'ne ulaşımın kolaylığı açısından orta düzeyde yeterliliğe sahip olduğu tespit edilmiştir.
- Katılımcıların büyük çoğunluğu olan (%47,1+%36,1) %83,2'si (297 kişi) Yaşam Merkezi'nin engelli insanların kullanımına uygun olmadığını; buna karşın katılımcıların (%4,8+%3,6) %8,4'ü (30 kişi) ise Yaşam Merkezi'nin engelli insanların kullanımına uygun olduğunu belirtmektedirler. Değişkene ait ortalama değer incelendiğinde ($\bar{X}=1,82$) Yaşam Merkezi'nin engelli insanların kullanımına uygunluğu açısından az düzeyde yeterliliğe sahip olduğu tespit edilmiştir.

- Katılımcıların büyük çoğunluğu olan (%31,4+%43,1) %74,5'i (266 kişi) oturma ve dinlenme elemanları sayısı yeterli olmadığını; buna karşın katılımcıların (%5,9+%2,2) %8,1'i (29 kişi) ise oturma ve dinlenme elemanları sayısı yeterli olduğunu belirtmektedirler. Değişkene ait ortalama değer incelendiğinde ($\bar{X}=2,04$) oturma ve dinlenme elemanları sayısı yeterliliği açısından az düzeyde yeterliliğe sahip olduğu tespit edilmiştir.
- Katılımcıların büyük çoğunluğu olan (%36,7+%33,9) %70,6'sı (252 kişi) dolaşım alanlarının ulaşımında rahat, kolay bir geçiş sağlamadığını; buna karşın katılımcıların (%12,6+%2,5) %15,1'i (54 kişi) ise dolaşım alanlarının ulaşımında rahat, kolay bir geçiş sağladığını belirtmektedirler. Değişkene ait ortalama değer incelendiğinde ($\bar{X}=2,10$) dolaşım alanlarının ulaşımında rahat, kolay bir geçiş sağlaması açısından az düzeyde yeterliliğe sahip olduğu tespit edilmiştir.
- Katılımcıların büyük çoğunluğu olan (%42,3+%33,9) %76,2'si (272 kişi) merdivenlerin mekanlara ulaşımı kolaylaştırmadığını; buna karşın katılımcıların (%12+%4,2) %16,2'si (58 kişi) ise merdivenlerin mekanlara ulaşımı kolaylaştırdığını belirtmektedirler. Değişkene ait ortalama değer incelendiğinde ($\bar{X}=2,02$) merdivenlerin mekanlara ulaşımı kolaylaştırması açısından az düzeyde yeterliliğe sahip olduğu tespit edilmiştir.
- Katılımcıların büyük çoğunluğu olan (%46,2+%35) %81,2'si (290 kişi) merdivenlerin düzenli ve gereken yeterli boyutlarda olmadığını; buna karşın katılımcıların (%8,4+%3,1) %11,5'i (41 kişi) ise merdivenlerin düzenli ve gereken yeterli boyutlarda olduğunu belirtmektedirler. Değişkene ait ortalama değer incelendiğinde ($\bar{X}=1,87$) merdivenlerin düzenli ve gereken yeterli boyutlarda olması açısından az düzeyde yeterliliğe sahip olduğu tespit edilmiştir.
- Katılımcıların büyük çoğunluğu olan (%40,9+%37) %77,9'u (278 kişi) avlu üst örtü elemanının gölgeleme açısından yeterli olmadığını; buna karşın katılımcıların (%7,8+%3,1) %10,9'u (39 kişi) ise avlu üst örtü elemanının gölgeleme açısından yeterli olduğunu belirtmektedirler. Değişkene ait ortalama değer incelendiğinde ($\bar{X}=1,95$) avlu üst örtü elemanının gölgeleme yeterliliği açısından az düzeyde yeterliliğe sahip olduğu tespit edilmiştir.
- Katılımcıların büyük çoğunluğu olan (%46,5+%31,7) %78,2'si (279 kişi) avlu üst örtü elemanı dış etkenlerden yapıyı korumadığını; buna karşın katılımcıların (%6,7+%3,4) %10,1'i (36 kişi) ise avlu üst örtü elemanı dış etkenlerden yapıyı koruduğunu belirtmektedirler. Değişkene ait ortalama değer incelendiğinde ($\bar{X}=1,89$)

avlu üst örtü elemanı dış etkenlerden yapıyı koruması açısından az düzeyde yeterliliğe sahip olduğu tespit edilmiştir.

- Katılımcıların büyük çoğunluğu olan (%21,6+%37,5) %59,1'i (211 kişi) kapalı mekanların kat yüksekliğinin mekân kullanımına elverişli olmadığını; buna karşın katılımcıların (%14,3+%2,5) %16,8'i (60 kişi) ise kapalı mekanların kat yüksekliğinin mekân kullanımına elverişli olduğunu belirtmektedirler. Değişkene ait ortalama değer incelendiğinde ($\bar{X}=2,39$) kapalı mekanların kat yüksekliğinin mekân kullanımına elverişliliği açısından az düzeyde yeterliliğe sahip olduğu tespit edilmiştir.
- Katılımcıların büyük çoğunluğu olan (%27,5+%33,3) %60,8'i (217 kişi) kapalı mekanların büyüklüğünün verilen işleve uygun olmadığını; buna karşın katılımcıların (%13,7+%2,2) %15,9'u (57 kişi) ise kapalı mekanların büyüklüğünün verilen işleve uygun olduğunu belirtmektedirler. Değişkene ait ortalama değer incelendiğinde ($\bar{X}=2,30$) kapalı mekanların büyüklüğünün verilen işleve uygunluğu açısından az düzeyde yeterliliğe sahip olduğu tespit edilmiştir.
- Katılımcıların büyük çoğunluğu olan (%28,3+%38,9) %67,2'si (240 kişi) kapalı mekanların pencere boyutları ve sayısının yeterli olmadığını; buna karşın katılımcıların (%9,8+%4,8) %14,6'sı (52 kişi) ise kapalı mekanların pencere boyutları ve sayısının yeterli olduğunu belirtmektedirler. Değişkene ait ortalama değer incelendiğinde ($\bar{X}=2,24$) kapalı mekanların pencere boyutları ve sayısının yeterliliği açısından az düzeyde yeterliliğe sahip olduğu tespit edilmiştir.
- Katılımcıların büyük çoğunluğu olan (%37+%33,9) %70,9'u (253 kişi) kapalı mekanların pencerelerinin rahat açılıp kapanmadığını; buna karşın katılımcıların (%10,4+%3,6) %14'ü (50 kişi) ise kapalı mekanların pencerelerinin rahat açılıp kapandığını belirtmektedirler. Değişkene ait ortalama değer incelendiğinde ($\bar{X}=2,10$) kapalı mekanların pencerelerinin rahat açılıp kapanması açısından az düzeyde yeterliliğe sahip olduğu tespit edilmiştir.
- Katılımcıların büyük çoğunluğu olan (%20,2+%23,5) %43,7'si (156 kişi) tuvaletlerin kolay erişilebilir ve kullanışlı olmadığını; buna karşın katılımcıların (%23,8+%10,1) %33,9'u (121 kişi) ise tuvaletlerin kolay erişilebilir ve kullanışlı olduğunu belirtmektedirler. Değişkene ait ortalama değer incelendiğinde ($\bar{X}=2,80$) tuvaletlerin kolay erişilebilir ve kullanışlılığı açısından orta düzeyde yeterliliğe sahip olduğu tespit edilmiştir.

- Katılımcıların büyük çoğunluğu olan (%37,8+%22,1) %59,9'u (214 kişi) tuvaletlerin yeterli büyüklükte olduğunu; buna karşın katılımcıların (%7+%9,8) %16,8'i (60 kişi) ise tuvaletlerin yeterli büyüklükte olmadığını belirtmektedirler. Değişkene ait ortalama değer incelendiğinde ($\bar{X}=3,58$) tuvaletlerin yeterli büyüklükte olması açısından yüksek düzeyde yeterliliğe sahip olduğu tespit edilmiştir.
- Katılımcıların büyük çoğunluğu olan (%36,1+%21,8) %57,9'u (207 kişi) yeterli sayıda tuvaletin bulunduğunu; buna karşın katılımcıların (%10,9+%10,1) %21'i (75 kişi) ise yeterli sayıda tuvaletin bulunmadığını belirtmektedirler. Değişkene ait ortalama değer incelendiğinde ($\bar{X}=3,48$) yeterli sayıda tuvaletin bulunması açısından yüksek düzeyde yeterliliğe sahip olduğu tespit edilmiştir.
- Katılımcıların büyük çoğunluğu olan (%34,7+%37,3) %72'si (257 kişi) Yaşam Merkezi'nin çevresindeki araç park yerlerinin yeterli olduğunu; buna karşın katılımcıların (%8,4+%7,8) %16,2'si (58 kişi) ise Yaşam Merkezi'nin çevresindeki araç park yerlerinin yeterli olmadığını belirtmektedirler. Değişkene ait ortalama değer incelendiğinde ($\bar{X}=3,85$) Yaşam Merkezi'nin çevresindeki araç park yerlerinin yeterliliği açısından yüksek düzeyde yeterliliğe sahip olduğu tespit edilmiştir.
- Katılımcıların büyük çoğunluğu olan (%26,3+%34,5) %60,8'i (217 kişi) Yaşam Merkezi'nin genel olarak sakin ve gürültüsüz olmadığını; buna karşın katılımcıların (%11,5+%5,3) %16,8'i (60 kişi) ise Yaşam Merkezi'nin genel olarak sakin ve gürültüsüz olduğunu belirtmektedirler. Değişkene ait ortalama değer incelendiğinde ($\bar{X}=2,35$) Yaşam Merkezi'nin genel olarak sakin ve gürültüsüz olması açısından az düzeyde yeterliliğe sahip olduğu tespit edilmiştir.
- Katılımcıların büyük çoğunluğu olan (%18,2+%33,1) %51,3'ü (183 kişi) Yaşam Merkezi'nin bazı yerlerinde kullanılan cam tuğlaların kullanıma uygun olmadığını; buna karşın katılımcıların (%10,9+%4,5) %15,4'ü (55 kişi) ise Yaşam Merkezi'nin bazı yerlerinde kullanılan cam tuğlaların kullanıma uygun olduğunu belirtmektedirler. Değişkene ait ortalama değer incelendiğinde ($\bar{X}=2,50$) Yaşam Merkezi'nin bazı yerlerinde kullanılan cam tuğlaların kullanıma uygunluğu açısından az düzeyde yeterliliğe sahip olduğu tespit edilmiştir.
- Katılımcıların büyük çoğunluğu olan (%38,4+%42,3) %80,7'si (288 kişi) aktivite elemanlarının yeterli düzeyde olmadığını; buna karşın katılımcıların (%4,5+%2,5) %7'si (25 kişi) ise aktivite elemanlarının yeterli düzeyde olduğunu belirtmektedirler. Değişkene ait ortalama değer incelendiğinde ($\bar{X}=1,90$) aktivite elemanlarının yeterli düzeyde olması açısından az düzeyde yeterliliğe sahip olduğu tespit edilmiştir.

- Katılımcıların büyük çoğunluğu olan (%31,1+%12,3) %43,4'ü (155 kişi) amfi alanına ulaşımın kolay olduğunu; buna karşın katılımcıların (%10,9+%14,3) %25,2'si (90 kişi) ise amfi alanına ulaşımın kolay olmadığını belirtmektedirler. Değişkene ait ortalama değer incelendiğinde ($\bar{X}=3,20$) amfi alanına ulaşımın kolaylığı açısından orta düzeyde yeterliliğe sahip olduğu tespit edilmiştir.
- Katılımcıların büyük çoğunluğu olan (%48,5+%29,7) %78,2'si (279 kişi) amfi merdivenlerinin oturmaya elverişli olmadığını; buna karşın katılımcıların (%8,7+%3,4) %12,1'i (43 kişi) ise amfi merdivenlerinin oturmaya elverişli olduğunu belirtmektedirler. Değişkene ait ortalama değer incelendiğinde ($\bar{X}=1,89$) amfi merdivenlerinin oturmaya elverişliliği açısından az düzeyde yeterliliğe sahip olduğu tespit edilmiştir.
- Katılımcıların büyük çoğunluğu olan (%41,7+%35,3) %77'si (275 kişi) amfi sahnesinin gereken işlevini yerine getirmediğini; buna karşın katılımcıların (%7,6+%2) %9,6'sı (34 kişi) ise amfi sahnesinin gereken işlevini yerine getirdiğini belirtmektedirler. Değişkene ait ortalama değer incelendiğinde ($\bar{X}=1,93$) amfi sahnesinin gereken işlevini yerine getirmesi açısından az düzeyde yeterliliğe sahip olduğu tespit edilmiştir.
- Katılımcıların büyük çoğunluğu olan (%42+%32,5) %74,5'i (266 kişi) amfi alanının kullanışlı olmadığını; buna karşın katılımcıların (%7,6+%3,9) %11,5'i (41 kişi) ise amfi alanının kullanışlı olduğunu belirtmektedirler. Değişkene ait ortalama değer incelendiğinde ($\bar{X}=1,99$) amfi alanının kullanışlılığı açısından az düzeyde yeterliliğe sahip olduğu tespit edilmiştir.
- Katılımcıların büyük çoğunluğu olan (%13,7+%33,6) %47,3'ü (169 kişi) Yaşam Merkezi'nin genel olarak kullanışlı olmadığını; buna karşın katılımcıların (%9,5+%4,5) %14'ü (50 kişi) ise Yaşam Merkezi'nin genel olarak kullanışlı olduğunu belirtmektedirler. Değişkene ait ortalama değer incelendiğinde ($\bar{X}=2,57$) Yaşam Merkezi'nin genel olarak kullanışlılığı açısından az düzeyde yeterliliğe sahip olduğu tespit edilmiştir.

İşlevsel değerlendirme sorularına verilen cevapların aritmetik ortalamasına göre; tuvalet sayısının ve tuvaletlerin büyüklüğünün yeterliliği, yapı çevresindeki araç park yerlerinin yeterliliği, açısından yüksek düzeyde yeterliliğe sahip olduğu tespit edilmiştir. Kampüs içinde yapıya ulaşımın kolaylığı, tuvaletlerin kullanışlılığı, amfi alanına ulaşım kolaylığı, açısından orta düzeyde yeterliliğe sahip olduğu tespit

edilmiştir. Yapının engelli insanların kullanımına uygunluğu, oturma ve dinlenme elemanlarının sayısının yeterliliği, dolaşım alanlarının mekanlara ulaşımında rahat ve kolay bir geçiş sağlaması, merdivenlerin mekanlara ulaşımı kolaylaştırması, merdiven basamaklarının düzenli ve gereken yeterli boyutlarda olması, avlu üst örtü elemanının gölgeleme yeterliliği, avlu üst örtü elemanının dış etkenlerden yapıyı koruması, kapalı mekanların kat yüksekliğinin mekân kullanımına elverişliliği, kapalı mekanların büyüklüğünün verilen işleve uygunluğu, kapalı mekanların pencere boyutları ve sayısının yeterliliği, kapalı mekanların pencereleri rahat açılıp kapanması, yapının genel olarak sakin ve gürültüsüz olması, cam tuğlaların kullanıma uygunluğu, aktivite elemanlarının yeterliliği, amfi merdivenlerinin oturmaya elverişliliği, amfi sahnesinin işlevselliği, amfi alanının kullanılabilirliği, yapının genel olarak kullanılabilirliği, açısından az düzeyde yeterliliğe sahip olduğu tespit edilmiştir (Şekil 5.26).

Şekil 5.26. İşlevsel değerlendirme sorularına verilen cevapların aritmetik ortalaması

5.2.5. Kullanıcıların yapıyı teknik özelliklere göre değerlendirmeleri

Örneklem grubunun Yaşam Merkezi'ni teknik özelliklerine göre değerlendirmelerine yönelik katılım gösteren kişilerin verdikleri cevaplara göre verilerin dağılımını ve değişkenliğini çözümlmek için yüzde ve frekans dağılımlarından yararlanılmıştır. 5' li Likert ölçeği tercih edilerek algısal seviyede ölçümü yapılan, 12 kriterin değişkenlerinin yüzde (%), frekans değerleri (f), ortalama (\bar{X}) ve standart sapmaları (σ) Çizelge 5.5'de bulunmaktadır.

Çizelge 5.5. Örneklem grubunun yapıyı teknik özelliklerine göre değerlendirilmesine ilişkin yüzde ve frekans dağılımları

TEKNİK DEĞERLENDİRME	KESİNLİKLE KATILMIYORUM		KATILMIYORUM		NE KATILMIYORUM NE KATILIYORUM		KATILIYORUM		KESİNLİKLE KATILIYORUM		ORTALAMA	STANDART SAPMA
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
1 Mekanlar arası uygun ses yalıtımı vardır.	62	17,4	119	33,3	123	34,5	35	9,8	18	5,0	2,52	1,05
2 Mekanlarda yaz-kış ısısal konfor sağlanmaktadır.	107	30,0	147	41,2	66	18,5	23	6,4	14	3,9	2,13	1,04
3 Mekanlar yeterli akustiğe sahiptir.	71	19,9	150	42,0	105	29,4	26	7,3	5	1,4	2,28	0,91
4 Mekanlarda mekanik ısıtma- soğutma sistemleri yeterlidir.	103	28,9	159	44,5	59	16,5	26	7,3	10	2,8	2,11	0,99
5 Mekanlardaki pencerelerin boyutları ve sayısı doğal aydınlatma için yeterlidir.	84	23,5	134	37,5	83	23,2	43	12,0	13	3,6	2,35	1,08
6 Yapının depreme dayanıklı olduğunu düşünüyorum ve kendimi güvende hissediyorum.	21	5,9	37	10,4	220	61,6	54	15,1	25	7,0	3,07	0,88
7 Yapı doğal ışıkla aydınlanabilmektedir.	7	2,0	30	8,4	96	26,9	140	39,2	84	23,5	3,74	0,98
8 Yapıdaki yapay aydınlatmalar yeterlidir.	52	14,6	103	28,9	119	33,3	62	17,4	21	5,9	2,71	1,09
9 Tuvaletlerin havalandırılması yeterli düzeydedir.	150	42,0	130	36,4	54	15,1	16	4,5	7	2,0	1,88	0,96
10 Yangın çıkması durumunda	52	14,6	75	21,0	186	52,1	28	7,8	16	4,5	2,67	0,97

	kullanıcıyı yönlendirici işaretler uygun noktalara yerleştirilmiştir.												
11	Yangın söndürücüler ve yangın alarmları kolay ulaşılabilir konumdadır.	60	16,8	68	19,0	189	52,9	31	8,7	9	2,5	2,61	0,95
12	Acil durumlarda çıkışa ulaşmak kolaydır.	62	17,4	74	20,7	150	42,0	51	14,3	20	5,6	2,70	1,09

- Katılımcıların büyük çoğunluğu olan (%17,4+%33,3) %50,7'si (181 kişi) mekanlar arası uygun ses yalıtımının olmadığını; buna karşın katılımcıların (%9,8+%5) %14,8'i (53 kişi) ise mekanlar arası uygun ses yalıtımının olduğunu belirtmektedirler. Değişkene ait ortalama değer incelendiğinde ($\bar{X}=2,52$) mekanlar arası uygun ses yalıtımının olması açısından az düzeyde yeterliliğe sahip olduğu tespit edilmiştir.
- Katılımcıların büyük çoğunluğu olan (%30+%41,2) %71,2'si (254 kişi) mekanlarda yaz-kış ısısal konforun sağlanmadığını; buna karşın katılımcıların (%6,4+%3,9) %10,3'ü (37 kişi) ise mekanlarda yaz-kış ısısal konforun sağlandığını belirtmektedirler. Değişkene ait ortalama değer incelendiğinde ($\bar{X}=2,13$) mekanlarda yaz-kış ısısal konforun sağlanması açısından az düzeyde yeterliliğe sahip olduğu tespit edilmiştir.
- Katılımcıların büyük çoğunluğu olan (%19,9+%42) %61,9'u (221 kişi) mekanların yeterli akustiğe sahip olmadığını; buna karşın katılımcıların (%7,3+%1,4) %8,7'si (31 kişi) ise mekanların yeterli akustiğe sahip olduğunu belirtmektedirler. Değişkene ait ortalama değer incelendiğinde ($\bar{X}=2,28$) mekanların yeterli akustiğe sahip olması açısından az düzeyde yeterliliğe sahip olduğu tespit edilmiştir.
- Katılımcıların büyük çoğunluğu olan (%28,9+%44,5) %73,4'ü (262 kişi) mekanlardaki mekanik ısıtma-soğutma sistemlerinin yeterli olmadığını; buna karşın katılımcıların (%7,3+%2,8) %10,1'i (36 kişi) ise mekanlardaki mekanik ısıtma-soğutma sistemlerinin yeterli olduğunu belirtmektedirler. Değişkene ait ortalama değer incelendiğinde ($\bar{X}=2,11$) mekanlardaki mekanik ısıtma-soğutma sistemlerinin yeterliliği açısından az düzeyde yeterliliğe sahip olduğu tespit edilmiştir.
- Katılımcıların büyük çoğunluğu olan (%23,5+%37,5) %61'i (218 kişi) mekanlardaki pencerelerin boyutları ve sayısının doğal aydınlatma için yeterli olmadığını; buna karşın katılımcıların (%12+%3,6) %15,6'sı (56 kişi) ise mekanlardaki pencerelerin boyutları ve sayısının doğal aydınlatma için yeterli olduğunu belirtmektedirler.

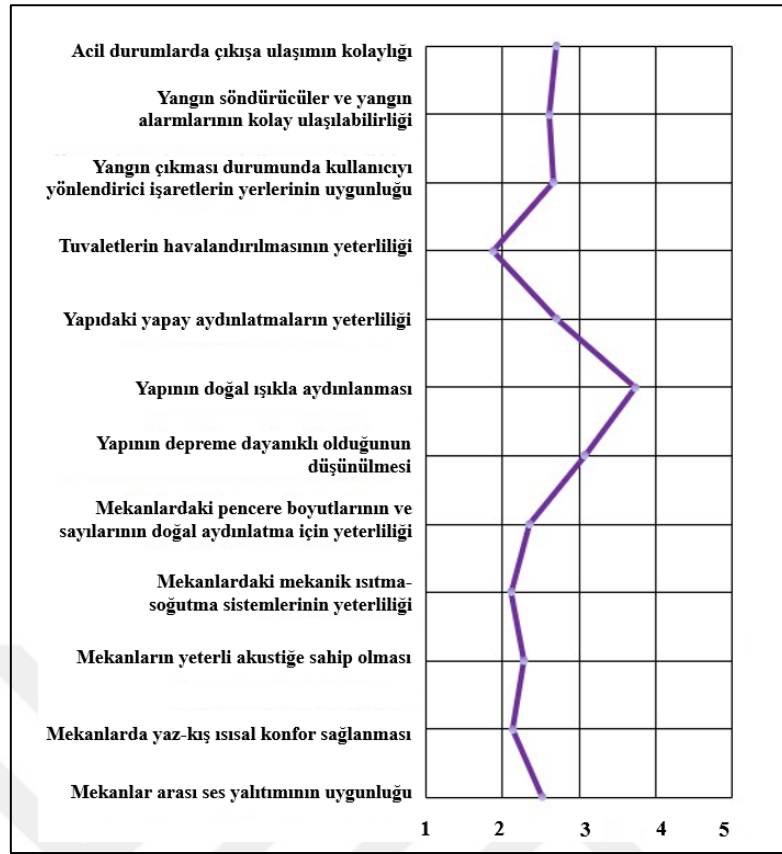
Değişkene ait ortalama değer incelendiğinde ($\bar{X}=2,35$) mekanlardaki pencerelerin boyutları ve sayısının doğal aydınlatma için yeterliliği açısından az düzeyde yeterliliğe sahip olduğu tespit edilmiştir.

- Katılımcıların büyük çoğunluğu olan (%7+%15,1) %22,1'i (79 kişi) Yaşam Merkezi'nin depreme dayanıklı olduğunu düşündüğünü ve kendini güvende hissettiğini; buna karşın katılımcıların (%5,9+%10,4) %16,3'ü (58 kişi) ise Yaşam Merkezi'nin depreme dayanıklı olduğunu düşünmediğini ve kendini güvende hissetmediğini belirtmektedirler. Değişkene ait ortalama değer incelendiğinde ($\bar{X}=3,07$) Yaşam Merkezi'nin depreme dayanıklı olduğunun düşünülmesi ve kendilerini güvende hissetmeleri açısından orta düzeyde yeterliliğe sahip olduğu tespit edilmiştir.
- Katılımcıların büyük çoğunluğu olan (%39,2+%23,5) %62,7'si (224 kişi) Yaşam Merkezi'nin doğal ışıkla aydınlanabildiğini; buna karşın katılımcıların (%2+%8,4) %10,4'ü (37 kişi) ise Yaşam Merkezi'nin doğal ışıkla aydınlanamadığını belirtmektedirler. Değişkene ait ortalama değer incelendiğinde ($\bar{X}=3,74$) Yaşam Merkezi'nin doğal ışıkla aydınlanabilmesi açısından yüksek düzeyde yeterliliğe sahip olduğu tespit edilmiştir.
- Katılımcıların büyük çoğunluğu olan (%14,6+%28,9) %43,5'i (155 kişi) Yaşam Merkezi'ndeki yapay aydınlatmaların yeterli olmadığını; buna karşın katılımcıların (%17,4+%5,9) %23,3'ü (83 kişi) ise Yaşam Merkezi'ndeki yapay aydınlatmaların yeterli olduğunu belirtmektedirler. Değişkene ait ortalama değer incelendiğinde ($\bar{X}=2,71$) Yaşam Merkezi'ndeki yapay aydınlatmaların yeterliliği açısından orta düzeyde yeterliliğe sahip olduğu tespit edilmiştir.
- Katılımcıların büyük çoğunluğu olan (%42+%36,4) %78,4'ü (280 kişi) tuvaletlerin havalandırılmasının yeterli düzeyde olmadığını; buna karşın katılımcıların (%4,5+%2) %6,5'i (23 kişi) ise tuvaletlerin havalandırılmasının yeterli düzeyde olduğunu belirtmektedirler. Değişkene ait ortalama değer incelendiğinde ($\bar{X}=1,88$) tuvaletlerin havalandırılmasının yeterli düzeyde olması açısından az düzeyde yeterliliğe sahip olduğu tespit edilmiştir.
- Katılımcıların büyük çoğunluğu olan (%14,6+%21) %35,6'sı (127 kişi) yangın çıkması durumunda kullanıcıyı yönlendirici işaretlerin uygun noktalara yerleştirilmediğini; buna karşın katılımcıların (%7,8+%4,5) %12,3'ü (44 kişi) ise yangın çıkması durumunda kullanıcıyı yönlendirici işaretlerin uygun noktalara yerleştirildiğini belirtmektedirler. Değişkene ait ortalama değer incelendiğinde

($\bar{X}=2,67$) yangın çıkması durumunda kullanıcıyı yönlendirici işaretlerin uygun noktalara yerleştirilmesi açısından orta düzeyde yeterliliğe sahip olduğu tespit edilmiştir.

- Katılımcıların büyük çoğunluğu olan (%16,8+%19) %35,8'i (128 kişi) yangın söndürücüler ve yangın alarmlarının kolay ulaşılabilir konumda olmadığını; buna karşın katılımcıların (%8,7+%2,5) %11,2'si (40 kişi) ise yangın söndürücüler ve yangın alarmlarının kolay ulaşılabilir konumda olduğunu belirtmektedirler. Değişkene ait ortalama değer incelendiğinde ($\bar{X}=2,61$) yangın söndürücüler ve yangın alarmlarının kolay ulaşılabilir konumda olması açısından orta düzeyde yeterliliğe sahip olduğu tespit edilmiştir.
- Katılımcıların büyük çoğunluğu olan (%17,4+%20,7) %38,1'i (136 kişi) acil durumlarda çıkışa ulaşımın kolay olmadığını; buna karşın katılımcıların (%14,3+%5,6) %19,9'u (71 kişi) ise acil durumlarda çıkışa ulaşımın kolay olduğunu belirtmektedirler. Değişkene ait ortalama değer incelendiğinde ($\bar{X}=2,70$) acil durumlarda çıkışa ulaşımın kolaylığı açısından orta düzeyde yeterliliğe sahip olduğu tespit edilmiştir.

Teknik değerlendirme sorularına verilen cevapların aritmetik ortalamasına göre; yapının doğal ışıkla aydınlanması açısından yüksek düzeyde yeterliliğe sahip olduğu tespit edilmiştir. Yapının depreme dayanıklı olduğunun düşünülmesi, yapıdaki yapay aydınlatmaların yeterliliği, yangın çıkması durumunda kullanıcıyı yönlendirici işaretlerin yerlerinin uygunluğu, yangın söndürücüler ve yangın alarmlarının kolay ulaşılabilirliği, acil durumlarda çıkışa ulaşımın kolaylığı, açısından orta düzeyde yeterliliğe sahip olduğu tespit edilmiştir. Mekanlar arası ses yalıtımının uygunluğu, mekanlarda yaz-kış ısısal konforun sağlanması, mekanlardaki mekanik ısıtma-soğutma sistemlerinin yeterliliği, mekanlardaki pencerelerin boyutları ve sayısının doğal aydınlatma için yeterliliği, tuvaletlerin havalandırılmasının yeterliliği, mekanların yeterli akustiğe sahip olması, açısından az düzeyde yeterliliğe sahip olduğu tespit edilmiştir (Şekil 5.27).

Şekil 5.27. Teknik değerlendirme sorularına verilen cevapların aritmetik ortalaması

5.2.6. Ticari birimler ile ilgili anlamsal fark üzerinden değerlendirmeler

Örneklem grubunun Yaşam Merkezi'nde yer alan ticari birimler ile ilgili anlamsal fark üzerinden değerlendirmelerine yönelik katılım gösteren kişilerin verdikleri cevaplara göre verilerin dağılımını ve değişkenliğini çözümlmek için yüzde ve frekans dağılımlarından yararlanılmıştır. 5'li Likert ölçeği tercih edilerek algısal seviyede ölçümü yapılan, 12 kriterin değişkenlerinin yüzde (%), frekans değerleri (f), ortalama (\bar{X}) ve standart sapmaları (σ) Çizelge 5.6'da bulunmaktadır.

Çizelge 5.6. Örneklem grubunun ticari birimler ile ilgili anlamsal fark üzerinden değerlendirilmesine ilişkin yüzde ve frekans dağılımları

TİCARİ BİRİM	ÇOK		BİRAZ		NE NE		BİRAZ		ÇOK		ORTALAMA	STANDART SAPMA	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%			
Kasvetli	108	30,3	122	34,2	57	16,0	63	17,6	7	2,0	2,27	1,13	Ferah
Küçük	122	34,2	117	32,8	63	17,6	43	12,0	12	3,4	2,18	1,13	Büyük

İyi planmamış	104	29,1	122	34,2	71	19,9	51	14,3	9	2,5	2,27	1,10	İyi planlanmış
Kullanışsız	114	31,9	106	29,7	74	20,7	49	13,7	14	3,9	2,28	1,16	Kullanışlı
Düzensiz	97	27,2	123	34,5	78	21,8	43	12,0	16	4,5	2,32	1,13	Düzenli
Gürültülü	113	31,7	117	32,8	72	20,2	37	10,4	18	5,0	2,24	1,15	Sessiz
Karanlık	74	20,7	110	30,8	77	21,6	67	18,8	29	8,1	2,63	1,23	Aydınlık
Güvensiz	34	9,5	60	16,8	156	43,7	67	18,8	40	11,2	3,05	1,09	Güvenli
Alçak	80	22,4	141	39,5	64	17,9	55	15,4	17	4,8	2,41	1,13	Yüksek
Soğuk	26	7,3	56	15,7	207	58,0	49	13,7	19	5,3	2,94	0,89	Sıcak
Rahatsız	97	27,2	115	32,2	80	22,4	51	14,3	14	3,9	2,36	1,14	Rahat
Dikkat toplayıcı	13	3,6	37	10,4	155	43,4	89	24,9	63	17,6	3,43	1,01	Dikkat dağıtıcı

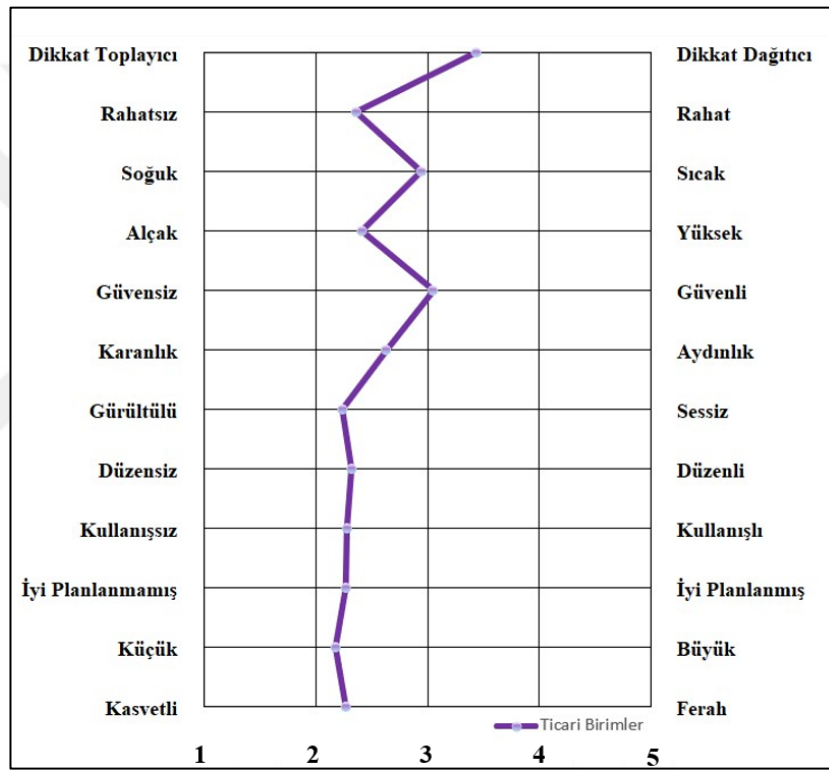
- Katılımcıların büyük çoğunluğu olan (%30,3+%34,2) %64,5'i (230 kişi) ticari birimlerin kasvetli olduğunu; buna karşın katılımcıların (%17,6+%2) %19,6'sı (70 kişi) ise ticari birimlerin ferah olduğunu belirtmektedirler. Değişkene ait ortalama değer incelendiğinde ($\bar{X}=2,27$) ticari birimlerin ferahlığı açısından az düzeyde yeterliliğe sahip olduğu tespit edilmiştir.
- Katılımcıların büyük çoğunluğu olan (%34,2+%32,8) %67'si (239 kişi) ticari birimlerin küçük olduğunu; buna karşın katılımcıların (%12+%3,4) %15,4'ü (55 kişi) ise ticari birimlerin büyük olduğunu belirtmektedirler. Değişkene ait ortalama değer incelendiğinde ($\bar{X}=2,18$) ticari birimlerin büyüklüğü açısından az düzeyde yeterliliğe sahip olduğu tespit edilmiştir.
- Katılımcıların büyük çoğunluğu olan (%29,1+%34,2) %37,3'ü (226 kişi) ticari birimlerin iyi planlanmamış olduğunu; buna karşın katılımcıların (%14,3+%2,5) %16,8'i (60 kişi) ise ticari birimlerin iyi planlanmış olduğunu belirtmektedirler. Değişkene ait ortalama değer incelendiğinde ($\bar{X}=2,27$) ticari birimlerin iyi planlanması açısından az düzeyde yeterliliğe sahip olduğu tespit edilmiştir.
- Katılımcıların büyük çoğunluğu olan (%31,9+%29,7) %61,6'sı (220 kişi) ticari birimlerin kullanışsız olduğunu; buna karşın katılımcıların (%13,7+%3,9) %17,6'sı (63 kişi) ise ticari birimlerin kullanışlı olduğunu belirtmektedirler. Değişkene ait ortalama değer incelendiğinde ($\bar{X}=2,28$) ticari birimlerin kullanışlılığı açısından az düzeyde yeterliliğe sahip olduğu tespit edilmiştir.
- Katılımcıların büyük çoğunluğu olan (%27,2+%34,5) %61,7'si (220 kişi) ticari birimlerin düzensiz olduğunu; buna karşın katılımcıların (%12+%4,5) %16,5'si (59 kişi) ise ticari birimlerin düzenli olduğunu belirtmektedirler. Değişkene ait ortalama

değer incelendiğinde ($\bar{X}=2,32$) ticari birimlerin düzenliliği açısından az düzeyde yeterliliğe sahip olduğu tespit edilmiştir.

- Katılımcıların büyük çoğunluğu olan (%31,7+%32,8) %64,5'i (230 kişi) ticari birimlerin gürültülü olduğunu; buna karşın katılımcıların (%10,4+%5) %15,4'ü (55 kişi) ise ticari birimlerin sessiz olduğunu belirtmektedirler. Değişkene ait ortalama değer incelendiğinde ($\bar{X}=2,24$) ticari birimlerin sessizliği açısından az düzeyde yeterliliğe sahip olduğu tespit edilmiştir.
- Katılımcıların büyük çoğunluğu olan (%20,7+%30,8) %51,5'i (184 kişi) ticari birimlerin karanlık olduğunu; buna karşın katılımcıların (%18,8+%8,1) %26,9'u (96 kişi) ise ticari birimlerin aydınlık olduğunu belirtmektedirler. Değişkene ait ortalama değer incelendiğinde ($\bar{X}=2,63$) ticari birimlerin aydınlık olması açısından orta düzeyde yeterliliğe sahip olduğu tespit edilmiştir.
- Katılımcıların büyük çoğunluğu olan (%18,8+%11,2) %30'u (107 kişi) ticari birimlerin güvenli olduğunu; buna karşın katılımcıların (%9,5+%16,8) %26,3'ü (94 kişi) ise ticari birimlerin güvensiz olduğunu belirtmektedirler. Değişkene ait ortalama değer incelendiğinde ($\bar{X}=3,05$) ticari birimlerin güvenliliği açısından orta düzeyde yeterliliğe sahip olduğu tespit edilmiştir.
- Katılımcıların büyük çoğunluğu olan (%22,4+%39,5) %61,9'u (221 kişi) ticari birimlerin alçak olduğunu; buna karşın katılımcıların (%15,4+%4,8) %20,2'si (72 kişi) ise ticari birimlerin yüksek olduğunu belirtmektedirler. Değişkene ait ortalama değer incelendiğinde ($\bar{X}=2,41$) ticari birimlerin yüksekliği açısından az düzeyde yeterliliğe sahip olduğu tespit edilmiştir.
- Katılımcıların büyük çoğunluğu olan (%7,3+%15,7) %23'ü (82 kişi) ticari birimlerin soğuk olduğunu; buna karşın katılımcıların (%13,7+%5,3) %19'u (68 kişi) ise ticari birimlerin sıcak olduğunu belirtmektedirler. Değişkene ait ortalama değer incelendiğinde ($\bar{X}=2,94$) ticari birimlerin sıcaklığı açısından orta düzeyde yeterliliğe sahip olduğu tespit edilmiştir.
- Katılımcıların büyük çoğunluğu olan (%27,2+%32,2) %59,4'ü (212 kişi) ticari birimlerin rahatsız olduğunu; buna karşın katılımcıların (%14,3+%3,9) %18,2'si (65 kişi) ise ticari birimlerin rahat olduğunu belirtmektedirler. Değişkene ait ortalama değer incelendiğinde ($\bar{X}=2,36$) ticari birimlerin rahatlığı açısından az düzeyde yeterliliğe sahip olduğu tespit edilmiştir.
- Katılımcıların büyük çoğunluğu olan (%24,9+%17,6) %42,5'i (152 kişi) ticari birimlerin dikkat dağıtıcı olduğunu; buna karşın katılımcıların (%3,6+%10,4) %14'ü

(50 kişi) ise ticari birimlerin dikkat toplayıcı olduğunu belirtmektedirler. Değişkene ait ortalama değer incelendiğinde ($\bar{X}=3,43$) ticari birimlerin dikkat dağıtıcı olması açısından yüksek düzeyde yeterliliğe sahip olduğu tespit edilmiştir.

Anlamsal fark üzerinden değerlendirme sorularına verilen cevapların aritmetik ortalamasına göre; ticari birimlerin dikkat dağıtıcı olması açısından yüksek düzeyde yeterliliğe sahip olduğu tespit edilmiştir. Aydınlık, güvenli ve sıcak olması açısından orta düzeyde yeterliliğe sahip olduğu tespit edilmiştir. Ferah, büyük, iyi planlanmış, kullanışlı, düzenli, sessiz, yüksek ve rahat olması açısından az düzeyde yeterliliğe sahip olduğu tespit edilmiştir (Şekil 5.28).

Şekil 5.28. Ticari birimler ile ilgili anlamsal farklılaşmanın aritmetik ortalaması

5.2.7. Sirkülasyon alanları ile ilgili anlamsal fark üzerinden değerlendirmeler

Örnekleme grubunun Yaşam Merkezi'nde yer alan sirkülasyon alanları ile ilgili anlamsal fark üzerinden değerlendirmelerine yönelik katılım gösteren kişilerin verdikleri cevaplara göre verilerin dağılımını ve değişkenliğini çözümlmek için yüzde ve frekans dağılımlarından yararlanılmıştır. 5'li Likert ölçeği tercih edilerek algısal seviyede ölçümü yapılan, 12 kriterin değişkenlerinin yüzde (%), frekans değerleri (f), ortalama (\bar{X}) ve standart sapmaları (σ) Çizelge 5.7'de bulunmaktadır.

Çizelge 5.7. Örneklem grubunun sirkülasyon alanları ile ilgili anlamsal fark üzerinden değerlendirilmesine ilişkin yüzde ve frekans dağılımları

SİRKÜLASYON ALANLARI	ÇOK		BİRAZ		NE NE		BİRAZ		ÇOK		ORTALAMA	STANDART SAPMA	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%			
Kasvetli	56	15,7	66	18,5	87	24,4	92	25,8	56	15,7	3,07	1,30	Ferah
Küçük	13	3,6	31	8,7	41	11,5	145	40,6	127	35,6	3,96	1,07	Büyük
İyi planmamış	102	28,6	129	36,1	65	18,2	41	11,5	20	5,6	2,29	1,16	İyi planmış
Kullanışsız	85	23,8	120	33,6	75	21,0	57	16,0	20	5,6	2,46	1,18	Kullanışlı
Düzensiz	76	21,3	111	31,1	98	27,5	54	15,1	18	5,0	2,52	1,13	Düzenli
Gürültülü	58	16,2	113	31,7	124	34,7	53	14,8	9	2,5	2,56	1,01	Sessiz
Karanlık	44	12,3	82	23,0	107	30,0	85	23,8	39	10,9	2,98	1,18	Aydınlık
Güvensiz	16	4,5	55	15,4	124	34,7	106	29,7	56	15,7	3,37	1,06	Güvenli
Alçak	82	23,0	132	37,0	76	21,3	54	15,1	13	3,6	2,39	1,11	Yüksek
Soğuk	46	12,9	45	12,6	185	51,8	62	17,4	19	5,3	2,90	1,01	Sıcak
Rahatsız	47	13,2	56	15,7	141	39,5	78	21,8	35	9,8	2,99	1,14	Rahat
Dikkat toplayıcı	12	3,4	44	12,3	139	38,9	89	24,9	73	20,4	3,47	1,05	Dikkat dağıtıcı

- Katılımcıların büyük çoğunluğu olan (%25,8+%15,7) %41,5'i (148 kişi) sirkülasyon alanlarının ferah olduğunu; buna karşın katılımcıların (%15,7+%18,5) %34,2'si (122 kişi) ise sirkülasyon alanlarının kasvetli olduğunu belirtmektedirler. Değişkene ait ortalama değer incelendiğinde ($\bar{X}=3,07$) sirkülasyon alanlarının ferahlığı açısından orta düzeyde yeterliliğe sahip olduğu tespit edilmiştir.
- Katılımcıların büyük çoğunluğu olan (%40,6+%35,6) %76,2'si (272 kişi) sirkülasyon alanlarının büyük olduğunu; buna karşın katılımcıların (%3,6+%8,7) %12,3'ü (44 kişi) ise sirkülasyon alanlarının küçük olduğunu belirtmektedirler. Değişkene ait ortalama değer incelendiğinde ($\bar{X}=3,96$) sirkülasyon alanlarının büyüklüğü açısından yüksek düzeyde yeterliliğe sahip olduğu tespit edilmiştir.
- Katılımcıların büyük çoğunluğu olan (%28,6+%36,1) %64,7'si (231 kişi) sirkülasyon alanlarının iyi planlanmamış olduğunu; buna karşın katılımcıların (%11,5+%5,6) %17,1'i (61 kişi) ise sirkülasyon alanlarının iyi planlanmış olduğunu belirtmektedirler. Değişkene ait ortalama değer incelendiğinde ($\bar{X}=2,29$) sirkülasyon

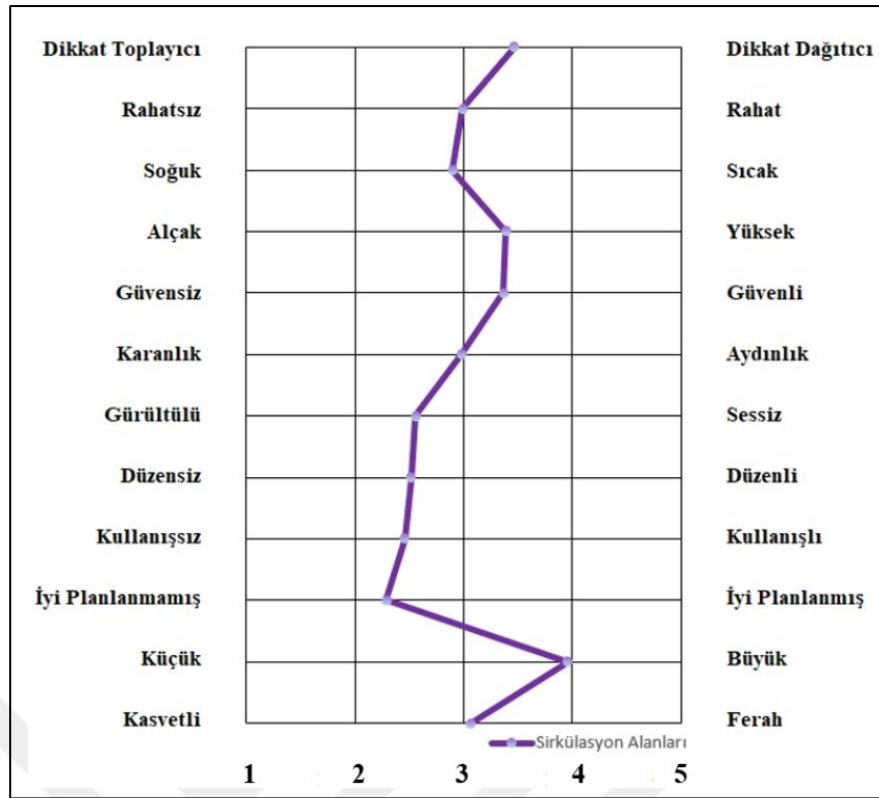
alanlarının iyi planlanması açısından az düzeyde yeterliliğe sahip olduğu tespit edilmiştir.

- Katılımcıların büyük çoğunluğu olan (%23,8+%33,6) %57,4'ü (205 kişi) sirkülasyon alanlarının kullanışsız olduğunu; buna karşın katılımcıların (%16+%5,6) %21,6'sı (77 kişi) ise sirkülasyon alanlarının kullanışlı olduğunu belirtmektedirler. Değişkene ait ortalama değer incelendiğinde ($\bar{X}=2,46$) sirkülasyon alanlarının kullanışlılığı açısından az düzeyde yeterliliğe sahip olduğu tespit edilmiştir.
- Katılımcıların büyük çoğunluğu olan (%21,3+%31,1) %52,4'ü (187 kişi) sirkülasyon alanlarının düzensiz olduğunu; buna karşın katılımcıların (%15,1+%5) %20,1'i (72 kişi) ise sirkülasyon alanlarının düzenli olduğunu belirtmektedirler. Değişkene ait ortalama değer incelendiğinde ($\bar{X}=2,52$) sirkülasyon alanlarının düzenliliği açısından az düzeyde yeterliliğe sahip olduğu tespit edilmiştir.
- Katılımcıların büyük çoğunluğu olan (%16,2+%31,7) %47,9'u (171 kişi) sirkülasyon alanlarının gürültülü olduğunu; buna karşın katılımcıların (%14,8+%2,5) %17,3'ü (62 kişi) ise sirkülasyon alanlarının sessiz olduğunu belirtmektedirler. Değişkene ait ortalama değer incelendiğinde ($\bar{X}=2,56$) sirkülasyon alanlarının sessizliği açısından az düzeyde yeterliliğe sahip olduğu tespit edilmiştir.
- Katılımcıların büyük çoğunluğu olan (%12,3+%23) %35,3'ü (126 kişi) sirkülasyon alanlarının karanlık olduğunu; buna karşın katılımcıların (%23,8+%10,9) %34,7'si (124 kişi) ise sirkülasyon alanlarının aydınlık olduğunu belirtmektedirler. Değişkene ait ortalama değer incelendiğinde ($\bar{X}=2,98$) sirkülasyon alanlarının aydınlık olması açısından orta düzeyde yeterliliğe sahip olduğu tespit edilmiştir.
- Katılımcıların büyük çoğunluğu olan (%29,7+%15,7) %45,4'ü (162 kişi) sirkülasyon alanlarının güvenli olduğunu; buna karşın katılımcıların (%4,5+%15,4) %19,9'u (71 kişi) ise sirkülasyon alanlarının güvensiz olduğunu belirtmektedirler. Değişkene ait ortalama değer incelendiğinde ($\bar{X}=3,37$) sirkülasyon alanlarının güvenliliği açısından orta düzeyde yeterliliğe sahip olduğu tespit edilmiştir.
- Katılımcıların büyük çoğunluğu olan (%23+%37) %60'ı (214 kişi) sirkülasyon alanlarının alçak olduğunu; buna karşın katılımcıların (%15,1+%3,6) %18,7'si (67 kişi) ise sirkülasyon alanlarının yüksek olduğunu belirtmektedirler. Değişkene ait ortalama değer incelendiğinde ($\bar{X}=2,39$) sirkülasyon alanlarının yüksekliği açısından az düzeyde yeterliliğe sahip olduğu tespit edilmiştir.
- Katılımcıların büyük çoğunluğu olan (%12,9+%12,6) %25,5'i (91 kişi) sirkülasyon alanlarının soğuk olduğunu; buna karşın katılımcıların (%17,4+%5,3) %22,7'si (81

kişi) ise sirkülasyon alanlarının sıcak olduğunu belirtmektedirler. Değişkene ait ortalama değer incelendiğinde ($\bar{X}=2,90$) sirkülasyon alanlarının sıcaklığı açısından orta düzeyde yeterliliğe sahip olduğu tespit edilmiştir.

- Katılımcıların büyük çoğunluğu olan (%21,8+%9,8) %31,6'sı (113 kişi) sirkülasyon alanlarının rahat olduğunu; buna karşın katılımcıların (%13,2+%15,7) %28,9'u (103 kişi) ise sirkülasyon alanlarının rahatsız olduğunu belirtmektedirler. Değişkene ait ortalama değer incelendiğinde ($\bar{X}=2,99$) sirkülasyon alanlarının rahatlığı açısından orta düzeyde yeterliliğe sahip olduğu tespit edilmiştir.
- Katılımcıların büyük çoğunluğu olan (%24,9+%20,4) %45,3'ü (162 kişi) sirkülasyon alanlarının dikkat dağıtıcı olduğunu; buna karşın katılımcıların (%3,4+%12,3) %15,7'si (56 kişi) ise sirkülasyon alanlarının dikkat toplayıcı olduğunu belirtmektedirler. Değişkene ait ortalama değer incelendiğinde ($\bar{X}=3,47$) sirkülasyon alanlarının dikkat dağıtıcı olması açısından yüksek düzeyde yeterliliğe sahip olduğu tespit edilmiştir.

Anlamsal fark üzerinden değerlendirme sorularına verilen cevapların aritmetik ortalamasına göre; sirkülasyon alanlarının dikkat dağıtıcı ve büyük olması açısından yüksek düzeyde yeterliliğe sahip olduğu tespit edilmiştir. Ferah, aydınlık, güvenli, sıcak ve rahat olması açısından orta düzeyde yeterliliğe sahip olduğu tespit edilmiştir. İyi planlanmış, kullanışlı, düzenli, sessiz ve yüksek olması açısından az düzeyde yeterliliğe sahip olduğu tespit edilmiştir (Şekil 5.29).

Şekil 5.29. Sirkülasyon alanları ile ilgili anlamsal farklılaşmanın aritmetik ortalaması

5.2.8. Amfi ile ilgili anlamsal fark üzerinden değerlendirmeler

Örneklem grubunun Yaşam Merkezi'nde yer alan amfi ile ilgili anlamsal fark üzerinden değerlendirmelerine yönelik katılım gösteren kişilerin verdikleri cevaplara göre verilerin dağılımını ve değişkenliğini çözümlmek için yüzde ve frekans dağılımlarından yararlanılmıştır. 5'li Likert ölçeği tercih edilerek algısal seviyede ölçümü yapılan, 12 kriterin değişkenlerinin yüzde (%), frekans değerleri (f), ortalama (\bar{X}) ve standart sapmaları (σ) Çizelge 5.8'de bulunmaktadır.

Çizelge 5.8. Örneklem grubunun amfi alanı ile ilgili anlamsal fark üzerinden değerlendirilmesine ilişkin yüzde ve frekans dağılımları

AMFİ	ÇOK		BİRAZ		NE NE		BİRAZ		ÇOK		ORTALAMA \bar{X}	STANDART SAPMA σ	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%			
Kasvetli	13	3,6	12	3,4	40	11,2	144	40,3	148	41,5	4,13	0,99	Ferah
Küçük	6	1,7	17	4,8	35	9,8	134	37,5	165	46,2	4,22	0,93	Büyük
İyi planmamış	135	37,8	110	30,8	56	15,7	41	11,5	15	4,2	2,13	1,17	İyi planmış

Kullanışsız	142	39,8	111	31,1	46	12,9	38	10,6	20	5,6	2,11	1,20	Kullanışlı
Düzensiz	142	39,8	113	31,7	46	12,9	42	11,8	14	3,9	2,08	1,16	Düzenli
Gürültülü	31	8,7	33	9,2	64	17,9	143	40,1	86	24,1	3,62	1,20	Sessiz
Güvensiz	84	23,5	93	26,1	112	31,4	48	13,4	20	5,6	2,52	1,15	Güvenli
Soğuk	48	13,4	44	12,3	203	56,9	50	14,0	12	3,4	2,82	0,95	Sıcak
Rahatsız	119	33,3	105	29,4	73	20,4	48	13,4	12	3,4	2,24	1,15	Rahat
Dikkat toplayıcı	11	3,1	23	6,4	72	20,2	137	38,4	114	31,9	3,90	1,02	Dikkat dağıtıcı
Estetik değil	31	8,7	27	7,6	54	15,1	134	37,5	111	31,1	3,75	1,22	Estetik
İşlevsiz	142	39,8	111	31,1	48	13,4	45	12,6	11	3,1	2,08	1,15	İşlevsel

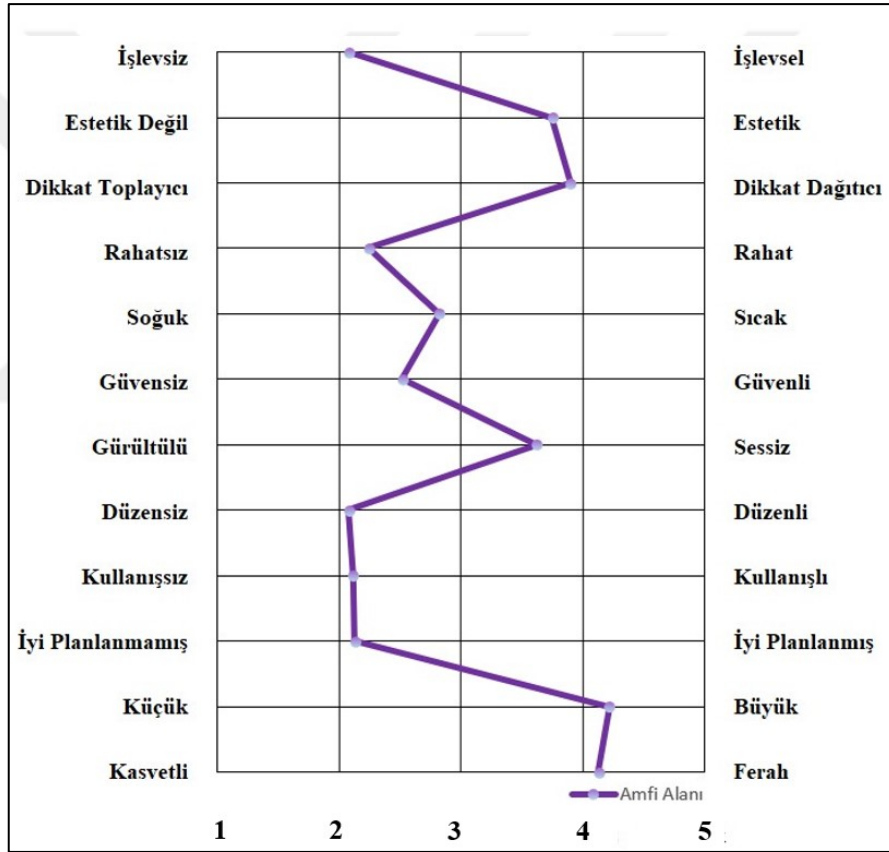
- Katılımcıların büyük çoğunluğu olan (%40,3+%41,5) %81,8'i (292 kişi) amfi alanının ferah olduğunu; buna karşın katılımcıların (%3,6+%3,4) %7'si (25 kişi) ise amfi alanının kasvetli olduğunu belirtmektedirler. Değişkene ait ortalama değer incelendiğinde ($\bar{X}=4,13$) amfi alanının ferahlığı açısından yüksek düzeyde yeterliliğe sahip olduğu tespit edilmiştir.
- Katılımcıların büyük çoğunluğu olan (%37,5+%46,2) %83,7'si (299 kişi) amfi alanının büyük olduğunu; buna karşın katılımcıların (%1,7+%4,8) %6,5'i (23 kişi) ise amfi alanının küçük olduğunu belirtmektedirler. Değişkene ait ortalama değer incelendiğinde ($\bar{X}=4,22$) amfi alanının büyüklüğü açısından çok yüksek düzeyde yeterliliğe sahip olduğu tespit edilmiştir.
- Katılımcıların büyük çoğunluğu olan (%37,8+%30,8) %68,6'sı (245 kişi) amfi alanının iyi planlanmamış olduğunu; buna karşın katılımcıların (%11,5+%4,2) %15,7'si (56 kişi) ise amfi alanının iyi planlanmış olduğunu belirtmektedirler. Değişkene ait ortalama değer incelendiğinde ($\bar{X}=2,13$) amfi alanının iyi planlanması açısından az düzeyde yeterliliğe sahip olduğu tespit edilmiştir.
- Katılımcıların büyük çoğunluğu olan (%39,8+%31,1) %70,9'u (253 kişi) amfi alanının kullanışsız olduğunu; buna karşın katılımcıların (%10,6+%5,6) %16,2'si (58 kişi) ise amfi alanının kullanışlı olduğunu belirtmektedirler. Değişkene ait ortalama değer incelendiğinde ($\bar{X}=2,11$) amfi alanının kullanışlılığı açısından az düzeyde yeterliliğe sahip olduğu tespit edilmiştir.
- Katılımcıların büyük çoğunluğu olan (%39,8+%31,7) %71,5'i (255 kişi) amfi alanının düzensiz olduğunu; buna karşın katılımcıların (%11,8+%3,9) %15,7'si (56 kişi) ise amfi alanının düzenli olduğunu belirtmektedirler. Değişkene ait ortalama

değer incelendiğinde ($\bar{X}=2,08$) amfi alanının düzenliliği açısından az düzeyde yeterliliğe sahip olduğu tespit edilmiştir.

- Katılımcıların büyük çoğunluğu olan (%40,1+%24,1) %64,2'si (229 kişi) amfi alanının sessiz olduğunu; buna karşın katılımcıların (%8,7+%9,2) %17,9'u (64 kişi) ise amfi alanının gürültülü olduğunu belirtmektedirler. Değişkene ait ortalama değer incelendiğinde ($\bar{X}=3,62$) amfi alanının sessizliği açısından yüksek düzeyde yeterliliğe sahip olduğu tespit edilmiştir.
- Katılımcıların büyük çoğunluğu olan (%23,5+%26,1) %49,6'sı (177 kişi) amfi alanının güvensiz olduğunu; buna karşın katılımcıların (%13,4+%5,6) %19'u (68 kişi) ise amfi alanının güvenli olduğunu belirtmektedirler. Değişkene ait ortalama değer incelendiğinde ($\bar{X}=2,52$) amfi alanının güvenliliği açısından az düzeyde yeterliliğe sahip olduğu tespit edilmiştir.
- Katılımcıların büyük çoğunluğu olan (%13,4+%12,3) %25,7'si (92 kişi) amfi alanının soğuk olduğunu; buna karşın katılımcıların (%14+%3,4) %17,4'ü (62 kişi) ise amfi alanının sıcak olduğunu belirtmektedirler. Değişkene ait ortalama değer incelendiğinde ($\bar{X}=2,82$) amfi alanının sıcaklığı açısından orta düzeyde yeterliliğe sahip olduğu tespit edilmiştir.
- Katılımcıların büyük çoğunluğu olan (%33,3+%29,4) %62,7'si (224 kişi) amfi alanının rahatsız olduğunu; buna karşın katılımcıların (%13,4+%3,4) %16,8'i (60 kişi) ise amfi alanının rahat olduğunu belirtmektedirler. Değişkene ait ortalama değer incelendiğinde ($\bar{X}=2,24$) amfi alanının rahatlığı açısından az düzeyde yeterliliğe sahip olduğu tespit edilmiştir.
- Katılımcıların büyük çoğunluğu olan (%38,4+%31,9) %70,3'ü (251 kişi) amfi alanının dikkat dağıtıcı olduğunu; buna karşın katılımcıların (%3,1+%6,4) %9,5'i (34 kişi) ise amfi alanının dikkat toplayıcı olduğunu belirtmektedirler. Değişkene ait ortalama değer incelendiğinde ($\bar{X}=3,90$) amfi alanının dikkat dağıtıcı olması açısından yüksek düzeyde yeterliliğe sahip olduğu tespit edilmiştir.
- Katılımcıların büyük çoğunluğu olan (%37,5+%31,1) %68,6'sı (245 kişi) amfi alanının estetik olduğunu; buna karşın katılımcıların (%8,7+%7,6) %16,3'ü (58 kişi) ise amfi alanının estetik olmadığını belirtmektedirler. Değişkene ait ortalama değer incelendiğinde ($\bar{X}=3,75$) amfi alanının estetik olması açısından yüksek düzeyde yeterliliğe sahip olduğu tespit edilmiştir.
- Katılımcıların büyük çoğunluğu olan (%39,8+%31,1) %70,9'u (253 kişi) amfi alanının işlevsiz olduğunu; buna karşın katılımcıların (%12,6+%3,1) %15,7'si (56

kişi) ise amfi alanının işlevsel olduğunu belirtmektedirler. Değişkene ait ortalama değer incelendiğinde ($\bar{X}=2,08$) amfi alanının işlevselliği açısından az düzeyde yeterliliğe sahip olduğu tespit edilmiştir.

Anlamsal fark üzerinden değerlendirme sorularına verilen cevapların aritmetik ortalamasına göre; amfi alanının büyük olması açısından çok yüksek düzeyde yeterliliğe sahip olduğu tespit edilmiştir. Ferah, sessiz, dikkat dağıtıcı ve estetik olması açısından yüksek düzeyde yeterliliğe sahip olduğu tespit edilmiştir. Sıcak olması açısından orta düzeyde; iyi planlanmış, kullanışlı, düzenli, güvenli, rahat ve işlevsel olması açısından ise az düzeyde yeterliliğe sahip olduğu tespit edilmiştir (Şekil 5.30).

Şekil 5.30. Amfi alanı ile ilgili anlamsal farklılaşmanın aritmetik ortalaması

5.2.9. Kullanıcı tiplerinin farklılaşmasının kullanım sonrası değerlendirme kriterlerine göre değerlendirmeleri

Hipotez testleri kapsamında, kullanım sonrası değerlendirme kriterleri ile kullanıcı tiplerinin farklılaşmasının istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki yansıtır

yansıtmadığı belirlenmeye çalışılmıştır. Katılımcılara ait veriler normal dağılım seyrettiği için bu bölümde parametrik hipotez testlerinden “Tek Yönlü ANOVA (One-Way ANOVA)” tercih edilmiştir. Tercih edilen hipotez testinde her başlık için ayrı ayrı olmak üzere toplam 6 başlık için analiz yapılmıştır. Çalışma kapsamında kurulan hipotezler aşağıda belirtilmektedir.

H₀: Kullanım sonrası değerlendirme kriterleri ile farklılaşan kullanıcı tipleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır.

H₁: Kullanım sonrası değerlendirme kriterleri ile farklılaşan kullanıcı tipleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

Kurulan hipotezi sınamak için gerçekleştirilen hipotez testi sonuçları Çizelge 5.9 ve Çizelge 5.10’da yer almaktadır. Bu çizelgelerde ifade edilen anlamlılık düzeyi (p) değerlerinin 0,05’e eşit ve küçük olan değişkenlere yıldız işareti koyularak belirgin hale getirilmiştir. Anlamlılık düzeyi (p) değerlerinin 0,05 değerinden küçük olması H₁ hipotezinin onaylanması gerektiğini, aynı zamanda H₀ hipotezinin geçersiz kılınması gerektiğini belirtmektedir (Mayers, 2013; George ve Mallery, 2019).

Tek yönlü ANOVA analizinin belirlenen kriterlerin başlıklar çerçevesinde ifade edilebilmesi için ilgili başlık bünyesinde bulunan kriterlerin toplam puan ortalamalarından faydalanılarak hipotez testi gerçekleştirilmiştir.

Kullanım sonrası değerlendirme kriterleri olan estetik, işlevsel ve teknik özellikler ile kullanıcı tiplerinin farklılaşmasının istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki yansıtıp yansıtmadığının tespit edilebilmesi amacıyla tek yönlü varyans analizi (One-Way ANOVA) gerçekleştirilmiştir. Bu doğrultuda kişi sayısı (n), ortalama (\bar{X}), standart sapma (σ) ve anlamlılık düzeyi (Sig.) değerleri Çizelge 5.9’da verilmiştir.

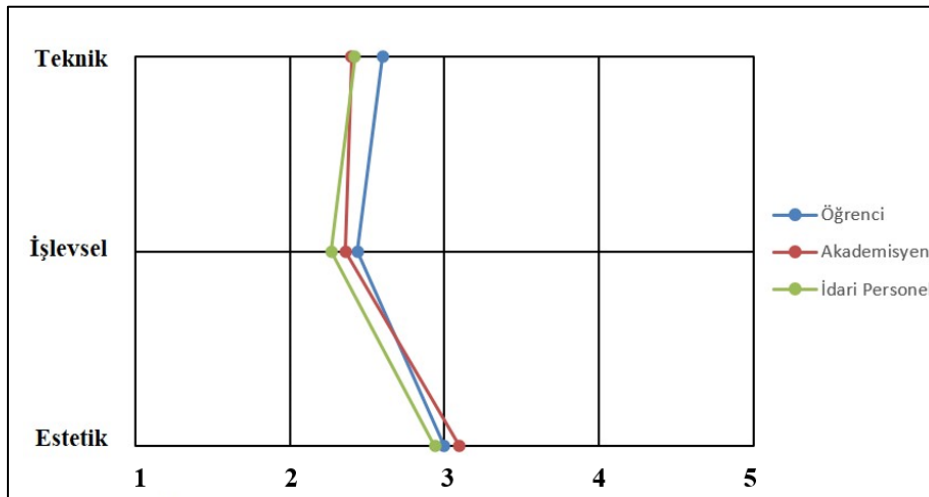
Çizelge 5.9. Kullanıcı tiplerinin farklılaşması ile estetik, teknik ve işlevsel değerlendirmelere yönelik hipotez testi sonuçları

Değerlendirme	Kullanıcı Tipi									Anlamlılık Düzeyi (Sig.)
	Öğrenci			Akademisyen			İdari Personel			
	n	\bar{X}	σ	n	\bar{X}	σ	n	\bar{X}	σ	
Estetik	274	3,00	0,64	41	3,10	0,50	42	2,94	0,36	0,491

İşlevsel	274	2,44	0,55	41	2,36	0,49	42	2,27	0,37	0,140
Teknik	274	2,60	0,57	41	2,40	0,51	42	2,42	0,43	0,024*

- Katılımcıların estetik değerlendirme ile ilgili kullanıcı memnuniyetleri kullanıcı tiplerine göre anlamlı bir farklılık ifade etmemektedir (Sig.=0,491>0.05).
- Katılımcıların işlevsel değerlendirme ile ilgili kullanıcı memnuniyetleri kullanıcı tiplerine göre anlamlı bir farklılık ifade etmemektedir (Sig.=0,140>0.05).
- Katılımcıların teknik değerlendirme ile ilgili kullanıcı memnuniyetleri kullanıcı tiplerine göre anlamlı bir farklılık ifade etmektedir (Sig.=0,024<0.05). Akademisyen ve idari personellerin teknik performans açısından memnuniyet oranları birbirlerine oldukça yakın olmakla beraber öğrencilere göre daha düşük olduğu tespit edilmiştir ($\bar{X}=2,60 > \bar{X}=2,42 \approx \bar{X}=2,40$).

Anket katılımcılarının estetik, işlevsel ve teknik değerlendirme cevaplarının aritmetik ortalama ile karşılaştırılmasına göre; estetik değerlendirmenin öğrenciler, akademisyenler ve idari personeller tarafından orta düzeyde yeterliliğe sahip olduğu tespit edilmiştir. İşlevsel değerlendirmenin öğrenciler, akademisyenler ve idari personeller tarafından az düzeyde yeterliliğe sahip olduğu tespit edilmiştir. Teknik değerlendirmenin öğrenciler tarafından orta düzeyde, akademisyenler ve idari personeller tarafından az düzeyde yeterliliğe sahip olduğu tespit edilmiştir (Şekil 5.31).

Şekil 5.31. Anket katılımcılarının estetik, işlevsel ve teknik değerlendirme cevaplarının aritmetik ortalama ile karşılaştırması

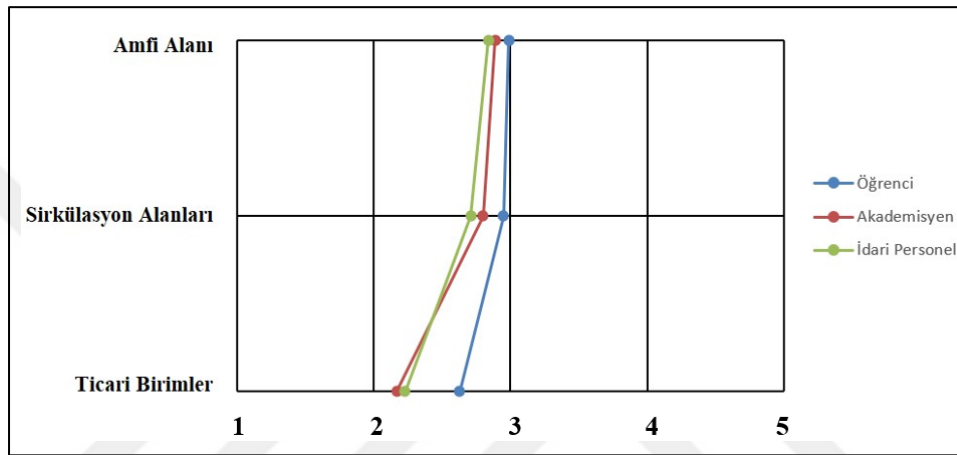
Kullanım sonrası değerlendirme kriterleri olan anlamsal fark üzerinden değerlendirmelerin ticari birimlere, sirkülasyon alanlarına ve amfi alanına uygulanması ile kullanıcı tiplerinin farklılaşmasının istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki yansıtmadığının tespit edilebilmesi amacıyla tek yönlü varyans analizi (One-Way ANOVA) gerçekleştirilmiştir. Bu doğrultuda kişi sayısı (n), ortalama (\bar{X}), standart sapma (σ) ve anlamlılık düzeyi (Sig.) değerleri Çizelge 5.10'da verilmiştir.

Çizelge 5.10. Kullanıcı tiplerinin farklılaşması ile anlamsal fark üzerinden değerlendirmelere yönelik hipotez testi sonuçları

Anlamsal Fark Üzerinden Değerlendirme	Kullanıcı Tipi									Anlamlılık Düzeyi (Sig.)
	Öğrenci			Akademisyen			İdari Personel			
	n	\bar{X}	σ	n	\bar{X}	σ	n	\bar{X}	σ	
Ticari Birimler	274	2,63	0,77	41	2,17	0,72	42	2,23	0,58	0,000*
Sirkülasyon Alanları	274	2,95	0,63	41	2,80	0,53	42	2,71	0,49	0,031*
Amfi Alanı	274	2,99	0,60	41	2,89	0,45	42	2,84	0,39	0,213

- Katılımcıların ticari birimlerde anlamsal fark üzerinden değerlendirmeleri ile ilgili kullanıcı memnuniyetleri kullanıcı tiplerine göre anlamlı bir farklılık ifade etmektedir (Sig.=0,000<0.05). Akademisyen ve idari personellerin ticari birimlerde anlamsal fark üzerinden değerlendirilmesi açısından memnuniyet oranları birbirlerine yakın olmakla beraber en yüksek oran öğrencilere en düşük oran ise akademisyenlere ait olduğu tespit edilmiştir ($\bar{X}=2,63 > \bar{X}=2,23 \approx \bar{X}=2,17$).
- Katılımcıların sirkülasyon alanlarında anlamsal fark üzerinden değerlendirmeleri ile ilgili kullanıcı memnuniyetleri kullanıcı tiplerine göre anlamlı bir farklılık ifade etmektedir (Sig.=0,031<0.05). Akademisyen ve idari personellerin sirkülasyon alanlarında anlamsal fark üzerinden değerlendirilmesi açısından memnuniyet oranları birbirlerine yakın olmakla beraber en yüksek oran öğrencilere en düşük oran ise idari personellere ait olduğu tespit edilmiştir ($\bar{X}=2,95 > \bar{X}=2,80 \approx \bar{X}=2,71$).
- Katılımcıların amfi alanında anlamsal fark üzerinden değerlendirmeleri ile ilgili kullanıcı memnuniyetleri kullanıcı tiplerine göre anlamlı bir farklılık ifade etmemektedir (Sig.=0,213>0.05).

Anket katılımcılarının anlamsal fark üzerinden değerlendirme cevaplarının aritmetik ortalama ile karşılaştırılmasına göre; ticari birimlerin değerlendirilmesinin öğrenciler tarafından orta düzeyde, akademisyenler ve idari personeller tarafından az düzeyde yeterliliğe sahip olduğu tespit edilmiştir. Sirkülasyon alanlarının değerlendirilmesinin öğrenciler, akademisyenler ve idari personeller tarafından orta düzeyde yeterliliğe sahip olduğu tespit edilmiştir. Amfi alanının değerlendirilmesinin öğrenciler, akademisyenler ve idari personeller tarafından orta düzeyde yeterliliğe sahip olduğu tespit edilmiştir (Şekil 5.32).

Şekil 5.32. Anket katılımcılarının anlamsal fark üzerinden değerlendirme cevaplarının aritmetik ortalama ile karşılaştırması

5.2.10. Anket sonuçlarının genel değerlendirilmeleri

Harran Üniversitesi Yaşam Merkezi örneğinde gerçekleştirilen kullanım sürecinde değerlendirme anketi sonucunda veriler istatistiksel olarak analiz edilmiştir. Analizlerin sonucu genel olarak ele alındığında;

Estetik değerlendirme neticesinde, bu bölümde sorulan 3 parametrede Yaşam Merkezi kullanıcılarının memnuniyet oranı yeterli düzeyde çıkmıştır. 3 parametrede orta düzeyde yeterli, 3 parametrede yetersiz olarak ifade edilmiştir (Çizelge 5.11).

Çizelge 5.11. Estetik değerlendirme parametrelerinin yeterlilik düzeyleri

Estetik Parametreler	Yeterlilik Düzeyi				
	Çok Yetersiz	Yetersiz	Orta	Yeterli	Çok Yeterli
Yapının genel görünümünün düzgünlüğü, temizliği ve bakımlılığı		•			

Kapalı mekanların kat yüksekliğinin mekân kullanımına elverişliliği	•			
Kapalı mekanların büyüklüğünün verilen işleve uygunluğu	•			
Kapalı mekanların pencere boyutları ve sayısının yeterliliği	•			
Kapalı mekanların pencereleri rahat açılıp kapanması	•			
Tuvaletlerin kolay erişebilirliği ve kullanılabilirliği		•		
Tuvaletlerin büyüklüğünün yeterliliği			•	
Tuvalet sayısının yeterliliği			•	
Yapı çevresindeki araç park Yerlerinin yeterliliği				•
Yapının genel olarak sakin ve gürültüsüz olması	•			
Cam tuğlaların kullanıma uygunluğu	•			
Aktivite elemanlarının yeterliliği	•			
Amfi Alanına ulaşım kolaylığı			•	
Amfi merdivenlerinin oturmaya elverişliliği	•			
Amfi sahnesinin işlevselliği	•			
Amfi alanının kullanılabilirliği	•			
Yapının genel olarak kullanılabilirliği	•			

Teknik değerlendirme neticesinde bu bölümde sorulan 1 parametrede Yaşam Merkezi kullanıcılarının memnuniyet oranı yeterli düzeyde çıkmıştır. 5 parametrede orta düzeyde yeterli, 6 parametrede yetersiz olarak ifade edilmiştir (Çizelge 5.13).

Çizelge 5.13. Teknik değerlendirme parametrelerinin yeterlilik düzeyleri

Teknik Parametreler	Yeterlilik Düzeyi				
	Çok Yetersiz	Yetersiz	Orta	Yeterli	Çok Yeterli
Mekanlar arası ses yalıtımının uygunluğu		•			

Mekanlarda yaz-kış ısısal konforun sağlanması	•	
Mekanların yeterli akustiğe sahip olması	•	
Mekanlardaki mekanik ısıtma-soğutma sistemlerinin yeterliliği	•	
Mekanlardaki pencerelerin boyutları ve sayısının doğal aydınlatma için yeterliliği	•	
Yapının depreme dayanıklı olduğunun düşünülmesi		•
Yapının doğal ışıkla aydınlanması		•
Yapıdaki yapay aydınlatmaların yeterliliği		•
Tuvaletlerin havalandırılmasının yeterliliği	•	
Yangın çıkması durumunda kullanıcıyı yönlendirici işaretlerin yerlerinin uygunluğu		•
Yangın söndürücüler ve yangın alarmlarının kolay ulaşılabilirliği		•
Acil durumlarda çıkışa ulaşımın kolaylığı		•

Ticari birimler ile ilgili anlamsal fark üzerinden değerlendirmeler neticesinde, bu bölümde sorulan 1 parametrede Yaşam Merkezi kullanıcılarının memnuniyet oranı yeterli düzeyde çıkmıştır. 3 parametrede orta düzeyde yeterli, 8 parametrede yetersiz olarak ifade edilmiştir (Çizelge 5.14).

Çizelge 5.14. Ticari birimlerin anlamsal fark üzerinden parametrelerinin yeterlilik düzeyleri

Ticari Birimler	Yeterlilik Düzeyi				
	Çok Yetersiz	Yetersiz	Orta	Yeterli	Çok Yeterli
Ferah		•			
Büyük		•			
İyi Planlanmış		•			
Kullanışlı		•			

Düzenli	.	
Sessiz	.	
Aydınlık		.
Güvenli		.
Yüksek	.	
Sıcak		.
Rahat	.	
Dikkat Dağıtıcı		.

Sirkülasyon alanları ile ilgili anlamsal fark üzerinden değerlendirmeler neticesinde, bu bölümde sorulan 2 parametrede Yaşam Merkezi kullanıcılarının memnuniyet oranı yeterli düzeyde çıkmıştır. 5 parametrede orta düzeyde yeterli, 5 parametrede yetersiz olarak ifade edilmiştir (Çizelge 5.15).

Çizelge 5.15. Sirkülasyon alanlarının anlamsal fark üzerinden parametrelerinin yeterlilik düzeyleri

Sirkülasyon Alanları	Yeterlilik Düzeyi				
	Çok Yetersiz	Yetersiz	Orta	Yeterli	Çok Yeterli
Ferah			.		
Büyük				.	
İyi Planlanmış		.			
Kullanışlı		.			
Düzenli		.			
Sessiz		.			
Aydınlık			.		
Güvenli			.		
Yüksek		.			

Sıcak	•
Rahat	•
Dikkat Dağıtıcı	•

Amfi alanı ile ilgili anlamsal fark üzerinden değerlendirmeler neticesinde, bu bölümde sorulan 1 parametrede Yaşam Merkezi kullanıcılarının memnuniyet oranı çok yeterli düzeyde, 4 parametrede yeterli düzeyde çıkmıştır. 1 parametrede orta düzeyde yeterli, 6 parametrede yetersiz olarak ifade edilmiştir (Çizelge 5.16).

Çizelge 5.16. Amfi alanının anlamsal fark üzerinden parametrelerinin yeterlilik düzeyleri

Amfi Alanı	Yeterlilik Düzeyi				
	Çok Yetersiz	Yetersiz	Orta	Yeterli	Çok Yeterli
Ferah				•	
Büyük					•
İyi Planlanmış		•			
Kullanışlı		•			
Düzenli		•			
Sessiz				•	
Güvenli		•			
Sıcak			•		
Rahat		•			
Dikkat Dağıtıcı				•	
Estetik				•	
İşlevsel		•			

6. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

6.1. Sonuçlar

Her yaştan insanın beslenme, barınma, sağlıklı yaşama vb. gereksinimlerinin yanı sıra sosyalleşme de temel gereksinimlerden biridir. Toplumda önemli bir yere sahip olan gençlerin de sosyal ilişkilerde bulunabilmesi ve bu sosyal ilişkilerini geliştirebilmesi toplum açısından değerlidir. Genç bireylerin kendilerini bu açıdan geliştirebilmesi ve topluma dahil olmasında, üniversitelerin katkısı oldukça fazladır.

Üniversite kampüslerinde, eğitim ve idari amaçlı işlev gören yapıların beraberinde öğrenciler, akademisyenler ve idari personellerin sosyalleşebileceği, çeşitli aktivitelerden yararlanabilirken keyifli zaman geçirebilecekleri sosyal merkez yapıları bulunmaktadır. Kampüs yaşamı için oldukça önemli bir yere sahip olan bu sosyal merkez yapılarının; eğlence, eğitim ve hizmet alanlarını dengeli bir şekilde bünyesinde bulunduracak ve kullanıcıların çeşitli gereksinimlerini karşılayabilecek şekilde tasarlanması gerekmektedir. Tasarım aşamasında bu kriterlerin göz önünde bulundurulması, kullanım sürecinde sosyal merkez yapılarında çeşitli problemlerin açığa çıkmasını engelleyecektir.

Bu çalışma kapsamında; Harran Üniversitesi Yaşam Merkezi'nin kullanım sürecinde değerlendirilmesi yapılarak yapının estetik, işlevsel ve teknik parametreler yönünden olumlu ve olumsuz tarafları; fotoğraflar üzerinden tespitlerle, gözlem kartlarıyla, mekansal analizlerle ve kullanıcılara uygulanmış olan anketlerin analizleriyle beraber açığa çıkarılmıştır. Bu kapsamda genel olarak estetik, işlevsel ve teknik anlamda problemler belirlenmiştir.

Estetik olarak; Yaşam Merkezi'nin farklı bir mimari biçimde tasarlanması ve Şanlıurfa'daki geleneksel Harran evlerinin modern yorumlanmış hali olması kampüsteki diğer yapılarla görsel bir bütünlük oluşturulmamasına sebep olmuştur. Ayrıca Harran evlerinin çalışma prensibi göz ardı edilip sadece görsel olarak referans alınması, biçimin işlevi yansıtmasında yanıltıcı olmuştur. Bazı bölme duvarlarda normal cam yerine cam tuğlaların kullanılması ve bu tuğlaların bakımlarının ihmal edilmesi mekanların doğal ışıkla aydınlanmasını azaltmasına, estetik bir görünüm elde edilmemesine ve cephe

tasarımına aykırı olmasına neden olmuştur. Yapının düzenli temizlik ve bakımının yapılmaması estetik ve sağlık koşullarının yetersiz olmasına yol açmıştır.

İşlevsel olarak; Yaşam Merkezi içinde yer alan merdivenlerin yakın çevresinde rampa, asansör, merdiven liftleri vb. elemanlar planlanmaması engelli kişilerin yapıyı kullanımını güçleştirmektedir ve mekanlara erişim için merdivenlerin kullanımının gerekli olması bireylere ulaşılabilirlik yönünden kolaylık sağlamamaktadır. Sirkülasyon alanlarında kullanılan merdivenlerin riht yüksekliklerinin ve basamak genişliklerinin düzenli ve gerekli boyutlarda yapılmaması mekanlara ulaşımında rahat, kolay ve güvenli bir geçiş sağlanmamasına sebep olmuştur. Mekan büyüklüklerinin verilen işlevlere uygun olmaması alanda düzenli yerleşimin sağlanmamasına, girişleri gizlemek için kullanılan asma tavan sistemleri mekanların kat yüksekliğinin düşük olmasına ve mekanlarda ferah bir görünüm sergilememesine, mekanlardaki ürünlerin ergonomik tercih edilmemesi sağlık ve konfor koşullarının yeteri kadar gerçekleştirilmemesine sebep olmuştur. Amfi merdivenleri yapılırken insanların antropometrik boyutlarına uyulmaması basamaklarda oturulmamasına ve ulaşımın kolaylaştırılmamasına sebep olmuştur. Amfiye ait üst örtünün çok fazla yüksek olması ve dış hava şartlarına karşı geçirgen bir nitelikte tasarlanması amfi alanının ve sahnenin kullanışlı olmamasına ve ısısal konfor koşullarının sağlanmamasına yol açmıştır. Yapının çeşitli yerlerine yönlendirme tabelalarının yerleştirilmemesi tuvaletlerin kolay erişilebilirliğine ve kullanışlılığına engel olmuştur. Döşeme, duvar ve tavan malzemelerinin düzenli bakımlarının yapılmaması ve malzeme tercihlerinin işlevle uyumsuz olması mekânın estetik bir görünüm sergilememesine ve kullanımda zorluklara sebep olmuştur. Aktivite ve oturma elemanlarının yetersiz olması kullanıcılarda sosyal ilişkilerin yeteri kadar gelişmemesine neden olmaktadır. Bu anlamda yapı asıl amacını yerine getirme konusunda zayıf kalmaktadır. Mekanlar içinde geniş ve atıl boşlukların olması ve doğru bir yerleşim yapılmaması yapının kullanışsız hale gelmesine sebep olmuştur.

Teknik olarak; Yaşam Merkezi mekanlarında bulunan mekanik ısıtma soğutma sistemlerinin yeterli düzeyde olmaması ısısal konforun sağlanmamasına, sert malzeme kullanımına sahip alanlarda mekanlar arası ses yalıtımının yapılmaması ses kirliliğine ve akustik bir ortam oluşturulmamasına yol açmıştır. Mekanlardaki pencerelerin sayıca az ve küçük ebatlarda tasarlanması mekanların düşük seviyede doğal ışıkla aydınlanmasına ve yapay aydınlatma sistemlerinin daha fazla kullanılmasına neden olurken, pencerelerin

doğramalarında düzenli teknik bakımlar yapılmaması ise pencerelerin kolaylıkla açılıp kapanmasına engel olmuştur.

Genel olarak yukarıda bahsedilen problemler kapsamında; Yaşam Merkezi'nin görünümünü her ne kadar estetik olarak dikkat çekici olsa da işlevsel ve teknik açıdan amacına uymamaktadır.

Bu problemlerin oluşmasını engellemek adına, yapıda belirleyici bir rol oynayan yatırımcı, yönetici, uygulayıcı, inşaat mühendisi ve mimar birlikte çalışarak yapının en iyi şekilde inşaa edilebilmesi için ortak kararlar vermelidir. Üniversite gibi kamu kurumlarının ortaya koydukları yatırımlar büyük yatırımlardır ve dolayısıyla yapı inşaa süreci bittikten sonra, kullanım sürecinde yaşanan problemlerin yapıda değişikliklere neden olması yüksek maliyeti de beraberinde getirecektir. Bu nedenle yapı tasarım aşamasında kullanıcı ihtiyaçları, kullanıcı tipleri, bölgenin kültürel dokusu, çevresel özellikler, biçim işlev ilişkisi göz önünde bulundurularak inşaa aşamasına geçilmelidir.

Biçim ve işlev arasındaki ilişki, bir yapının tasarımında temel bir prensip olmanın yanı sıra yapıların nasıl tasarlandığı, nasıl çalıştığını ve nasıl algılandığı üzerinde yüksek bir etkiye sahiptir. Bu ilişki, bir yapının sadece nasıl bir görünüm sergilediğini değil, aynı zamanda nasıl kullanıldığını, iç ve dış mekanın nasıl planlandığını, enerji verimliliğinin nasıl sağlandığını ve malzemelerin seçiminin nasıl yapıldığını da belirlemektedir. Bu bağlamda malzeme seçimi yapıların dayanıklılığı, güvenliği, estetiği, tasarım esnekliği, sürdürülebilirliği, enerji verimliliği, bakımı ve maliyet etkinliği üzerinde doğrudan etkili olmaktadır. Çünkü malzeme seçimi yapının kıyafeti olup ruhunu yansıtmaktadır. Bu nedenle tasarımcılar projenin ihtiyaçlarını en iyi şekilde karşılayacak, kullanıcıları memnun edecek, çevresel verilere ve kültürel özelliklere uygun olacak malzemelerin seçimine özen göstermelidirler. Tasarımda çevre verilerin ve kültürel özelliklerin göz önünde bulundurulması, yapıların sadece malzeme gibi fiziksel işlevlerini karşılamasını değil, aynı zamanda çevreyle uyumlu olmasını ve toplumsal bağlamda anlam taşımasını sağlamaktadır. Bu unsurların entegrasyonu daha kullanıcı dostu, sürdürülebilir ve kültürel olarak zengin yapılar yaratılmasını mümkün kılmaktadır.

Bu araştırmada tespit edilen yapı tasarımındaki olumlu ve olumsuz yönler, üniversite kampüslerinde yeni tasarlanacak sosyal merkez yapılarında tasarımcıya yol göstermesi ve ilerleyen zamanlarda bu alanda ortaya konulacak olan akademik çalışmalarına esin kaynağı olması adına önem arz etmektedir.

Sonuç olarak; bu haliyle belirleyici düzeydeki çalışma, ön araştırma niteliğindedir. Gelecekte bu konuyla ilgili bölgesel anlamda üniversitelerdeki sosyal merkezler incelenerek sorunların genel olarak nerede yoğunlaştığı vurgulanabilir. Çalışma kapsamı ve ölçeği Türkiye ölçeğine çıkarılarak sosyal alanların nasıl biçimlendiği ve bölgesel anlamda nasıl değiştiği anlatılabilir. Yurt dışındaki yaklaşımlarla Türkiyede'ki sosyal merkezlerin arasındaki farklar ortaya koyularak bunu etkileyen değişkenler açığa çıkarılabilir.

6.2. Öneriler

Kullanım sürecinde değerlendirme neticesinde Yaşam Merkezi'nin problemleri belirlenmiştir. Bu problemlere çözüm yolu olarak kısa, orta ve uzun vadede öneriler geliştirilmiştir.

6.2.1. Kısa vadede öneriler

- Yaşam Merkezi'nin hem estetik hem de sağlık koşullarının sağlanması için düzenli temizlik ve bakım yapılması gerekmektedir.
- Kullanıcıların sağlıklı, verimli ve rahat koşullarda Yaşam Merkezi'nde vakit geçirebilmesi için mekânlardaki ergonomik olmayan eşyalar ergonomik olan eşyalarla değiştirilebilir.
- Kampüs içinde Yaşam Merkezi'ne ulaşımın kolay olması için Yaşam merkezi'ne özel yolcu taşıma araçları kullanıma açılabilir veya mevcut yolcu taşıma araçlarının sayısı artırılabilir.
- Yaşam Merkezi kullanıcılarının sosyal gereksinimlerinin istenilen düzeyde karşılanabilmesi için yapıdaki aktivite alanlarının sayısı ve çeşitleri artırılabilir.
- Kullanıcıların oturma ve dinlenme gereksinimlerinin istenilen düzeyde karşılanması için yeni alanlar tasarlanıp oturma ve dinlenme alanları çoğaltılabilir.

- Yaşam Merkezi'nin bazı yerlerinde kullanılan cam tuğlalarının gerekli bakım ve temizliği yapılarak yapıda estetik bir görünüm elde edilebilir.
- Yaşam Merkezi'nin kalabalık olmasını önlemek için fakültelerin ders ara vakitlerinde düzenlemeler yapılabilir.
- Tuvaletlerin kolay erişilebilir ve kullanılabilirliğini sağlamak için yönlendirme tabelaları yapının çeşitli yerlerine yerleştirilebilir.
- Yaşam Merkezi'nde yangın çıkması halinde, kullanıcıların izleyeceği yolu doğru göstermek için yönlendirici göstergeler sirkülasyonun fazla olduğu yerlere konumlandırılabilir.
- Ulaşımı kolay olmayan yangın alarmları ve yangın söndürücülerine göz alıcı işaretler ilave edilerek çabuk ayırt edilmesi sağlanabilir.
- Yaşam Merkezi'nde meydana gelebilecek acil olaylarda çıkışa ulaşımın kolay olması için yönlendirme tabelaları çeşitli alanlara yerleştirilmeli ve acil çıkış yolları, kullanıcıların ulaşımını engellemeyecek şekilde temiz ve açık olması gerekmektedir.

6.2.2. Orta vadede öneriler

- Yaşam Merkezi'nde işlev eksikliğini gidermek için mekanlarda zenginleştirmeler ve düzenlemeler yapılabilir.
- Yaşam Merkezi'nde kullanıcıların alışveriş ihtiyaçlarının istenilen düzeyde karşılanması için alışveriş birimlerinin sayısı ve çeşitleri artırılabilir.
- Yaşam Merkezi'nde kullanıcıların yeme-içme ihtiyaçlarının istenilen düzeyde karşılanması için restoran ve kafelerin sayısı artırılabilir.
- Ticari birimler ve sirkülasyon alanlarının kullanılabilirliğini sağlamak için düzenli ve iyi planlanmış olan yeni mekan düzenlemeleri yapılabilir.
- Ticari birimlerin ferah ve mekan boyutlarının yeterli düzeyde olması için iki farklı ticari birim birleştirilip tek bir ticari mekan olarak kullanılabilir.
- Ticari birimler ve sirkülasyon alanlarında bulunan asma tavan uygulamasının iptal edilip yerine sadece kirişleri kapatmak için dekoratif paneller kullanılması, kat yüksekliğinin mekân kullanımlarına elverişli olmasını sağlayabilir.
- Sirkülasyon alanlarında bulunan cam tuğlalar yerine kullanıma uygun alternatif bir malzeme tercih edilerek estetik bir görünüm elde edilebilir ve koridorların aydınlık, ferah olması sağlanabilir.

- Ticari birimler ve sirkülasyon alanlarında yüksek ses geçişini önlemek için tavanlar ve duvarlar akustik özellik gösteren ses ızalasyon malzemesiyle kaplanabilir.
- Ticari birimler ve sirkülasyon alanlarında yaz-kış ısısal konforu sağlamak için mekanik soğutma ve ısıtma teçhizatları uygun kapasitede seçilip yerleştirilebilir ve bu alanlarda mekanik ısıtma-soğutma sistemlerinin yeterli olmadığı durumlarda bu ısıtma-soğutma sistemlerinin sayısı artırılabilir.
- Doğal aydınlatmanın yeterli olmadığı ticari birimlerde mevcutta bulunan pencerelerin sayısı veya boyutları artırılabilir.
- Yapay aydınlatmanın yeterli olmadığı ticari birimler ve sirkülasyon alanlarında mevcutta bulunan aydınlatma sisteminin sayısı artırılabilir veya mekanlara farklı yapay aydınlatma sistemleri eklenebilir.
- Mekanlardaki pencerelerin kolaylıkla açılıp kapanması için pencerelerin doğrama, fitil gibi teknik elemanlarında düzeltme ya da değişiklik yapılabilir.
- Yetersiz olan tuvalet havalandırmaları için mevcut tesisatın incelenmesi ve gerekli müdahalelerin uygulanması gerekmektedir.
- Avlu ve açık dolaşım alanlarının aşırı güneşten korunması için gölgeleme öğeleri tasarlanıp avlu üst örtü elemanına eklenebilir.
- Avlu üst örtü elemanının dış etkenlerden yapıyı ve amfi alanını koruması için örtü elemanının ara boşlukları uygun koruyucu malzemeyle kaplanabilir.
- Yaşam Merkezi'nin avlusunda yoğun bir sirkülasyon olduğu için etrafındaki mekânlar yüksek sestten doğrudan etkilenmektedir. Bu sorunu çözebilmek adına ses kırıcı dekoratif paneller avlunun çeşitli yerlerine eklenerek sakin ve gürültüsüz bir ortam elde edilebilir.
- Amfi merdivenlerinin oturmaya elverişli olması için amfinin orta bölümünde bulunan basamakların rıht yüksekliği artırılıp sadece oturma amaçlı tasarlanması gerekmektedir.
- Amfi sahnesi gereken işlevini yerine getirebilmesi için sahneyi dış etkenlerden koruyacak üst örtü tasarımı yapılabilir.

6.2.3. Uzun vadede öneriler

- Yaşam Merkezi'nin engelli bireylerin kullanımına uygun olmasını sağlamak için uygun düşey ve yatay taşıma elemanları (uygun rampa, merdiven liftleri, asansör vb.) gerekli yerlere tasarlanabilir.

- Amfiye ait üst örtüye bir işlev yüklenerek anlamlı hale getirilebilir.
- Yaşam Merkezi'nde işlev eksikliğini gidermek için Yaşam Merkezi'ne ilave işlevler yükleyip gerekli düzenlemeler yapılarak yeni mekânlar oluşturulabilir.
- Kapalı mekan alanlarının verilen işleve uygun olmaması durumunda mekanlarda işlev değişikliğine gidilebilir.
- Yaşam Merkezi çevresindeki yapılar ile görsel olarak bütünlük ve uyum sağlaması için kampüsteki eski yapıların günümüz modern yapılarına dönüşüm çalışmaları yapılabilir.
- Amfi ve dolaşım alanlarında bulunan merdivenlerin, basamak genişlikleri ve rıht yükseklikleri düzenli ve gerekli boyutlarda yeniden planlarak mekanlara ulaşımında rahat, kolay ve güvenli bir geçiş sağlanabilir.
- Amfi alanının kullanışlı ve işlevsel olmasını sağlamak için amfi merdivenleri oturma ve sirkülasyon olmak üzere iki farklı kullanım amacına göre bölümlere ayrılmalıdır. Ayrılan bu bölümlerin merdiven boyutları da kullanım amacına göre farklılaşması gerekmektedir.

Sonuç olarak, Harran Üniversitesi Yaşam Merkezi'nin kullanım sürecinde değerlendirme yöntemiyle incelenmesinde, kullanıcılar gözünden birtakım estetik, işlevsel ve teknik problemler tespit edilmiştir. Bu problemlerin ortadan kaldırılması ve beraberinde kullanıcı memnuniyetinin yüksek düzeye çıkarılması adına geliştirme, yenileme ve iyileştirmelere gereksinim duyulduğu gözlemlenmiştir.

KAYNAKLAR

- Abdurrezzak, A. O. (2015). Yaygın Eğitim Bağlamında Sosyo-Kültürel İşlevleri Açısından Köy Odaları: Kastamonu Örneği. *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 3(7), 33-47. <https://doi.org/10.33692/Avrasyad.509164>
- Abuzer, C. (2004). Şanlıurfa'da Toplumsal Değişme ve Harran Üniversitesinin Bu Değişime Etkisi. *Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 13(13), 65-84.
- Akincıtürk, N. (1999). Ekomimari Ölçekte Yapı Elemanları ve Malzeme Olgusunun Sürdürülebilir Kentleşmeye Yansıması. *Balıkesir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 1(1), 114-133.
- Akkoyunlu, Z. (1989). *Geleneksel Urfa Evlerinin Mimari Özellikleri* (1. Baskı). Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Antalyalı, Ö. L. (2007). Tarihsel Süreç İçerisinde Üniversite Misyonlarının Oluşumu. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(6), 25-40.
- Aslan, H. (2007, 1 Aralık). Üniversitelerin Kalkınmadaki Rolü. *Yeni Asır Gazetesi*, 4-7.
- Atabay, Ş., & Dikmeoğlu, N. E. (2018). İnşaat Sektöründe Değer Mühendisliği Yöntemi ile Malzeme Seçimi. *Teknik Bilimler Dergisi*, 8(3), 15-22
- Aytaç, A. S., Yetmen, H., Benek, S., Elmastaş, N., Şahinalp, M. S., Özcanlı, M., & Şahap, A. (2016). Harran Üniversitesi Osmanbey Kampüsü'nün Fiziki Coğrafyası. *The Journal of Academic Social Science (Asos Journal)*, 37(5), 473-506.
- Aytaç, K. (1992). *Avrupa Eğitim Tarihi*, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları.
- Benek, S. (2013). Gap'ın Şanlıurfa İlinin Sosyo-Ekonomik Yapısında Meydana Getirdiği Değişme/Gelişmeler. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 11(11), 123-146.
- Benli, A. C. (2003). *Günümüz Mimarlığında Üniversite Binaları İçin Estetik Ölçütlerin Değerlendirilmesi*. [Doktora tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi]. Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi. (Tez No: 138899)
- Bodur, A., & Keskin, K. (2021). Housing Satisfaction Via Post Occupancy Evaluation: A Case Study In Samsun. *Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(22), 183-201.
- Brase, W (1987). Interesting Physical Planning With Academic Planning. *Planning For Higher Education*, 16(4), 41-52.
- Brown, T. A. (2006). *Confirmatory Factor Analysis for Applied Research* (First edition). NY: Guilford Publications, Inc.
- Büyükşahin Sıramkaya, S., & Çınar, K. (2012). Üniversite Kampüs Yerleşkelerinde Ortak Kullanım Mekânlarının İncelenmesi: Selçuk Üniversitesi Aleaddin Keykubat Kampüsü Örneği. *Selçuk Üniversitesi Mühendislik, Bilim ve Teknoloji Dergisi*, 27(2), 61-72.
- Cronbach, L. J. (1951). Coefficient alpha and the internal structure of tests. *Psychometrika*, 16(7), 297-334.

Çelik, B. (2008). *Arkeoloji’de Urfa: Arkeolojik Araştırmalar Işığında Urfa*. M. S. Rızvanoğlu (Ed), Şanlıurfa Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yayınları.

Çelik, R. (2017). Selçuklu’da Bir Sosyal Hizmet Kurumu Örneği: Kayseri Gevher Nesibe Şifahanesi. *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(15), 158-164.
<https://doi.org/10.17828/yalovasosbil.372778>

Çınar, E. (1998). *Üniversite Kampüs Planlaması ve Tasarımı Üzerine Bir Araştırma*. [Yüksek Lisans tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi]. Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi. (Tez No: 75381)

Demir, A. (2008). *Urfa ve Çevresi Eyyubiler Tarihi*. İstanbul: Kent Yayınları.

Demirdöğen, O. (1998). *Kuruluş Yeri Seçimi ve Bir Uygulama*, [Yüksek Lisans tezi, Atatürk Üniversitesi]. Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi. (Tez No: 3817)

Deniz, B. (2005). Kentsel Kamusal Mekanlar Bağlamında Centennial Olimpiyat Parkı’nın (Atlanta, Abd.) İrdelenmesi. *Adnan Menderes Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 2(1), 5-10.

Deveci Bozkuş, Y., & Güler, S. (2022). Urfa Tarihçesi ve Urfa’da Bulunmuş Ermenice Yazıtlar. *Kültür Araştırmaları Dergisi*, 12 (12), 63-88.
<https://doi.org/10.46250/kulturder.10612303>

Di Giuda, G. M., Pellegrini, L., Schievano, M., Locatelli, M., & Paleari, F. (2020). BIM and post-occupancy evaluations for building management system: weaknesses and opportunities. B. Daniotti, M. Gianinetta ve S. Della Torre (Ed.), *Research for Development*. Springer International Publishing. doi:10.1007/978-3-030-33570-0_29

Direk, D. Y. S. (2006). Sosyo-Kültürel Yapının Konut Oluşumuna Etkisi: Diyarbakır Örneği. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(16), 105-113.

Durosaiye, I.O., Hadjri, K., & Liyanage, C. (2019). A critique of post-occupancy evaluation in the UK. *Journal of Housing and Built Environment*, 34(1), 345-352.

Düzenli, T., Mumcu S., & Akyol, D., (2017). Üniversite Kampüsü Açık Mekânlarının Gençler Tarafından Kullanım Amaçlarının Belirlenmesi. *The Journal of International Social Research*, 10(8), 766-772.

Erçevik, B., & Önal, F. (2011). Üniversite kampüs sistemlerinde sosyal mekân kullanımları. *Megaron*, 6(3), 151-161.

Erdem, A. R. (2013). Bilgi Toplumunda Üniversitenin Değişen Roller ve Görevleri. *Yükseköğretim Dergisi*, 3(2), 109-120.

Erkurt, İ. (2015). *Türkiye’deki Üniversitelerin Kampus Planlamaları Üzerine Bir İnceleme*. [Yüksek lisans tezi, Çukurova Üniversitesi]. Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi. (Tez No: 529300)

Ertekin, M., & Çorbacı, Ö. L. (2010). Üniversite Kampüslerinde Peyzaj Tasarımı (Karabük Üniversitesi Peyzaj Projesi Örneği). *Kastamonu University Journal of Forestry Faculty*, 10(1), 55-67.

Evrin, T., (2010), *Kullanım Sonrası Değerlendirme (KSD) Yönteminin YTÜ Kimya ve Metalurji Fakültesi Binası Örneğinde İncelenmesi*. [Yüksek Lisans tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi]. Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi. (Tez No: 259979)

George, D. & Mallery, P. (2019). *IBM SPSS statistics 26 step by step: A simple guide and reference*. Routledge.

Göçer, Ö., Göçer, K., Başol, A. M., Kırac, M. F., Torun, A. O., Bakovic, M., Siddiqui, F.P., & Özcan, B. (2020). Üniversite dış mekânları için zaman-mekânsal haritalama yöntemine dayanan bir kullanım sonrası değerlendirme modeli. *Megaron*, 15(1), 99-113.

Göle, N (1998). *Modernleşme Bağlamında İslami Kimlik Arayışları, Türkiye’de Modernleşme ve Ulusal Kimlik*. İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayınları.

Güler, S.E. (2004). *Urfa Tarihi*, Şanlıurfa Dersanesi Kültür Yayınları.

Gürüz, K.(1992). *Batı Üniversitelerinin Tarihsel Gelişimi, Çağdaş Eğitim Çağdaş Üniversite*. T.C. Başbakanlık Basımevi.

Gürüz, K. (2001). *Dünyada ve Türkiye’de Yükseköğretim (Tarihçe ve Bugün Sevk ve İdare Sistemleri)*. Ankara: ÖSYM Yayınları

Gürüz, K., Şuhubi, A.M., Şengör, C. Türker, K., & Yurtsever, E. (1994). *Türkiye’de ve Dünyada Yüksek Öğretim, Bilim ve Teknoloji*. İstanbul: TÜSİAD Yayını.

Habermas, J. (1997). *Kamusalığın Yapısal Dönüşümü*. (M. Sancar, Çev.). İstanbul: İletişim Yayınları

Habreus, B. (1987). *Abu’l Farac Tarihi*. (Çev. Doğrul, Ö., R.). Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.

Hatemi, H. (1984). *Cumhuriyetten Sonra Vakıflar. Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi*.

İsmailoğlu, S., Sipahi, S., & Torun, A. (2021). Atatürk Üniversitesi Öğrenci Yaşam Merkezinin Karşılaştırmalı Mekansal İncelemesi Üzerine Bir Çalışma. *The Turkish Online Journal of Design Art and Communication*, 11 (2), 687-707.

Işıklar Bengi, S., & Topraklı, A. Y. (2020). The Perspective of Turkey in the Post Occupancy Evaluation Studies. *Periodica Polytechnica Architecture*, 51(1), 83–91. <https://doi.org/10.3311/PPar.15318>

Işıltan, F. (1960). *Urfa Bölgesi Tarihi*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.

Kalaycı, E. (2008). *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri* (3. Baskı). Ankara: Asil Yayın Dağıtım.

Kamu Sosyal Tesislerinin İlişkin Tebliğ 2023. *T.C. Resmi Gazete* (32065, 6 Ocak 2023).

Kangal, A. (2009). *Üniversite yaşam kalitesi ölçeğinde psikometrik özelliklerinin incelenmesi ve Türk üniversite öğrencilerine uyarlanması*. [Yüksek Lisans tezi, Akdeniz Üniversitesi]. Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi. (Tez No: 250572)

Karayılmazlar, A. S., & Çelikyay, H. S. (2018). Kentlerde Kamusal Alanların Tasarımı ve Önemi. *Bartın Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 9(17), 83-90.

- Karna, S., & Julin, P. (2015). A framework for measuring student and staff satisfaction with university campus facilities. *Quality Assurance In Education*, 23(1), 47-66. <https://doi.org/10.1108/QAE-10-2013-0041>
- Kaştan, Y. (2021). Osmanlı Devleti ve Türkiye Cumhuriyeti'nde Urfa'da Eğitimin Tarihi Gelişimi. *International Social Sciences Studies Journal*, 7(5), 4327-4337.
- Kavak, M. (2010). *Evrensel Tasarım Bağlamı Yaklaşımında Sosyal Mekânlar: Harbiye Kongre Vadisi Örneği*. [Yüksek Lisans tezi, Bahçeşehir Üniversitesi]. Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi. (Tez No: 266501)
- Kayaalp, E. (2019). *Tasarım Parametleri Geliştirmeye Yönelik Kullanıcı Görüşlerinin KSD Yöntemiyle Değerlendirilmesi: Dicle Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Örneği*. [Yüksek lisans tezi, Dicle Üniversitesi]. Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi. (Tez No: 607002)
- Kaya, F. (2010). *Gaziantep ve Şanlıurfa İllerinde Yapılan Bakırcılık Sanatının İncelenmesi*. [Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi]. Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi. (Tez No: 279688)
- Kaya, M. (2013). *Modernleşme Sürecinde Aşiretlerin Dönüşümü: Şanlıurfa Aile ve Aşiret Dernekleri*. [Doktora tezi, Selçuk Üniversitesi]. Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi. (Tez No: 331768)
- Kılıç, T., & Tunçel, H. (2010). Diyarbakır'daki Alışveriş Merkezlerinin Yer Seçimini Etkileyen Faktörler. *Nature Sciences*, 5(3), 137-145.
- Kline, R. B. (2011). *Methodology in the Social Sciences: Principles and practice of structural equation modeling*. Guilford Press.
- Korkut, G. (2011). *Üniversite Yerleşkelerinin Kentsel Mekan Kurgularının Biçimlenmesinde Kentin Etkisi*. [Yüksek Lisans tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi]. Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi. (Tez No: 310706)
- Kortan, E. (1981). *Çağdaş Üniversite Kampusları Tasarımı*. Ankara: ODTÜ Mimarlık Fakültesi Basım İşliği.
- Kuban, D. (1969). Celal Esad Arseven ve Türk Sanatı Kavramı. *Mimarlık Dergisi*, 9(6), 18-20.
- Kuban, D. (1981). *100 Soruda Türkiye Sanat Tarihi* (5. Baskı), İstanbul: Gerçek Yayınevi.
- Kuran, A. (1969). *Anadolu Medreseleri*. O.D.T.Ü. Mimarlık Fakültesi Yayınları
- Kürkçüoğlu, A. C., Akalın, M., Kürkçüoğlu, S. S., & Güler, S. E. (2002). *Uygarlığın Doğduğu Şehir: Şanlıurfa*. Şanlıurfa: ŞURKAV Yayınları.
- Kürkçüoğlu, A. C., & Güler, S. (2010). *Tarih ve Turizm Şehri Şanlıurfa*. Şanlıurfa: ŞURKAV Yayınları.
- Lewis, H., Sullivan, M. W., Stanger, C., & Weiss, M. (1989). Self-development and self-conscious emotions. *ChiM Development*, 60(1), 146-156. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.1989.tb02704.x>
- Meray, S. L. (1971). Üniversite Kavramları ve Modelleri. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 26 (01), 15-18. https://doi.org/10.1501/SBFder_0000001195

Mayers, A. (2013). *Introduction to statistics and SPSS in psychology*. Harlow: Pearson Education Limited

Önel, F. (2014). *Kuruluş Yeri Seçiminin Çok Kriterli Karar Verme Yöntemleriyle Uygulanması*. [Yüksek lisans tezi, Pamukkale Üniversitesi]. Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi. (Tez No: 384675)

Parlak Biçer, Z. Ö., Kurtoğlu, M., & Öztürk Ustaoglu, S. (2023). Kayseri'deki Belediye Sosyal Tesislerine Yönelik Mimari Değerlendirme. *Erciyes Akademi*, 37(3), 1391-1417. <https://doi.org/10.48070/erciyesakademi.1274402>

Pezeshkpoor, Z. (2020). *The Role Of Movability On Campus Outdoor Furniture*. [Master's thesis, Kansas State University].

Polatoğlu Ç., (2007), *Görsel Çevrede Etki Çözümlemesi Ders Notları*, YTÜ, İstanbul.

Pouya, S., Bayındır, E., & Savaş, S. (2020). Kullanım Sonrası Değerlendirme Metodu Elazığ Cip Barajı Mesire Alanı Örneği. *ÇOMÜ Ziraat Fakültesi Dergisi*, 8(2), 419-426. <https://doi.org/10.33202/comuagri.702142>

Preiser, W.F.E., Rabinowitz, H.Z., & White, E.T. (1988). *Post-Occupancy Evaluation*. New York: Van Nostrand Reinhold.

Preiser, W. F. E. (2001). The evolution of post-occupancy evaluation: Toward building performance and universal design evaluation. In Stanley, L. (Ed.), *Learning from our buildings: A state-of-the-practicesummary of post-occupancy evaluation*. US: National Academy Press.

Preiser, W. F. E., & Vischer, J. C. (2005). The evolution of building performance evaluation: an introduction. Preiser, W. F. E. & Vischer, J. C. (eds.), *Assessing Building Performance*. Oxford: Elsevier Butterworth-Heinemann

Salihoğlu, T., Salihoğlu, G., Özyılmaz Küçükyağcı, P., & Yıldız, M. (2021). Kampüs Tasarımının Öğrencilerin Kampüs Yaşamının Kalitesine Etkisi: Gebze Teknik Üniversitesi Çayırova Kampüsü Master Planı Örneği. *Kent Akademisi*, 14(4), 975-994. <https://doi.org/10.35674/kent.909791>

Sezgin, F., & Çelebi, G. (2011). Bina Tasarımında Malzeme Seçimi için Model Çalışması. *Politeknik Dergisi*, 14(3), 215-222.

Sıramkaya, S.B. (2015). *Mekân Konfigürasyonunun Sosyal Etkileşime Olan Etkisinin Fakülte Binalarında Sentaktik Analizi*. [Doktora tezi, Selçuk Üniversitesi]. Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi. (Tez No: 390321)

Sönmezler, K. (2003). *Modern Mimarinin Kentsel Deney Alanı: Üniversite Tasarımı*. [Doktora tezi, Mimar Sinan Üniversitesi]. Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi. (Tez No: 184514)

Sönmezler, K. (1995). *Üniversiteler*. [Yüksek Lisans tezi, Mimar Sinan Üniversitesi]. Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi. (Tez No: 46046)

Şahinalp, M. (2005). Şanlıurfa Şehrinin Kültürel Fonksiyonu. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 11(10), 65-80.

Şenel, Ş., & Tuyan, Z. (2009). 1926-1967 Yılları Arasında Türkiye Cumhuriyeti'nde Kurulan Tesisler (Vakıflar). *Gazi Akademik Bakış Dergisi*, 3(5), 123-141.

- Şuben, R. (1980). *Türkiye'de Yüksek Öğrenim Kurumlarının Dağılımı ve Planlarının Kararlaştırılması*. [Diploma tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi].
- Tandoğan, O. (2017). Evrensel Tasarım Kavramı: Kentsel Peyzaj İle İlgili Örnekler. *Artium*, 5(2), 51-66.
- Tavakol, M. & Dennick, R. (2011). Making sense of Cronbach's alpha. *International Journal of Medical Education*, 2(1), 53-55.
- Tekin, H. (1996). *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme*. Ankara: Yargı Yayınları
- Toydemir, N. (2000). *Yapı Elemanı Tasarımında Malzeme*. İstanbul: Literatür Yayıncılık.
- Turan, A.N. (2010). *Şanlıurfa Maddesi*. Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi.
- Turan, G. (2009). *Yeni İşlev Verilen Geleneksel Urfa Evlerinde Koruma Sorunları*. [Yüksek Lisans tezi, Dicle Üniversitesi]. Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi. (Tez No: 255028)
- Turcan, Y. (1996). *Tarihsel Süreç İçinde Yükseköğretim Yapılarının Mekansal Analizi*. [Yüksek Lisans tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi]. Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi. (Tez No: 57851)
- Turner, P. V. (1995). *Campus: An American Planning Tradition*. The MIT Press and the Architectural History Foundation
- Tuzcuoğlu, D. (2014). Yurt Binalarında Kullanım Sonrası Değerlendirme Üzerine Bir İrdeleme: Ytü Davutpaşa Yerleşkesi Örneği. [Yüksek Lisans tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi]. Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi. (Tez No: 411560)
- Türeyen, M. N. (2002). *Yükseköğretim kurumları ve kampuslar*. İstanbul: Tasarım Yayın Grubu.
- Türk Dil Kurumu, (www.tdk.gov.tr, bkz. Üniversite)
- Uzun, M., & Gözaydın, G. (2017). Tercih Edilen Rekreatif Alan Ve Aktivite Çeşitlilikleri: Çanakkale Örneği. *Kilis 7 Aralık Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 1(1), 1-14.
- Van der Voordt, T., & Wegen, H.B.R. (2005). *Architecture In Use: An Introduction To The Programming, Design and Evaluation Of Buildings*. Elsevier: Architecture Press.
- Vischer, J. (2001). Post-Occupancy Evaluation: A Multifaceted Tool for Building Improvement, *Learning from our Buildings: A State-of-the-practice Summary of Post-occupancy Evaluation*, Washington DC, National Academy Press, 1(1), 23-34.
- Yazıcıoğlu, Y., & Erdoğan S. (2014). *SPSS Uygulamalı Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Yekrek, T. (1999). *Üniversite Yerleşkeleri Yerleşim Sistemlerinin Fiziksel Planlamayla Olan İlişkisi ve Önemi*. [Yüksek Lisans tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi]. Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi. (Tez No: 85122)
- Yıldız, S., & Rızvanoğlu, M.S. (2011). *Şanlıurfa: Kültür, Turizm Rehberi*. Şanlıurfa İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yayınları.

Yılmaz, N. (2014). *Günümüz Tekstil ve Moda Tasarımında Tasarım, Tasarımcı ve Tüketici Açısından Tasarım Kültürü*. [Yüksek Lisans tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi]. Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi. (Tez No: 391540)

Zimmerman, A., & Martin, M. (2001). Post-Occupancy Evaluation: Benefits and Barriers. *Building Research and Information*, 29(2). 162-176.

Web Kaynakları

Url-1 <https://www.flickr.com/photos/saltonline/49715535218>,

(Erişim Tarihi: 20.11.2023)

Url-2 <https://istanbultarihi.ist/109-klasik-donemde-istanbul-darrusifalari>

(Erişim Tarihi: 23.11.2023)

Url-3 <https://Librarydigitalcollections.Ku.Edu.Tr/Dijital-Sergiler/Ucuncu-Ahmed-Meydan-Cesmesi/>

(Erişim Tarihi: 23.11.2023)

Url-4 <https://kulturportali.gov.tr/turkiye/bursa/gezilecekyer/nilufer-hatun-mareti-znik-muzesi>

(Erişim Tarihi: 27.11.2023)

Url-5 <https://Www.Kulturportali.Gov.Tr/Turkiye/Eskisehir/Gezilecekyer/Selcuklu-Hamami>

(Erişim Tarihi: 28.11.2023)

Url-6 <https://birimler.atauni.edu.tr/sosyal-tesisler/bowlingsalonu/>

(Erişim Tarihi: 05.12.2023)

Url-7 <https://www.archdaily.com/639726/georgetown-university-ikon-5-architects>

(Erişim Tarihi: 07.12.2023)

Url-8 <https://www.archdaily.com/169312/cleveland-state-university-student-center-gwathmey-siegel-associates-architects-with-braun-steidl-architects>

(Erişim Tarihi: 07.12.2023)

Url-9 <https://hascopy.com/subelerimiz/>

(Erişim Tarihi: 10.12.2023)

Url-10 <https://www.archdaily.com/905850/sol-plaatje-university-student-resource-center-designworkshop>

(Erişim Tarihi: 10.12.2023)

Url-11 <https://haber.pau.edu.tr/Haber/bayan-kuaforu-hizmete-girdi>

(Erişim Tarihi: 12.12.2023)

Url-12 <https://www.arkiv.com.tr/proje/bandirma-onyedi-eylul-universitesi-ogrenci-yasam-merkezi/8704>

(Erişim Tarihi: 12.12.2023)

Url-13 <https://tr.wikipedia.org/wiki/%C5%9Eanl%C4%B1urfa>

(Erişim Tarihi: 20.12.2023)

Url-14

https://tr.wikipedia.org/wiki/%C5%9Eanl%C4%B1urfa%27n%C4%B1n_il%C3%A7eleri

(Erişim Tarihi: 23.12.2023)

Url-15

<https://www.harran.edu.tr/sayfa.aspx?st=haber&sid=12759#:~:text=G%C3%BCn%C3%BCm%C3%BCzde%20Harran'da%20bu%20kurumsal,%C3%B6%C4%9Fretim%20yap%C4%B1s%C4%B1%20da%20tescilenmi%C5%9F%20oldu.>

(Erişim Tarihi: 25.12.2023)

Url-16

<https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/sanliurfa/gezilecekyer/balikligol>

(Erişim Tarihi: 07.06.2024)

Url-17

<https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/sanliurfa/TurizmAktiviteleri/halfeti>

(Erişim Tarihi: 07.06.2024)

Url-18

<https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/sanliurfa/gezilecekyer/harran-kumbet-evleri>

(Erişim Tarihi: 07.06.2024)

Url-19

<https://www.sanliurfa.bel.tr/galeri/47/gumruk-hani> (Erişim Tarihi: 07.06.2024)

Url-20

<https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/sanliurfa/gezilecekyer/rizvaniye-medresesi>

(Erişim Tarihi: 07.06.2024)

Url-21

<https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/sanliurfa/gezilecekyer/halil-ur-rahman-medresesi#:~:text=Halil%2D%C3%BCr%20Rahman%20Medresesi%2C%20Halil,Pa%C5%9Fa%20taraf%C4%B1ndan%201871%20y%C4%B1l%20C4%B1nda%20onar%C4%B1lm%C4%B1%C5%9Ft%C4%B1r.>

(Erişim Tarihi: 07.06.2024)

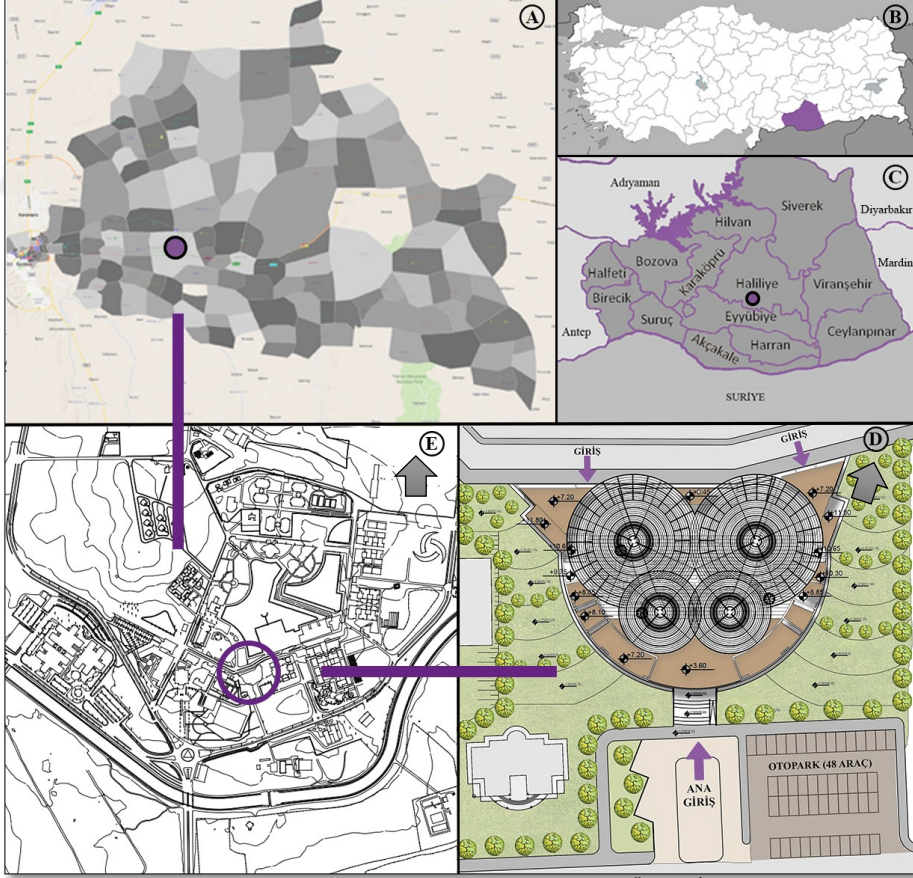
Url-22

<https://harran.edu.tr/sayfa.aspx?st=haber&sid=12759>

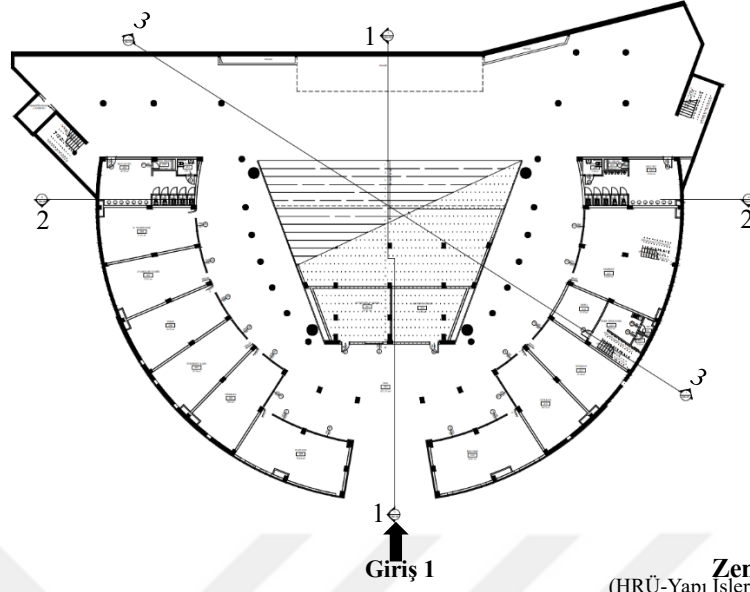
(Erişim Tarihi: 07.06.2024)

EKLER

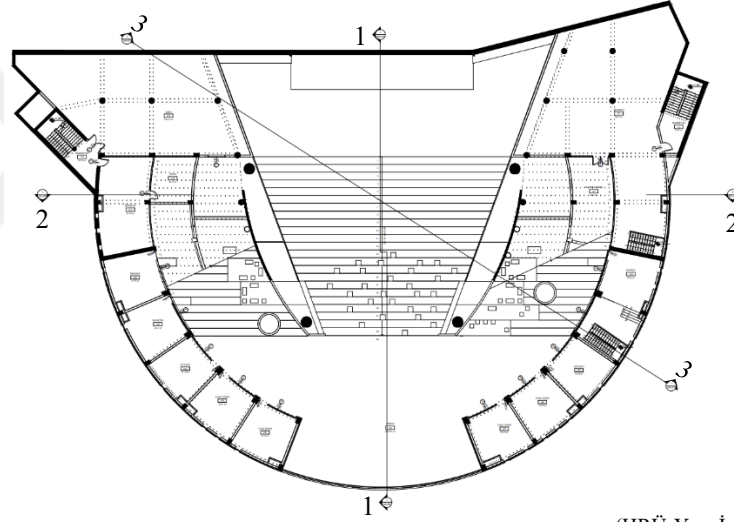
EK-1 Yapının gözlem kartları

YASAM MERKEZİ GÖZLEM KARTI			
GENEL BİLGİLER			
Yapı Adı	Yaşam Merkezi	Yapı Türü	Sosyal Merkez
Yapım Yılı	2016	Kapasite	2000 Kişi
İl	Şanlıurfa	İlçe	Haliliye
Mahalle	Gülveren	Yerleşim Yeri	Harran Üniversitesi Osmanbey Kampüsü
YAPI HAKKINDA FİZİKSEL BİLGİLER			
Bina Planı	Dairesel Plan	Bina Biçimi	İç Avlulu
Bina Plan Konumu	Bağımsız	Taşıyıcı Sistemi	Betonarme
Çatı Tipi	Teras Çatı	Kat Sayısı	3 Katlı
Yapı Yüksekliği	+11.80	Avlu Örtü Yüksekliği	+24.70
Çatı Malzemesi	Traverten	Avlu Örtü Malzemesi	Çelik
Cephe Kaplaması	Traverten ve Silikon Giydirme Cam Cephe		
YERLEŞİM PLANLARI			
			
(HRÜ-Yapı İşleri Daire Başkanlığı)			
A Haliliye İlçesi Haritası			
B Şanlıurfa'nın Türkiye Haritasındaki Yeri			
C Haliliye'nin Şanlıurfa Haritasındaki Yeri			
D Yaşam Merkezi Vaziyet Planı			
E Osmanbey Kampüsü Vaziyet Planı			

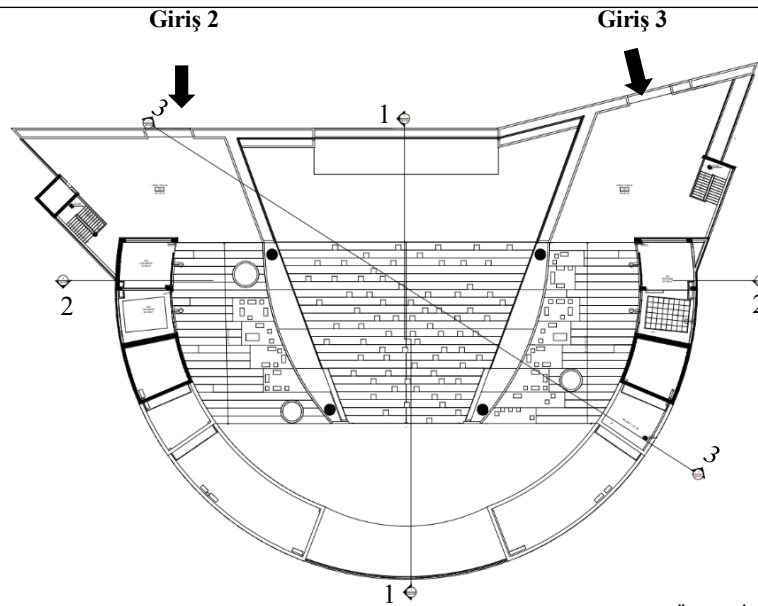
KAT PLANLARI

Zemin Kat Planı
(HRÜ-Yapı İşleri Daire Başkanlığı)

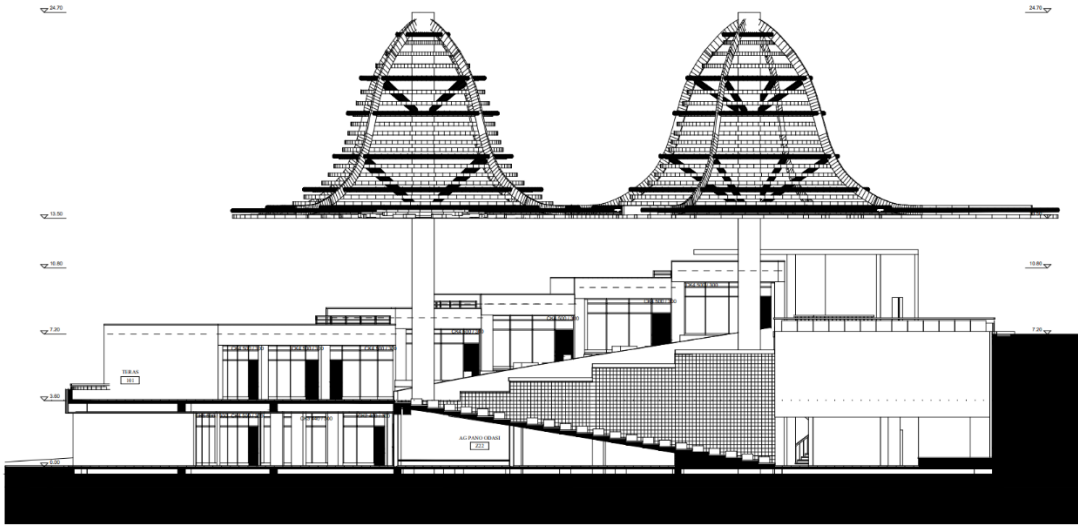

1. Kat Planı
(HRÜ-Yapı İşleri Daire Başkanlığı)

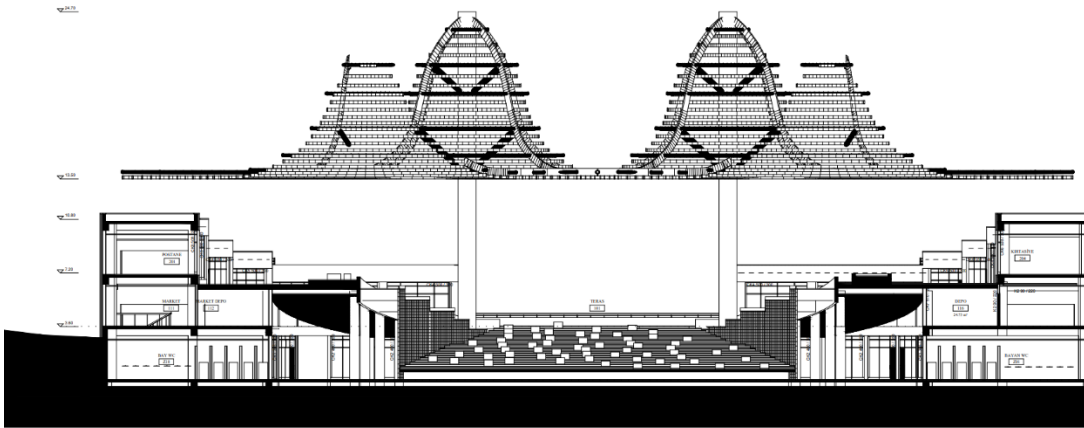

2. Kat Planı
(HRÜ-Yapı İşleri Daire Başkanlığı)

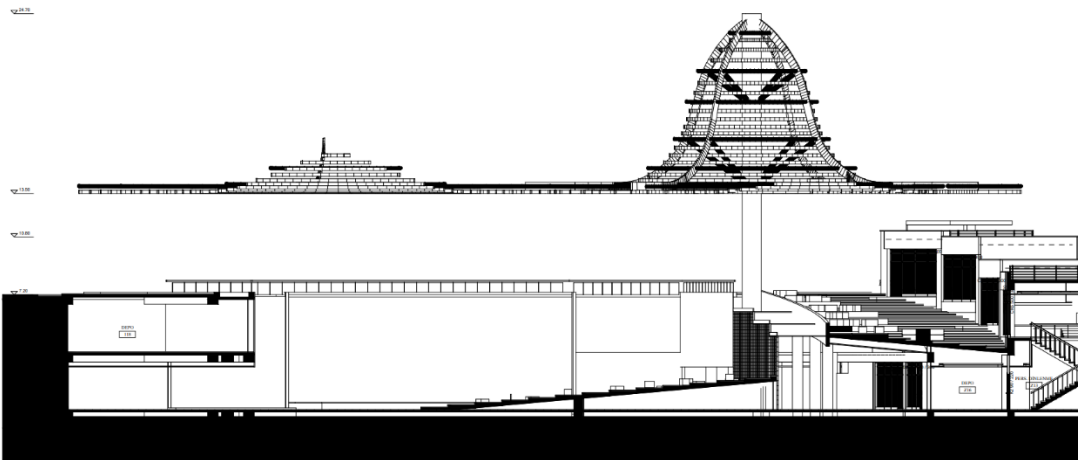
YAPI KESİTLERİ

1-1 Kesiti (HRÜ-Yapı İşleri Daire Başkanlığı)

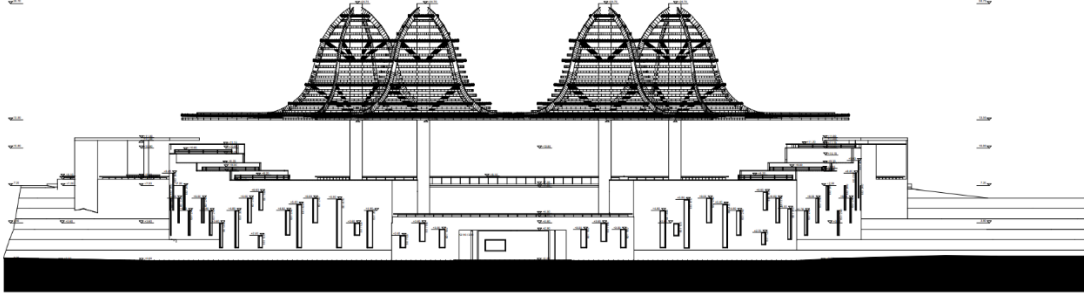

2-2 Kesiti (HRÜ-Yapı İşleri Daire Başkanlığı)

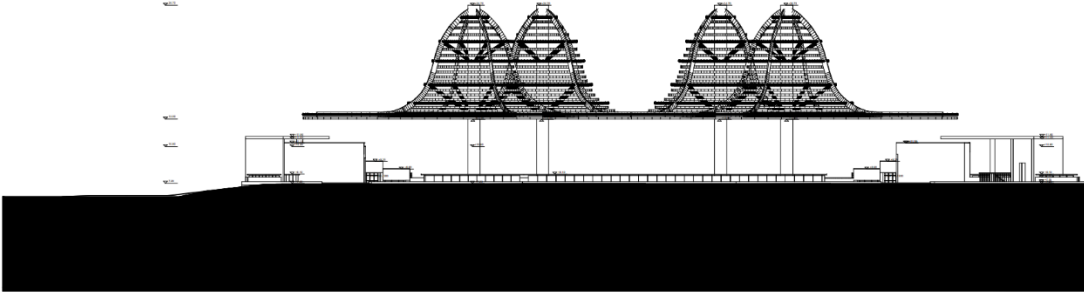

3-3 Kesiti (HRÜ-Yapı İşleri Daire Başkanlığı)

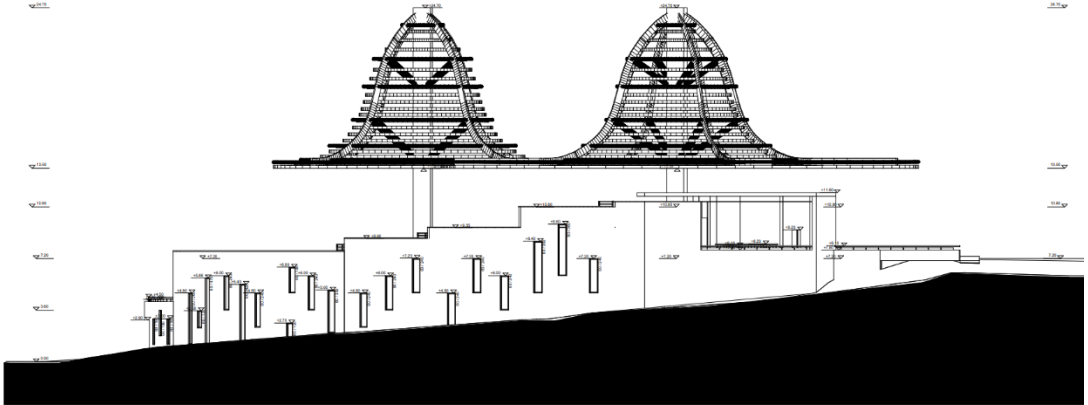
YAPI CEPHELERİ

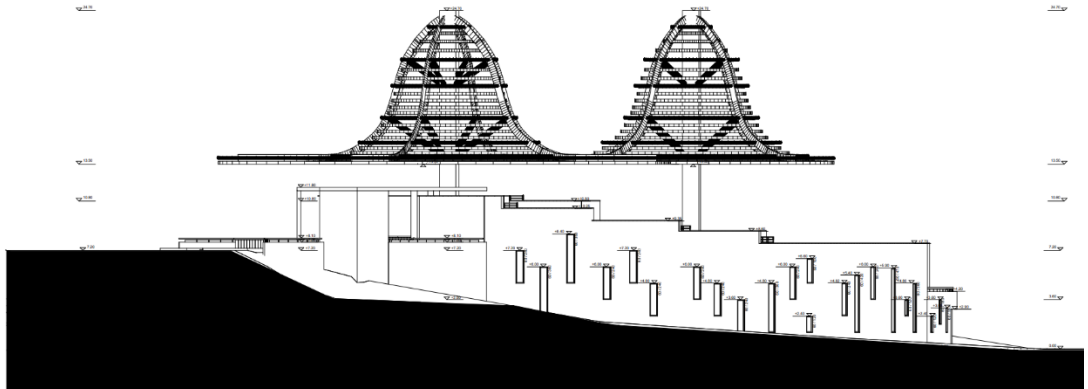
Güneydoğu Cephesi (HRÜ-Yapı İşleri Daire Başkanlığı)

Kuzeybatı Cephesi (HRÜ-Yapı İşleri Daire Başkanlığı)

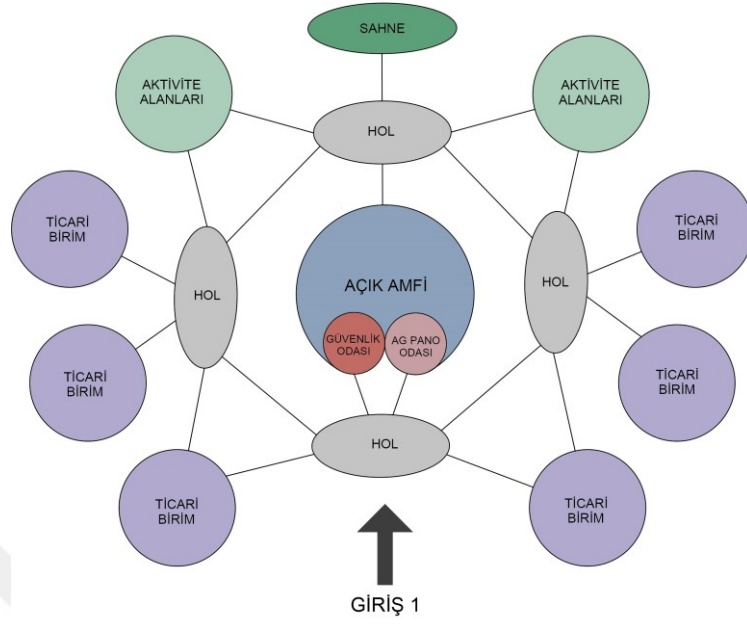

Kuzeydoğu Cephesi (HRÜ-Yapı İşleri Daire Başkanlığı)

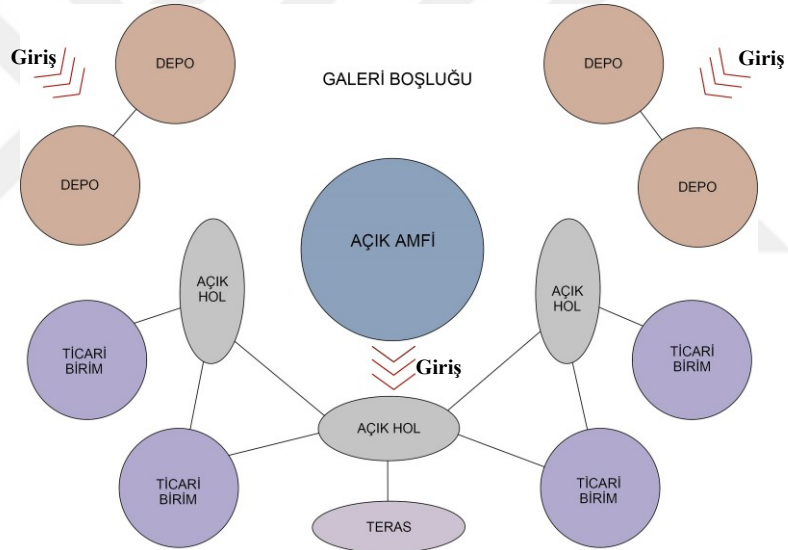

Güneybatı Cephesi (HRÜ-Yapı İşleri Daire Başkanlığı)

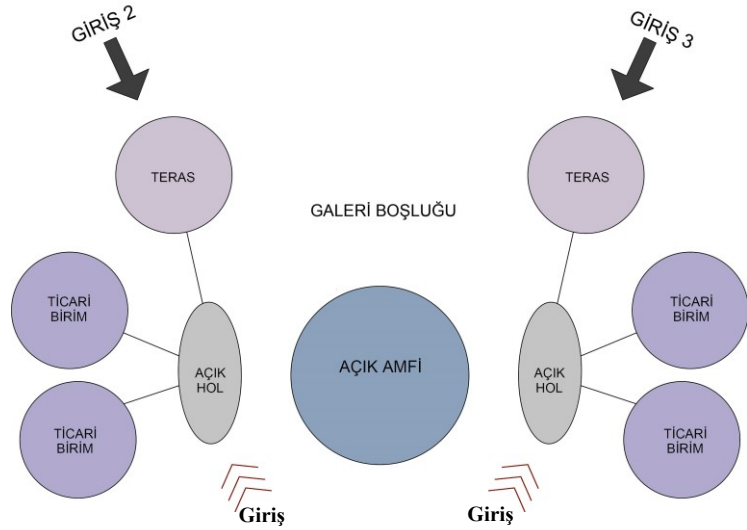
YAPI MEKAN ORGANİZASYONU

Zemin Kat

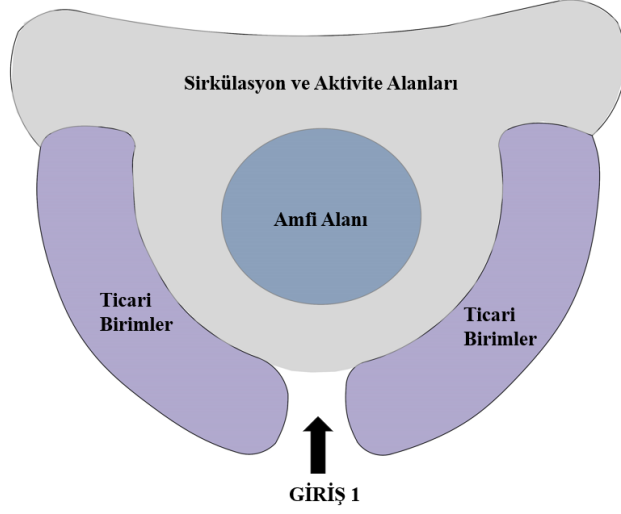

1.Kat

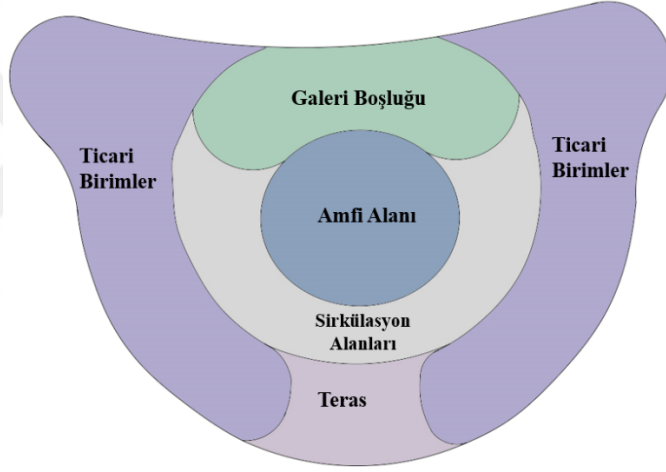

2.Kat

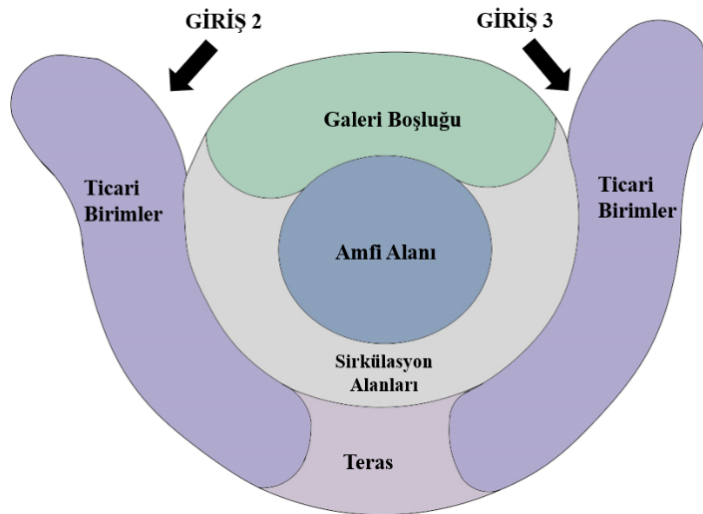
YAPI LEKE ÇALIŞMASI

Zemin Kat

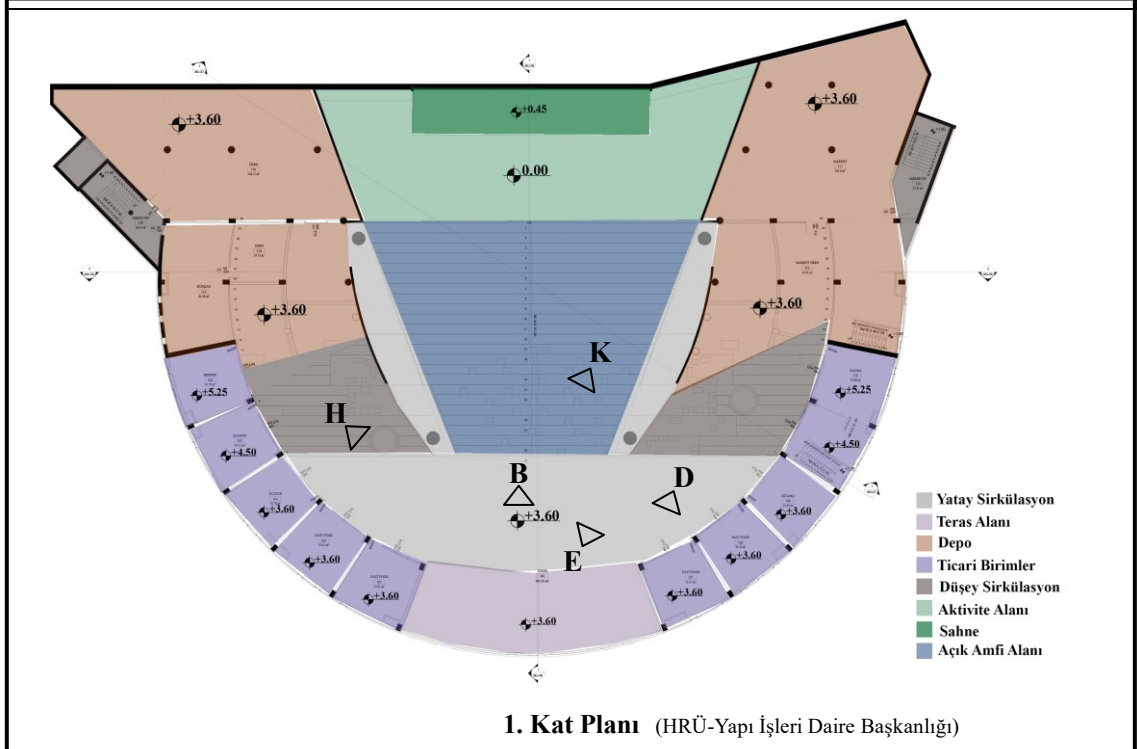
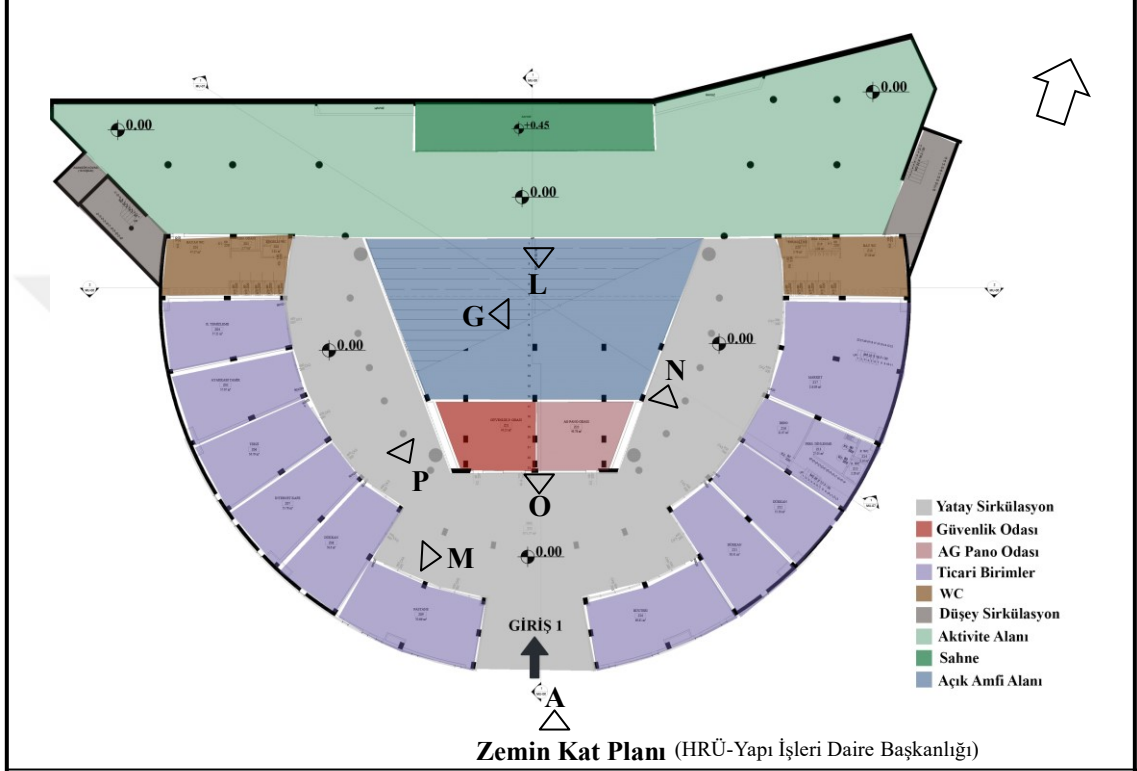

1.Kat

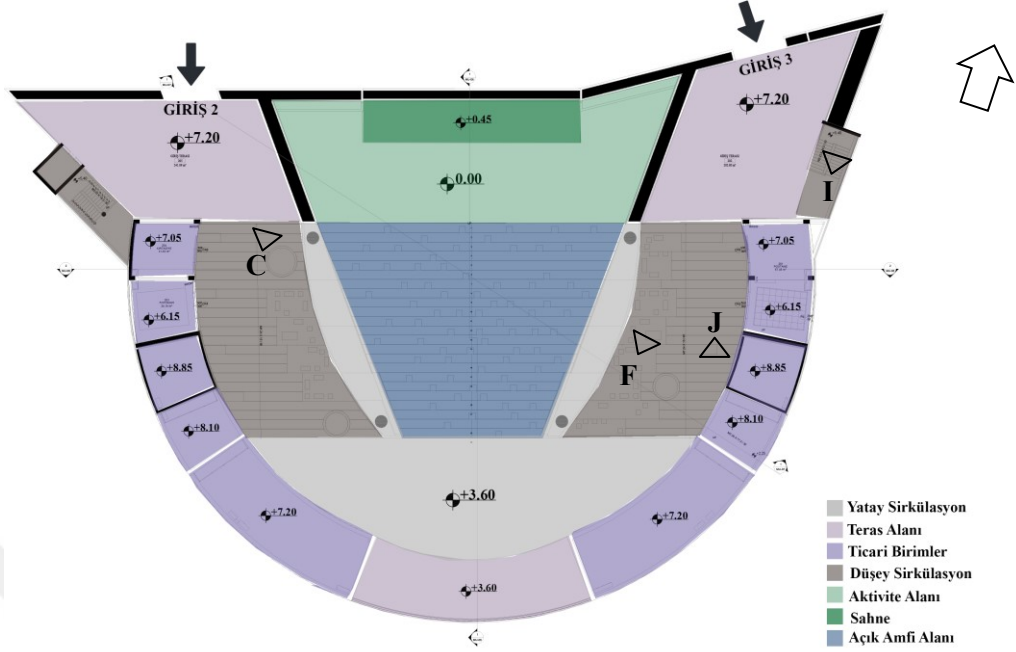

2.Kat

PLAN SEMASI								
Zemin Kat	Mekan	Adet	1.Kat	Mekan	Adet	2. Kat	Mekan	Adet
	Ticari Birim	11		Ticari Birim	9		Ticari Birim	3
	Amfi	1		Teras	1		Teras	2
	Wc	2		Depo	4			
	Güvenlik Odası	1		Amfi	1			
	AG Pano Odası	1						

PLAN SEMASI

2. Kat Planı (HRÜ-Yapı İşleri Daire Başkanlığı)

YAPI FOTOĞRAFLARI (Hatice Kübra Öncel Arşivinden, 2024)

A

B

C

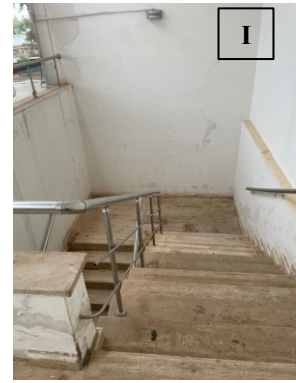
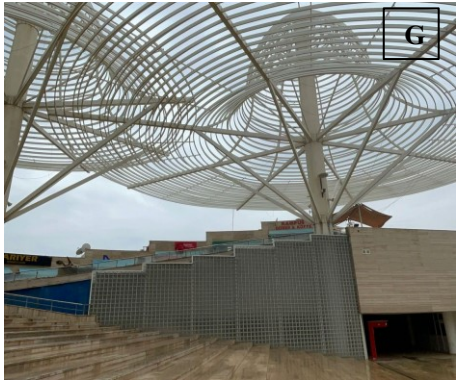
D

E

F

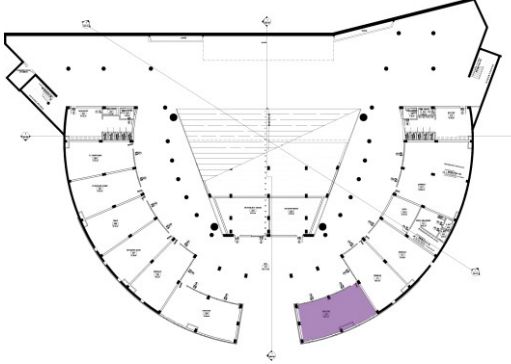
MEKANSAL DEĞERLENDİRME

Mekan Adı: Ticari Birim
(Kırtasiye)

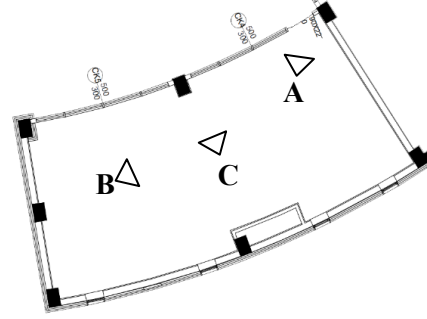
Alan: 70 m²

Bulunduğu Kat: Zemin Kat
(HRÜ-Yapı İşleri Daire Başkanlığı)

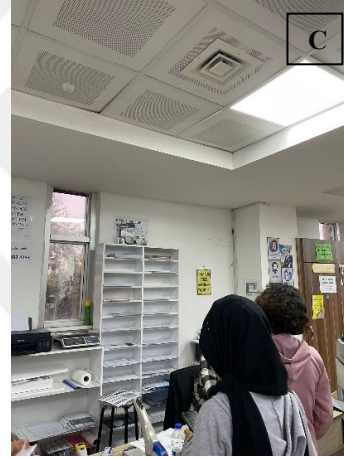
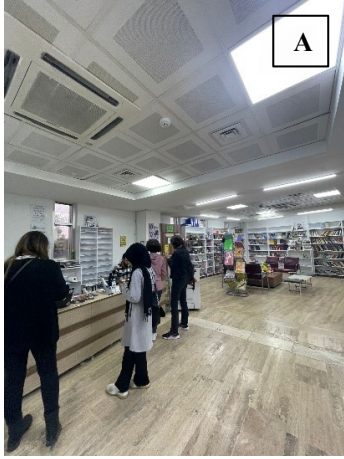
Bina Planında Mekanın Konumu

Mekan Planı

MEKAN FOTOĞRAFLARI (Hatice Kübra Öncel Arşivinden, 2024)

MEKAN HAKKINDAKİ FİZİKSEL BİLGİLER

Yer Kaplaması: Traverten
Döşeme Kaplaması

Duvar: Su Bazlı Plastik Boya

Tavan: Alüminyum + Alçıpan
Asma Tavan

Kapı: Tek Kanatlı Alüminyum
Cam Kapı

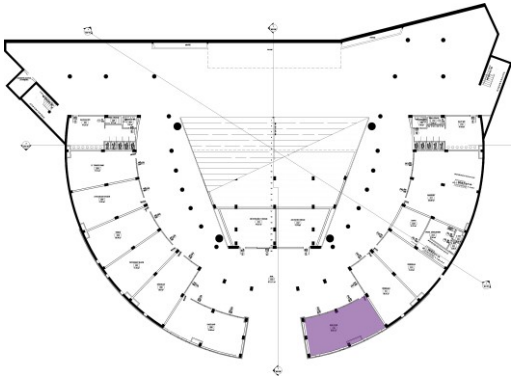
Pencere: Tek Kanatlı Silikon
Giydirme

Mekan Adı: Ticari Birim
(Market)

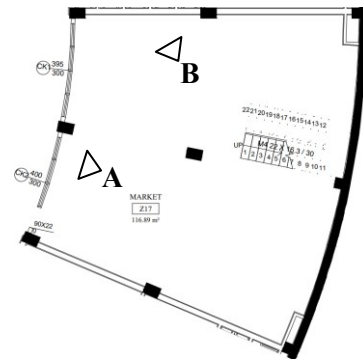
Alan: 115 m²

Bulunduğu Kat: Zemin Kat
(HRÜ-Yapı İşleri Daire Başkanlığı)

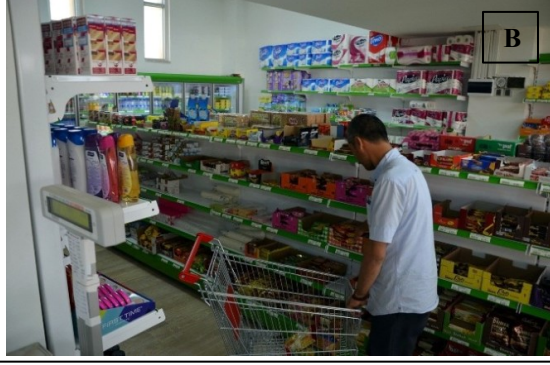
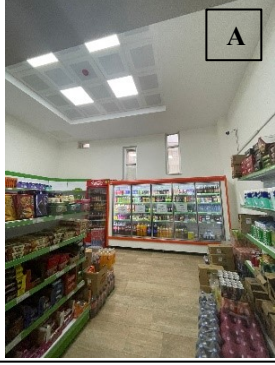
Bina Planında Mekanın Konumu

Mekan Planı

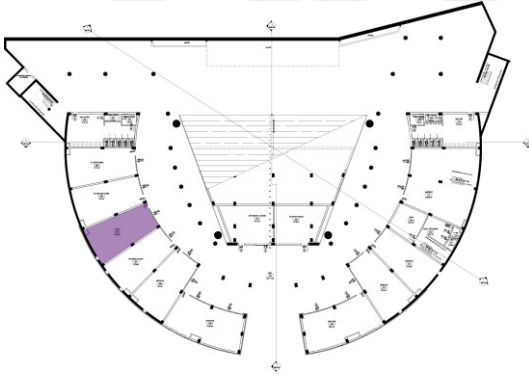
MEKAN FOTOĞRAFLARI (Hatice Kübra Öncel Arşivinden, 2024)

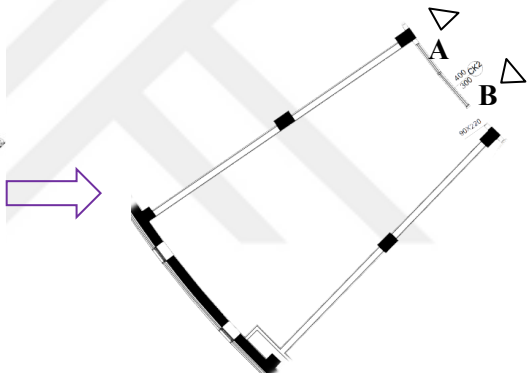
MEKAN HAKKINDAKİ FİZİKSEL BİLGİLER

Yer Kaplaması: Traverten Döşeme Kaplaması	Duvar: Su Bazlı Plastik Boya	Tavan: Alüminyum + Alçıpan Asma Tavan
Kapı: Tek Kanatlı Alüminyum Cam Kapı	Pencere: Tek Kanatlı Silikon Giydirme	
Mekan Adı: Ticari Birim (Kuaför)	Alan: 55 m ²	Bulunduğu Kat: Zemin Kat (HRÜ-Yapı İşleri Daire Başkanlığı)

Bina Planında Mekanın Konumu

Mekan Planı

MEKAN FOTOĞRAFLARI (Hatice Kübra Öncel Arşivinden, 2024)

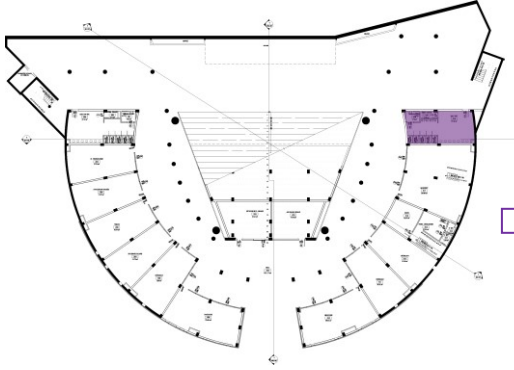

MEKAN HAKKINDAKİ FİZİKSEL BİLGİLER

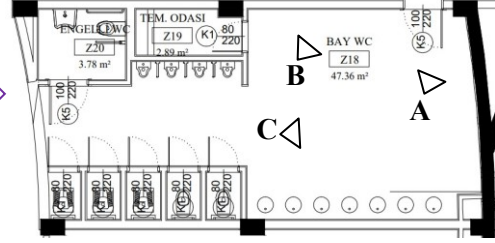
Yer Kaplaması: Traverten Döşeme Kaplaması	Duvar: Su Bazlı Plastik Boya	Tavan: Alüminyum + Alçıpan Asma Tavan
Kapı: Tek Kanatlı Alüminyum Cam Kapı	Pencere: Tek Kanatlı Silikon Giydirme	

Mekan Adı: Wc	Alan: 55 m ²	Bulunduğu Kat: Zemin Kat (HRÜ-Yapı İşleri Daire Başkanlığı)
----------------------	--------------------------------	---

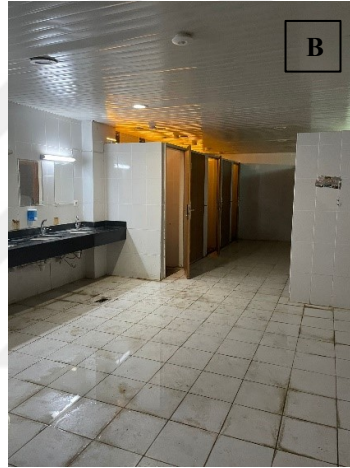
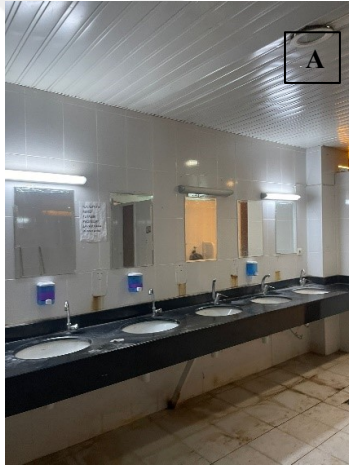
Bina Planında Mekanın Konumu

Mekan Planı

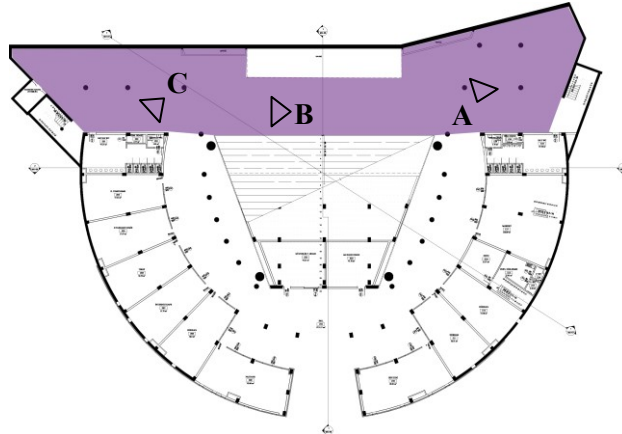
MEKAN FOTOĞRAFLARI (Hatice Kübra Öncel Arşivinden, 2024)

MEKAN HAKKINDAKİ FİZİKSEL BİLGİLER

Yer Kaplaması: Karo Seramik	Duvar: Karo Seramik	Tavan: Alüminyum Asma Tavan
Kapı: Tek Kanatlı Alüminyum Kapı	Pencere: Yok	
Mekan Adı: Aktivite Alanı	Alan: 805 m ²	Bulunduğu Kat: Zemin Kat (HRÜ-Yapı İşleri Daire Başkanlığı)

Bina Planında Mekanın Konumu

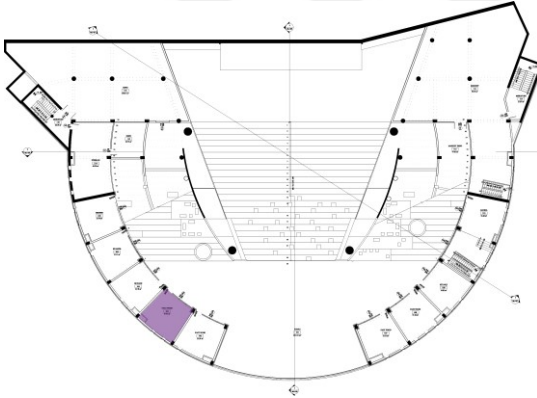
MEKAN FOTOĞRAFLARI (Hatice Kübra Öncel Arşivinden, 2024)

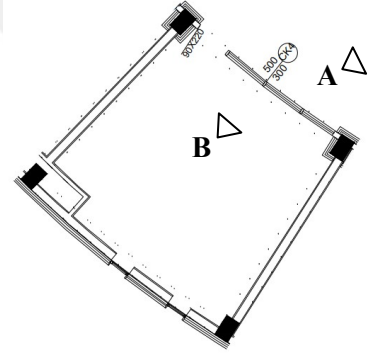
MEKAN HAKKINDAKİ FİZİKSEL BİLGİLER

Yer Kaplaması: Traverten Döşeme Kaplama	Duvar: Su Bazlı Plastik Boya	Tavan: Alçıpan Asma Tavan
Kapı: Yok	Pencere: Yok	
Mekan Adı: Ticari Birim (Kafe)	Alan: 35 m ²	Bulunduğu Kat: 1. Kat (HRÜ-Yapı İşleri Daire Başkanlığı)

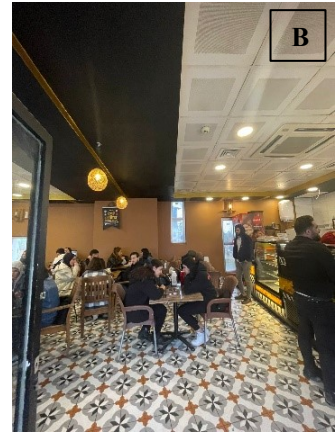
Bina Planında Mekanın Konumu

Mekan Planı

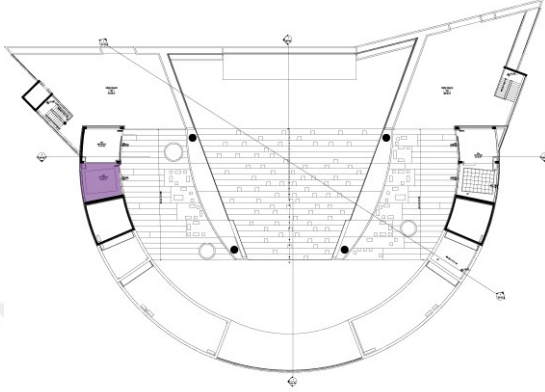

MEKAN FOTOĞRAFLARI (Hatice Kübra Öncel Arşivinden, 2024)

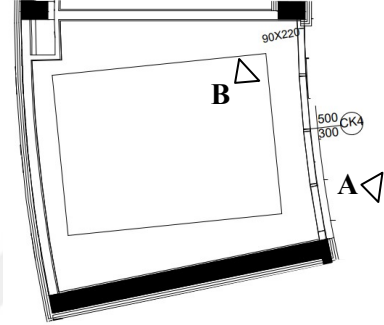

MEKAN HAKKINDAKİ FİZİKSEL BİLGİLER		
Yer Kaplaması: PVC Zemin Kaplaması	Duvar: Su Bazlı Plastik Boya	Tavan: Alüminyum + Alçıpan Asma Tavan
Kapı: Tek Kanatlı Alüminyum Cam Kapı	Pencere: Tek Kanatlı Silikon Giydirme	
Mekan Adı: Ticari Birim (Kafe)	Alan: 35 m ²	Bulunduğu Kat: 2. Kat (HRÜ-Yapı İşleri Daire Başkanlığı)

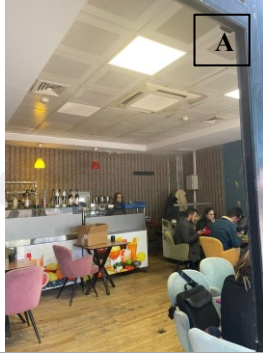
Bina Planında Mekanın Konumu

Mekan Plan

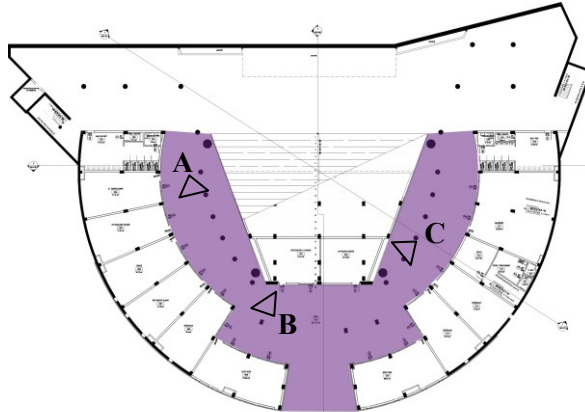
MEKAN FOTOĞRAFLARI (Hatice Kübra Öncel Arşivinden, 2024)

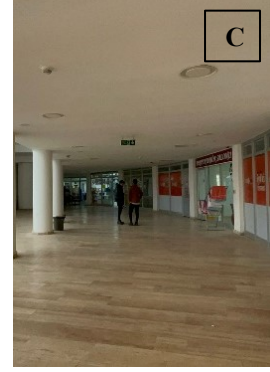
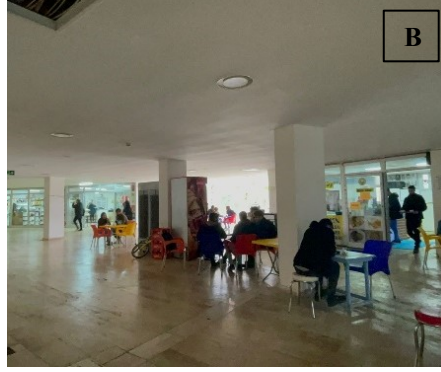
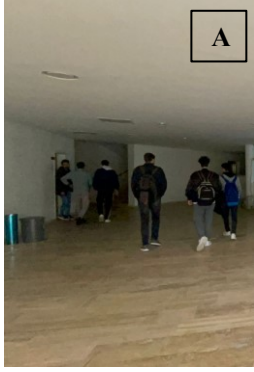
MEKAN HAKKINDAKİ FİZİKSEL BİLGİLER

Yer Kaplaması: PVC Ahşap Kaplama	Duvar: Duvar Kağıdı	Tavan: Alüminyum + Alçıpan Asma Tavan
Kapı: Tek Kanatlı Alüminyum Cam Kapı	Pencere: Tek Kanatlı Silikon Giydirme	
Mekan Adı: Hol	Alan: 800 m ²	Bulunduğu Kat: Zemin Kat (HRÜ-Yapı İşleri Daire Başkanlığı)

Bina Planında Mekanın Konumu

MEKAN FOTOĞRAFLARI (Hatice Kübra Öncel Arşivinden, 2024)

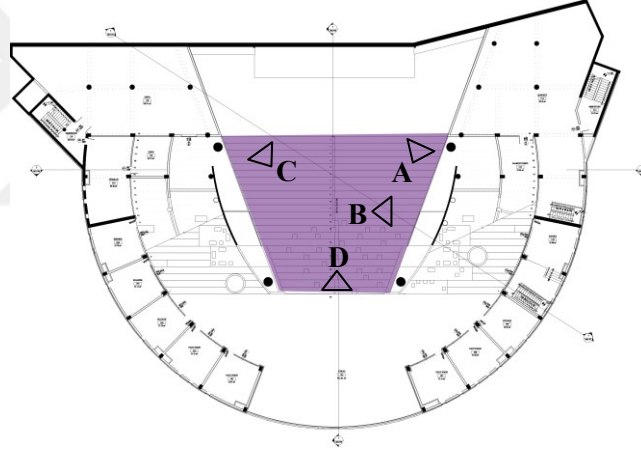

MEKAN HAKKINDAKİ FİZİKSEL BİLGİLER

Yer Kaplaması: Traverten Döşeme Kaplama	Duvar: Su Bazlı Plastik Boya	Tavan: Alçıpan Asma Tavan
Kapı: Yok	Pencere: Yok	(HRÜ-Yapı İşleri Daire Başkanlığı)
Mekan Adı: Amfi	Alan: 460 m ²	Bulunduğu Kat: Zemin Kat + 1.Kat

Bina Planında Mekanın Konumu

(HRÜ-Yapı İşleri Daire Başkanlığı)

MEKAN FOTOĞRAFLARI (Hatice Kübra Öncel Arşivinden, 2024)

MEKAN HAKKINDAKİ FİZİKSEL BİLGİLER

Yer Kaplaması: Traverten Döşeme Kaplama	Duvar: Cam Tuğla	Tavan: Yok
Kapı: Yok	Pencere: Yok	

EK-2 Yaşam Merkezi'nin Kullanım Sürecinde Değerlendirme Anketi

Yaşam Merkezi Kullanım Sürecinde Değerlendirme Anketi

Sayın Yaşam Merkezi Kullanıcıları,

Bu çalışma, Harran Üniversitesi Osmanbey kampüsü içinde konumlanmakta olan Yaşam Merkezi'ne ait bölümlerin kullanıcıları ile kurdukları ilişkiyi Kullanım Sürecinde Değerlendirme (KSD) çalışması ile (Post Occupancy Evaluation/POE) test ederek değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Değerlendirme ile elde edilen sonuçlar gelecek çalışmalara veri oluşturarak katkıda bulunacaktır.

Bu çalışma kapsamında hazırlanan aşağıdaki anket ile elde edilen sonuçlar, Hasan Kalyoncu Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Mimarlık Anabilimdalı Yüksek Lisans Programı kapsamında yapılan tez çalışmasında veri olarak kullanılacaktır. Bütün bilgiler, anket için özel ve gizli olarak ele alınacaktır. Anket üzerine isminizi yazmanız istenmemektedir. Sorulara cevap verirken samimi olduğunuz ve en önemlisi ayırdığınız zaman için şimdiden teşekkür ederim.

Saygılarımla,

Mimar Hatice Kübra ÖNCEL

A) DEMOGRAFİK SORULAR

1) Cinsiyetiniz?

a) Kadın b) Erkek

2) Yaşınız?

a) 17-24 b) 25-34 c) 35-44 d) 45-54 e) 55 yaş ve üzeri

3) Kullanıcı Tipi?

a) Öğrenci b) Akademisyen c) İdari Personel

4) Fakülte / Birim?

a) Eğitim Fak. b) Fen-Edebiyat Fak. c) Güzel Sanatlar Fak. d) İktisadi ve İdari Bilimler Fak. e) İlahiyat Fak. f) Mühendislik Fak. g) Sağlık Bilimleri Fak. h) Tıp Fak. i) Ziraat Fak j) Diğer (.....)

B) GENEL SORULAR

1) Yaşam merkezine geliş nedeniniz nelerdir? (Birden çok şık işaretlenebilir.)

a) Sosyal Aktivite b) Yeme-İçme c) Alışveriş d) Eğitim İhtiyaçları (Kırtasiye vb.)
e) Kişisel İhtiyaçlar (Kuaför vb.)

2) Yaşam Merkezine geliş sıklığınız nedir?

- a) Her gün b) Haftada 1-2 kez c) Haftada 1 kez d) Ayda 1 kez

3) Yaşam Merkezine ulaşım şekliniz nedir?

- a) Yaya b) Özel Araç c) Otobüs

4) Yaşam Merkezinde ihtiyaçlarınızı yeterince karşılayabilir musunuz?

- a) Her zaman b) Sıklıkla c) Arada bir d) Nadiren e) Hiçbir zaman

5) Yaşam Merkezinde en sık yaşadığınız sorunlar hangileridir? (Birden çok şık işaretlenebilir.)

- a) Kalabalık b) Kirlilik
c) Eksik işlevlerin bulunması d) Avlu üst örtü elemanının işlevsizliği
e) Aktivite alanlarının yetersizliği f) Ticari birimlerin mekan boyutlarının yetersizliği
g) Ticari birimlerin gün ışığı eksikliği h) Oturma ve dinlenme elemanlarının yetersizliği
i) Ticari birimlerde ısıtma-soğutma eksikliği j) Bakımsızlık
k) Sirkülasyon (merdivenler) elemanlarının düzensizliği
l) Mekanlardaki eşyaların ergonomik olmayışı
m) Diğer (.....)

6) Yaşam Merkezinde ne gibi işlevlerin eksik olduğunu düşünüyorsunuz? (Birden çok şık işaretlenebilir.)

- a) Restoran b) Kafe c) Aktivite Alanları d) Alışveriş Birimleri e) Diğer (.....)

7) Yaşam Merkezinde en çok nerelerde vakit geçirmekten zevk alıyorsunuz? (Birden çok şık işaretlenebilir.)

- a) Oturma ve Dinlenme Alanları b) Yeme-İçme Mekanları c) Alışveriş Birimleri (Kırtasiye vb.)
d) Hizmet Alanları (Kuaför vb.)

C) ESTETİK DEĞERLENDİRME

Yaşam Merkezi ve Mekânları ile ilgili duruma göre "kesinlikle katılmıyorum" ile "kesinlikle katılıyorum" arasındaki derecelendirmede size uygun olanı işaretleyiniz.

KESİNLİKLE
KATILMIYORUM

KATILMIYORUM

NE KATILMIYORUM
NE KATILYORUM

KATILYORUM

KESİNLİKLE
KATILYORUM

1	Yapının genel görünümü düzgün, temiz ve bakımlıdır.					
2	Yapının genel görünümü güzeldir.					
3	Yapı çevresiyle uyumludur.					
4	Yapının avlu üstü örtü elemanı estetikdir.					
5	Yapı cephesinde kullanılan malzeme yapıyı güzel göstermektedir.					
6	Yapının bazı yerlerinde kullanılan cam tuğlalar yapıya estetik bir görünüm katmıştır.					
7	Yaşam Merkezi çevresindeki yapılar ile görsel olarak bütünlük sağlamaktadır					
8	Yapının girişi davetkardır.					
9	Yapı cephesindeki pencere düzeni dikkatimi çekmektedir.					
D)İŞLEVSEL DEĞERLENDİRME						
1	Kampüs içinde yapıya ulaşmak kolaydır.					
2	Yapı engelli insanların kullanımına uygundur.					
3	Oturma ve dinlenme elemanları sayısı yeterlidir.					
4	Dolaşım alanları mekanlara ulaşmada rahat ve kolay bir geçiş sağlamaktadır.					
5	Merdivenler mekanlara ulaşımı kolaylaştırmaktadır.					
6	Merdiven basamakları düzenli ve gereken yeterli boyutlardadır.					
7	Avlu üst örtü elemanları gölgeleme açısından yeterlidir					
8	Avlu üst örtü elemanları dış etkenlerden yapıyı korumaktadır.					
9	Kapalı mekanların (ticari birimlerin) kat yüksekliği mekan kullanımına elverişlidir.					
10	Kapalı mekanların büyüklüğü verilen işleve uygundur					
11	Kapalı mekanların pencere boyutları ve sayısı yeterlidir.					
12	Kapalı mekanların pencereleri rahat açılıp kapanmaktadır.					
13	Tuvaletler kolay erişilebilir ve kullanışlıdır					
14	Tuvaletler yeterli büyüklüktedir.					
15	Yeterli sayıda tuvalet bulunmaktadır.					
16	Yapının çevresindeki araç park yerleri yeterlidir.					

17	Yapı genel olarak sakin ve gürültüsüzdür.					
18	Yapının bazı yerlerinde kullanılan cam tuğlalar kullanıma uygundur.					
19	Aktivite elemanları yeterli düzeydedir.					
20	Amfi alanına ulaşım kolaydır.					
21	Amfi merdivenleri oturmaya elverişlidir.					
22	Amfi sahnesi gereken işlevini yerine getirmektedir.					
23	Amfi alanı kullanışlıdır.					
24	Yapı genel olarak kullanışlıdır.					
E)TEKNİK DEĞERLENDİRME						
1	Mekanlar arası uygun ses yalıtımı vardır.					
2	Mekanlarda yaz-kış ısısal konfor sağlanmaktadır.					
3	Mekanlar yeterli akustiğe sahiptir.					
4	Mekanlardaki mekanik ısıtma- soğutma sistemleri yeterlidir.					
5	Mekanlardaki pencerelerin boyutları ve sayısı doğal aydınlatma için yeterlidir.					
6	Yapının depreme dayanıklı olduğunu düşünüyorum ve kendimi güvende hissediyorum.					
7	Yapı doğal ışıkla aydınlanabilmektedir.					
8	Yapıdaki yapay aydınlatmalar yeterlidir.					
9	Tuvaletlerin havalandırılması yeterli düzeydedir.					
10	Yangın çıkması durumunda kullanıcıyı yönlendirici işaretler uygun noktalara yerleştirilmiştir.					
11	Yangın söndürücüler ve yangın alarmları kolay ulaşılabilir konumdadır.					
12	Acil durumlarda çıkışa ulaşmak kolaydır.					

F) ANLAMSAL FARK ÜZERİNDEN DEĞERLENDİRMELER

Ticari birimler, koridorlar ve amfi mekanları ile ilgili ilgili anlamsal fark üzerinden derecelendirmelerden size uygun olanı işaretleyiniz.

TİCARİ BİRİMLER	ÇOK	BİRAZ	NE NE	BİRAZ	ÇOK	
Kasvetli						Ferah
Küçük						Büyük
İyi planlanmamış						İyi planlanmış
Kullanışsız						Kullanışlı
Düzensiz						Düzenli
Gürültülü						Sessiz
Karanlık						Aydınlık
Güvensiz						Güvenli
Alçak						Yüksek
Soğuk						Sıcak
Rahatsız						Rahat
Dikkat toplayıcı						Dikkat dağıtıcı

SİRKÜLASYON ALANLARI	ÇOK	BİRAZ	NE NE	BİRAZ	ÇOK	
Kasvetli						Ferah
Küçük						Büyük
İyi planlanmamış						İyi planlanmış
Kullanışsız						Kullanışlı
Düzensiz						Düzenli
Gürültülü						Sessiz
Karanlık						Aydınlık
Güvensiz						Güvenli
Alçak						Yüksek
Soğuk						Sıcak
Rahatsız						Rahat
Dikkat toplayıcı						Dikkat dağıtıcı

AÇIK OTURMA ALANI (AMFİ)	ÇOK	BİRAZ	NE NE	BİRAZ	ÇOK	
Kasvetli						Ferah
Küçük						Büyük
İyi planlanmamış						İyi planlanmış
Kullanışsız						Kullanışlı
Düzensiz						Düzenli
Gürültülü						Sessiz
Güvensiz						Güvenli
Soğuk						Sıcak
Rahatsız						Rahat
Dikkat toplayıcı						Dikkat dağıtıcı
Estetik değil						Estetik
İşlevsiz						İşlevsel

EK-3 Anket Katılımcılarına Ait Verilerin Güvenilirlik Analizi

KULLANIM SÜRECİNDE DEĞERLENDİRME		
	ESTETİK DEĞERLENDİRME	Cronbach's Alpha Değeri
1	Yapının genel görünümü düzgün, temiz ve bakımlıdır.	0,935
2	Yapının genel görünümü güzeldir.	0,937
3	Yapı çevresiyle uyumludur.	0,934
4	Yapının avlu üstü örtü elemanı estetikdir.	0,938
5	Yapı cephesinde kullanılan malzeme yapıyı güzel göstermektedir.	0,937
6	Yapının bazı yerlerinde kullanılan cam tuğlalar yapıya estetik bir görünüm katmıştır.	0,936
7	Yaşam Merkezi çevresindeki yapılar ile görsel olarak bütünlük sağlamaktadır	0,934
8	Yapının girişi davetkardır.	0,938
9	Yapı cephesindeki pencere düzeni dikkatimi çekmektedir.	0,936
İŞLEVSEL DEĞERLENDİRME		
1	Kampüs içinde yapıya ulaşmak kolaydır.	0,938
2	Yapı engelli insanların kullanımına uygundur.	0,935
3	Oturma ve dinlenme elemanları sayısı yeterlidir.	0,935
4	Dolaşım alanları mekanlara ulaşmada rahat ve kolay bir geçiş sağlamaktadır.	0,934
5	Merdivenler mekanlara ulaşımı kolaylaştırmaktadır.	0,934
6	Merdiven basamakları düzenli ve gereken yeterli boyutlardadır.	0,935
7	Avlu üst örtü elemanları gölgeleme açısından yeterlidir	0,935

8	Avlu üst örtü elemanları dış etkenlerden yapıyı korumaktadır.	0,934
9	Kapalı mekanların (ticari birimlerin) kat yüksekliği mekan kullanımına elverişlidir.	0,934
10	Kapalı mekanların büyüklüğü verilen işleve uygundur	0,934
11	Kapalı mekanların pencere boyutları ve sayısı yeterlidir.	0,934
12	Kapalı mekanların pencereleri rahat açılıp kapanmaktadır.	0,934
13	Tuvaletler kolay erişilebilir ve kullanışlıdır	0,937
14	Tuvaletler yeterli büyüklüktedir.	0,937
15	Yeterli sayıda tuvalet bulunmaktadır.	0,937
16	Yapının çevresindeki araç park yerleri yeterlidir.	0,938
17	Yapı genel olarak sakin ve gürültüsüzdür.	0,935
18	Yapının bazı yerlerinde kullanılan cam tuğlalar kullanıma uygundur.	0,934
19	Aktivite elemanları yeterli düzeydedir.	0,935
20	Amfi alanına ulaşım kolaydır.	0,936
21	Amfi merdivenleri oturmaya elverişlidir.	0,935
22	Amfi sahnesi gereken işlevini yerine getirmektedir.	0,934
23	Amfi alanı kullanışlıdır.	0,935
24	Yapı genel olarak kullanışlıdır.	0,935

TEKNİK DEĞERLENDİRME

1	Mekanlar arası uygun ses yalıtımı vardır.	0,935
2	Mekanlarda yaz-kış ısısal konfor sağlanmaktadır.	0,934
3	Mekanlar yeterli akustiğe sahiptir.	0,935
4	Mekanlardaki mekanik ısıtma- soğutma sistemleri yeterlidir.	0,935
5	Mekanlardaki pencerelerin boyutları ve sayısı doğal aydınlatma için yeterlidir.	0,934

6	Yapının depreme dayanıklı olduğunu düşünüyorum ve kendimi güvende hissediyorum.	0,937
7	Yapı doğal ışıkla aydınlanabilmektedir.	0,937
8	Yapıdaki yapay aydınlatmalar yeterlidir.	0,935
9	Tuvaletlerin havalandırılması yeterli düzeydedir.	0,935
10	Yangın çıkması durumunda kullanıcıyı yönlendirici işaretler uygun noktalara yerleştirilmiştir.	0,935
11	Yangın söndürücüler ve yangın alarmları kolay ulaşılabilir konumdadır.	0,935
12	Acil durumlarda çıkışa ulaşmak kolaydır.	0,935

TİCARİ BİRİMLER		Cronbach's Alpha Değeri
Kasvetli	Ferah	0,934
Küçük	Büyük	0,934
İyi planlanmamış	İyi planlanmış	0,934
Kullanışsız	Kullanışlı	0,934
Düzensiz	Düzenli	0,934
Gürültülü	Sessiz	0,934
Karanlık	Aydınlık	0,935
Güvensiz	Güvenli	0,935
Alçak	Yüksek	0,934
Soğuk	Sıcak	0,935
Rahatsız	Rahat	0,934
Dikkat toplayıcı	Dikkat dağıtıcı	0,937

SİRKÜLASYON ALANLARI		Cronbach's Alpha Değeri
Kasvetli	Ferah	0,935
Küçük	Büyük	0,937
İyi planlanmamış	İyi planlanmış	0,934
Kullanışsız	Kullanışlı	0,934
Düzensiz	Düzenli	0,934
Gürültülü	Sessiz	0,935
Karanlık	Aydınlık	0,935
Güvensiz	Güvenli	0,936
Alçak	Yüksek	0,934
Soğuk	Sıcak	0,935
Rahatsız	Rahat	0,935
Dikkat toplayıcı	Dikkat dağıtıcı	0,937

AÇIK OTURMA ALANI (AMFİ)		Cronbach's Alpha Değeri
Kasvetli	Ferah	0,937
Küçük	Büyük	0,937
İyi planlanmamış	İyi planlanmış	0,934
Kullanışsız	Kullanışlı	0,934
Düzensiz	Düzenli	0,934
Gürültülü	Sessiz	0,937
Güvensiz	Güvenli	0,934
Soğuk	Sıcak	0,935
Rahatsız	Rahat	0,934
Dikkat toplayıcı	Dikkat dağıtıcı	0,938
Estetik değil	Estetik	0,938
İşlevsiz	İşlevsel	0,934

EK-4 Anket Katılımcılarına Ait Verilerin Normallik Dağılımları

KULLANIM SÜRECİNDE DEĞERLENDİRME			
	ESTETİK DEĞERLENDİRME	Çarpıklık	Basıklık
1	Yapının genel görünümü düzgün, temiz ve bakımlıdır.	0,538	-0,490
2	Yapının genel görünümü güzeldir.	-0,962	0,394
3	Yapı çevresiyle uyumludur.	0,728	-0,608
4	Yapının avlu üstü örtü elemanı estetikdir.	-1,047	0,149
5	Yapı cephesinde kullanılan malzeme yapıyı güzel göstermektedir.	-0,334	-0,687
6	Yapının bazı yerlerinde kullanılan cam tuğlalar yapıya estetik bir görünüm katmıştır.	0,039	-1,133
7	Yaşam Merkezi çevresindeki yapılar ile görsel olarak bütünlük sağlamaktadır	0,844	-0,336
8	Yapının girişi davetkardır.	-0,628	-0,255
9	Yapı cephesindeki pencere düzeni dikkatimi çekmektedir.	0,075	-1,085
İŞLEVSEL DEĞERLENDİRME			
1	Kampüs içinde yapıya ulaşmak kolaydır.	-0,085	-0,911
2	Yapı engelli insanların kullanımına uygundur.	1,470	1,842
3	Oturma ve dinlenme elemanları sayısı yeterlidir.	0,920	0,655
4	Dolaşım alanları mekanlara ulaşmada rahat ve kolay bir geçiş sağlamaktadır.	0,796	-0,317
5	Merdivenler mekanlara ulaşımı kolaylaştırmaktadır.	1,060	0,106
6	Merdiven basamakları düzenli ve gereken yeterli boyutlardadır.	1,296	0,983
7	Avlu üst örtü elemanları gölgeleme açısından yeterlidir	1,135	0,687

8	Avlu üst örtü elemanları dış etkenlerden yapıyı korumaktadır.	1,221	0,835
9	Kapalı mekanların (ticari birimlerin) kat yüksekliği mekan kullanımına elverişlidir.	0,440	-0,549
10	Kapalı mekanların büyüklüğü verilen işleve uygundur	0,465	-0,661
11	Kapalı mekanların pencere boyutları ve sayısı yeterlidir.	0,794	-0,042
12	Kapalı mekanların pencereleri rahat açılıp kapanmaktadır.	0,876	-0,073
13	Tuvaletler kolay erişilebilir ve kullanışlıdır	0,088	-1,123
14	Tuvaletler yeterli büyüklüktedir.	-0,665	-0,236
15	Yeterli sayıda tuvalet bulunmaktadır.	-0,625	-0,551
16	Yapının çevresindeki araç park yerleri yeterlidir.	-1,016	0,044
17	Yapı genel olarak sakin ve gürültüsüzdür.	0,611	-0,401
18	Yapının bazı yerlerinde kullanılan cam tuğlalar kullanıma uygundur.	0,383	-0,301
19	Aktivite elemanları yeterli düzeydedir.	1,212	1,456
20	Amfi alanına ulaşım kolaydır.	-0,334	-0,633
21	Amfi merdivenleri oturmaya elverişlidir.	1,213	0,608
22	Amfi sahnesi gereken işlevini yerine getirmektedir.	1,040	0,476
23	Amfi alanı kullanışlıdır.	1,067	0,413
24	Yapı genel olarak kullanışlıdır.	0,360	-0,019

TEKNİK DEĞERLENDİRME

1	Mekanlar arası uygun ses yalıtımı vardır.	0,415	-0,195
2	Mekanlarda yaz-kış ısısal konfor sağlanmaktadır.	0,925	0,498
3	Mekanlar yeterli akustiğe sahiptir.	0,436	-0,060
4	Mekanlardaki mekanik ısıtma- soğutma sistemleri yeterlidir.	0,923	0,562

5	Mekanlardaki pencerelerin boyutları ve sayısı doğal aydınlatma için yeterlidir.	0,563	-0,354
6	Yapının depreme dayanıklı olduğunu düşünüyorum ve kendimi güvende hissediyorum.	-0,036	0,957
7	Yapı doğal ışıkla aydınlanabilmektedir.	-0,517	-0,154
8	Yapıdaki yapay aydınlatmalar yeterlidir.	0,192	-0,605
9	Tuvaletlerin havalandırılması yeterli düzeydedir.	1,095	0,938
10	Yangın çıkması durumunda kullanıcıyı yönlendirici işaretler uygun noktalara yerleştirilmiştir.	0,042	0,133
11	Yangın söndürücüler ve yangın alarmları kolay ulaşılabilir konumdadır.	-0,162	-0,119
12	Acil durumlarda çıkışa ulaşmak kolaydır.	0,064	-0,487

TİCARİ BİRİMLER

Çarpıklık Basıklık

Kasvetli	Ferah	0,527	-0,828
Küçük	Büyük	0,720	-0,388
İyi planlanmamış	İyi planlanmış	0,547	-0,626
Kullanışsız	Kullanışlı	0,569	-0,654
Düzensiz	Düzenli	0,601	-0,429
Gürültülü	Sessiz	0,717	-0,307
Karanlık	Aydınlık	0,331	-0,918
Güvensiz	Güvenli	-0,027	-0,369
Alçak	Yüksek	0,582	-0,526
Soğuk	Sıcak	-0,051	0,644
Rahatsız	Rahat	0,497	-0,648
Dikkat toplayıcı	Dikkat dağıtıcı	-0,115	-0,299

SİRKÜLASYON ALANLARI		Çarpıklık	Basıklık
Kasvetli	Ferah	-0,136	-1,079
Küçük	Büyük	-1,061	0,524
İyi planlanmamış	İyi planlanmış	0,718	-0,320
Kullanışsız	Kullanışlı	0,473	-0,711
Düzensiz	Düzenli	0,358	-0,666
Gürültülü	Sessiz	0,170	-0,549
Karanlık	Aydınlık	-0,013	-0,853
Güvensiz	Güvenli	-0,208	-0,521
Alçak	Yüksek	0,500	-0,578
Soğuk	Sıcak	-0,235	-0,039
Rahatsız	Rahat	-0,127	-0,575
Dikkat toplayıcı	Dikkat dağıtıcı	-0,140	-0,552

AÇIK OTURMA ALANI (AMFİ)		Çarpıklık	Basıklık
Kasvetli	Ferah	-1,381	1,888
Küçük	Büyük	-1,324	1,625
İyi planlanmamış	İyi planlanmış	0,817	-0,295
Kullanışsız	Kullanışlı	0,931	-0,138
Düzensiz	Düzenli	0,898	-0,180
Gürültülü	Sessiz	-0,784	-0,217
Güvensiz	Güvenli	0,316	-0,679
Soğuk	Sıcak	-0,333	0,166
Rahatsız	Rahat	0,587	-0,643
Dikkat toplayıcı	Dikkat dağıtıcı	-0,849	0,321
Estetik değil	Estetik	-0,919	-0,041
İşlevsiz	İşlevsel	0,845	-0,304

EK-5 Etik Kurul Kararı

ÖZGEÇMİŞ

